

varande krisen, har arbetslösheten i vårt land kunnat karakteriseras såsom väsentligen ett grovarbetarproblem vid sidan av vissa lokalt betonade krisföreteelser, medan de mera fack- och yrkesutbildade arbetarna endast i jämförelsevis obetydlig grad ha varit drabbade av arbetsbrist. Såsom arbetslösheten gestaltat sig under de två senaste åren, har däremot bilden av arbetsmarknaden blivit en annan, i det att denna nu kännetecknas av en över hela yrkesskalan utbredd arbetslöshet, även om grovarbetarna såsom tillförene utgöra den största gruppen av de arbetslösa eller inemot en tredjedel.

Av intresse för bedömande av arbetslöshetens utbredning är också vad arbetslöshetskommissionen anför angående antalet kommuner, som vid olika tidpunkter uppehållit förbindelse med kommissionen. Under krisens svåraste skede år 1922 ansågo sig 768 kommuner böra upprätthålla rapportförbindelse med kommissionen, varav det övervägande antalet samtidigt även begärde statlig hjälp. Minimiantalet av rapporterande kommuner inregistrerades 1924, då siffran på hösten nedgick till 69, och mellan denna siffra och 200 har de rapporterande kommunernas antal per månad svängt ända till slutet av 1930, då registrerad arbetslöshet anmäldes inom 300 kommuner. Alltifrån början av 1931, har ett oavbrutet stigande antal kommuner sökt anknytning till kommissionen. I oktober 1931 uppgick detta antal till över 400, i november 1931 passerades gränsen 500, i januari 1932 600 och i februari 1932 700. I oktober 1932 var antalet rapporterande kommuner 835 och det har sedan dess, enligt vad jag inhämtat, ytterligare ökats.

Den fortgående stegringen av arbetslösheten nödvändiggör i och för sig en utvidgning av hjälpåtgärderna från det allmännas och i synnerhet från statens sida. Därtill kommer emellertid, att de hittillsvarande åtgärderna redan i förhållande till vid olika tidpunkter rådande arbetslöshet varit alldeles otillräckliga. Antalet vid statliga, statskommunala eller rent kommunala reservarbeten anställda har under år 1932 varierat mellan 25.7 och 32.4 procent av de anmälda hjälpsökande. I oktober voro vid ifrågavarande reservarbeten endast 27.7 procent av de anmälda hjälpsökande anställda. Samtidigt åtnjöto samma månad 22.8 procent av de anmälda understöd med statsbidrag eller enbart kommunala medel. Endast omkring halva antalet hjälpsökande arbetslösa äro sålunda delaktiga av de allmänna hjälpåtgärderna. Av de i oktober till arbetslöshetskommissionen rapporterande kommunerna erhöles endast 57.8 procent statshjälp. Redan denna disproportion mellan hjälpbehov och hjälpåtgärder påkallar en utvidgning av de senare. Den utarmning av enskilda och den uttömning av kommunernas resurser, som blivit en följd av den långvariga arbetslösheten, motiverar ytterligare en mobilisering i ökad omfattning av statens möjligheter att hjälpa.

Denna mobilisering måste emellertid, enligt mitt förmenande, ske efter delvis andra linjer än de som följts vid den hittillsvarande arbets-

löshetspolitiken. Då fullt utarbetade förslag till statliga åtgärder först senare kunna framläggas för Kungl. Maj:t, skall jag icke nu närmare uppehålla mig vid bristerna i den nuvarande verksamheten för motverkande av arbetslöshetens följder. Sålunda skall jag icke här beröra den kritik, som på goda grunder under de senaste åren riktats mot vissa direktiv för arbetslöshetskommissionens verksamhet och tillämpningen av dessa direktiv. Jag skall endast fästa uppmärksamheten vid tvenne omständigheter, vilka på grund av arbetslöshetens förändrade karaktär och dess allt allmännare utbredning förtjäna större beaktande, än som hittills kommit dem till del.

En grundläggande brist hos det nuvarande reservarbetssystemet är, att det icke ger tillräcklig möjlighet att för arbetslöshetens motverkande mobilisera den förhandenvarande tillgången på nödvändiga och nytiga allmänna arbeten. Enligt gällande föreskrifter skola visserligen reservarbetena komma stat, kommun eller allmän institution till godo samt vara ekonomiskt eller kulturellt berättigade, men de få icke gälla företag av den art, som inom närmaste framtiden kunna väntas komma till utförande på den öppna marknaden. Reservarbetena få med andra ord icke rycka undan arbetstillfällen av så att säga ordinarie karaktär. Denna, med hänsyn till andra för reservarbetena gällande föreskrifter nödvändiga, begränsning leder till en relativt snäv avgränsning beträffande valet av arbeten. Nackdelarna härav bli alltmera framträdande ju större behovet av att sysselsätta de arbetslösa är. Skulle det förvarande behovet i detta avseende på ett rimligt sätt tillgodoses, skulle man icke längre kunna upprätthålla villkoret om att reservarbetena skola vara ekonomiskt eller kulturellt berättigade, såvida man icke ville frångå den väsentliga förutsättningen, nämligen att arbetstillfällen av så att säga ordinarie karaktär icke finge förvandlas till nödhjälpsarbete, vilket ju vore orimligt. Bristerna i reservarbetssystemet markeras ytterligare genom att arbetslösheten upphört att vara enbart ett grovarbetarproblem. För motverkande av en, såsom arbetslöshetskommissionen uttrycker det, över hela yrkesskalan utbredd arbetslöshet, måste man finna en utväg för ett mera mångsidigt utnyttjande av arbetstillfällena, varigenom även yrkesarbetarna kunna vinna en mera naturlig sysselsättning.

Arbetslöshetens utbredning över större områden kräver också ett allvarigare beaktande av möjligheterna att fördela arbetstillfällena på flera platser. Senast vid fjolårets riksdag riktades starka anmärkningar mot att arbetslösa uttagas till reservarbeten långt borta från sina hemorter. Till bemötande av dessa anmärkningar har anförts, att stora svårigheter mött att i vissa delar av landet igångsätta som reservarbeten lämpliga företag. Dessa svårigheter måste ju, vid tillämpning av nu gällande regler, bli ännu mera framträdande inför en med hänsyn till arbetslöshetens omfattning nödvändig utvidgning av de allmänna arbetena.

Den väg till bekämpande av arbetslösheten genom anordnande av allmänna arbeten, vilken jag förordar, har redan i viss mån blivit beträdd av statsmakterna genom de beslut vid 1931 och 1932 års riksdagar, som på Kungl. Maj:ts förslag fattats rörande beredskapsarbeten. I ändamål att de offentliga arbetena skulle kunna i viss utsträckning anpassas efter konjunkturerna och därmed följande variationer i arbetslösheten, har vardera av nämnda riksdagar ställt ett reservationsanslag å 3,000,000 kronor till Kungl. Maj:ts förfogande. Anslaget skulle användas enligt Kungl. Maj:ts beprövande till arbeten, som under alla förhållanden skulle förr eller senare utföras med anlitande av allmänna medel genom statlig myndighets försorg. De hittillsvarande erfarenheterna från beredskapsarbetena synas ha varit övervägande goda, även om anslagets begränsning icke möjliggjort ett tillgodogörande i full utsträckning av systemets fördelar.

Skola beredskapsarbetena bliva av verklig betydelse såsom medel att i en tid av omfattande arbetslöshet effektivt utfylla bristen på arbetstillfällen och stimulera företagsamheten och det ekonomiska livet överhuvudtaget, måste de givas en väsentligt större omfattning än hittills. De kunna då icke begränsas till sådana arbeten, som utföras genom statlig myndighets försorg, utan böra avse även kommunala och i vissa fall t. o. m. enskilda företag, som ur allmännyttans synpunkt förtjäna att understödjas genom bidrag eller lån från staten och vilkas igångsättande nu kan medverka till en förbättring av läget. Ett allvarligt försök bör göras att komma ur den nuvarande stagnationen. Detta kan icke förväntas såsom ett resultat av enbart enskilt initiativ. Den allmänna förlamningen återhåller alla. Nedpressningen av arbetslönerna har icke framkallat den ökade företagsamhet, som ställts i utsikt. I stället har den minskade köpkraften hos arbetslösa samt arbetare med till eller under existensminimum begränsade inkomster endast lett till försämring i omsättningen hos handlande och producenter av förnödenheter. Den skrämde och blindade återhållsamheten på alla håll har icke motverkat stagnationen och utarmningen, utan så vitt man kan se haft rakt motsatt verkan. Ett igångsättande av allmänna arbeten, statliga och kommunala, i tillräcklig omfattning skulle både direkt och indirekt giva arbete och inkomster. Olika företag skulle erhålla selsättning med tillverkning av materiel för förbrukning vid dessa arbeten och redan därigenom skulle den enskilda företagsamheten stimuleras. Men, såsom jag redan framhållit, staten bör även direkt genom lån eller understöd uppmuntra produktiva arbeten, igångsätta av enskilda. Det är min förhoppning att genom sådana åtgärder det skall vara möjligt att icke blott bereda betydande delar av den stora arbetslöshetsarmén sysselsättning, utan också bryta stagnationen och öppna en väg till återhämtning och ekonomiskt återuppbyggande.

Såsom jag redan angivit, kan den slutliga planen för organiserandet av allmänna arbeten såsom ett led i kampen mot arbetslösheten och arbetet

för ekonomisk återhämtning först senare föreläggas Kungl. Maj:t. I stora drag kan den emellertid redan nu skisseras. Vid dess utarbetande har i första hand tagits sikte på att bibehålla och utöka arbetstillfällena på områden, som redan ligga under statlig företagsverksamhet och förvaltning. Vid den av statsfinansiella hänsyn betingade beskränningen av utgifterna under riksstatens olika huvudtitlar har man sökt undvika, att besparingarna ginge ut över arbetsföretag. Särskilt har vid den stora utgiftsbegränsningen under fjärde huvudtiteln i möjligaste mån beaktats, att de vidtagna åtgärderna icke skulle leda till ökning i arbetslösheten. Vid uppgörandet av förslag till den verksamhet, som finansieras genom anslagen för kapitalökning, har vederbörlig hänsyn tagits jämväl till i det föregående anförda synpunkter. Jag erinrar i detta avseende om de av chefen för kommunikationsdepartementet föreslagna betydande anslagen till elektrifieringar vid statens järnvägar samt den av chefen för jordbruksdepartementet förordade väsentliga ökningen av anslagen till statens avdikningslånefond. Sammanlagt beräknas anslagen till utgifter för kapitalökning, i vad dessa avse statens affärsverksamhet och utlåningsfonder, till 82,771,000 kronor.

För utrönande av tillgången på andra allmänna arbeten, som lämpligen kunna komma ifråga vid uppgörandet av den av mig omförmälda planen, har genom särskilda sakkunniga inom socialdepartementet en generalinventering företagits. För resultatet av denna kommer sedermera en utförlig redogörelse att lämnas. Här må endast erinras om att inventeringen upptager allmänna arbeten, av vilka enbart de redan kostnadsberäknade motsvara en summa av något över 600 miljoner kronor. Sakkunniga hava klassificerat dessa arbeten i första hand efter deras mobiliseringsgrad. Under beteckning A. ha sammanförts sådana arbeten, vilka tekniskt sett äro så väl förberedda, att de kunna igångsättas antingen omedelbart eller senast under budgetåret 1933/1934. Med B. har betecknats, dels de mycket stora företag, som kunna igångsättas under nästa budgetår, och dels företag, vilkas allmännytta gjorts sannolik och som därjämte synas tekniskt vara så väl planerade, att de lämpligen böra upptagas i en flerårsplan för beredskapsarbeten. Till C. ha övriga arbeten hänförts. De beräknade kostnaderna fördela sig med 205,800,000 kronor för A., 320,700,000 kronor för B. och 108,200,000 kronor för C.

Under utgifter för kapitalökning, fonden för förslag till statsverket, ha beräknats anslag på tillsamman 160,511,800 kronor. Vid beräkningen har dels den verkställda inventeringen och dels den av statens organisationsnämnd uppgjorda planen för statens byggnadsverksamhet legat till grund. Även andra möjligheter för vinnande av det föresatta målet ha emellertid beaktats, såsom subventionering av enskild byggnadsverksamhet och annat stödjande av den enskilda företagsamheten. Den tänkta fördelningen framgår av de framställningar, som cheferna för social-, kommunikations-, ecklesiastik-, jordbruks- och handelsdepartementen komma att göra.

Ifråga om grunderna för verksamheten och dennas organisation komma förslag senare att underställas Kungl. Maj:t.

Beträffande finansieringen hänvisar jag till vad chefen för finansdepartementet vid framläggandet av finansplanen anfört. Därav framgår, att det syntts ur olika synpunkter önskvärt, att man för finansiering av det planerade extraordinära arbetsprogrammet lägger upp kortfristiga lån eller lån med kort amorteringstid. En viss inkomstkälla — arvsskattemedlen — knytes vid amorteringen, och denna inkomst beräknas till sådant belopp, att den omedelbart täcker fjärdedelen av den föreslagna upplåningen. Även om det extraordinära arbetsanskaffningsprogrammet skulle behöva fullföljas ett kommande år med nya betydande kapitalutlägg, skulle de åsyftade lånen sålunda vara återbetalda under ett mycket begränsat antal år.

Även med en sådan utvidgning av åtgärderna för beredande av arbetstillfällen, som jag här förordat, läser icke åt alla arbetslösa under det kommande budgetåret kunna beredas sysselsättning. Verksamheten med kontantunderstöd åt arbetslösa måste alltså i viss omfattning fortsättas. Därjämte måste medel avses för en lämplig avveckling av de genom arbetslöshetskommissionen igångsatta reservarbetena. Förslag i dessa avseenden komma att framläggas av chefen för socialdepartementet.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför härefter:

2. Det statliga besparingsarbetet.

Vid framläggande av finansplanen har jag tidigare i dag lämnat en översikt över de åtgärder, som i det nu föreliggande riksstatsförslaget föresluts för avvägbringande av begränsning av riksstatens utgiftssida. I väsentliga delar bygga dessa åtgärder på förslag, vilka framlagts av den särskilda granskningsnämnd, som av Kungl. Maj:t den 19 april 1932 tilläts med uppdrag att, såsom förberedelse till 1933 års statsverksproposition, verkställa undersökning rörande förefintliga möjligheter till besparingar och minskningar i statens utgifter. Nämndens framställningar innefattas i särskilda i slutet av maj och början av juni 1932 upprättade, till dåvarande chefen för finansdepartementet avgivna promemorior, rörande dels anslagen å varje huvudtitel för sig och dels vissa spørsmål, som hänföra sig till de olika huvudtitlarna gemensamt eller eljest äro av mera allmän räckvidd.

I skrivelse den 8 juni 1932 lämnade granskningsnämndens ledamöter — numera statsrådet T. Nothin samt generaldirektören E. Stridsberg — en sammanfattande redogörelse för resultaten av granskningsarbetet. Nämnden framhöll i denna skrivelse åtskilliga faktorer, som medfört dels en väsentlig begränsning av det område, inom vilket utgiftsminskning överhuvud kunde åstadkommas, och dels ett försvårande i större eller mindre grad av möjligheterna att inom detta begränsade område vinna

besparingar. Nämnden erinrade sålunda, hurusom statsverket genom lönereglementen, avtal eller därmed jämförliga grunder för närvarande vore förpliktat att årligen utgiva i runt tal omkring 370 miljoner kronor, däri icke inräknade de till omkring 85 miljoner kronor uppgående räntorna å statsskulden. Beträffande andra grupper av statsutgifter föreläge, om ej rättsliga, så dock faktiska omöjligheter eller svårigheter att åstadkomma indragningar. Detta gällde exempelvis statens utgifter för bekämpande av arbetslösheten, kostnaderna för sjukhus och anstaltsvård m. m. Den omständigheten, att de föreslagna besparingarna givetvis måste anpassas efter statsförvaltningens nuvarande organisation och uppgifter, minskade även besparingsmöjligheterna. Sammanfattningsvis framhöll nämnden, att den verkställda granskningen ådagalagt, hurusom statsutgifterna till väsentlig del vore till beloppet bundna, samt att man hade att räkna med en betydande ofrånkomlig stegring av vissa utgifter. Dessa förhållanden beredde utomordentliga svårigheter för en av statsfinansiella skäl nödvändiggjord hastig utgiftsbegränsning av mera avsevärd omfattning. Visserligen kunde, utan rubbning av statsförvaltningens nuvarande organisation och arbetsuppgifter, genom förenkling av arbetsformer och annorledes vissa besparingar åstadkommas, men möjligheterna härtill borde icke överskattas. Exempelvis kunde omnämnas, att den centrala statsförvaltningens lönekostnader, vilka tidigare i särskild grad tilldragit sig statsmakternas besparingsintresse, icke uppginge till mer än omkring 2.5 procent av budgetens hela slutsumma. Självfallet bleve de ytterligare besparingar, som tilläventyrs kunde göras på detta och andra likartade avsnitt av budgeten, praktiskt taget utan betydelse för densammas balanserande. Verkligt betydande och varaktiga nedskärningar kunde åvägbringas endast genom en djupgående revision av grunderna för och omfattningen av statens verksamhet i olika hänseenden.

Ehuru sålunda på grund av antydda omständigheter stora svårigheter förelegat för utgiftsbegränsning, uppgingo de av granskningsnämnden förordade besparingarna till i och för sig avsevärda belopp. Nämnden beräknade, att ett genomförande av samtliga i dess promemorior utvecklade förslag skulle medföra en lättnad å skattebudgeten för budgetåret 1933/1934 av omkring 50 miljoner kronor. I viss mån komme emellertid denna lättnad att motvägas av automatiska utgiftsstegringar under anslag, beträffande vilka någon ändring i grunderna för användningen icke kunde åstadkommas. Under förutsättning av oförändrade grunder för anslagens utgående och efter avdrag av automatiska utgiftsminskningar uppskattade granskningsnämnden det totala beloppet av automatiska utgiftsökningar för budgetåret 1933/1934 till sammanlagt omkring 8.7 miljoner kronor. Härtill bör läggas en ofrånkomlig stegring av femte huvudtitelns anslag till pensionstillägg och understöd enligt pensionsförsäkringslagen med 7.6 miljoner kronor eller det belopp, varmed anslaget på

grund av viss omläggning kunnat för nu löpande budgetår tillfälligt minskas. Sammanlagt uppgingo alltså beräknade automatiska stegringar till omkring 16.3 miljoner kronor. Till följd av att anslagssumman i riksstaten för budgetåret 1932/1933 kunnat minskas genom tillfälligt undanskjutande av vissa utgifter och genom utnyttjande av vissa reservationer, finge man vidare räkna med en ofrånkomlig anslagsstegring av omkring 8.4 miljoner kronor. Tillhoppa skulle alltså budgetens utgiftssida, under i övrigt oförändrade förutsättningar, för budgetåret 1933/1934 stiga med närmare 25 miljoner kronor.

Granskningsnämndens uppdrag har, såsom den lämnade redogörelsen utvisar, varit av speciell natur och avsett att åvägabringa en grundval för den omedelbara nedskärning av statsutgifterna, som ansetts påkallad av det försämrade statsfinansiella läget och under föreliggande förhållanden kunde ernås. Det på längre sikt inställda fortlöpande arbetet för nedbringande av statens förvaltningskostnader har alltjämt handhåfts av den under hösten 1930 tillsatta statens organisationsnämnd, vilken har till uppdrag att efter givna riktlinjer verkställa utredningar och inkomma med de organisationsförslag och övriga framställningar, vilka kunna lända till minskningar i statens utgifter.

För organisationsnämndens tidigare verksamhet har i 1932 års statsverksproposition (Utgifterna: För flera huvudtitlar gemensamma frågor. punkten 1) lämnats en redogörelse, vartill jag här tillåter mig hänvisa. Under år 1932 har nämnden bedrivit sitt arbete enligt ett av Kungl. Maj:t genom beslut den 15 april 1932 till huvudsaklig efterrättelse fastställt arbetsprogram. Bland de viktigare uppgifter, åt vilka nämnden i enlighet med denna plan ägnat sitt arbete, må nämnas följande. Nämnden har under året fullbordat en undersökning rörande det statliga byggnadsbehovet, vars resultat framlagts i ett betänkande med plan för statens byggnadsverksamhet under närmast kommande tioårsperiod (Statens offentliga utredningar 1932: 25). Genom denna plan har nämnden sökt åstadkomma en översikt och en gallring efter det verkliga behovet av föreliggande anspråk på nybyggnader för statliga ändamål. Nämnden har vidare slutfört en undersökning av de statliga sinnessjukhusens ekonomiska förvaltning. Denna undersökning har närmast föranletts av påvisade stora variationer i driftkostnadernas storlek vid olika sinnessjukhus. Vid undersökningen har befunnits, att föreliggande skiljaktigheter till stor del kunna förklaras av lokala olikheter. I vissa avseenden hava dock av nämnden föreslagits åtgärder i syfte att rationalisera och förbilliga sjukhusens förvaltning. En annan större fråga av organisatorisk innebörd har under år 1932 slutbehandlats av nämnden genom avgivande av betänkande med förslag angående arbetsuppgifterna för och organisationen av rikets landkarteverk (Statens offentliga utredningar 1932: 38). I detta hänseende hava föreslagits betydande förändringar såväl i fråga om sättet för kartframställningen som beträffande allmänna kartverkets

organisation. Vissa förslag hava ock av nämnden avgivits i syfte att nedbringa länsstyrelsernas arbetsbörda. Slutligen må omnämnas en av organisationsnämnden gjord framställning om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av större koncentration beträffande den akademiska undervisningen i riket.

Av de nu omnämnda utredningarna har den framlagda planen för statens byggnadsverksamhet efter ytterligare beredning föranlett åtskilliga i riksstatsförslaget innefattade anslagsäskanden för byggnadsändamål. Övriga framställningar äro utremitterade för utlåtanden av vederbörande myndigheter eller föremål för handläggning inom vederbörande statsdepartement.

Bland de större ärenden, som för närvarande äro föremål för nämndens prövning, må nämnas frågan om fångvårdens framtida ordnande m. m. samt lotsverkets personalfråga. I båda dessa ämnen äro, enligt vad jag inhämtat, utlåtanden från nämnden att emotse under förra hälften av år 1933. Vidare är den i fjolårets statsverksproposition omnämnda frågan om åstadkommande av gemenskap i vissa hänseenden mellan post- och telegrafverken alltså föremål för behandling inom nämnden. Även åtskilliga andra organisations- och därmed jämställda spörsmål torde under innevarande år komma att upptagas till undersökning.

En undersökning rörande möjligheterna att vinna besparingar i statsutgifterna kan uppenbarligen bedrivas från två principiellt skilda utgångspunkter.

Å ena sidan kan man utgå från nuvarande gränser för statens verksamhet och de hittills tillämpade normerna för tillgodoseende av allmänna behov samt, med bibehållande i stort sett av härutinnan givna förutsättningar, söka i möjligaste mån rationalisera förvaltningsapparaten för att därigenom ernå utgiftsminskning eller större effektivitet vid användningen av anvisade statsmedel. Även vid en besparingsundersökning av denna karaktär kunna uppkomma frågor om avlyftande från staten av vissa mer eller mindre arbetskrävande detaljgöromål, om jämkningar i förmåner, som bestridas av statsverket, om indragning eller minskning av statsbidrag för ändamål av icke direkt statlig natur m. m., men ett utmärkande drag för undersökningen blir likväl, att den nuvarande ramen för den statliga verksamheten i stort sett betraktas såsom given.

Å andra sidan kan besparingsarbetet tydligen också inriktas på en principiell omprövning av frågan om statsverksamhetens omfång och gränserna för statens uppgifter i skilda hänseenden. Undersökningen kommer då att avse möjligheten att från statsförvaltningen avlyfta väsentliga arbetsområden eller att, efter avvägning av statens utgifter för olika ändamål, radikalt skära ned medelstilldelningen till viss eller vissa grenar av den statliga eller statsunderstödda verksamheten.

De olika sakkunnigberedningar, som under de senaste tio åren arbetat med uppgift att åvägabringa besparingar i statsutgifterna, hava i allmänhet enligt givna direktiv framgått efter den första av här angivna båda huvudlinjer. Organisationsnämndens allmänna uppdrag är visserligen av mycket vidsträckt omfattning och giver nämnden möjlighet att till prövning upptaga frågan om begränsning av statsförvaltningens arbetsuppgifter samt om minskning eller indragning av statens bidrag till skilda, ej direkt statliga ändamål, men nämndens nuvarande arbete, sådant det bedrives i enlighet med förenämnda av Kungl. Maj:t fastställda arbetsprogram, är dock väsentligen inriktat på utredningar av organisatorisk art inom statsförvaltningens hittillsvarande ram.

Att också undersökningar av dylik principiellt mera begränsad räckvidd måste anses vara av stor vikt belyses icke minst av de betydelsefulla resultat i fråga om besparingar och förenklingar i den statliga förvaltningsorganisationen, som redan vunnits genom organisationsnämndens arbete. Emellertid är det klart att, såsom granskningsnämnden i sin förenämnda skrivelse den 8 juni 1932 framhållit, på denna väg i stort sett icke kunna åstadkommas utgiftsminskningar av den storleksordning, att de bliva av avgörande betydelse för hela budgetens slutsumma. Verkligt betydande och varaktiga nedskärningar av statsutgifterna torde, på sätt granskningsnämnden i nämnda sammanhang yttrat, endast kunna ske genom revision av grunderna för och omfattningen av statsverksamheten på skilda områden.

Detta förhållande har starkt betonats i en av organisationsnämnden den 1 september 1932 avlåten skrivelse, vari nämnden till Kungl. Maj:ts övervägande hemställt, huruvida icke, för åstadkommande snarast möjligt av sådana förändringar av organisatorisk och ekonomisk art, som erfordras för ett väsentligt nedbringande av statens utgifter för olika ändamålsgrupper, särskilda utredningar borde med det snaraste igångsättas för utförande av de undersökningar, vilka för varje grupp kunde vara erforderliga. Oaktat omfattningen av det nämnden givna allmänna uppdraget hade nämligen nämnden, med hänsyn till de överväganden av politisk karaktär, vilka måste föregå beslut om vidtagande av besparingsåtgärder av nu avsedd art, ansett det icke böra tillkomma nämnden att härutinnan framkomma med positiva förslag.

Det är uppenbart, att omdömena om möjligheten och lämpligheten att åvägabringa besparingar i statsutgifterna genom begränsning i skilda hänseenden av statsverksamheten eller minskning av medelstilldelningen till olika behov, som nu tillgodoses genom det allmänna, måste skifta efter olika politisk åskådning. Jag delar också den uppfattning, varåt organisationsnämndens skrivelse giver uttryck, att det bör ankomma på regeringen att anvisa de områden, där undersökningar med nu avsedda syfte böra sättas in. I viss grad måste enligt sakens natur dylika överväganden äga rum såsom led i själva budgetarbetet.

I anslutning till organisationsnämndens nyssberörda hemställan hava i samband med budgetberedningen vissa undersökningar inom finansdepartementet verkställt för att närmare belysa de faktorer, som betingat den starka ansvällningen av statsverkets utgifter under sistförflutna tioårsperiod, och därmed också att skaffa ett bättre underlag för bedömning av frågan, i vad mån en mera väsentlig reduktion av dessa utgifter kunde tänkas ske under allmän anslutning från olika samhällsgrupper och åsiktsriktningar och i vad mån ett dylikt mera långtgående besparingsarbete måste, såsom organisationsnämnden förutsatt, föregås av rent politiska avgöranden, där meningarna finge antagas gå väsentligen isär.

Tidigare hava de s. k. automatiska stegringarna av statsutgifterna tilldragit sig uppmärksamhet och varit föremål för undersökningar. Jag vill erinra, att i finansplanen till 1927 års riksdag meddelades en överslagsberäkning för de närmast kommande fyra budgetåren rörande den sannolika utvecklingen av sådana anslag, å vilka mera betydande automatiska stegringar kunde förväntas. Till automatiska utgiftsökningar hänfördes därvid sådana stegringar, som vore ofrånkomliga, därest statsmakternas redan beslutade ställningstaganden skulle fullföljas. Av den gjorda sammanställningen framgick en nettoökning mellan budgetåren 1927/1928 och 1930/1931 för de verkliga utgifterna — utom räntor å statsskulden och dyrtidstillägg — av 14.5 miljoner kronor. Med reservation för beräkningarnas osäkerhet angåvos de närmast beteckna ett minimum av stegringar. Den sålunda verkställda undersökningen togs i finansplanen till utgångspunkt för ett uttalande om nödvändigheten av den strängaste återhållsamhet med avseende å utgifterna för att under de närmaste åren få budgeten att balansera utan betydande skatteökningar.

I 1928 års inkomstberäkning upptog chefen för finansdepartementet frågan om anslagsbehovens automatiska förändringar till närmare behandling. En detaljerad undersökning hade nu utförts beträffande de beräknade verkliga utgifterna för budgetåren 1928/1929—1932/1933. Beräkningen avsåg alla stegringar eller minskningar, som på grund av redan fattade beslut eller för riksdagen framlagda förslag kunde anses sannolika, följaktligen såväl sådana, vilka kunde såsom omedelbara eller medelbara konsekvenser hänföras till vissa särskilda statsmakternas beslut, som ock sådana, vilka, utan att samband med visst beslut kunde direkt påvisas, erfarenhetsmässigt och särskilt med ledning av den faktiska utvecklingen under perioden 1923/1924—1926/1927 kunde beräknas inträda. Med angivna beräkningsgrunder hade vid utredningen erhållits en sammanlagd utgiftsökning under tiden 1928/1929—1932/1933, oberäknat automobilskatteanslagen, av 28.27 miljoner kronor, eller med frånräknande av fjärde huvudtiteln av 30.97 miljoner kronor. Av sistnämnda siffra hänförde sig 16.69 miljoner kronor till femte huvud-

titeln, 3.49 miljoner kronor till åttonde huvudtiteln, 2.65 miljoner kronor till elfte huvudtiteln samt 5.36 miljoner kronor till räntor å statsskulden. Beträffande beräkningarnas värde gjordes även nu reservationer för ofullständighet och osäkerhet. För egen del framhöll chefen för finansdepartementet i anslutning till beräkningarna, att på skilda punkter varit under övervägande, huruvida icke denna automatiska utsvällning av budgeten kunde i större omfattning begränsas genom förändring i grunderna för tillgodoseende av vissa utgiftsbehov men att av olika anledningar — såsom skyldigheten att fullgöra från statsmakternas sida åtagna förpliktelser, nödig hänsyn till de statsbidrag åtnjutande kommunernas ekonomi och vissa frågors beroende av ännu icke slutförda utredningar — dessa överväganden icke lett till mera anmärkningsvärda resultat. Ehuru strävandet att på lämpliga sätt hejda ifrågavarande stegringar givetvis icke borde upphöra, hade dessa vid sådant förhållande under statsregleringsarbetet betraktats såsom i allmänhet under de närmaste åren ofrånkomliga åtminstone i den omfattning, som den senast verkställda utredningen angåve.

Jämväl i 1929 års finansplan berördes frågan om de automatiska utgiftsökningarna. Departementschefen meddelade, att riksstatens automatiskt stigande förslagsanslag i budgetförslaget höjts med sammanlagt omkring 11 miljoner kronor, i vilket belopp emellertid även innefattades uppräkningsanslag, vilka tidigare varit för lågt upptagna. I anknytning till den i 1928 års statsverksproposition lämnade utredningen betonade departementschefen vidare nödvändigheten av att i tid träffa anstalter till stegringstendensernas motverkande. Under budgetarbetet hade tiden varit för knapp för vidtagande av några mera ingripande åtgärder i detta syfte. För att åvägabringa en ändring fordrades uppenbarligen såsom ett första steg ingående undersökningar inom de skilda områden av statens verksamhet, som det här gällde. Avsikten vore emellertid att under den kommande tiden upptaga förevarande spörsmål till grundligt övervägande.

I 1930 års finansplan omnämnde chefen för finansdepartementet, att han i samband med budgetarbetet låtit inom finansdepartementet företaga en undersökning rörande de automatiska utgiftsstegringarna och möjligheterna att begränsa desamma. Vid den verkställda undersökningen hade det befunnits önskvärt att giva begreppet automatisk utgiftsökning en mera begränsad innebörd än den, vilken inlagts däri vid den utredning, som framlagts i 1928 års statsverksproposition. Den då gjorda begreppsbestämningen hade medfört, att en mycket stor del av stegringen i budgeten hänförts till automatisk utgiftsökning. För att få en fastare begränsning av materialet och samtidigt avskära de mera tillfälliga ökningsmomenten hade den nya utredningen omfattat väsentligen sådana utgifter, vilka förändrades automatiskt på grund av gällande lagar eller andra bestämmelser. De egentliga förvaltningskostna-

derna i statsförvaltningen hade, såsom i allmänhet icke av sådan natur, i sin helhet utesluts från undersökningen, och denna hade vidare väsentligen begränsats till anslag, vilka utginge enligt sådana grunder, att anslagsbelastningen till huvudsaklig del icke vore beroende av fri prövning av Kungl. Maj:t eller vederbörande myndighet. Vid undersökningen hade det visat sig, att under rådande förhållanden några nämnvärda resultat till begränsning av de automatiska utgiftsstegringarna knappast kunde vinnas. Detta förhållande sammanhänge med flera omständigheter, främst därmed att omfattande utredningar påginge, vilka skulle föregripas, om mera djupgående ändringar omedelbart företoges i avseende å gällande anslagsgrunder. Departementschefen meddelade, att i 1930 års riksstatsförslag sådana förslagsanslag under verkliga utgifter, vilka vore att anse såsom automatiska i den av departementschefen angivna meningen, i förhållande till riksstaten för budgetåret 1929/1930 ökats med ett överslagsvis uppskattat belopp av 10 miljoner kronor, varav 5 miljoner kronor fölle på automobilskattemedelsanslagen. I ökningsbeloppet inginge emellertid delvis även rena uppräknings.

Jämväl i samband med det nu avslutade budgetarbetet har en översikt upprättats rörande de automatiska utgiftsstegringarnas omfattning. Jag hänvisar härutinnan till vad jag anfört i samband med framläggande av finansplanen.

Emellertid har det synts mig vara av intresse att därjämte åvägbringa en undersökning rörande ökningarna över huvud taget i statsutgifterna — oavsett om de äro av automatisk natur eller ej — i syfte att utröna, på vilka delar av budgeten de större utgiftsstegringarna under den senaste tioårsperioden fallit. På min anmodan har inom riksräkenskapsverket verkställts en dylik undersökning, omfattande budgetåren 1923/1924—1931/1932. Undersökningens resultat har sammanfattats i en promemoria med därtill hörande siffersammanställning, vilka torde få såsom bilagor fogas vid statsrådsprotokollet.

Såsom av nämnda promemoria framgår, har stegringen av de verkliga statsutgifterna under tiden 1923/1924—1931/1932 utgjort 137.⁰² miljoner kronor. Frånräknas försvarsväsendet, vars utgifter från och med budgetåret 1926/1927 undergått en avsevärd minskning, utgör stegringen av de verkliga utgifterna under perioden i fråga 165.⁷⁰ miljoner kronor.

Givetvis har utgiftsökningen, även bortsett från försvarskostnaderna, ingalunda varit jämnt fördelad vare sig mellan olika utgiftsändamål eller mellan de olika budgetåren. Under perioden hava sålunda dyrtidstilläggs-kostnaderna nedgått med nära ett 20-tal miljoner kronor, varav dock ungefär hälften faller på försvarsväsendet. I övrigt äro utgiftsminskningarna av relativt mindre omfattning. Stora grupper av anslag, särskilt kostnaderna för statens förvaltande verk, hava stått tämligen stilla eller ökats endast i ringa utsträckning.

Den väsentliga delen av utgiftsökningen hänför sig till ett fåtal anslag eller grupper av anslag, i synnerhet för sociala och undervisningsändamål. Bland de sistnämnda båda utgiftsgrupperna förefinnas några under perioden nytillkomna poster på betydande belopp. Den anslagsgrupp, som emellertid företer den största stegringen, utgöres av de med automobilskattemedel bestridda utgifterna.

I den vid promemorian fogade tablån har gjorts en sammanställning över de nettoutgifter, vilka varit av den största betydelsen för utgiftsökningen under perioden i fråga. I allmänhet upptagas i tablån sådana anslag, som under perioden ökats med mer än 0.50 miljon kronor.

Av sammanställningen framgår, att summan av utgifterna under däri intagna anslag och anslagsgrupper — dessa uppgå till ett antal av 40 — för budgetåret 1923/1924 utgjorde 161.44 miljoner kronor, medan motsvarande belopp för budgetåret 1931/1932 uppgick till 321.46 miljoner kronor. Ökningen är alltså 160.02 miljoner kronor eller ej långt från hela den stegring, som enligt vad nyss anförts redovisats för samtliga verkliga utgifter för civila ändamål. Frånräknas de i sammanställningen upptagna anslag och anslagsgrupper, beträffande vilka utgiftsökningen understiger 1 miljon kronor — dessa utgöra ett antal av 16 — reduceras ökningssumman med 10.85 miljoner kronor, och för de övriga 24 anslagen och grupperna kvarstår alltså ett ökningsbelopp av 149.17 miljoner kronor.

De i sammanställningen upptagna anslagen äro *dels* åtskilliga under femte huvudtiteln uppförda eller eljest till socialdepartementets verksamhetsområde hänförliga anslag, avseende arbetslöshetsåtgärder, socialförsäkring, fattigvård, sjukvård och polisväsen, *dels* anslag att utgå av automobilskattemedel samt ett fåtal andra anslag under sjätte huvudtiteln, *dels* under sjunde huvudtiteln anslagen till taxeringskostnader samt till bidrag till skattetyngda kommuner, *dels* åtskilliga under åttonde huvudtiteln upptagna anslag till olika undervisningsändamål ävensom till utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet, *dels* ett antal anslag under nionde huvudtiteln, avseende bland annat åtgärder mot smittsamma sjukdomar bland husdjuren, stödåtgärder för sockerbetsodlingen, grundförbättringar, skogsvård, skogsodling och skogsutdikning, *dels* ock ett anslag under tionde huvudtiteln ävensom anslagen till civila pensionsväsendet, till allmänna indragningsstaten och till oförutsedda utgifter.

Av den i sammanställningen redovisade utgiftsstegringen under perioden i fråga faller ett belopp av 57.58 miljoner kronor på de till socialdepartementets verksamhetsområde hänförliga anslagen, därav på arbetslöshetshjälp och beredskapsarbeten 18.62 miljoner kronor, på olycksfalls-, sjuk- och pensionsförsäkring 24.43 miljoner kronor, på fattigvård och barnavård 2.33 miljoner kronor, på sinnessjukvård 6.63 miljoner kronor, på tuberkulossjukvård, kronisk sjukvård och vanförevård 3.14 miljoner kronor samt på polisväsen 2.44 miljoner kronor. På anslag under sjätte huvudtiteln kommer ett belopp av 53.41 miljoner kronor, därav 50.54 miljoner kronor på

anslag, som numera i sin helhet utgå av automobilskattemedel. Kostnadsökningen å anslag under sjunde huvudtiteln utgör 2.81 miljoner kronor, varav 2.06 miljoner kronor till skatteutjämning. Åttonde huvudtiteln anslag visa en utgiftsstegring av 29.40 miljoner kronor, därav till avlöning åt lärare vid folk- och småskolor, till provisorisk avlöningsförbättring åt dessa lärare samt till utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet respektive 6.59, 6.17 och 8.98 miljoner kronor. Kostnadsökningen för upptagna anslag under nionde huvudtiteln utgör 10.02 miljoner kronor, till största delen fallande på grundförbättringsarbeten (2.98 miljoner kronor), skogsvårdens befrämjande (0.66 miljon kronor), skogsodlingsanslaget (0.55 miljon kronor), skogsutdikningsanslaget (0.87 miljon kronor) samt det numera bortfallna anslaget för sockerbetsodlingens uppehållande (3.39 miljoner kronor). För civila pensionsväsendet samt allmänna indragningsstaten utgöra utgiftsstegringarna tillhopa 4.02 miljoner kronor.

Den undersökning, för vars resultat nu redogjorts, synes mig giva vid handen, att den under senaste tioårsperiod inträdda ökningen i statsutgifterna till mycket väsentlig del faller på områden, inom vilka mera betydande förändringar med avseende å statens utgiftspolitik icke kunna väntas ske utan politiska meningsbrytningar. Utredningen bekräftar alltså till fullo organisationsnämndens uppfattning därom, att en systematisk radikal nedskärning av statsutgifterna icke lär kunna äga rum utan föregående avgöranden av rent politisk natur.

Jag vill i detta sammanhang slutligen erinra, att beträffande åtskilliga viktiga delar av statsverksamheten för närvarande pågå på längre sikt ställda utredningar, vilka hava betydelse för frågan om avgränsningen av statens uppgifter i olika hänseenden. Vid dessa utredningar äro i allmänhet de olika politiska synpunkterna företrädade genom starka parlamentariska inslag i de olika sakkunnigberedningarna.

Bland viktigare hithörande utredningar må främst nämnas skatteutjämningsberedningen, vars principbetänkande i fråga om en lämplig avvägning av statens och kommunernas åtaganden är att vänta inom den närmaste tiden. Beträffande föremålet för denna utredning ber jag att få erinra, att yrkandena i nämnda hänseende snarast gått ut på en utvidgning av statsverksamheten genom att på staten överflytta uppgifter, som nu besörjas av kommunala samfälligheter. Vid en dylik överflyttning har det icke ansetts uteslutet att genom en mera planmässig hushållning vinna en sammanlagd kostnadsminskning för det allmänna, även om de å statsbudgeten redovisade utgifterna skulle komma att stiga.

Med avseende å försvarsväsendet pågår vidare inom 1930 års försvarskommission en omfattande utredning, vid vilken såväl den erforderliga storleken av statens kostnader för försvaret som försvarsorganisationens utformning inom en viss kostnadsram torde komma under omprövning.

I fråga om socialförsäkringen och den allmänna sociala omvårdnaden arbeta ett par sakkunnigberedningar med problem av ingripande bety-

delse jämväl med hänsyn till spørgsmålet om den statliga verksamhetens omfång. Den ena av dessa beredningar, pensionsförsäkringskommittén, har i uppdrag att verkställa en till grunden gående prövning av hela pensionsförsäkringsfrågan. Den andra beredningen — de s. k. organisationssakkunniga, vilkas arbete bedrives i nära kontakt med pensionsförsäkringskommittén — har närmast till föremål den sociala försäkringens och hjälpverksamhetens lokala organisation, med uppgift att söka åstadkomma större lokala enheter för handhavande av vissa samhälleliga uppgifter samt större enhetlighet vid förvaltningen av de sociala uppgifterna inom kommunerna eller sammanslutningar av kommuner.

På sjukvårdens område pågår för närvarande genom statens sjukvårdskommitté en utredning i syfte bland annat att klargöra avgränsningen mellan statens, landstingens och primärkommunernas uppgifter beträffande kroppssjukvården samt formerna för statens understödjande av sjukvård, bedriven av kommuner eller enskilda.

Av vad nu anförts framgår, att på de flesta ur kostnadssynpunkt centrala områden av det allmännas verksamhet för närvarande pågå utredningar, vilka taga sikte på att undersöka och ställa under diskussion frågor om ändrad avgränsning av statens uppgifter och om ändrad kostnadsram för tillgodoseende av allmänna uppgifter. Åtskilliga av nämnda utredningar äro redan långt framskridna. Självfallet måste resultaten av dessa utredningar avvaktas, innan en systematisk prövning av och ett ståndpunktstagande från statsmakternas sida till nyss berörda frågor kan äga rum.

3. Anslagen till expens- och tryckningskostnader.

I två särskilda promemorior har den av mig under nästföregående punkt omförmälda granskningsnämnden framlagt förslag rörande vissa omläggningar i fråga om redovisningen å riksstaten av anslagen till expens- och tryckningskostnader. Förslaget åsyftar en anordning, varigenom nämnda kostnader skulle, för vinnande av större överskådlighet samt ökad möjlighet till kontroll och begränsning av utgifterna, i största möjliga utsträckning utbrytas ur huvudtitlarnas allmänna anslag för ändamålet och i stället redovisas under de olika myndigheternas särskilda anslag. Innebörden av förslaget är i huvudsak följande.

I fråga om expenskostnaderna tänker sig nämnden, att expenser för vederbörande myndighets eget behov skulle bestridas från en för varje myndighet anvisad särskild anslagspost för expenser samt att expensutgifter, som icke hänförde sig till myndighetens egen verksamhet, exempelvis kostnader för anskaffande av blanketter för annat än myndighetens eget behov, skulle belasta huvudtitlarnas allmänna expensanslag. Dessa anslag skulle även kunna av Kungl. Maj:t disponeras för att, då så prövades

oundgängligt, under löpande budgetår förstärka de för vederbörande myndighets eget behov anvisade expensmedlen. De för myndigheterna anvisade särskilda anslagsposterna skulle vara till beloppen begränsade, medan huvudtitlarnas expensanslag skulle hava förslagsanslags natur.

Jämväl beträffande tryckningskostnaderna skulle enligt nämndens förslag en uppdelning äga rum. Tryckningskostnaderna för vissa regelbundet återkommande publikationer, som vederbörande myndigheter skulle äga befordra till trycket utan Kungl. Maj:ts för varje fall lämnade tillstånd, skulle bestridas från särskilda i myndigheternas stater upptagna begränsade anslagsposter för tryckningskostnader. För övriga publikationers tryckning skulle erfordras Kungl. Maj:ts särskilda medgivande, och för dessa borde i samband med tryckningsmedgivandet medel anvisas från vederbörande huvudtitels gemensamma förslagsanslag till tryckningskostnader.

Även i fråga om avgränsningen av begreppen expenskostnader och tryckningskostnader skulle vissa ändringar i nuvarande praxis äga rum. Nämndens förslag innefattar i detta hänseende, att sådana utgifter för tryckning, som icke avse publikationstryck — framför allt blankettryck — skulle hänföras till expenser, att utgifter för renskrivning, vilka nu på vissa håll bestridas från expensanslag, skulle i samtliga fall redovisas såsom avlöningskostnader samt att från expensanslagen skulle utbrytas hyreskostnader för ämbetslokaler, vilka kostnader i stället borde sammanföras under ett gemensamt anslag å sjätte huvudtiteln.

Över granskningsnämndens förslag hava utlåtanden infordrats från ett stort antal myndigheter. I allmänhet hava myndigheterna anslutit sig till förslagets huvudsyfte och jämväl gillat den föreslagna avgränsningen av begreppen expenser och tryckningskostnader. Av utlåtandena framgår emellertid, att även efter ett genomförande av förslaget myndigheternas expens- och tryckningskostnader sannolikt i betydande omfattning fortfarande komme att belasta huvudtitlarnas allmänna anslag. Flera myndigheter, däribland statskontoret, hava framhållit olämpligheten av att expenskostnader, liksom också tryckningskostnader, för samma myndighet komme att redovisas på två skilda anslag, nämligen dels myndighetsanslaget och dels det allmänna huvudtitelsanslaget.

Det är tydligt, att en uppdelning, varigenom normalt kunde förekomma, att samma slag av kostnader för en myndighet avfördes under skilda anslag, skulle vara ägnad att äventyra den enhetlighet och översiktlighet i redovisningen, som granskningsnämnden åsyftat. Denna olägenhet torde emellertid kunna undvikas genom en mindre jämkning i förslaget.

En lösning i enlighet med vad sålunda åsyftas skulle gå ut på följande. Myndigheternas expens- och tryckningskostnader skulle i sin helhet redovisas under myndigheternas egna anslag. I varje myndighets stat borde för sådant ändamål ingå två poster av förslagsanslags natur, nämligen en post till expenser för eget behov samt en post till tryckningskostnader.

Den erforderliga begränsningen av myndigheternas utgifter för expenser för eget behov och för tryckningskostnader för regelbundet återkommande publikationer skulle åvägabringas därigenom, att Kungl. Maj:t i regleringsbrevet för varje budgetår ställde bestämda belopp från ifrågavarande anslagsposter till myndighetens förfogande, varvid Kungl. Maj:t skulle äga möjlighet att senare under budgetåret, där så visade sig oundgängligen erforderligt, på framställning anvisa nödiga tilläggsbelopp från samma anslagsposter. I de fall, då en myndighet har att bestrida expensutgifter, som hänföra sig till andra myndigheters verksamhet, skulle i staten utöver nyssnämnda två anslagsposter uppföras en särskild, förslagsvis beräknad anslagspost för ändamålet. Sistnämnda anordning skulle emellertid genomföras endast beträffande de verk, vid vilka expenskostnaderna för annat behov än myndighetens eget uppgå till ett mera avsevärt belopp.

Spörsmålet om expens- och tryckningskostnadernas redovisning å riksstaten efter enhetliga grunder sammanhänger emellertid med den av granskningsnämnden jämväl väckta frågan om vissa ändringar i övrigt beträffande uppställningen av riksstatens utgiftssida. Nämndens förslag i denna del, för vilket jag under nästföljande punkt kommer att lämna en redogörelse, går i huvudsak ut på sådan omläggning av anslagsuppställningen, varigenom samtliga kostnader för varje myndighet skulle komma att redovisas under anslag för myndigheten, samtidigt som personalkostnader och sakliga kostnader skulle hållas strängt isär. En omläggning av riksstatens uppställning i sådan riktning kräver emellertid så omfattande förarbeten, att den icke kan genomföras beträffande riksstaten för budgetåret 1933/1934. Då såväl en dylik mera allmän omläggning som den föreslagna ändrade redovisningen av expens- och tryckningskostnader var för sig förutsätta ändringar i myndigheternas stater över hela budgeten, torde båda förändringarna helst böra äga rum i ett sammanhang. Jag har därför ansett ett fullständigt genomförande av den nyss åsyftade omläggningen i expens- och tryckningskostnadernas budgetära behandling icke lämpligen böra komma till stånd redan från och med nästkommande budgetår.

I vissa hänseenden har det emellertid vid ärendets beredning inom finansdepartementet befunnits påkallat att redan nu företaga ändringar beträffande redovisningen av ifrågavarande kostnader. Det har också visat sig möjligt att, utan föregripande eller försvårande av en kommande allmän omläggning av anslagsuppställningen, vidtaga en del åtgärder, genom vilka man torde kunna i väsentlig mån vinna de med granskningsnämndens förslag avsedda besparingarna samt tillika ernå större enhetlighet än hittills beträffande redovisningen av expens- och tryckningsutgifter.

Dessa åtgärder hänföra sig dels till avgränsningen av begreppen ex-

pens- och tryckningskostnader och dels till sättet för ernående av begränsning i kostnadernas storlek.

I förstnämnda hänseende förutsattes, i anslutning till vad granskningsnämnden föreslagit, att utgifter för renskrivning hädanefter genomgående skola redovisas såsom avlöningskostnader och alltså icke vidare få, såsom hittills i viss utsträckning varit fallet, avföras å expensanslag. De särskilda anslagsposter för renskrivning, som i vissa fall nu finnas uppförda å ämbetsverks stater, hava i riksstatsförslaget uteslutits, och erforderliga medel hava i stället inräknats under vederbörande anslagsposter till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare.

I fråga om utgifter för tryckning föreslås, att kostnader för blanketttryck m. m. för framtiden skola redovisas såsom expenser samt att såsom tryckningskostnader endast få avföras utgifter för egentligt publikationstryck.

Vad angår redovisningen av kostnader för lokalhyror, har för bestridande av dylika utgifter i riksstatsförslaget uppförts ett särskilt förslagsanslag under sjätte huvudtiteln. Till detta anslag skulle överföras hyreskostnader såväl från de allmänna expensanslagen — vilka förutsättas icke vidare få anlitas för hyresutgifter för ämbetslokaler — som från anslag till särskilda myndigheter. Av olika skäl har det dock icke ansetts lämpligt att i nu förevarande sammanhang vidtaga ett överflyttande till sjätte huvudtiteln av samtliga hyreskostnader för hela statsförvaltningen. I avvaktan på en närmare detaljundersökning i samband med utredning om en allmän omläggning av riksstatsuppställningen har överflyttningen befunnits tills vidare böra begränsas till att — förutom sådana hyreskostnader, vilka nu utgå från de gemensamma expensanslagen — väsentligen avse ämbetslokaler för centrala verk och därmed i anslagshänseende jämställda institutioner. I några fall har det dock befunnits lämpligt att till sjätte huvudtiteln överflytta även hyreskostnader för lokalförvaltningar. Närmare uppgift angående de hyresutgifter, som ansetts böra överföras till det ifrågasatta nya hyresanslaget, torde senare i dag komma att lämnas av chefen för kommunikationsdepartementet. Det nya anslaget bör få anlitas endast efter bestämmande av Kungl. Maj:t. Tillfälliga smärre hyresbehov — t. ex. för sammanträdeslokal och dylikt — böra fortfarande tillgodoses från expensanslag.

Om också, såsom av det föregående framgår, en allmän överflyttning av expens- och tryckningskostnader från huvudtitlarnas gemensamma förslagsanslag icke lämpligen kan omedelbart komma till stånd, hava dock beträffande länsstyrelserna och domkapitlen övervägande skäl ansetts tala för att redan nu vidtaga en sådan överflyttning. Beträffande dessa verksamhetsgrupper kan en utbrytning av ifrågavarande kostnader från de allmänna departementsanslagen samt kostnadernas sammanförande under särskilda anslag å femte och åttonde huvudtitlarna äga rum utan att den nuvarande anslagsuppställningen i övrigt rubbas.

Vid denna utbrytning hava givetvis expens- och tryckningskostnader upptagits under skilda anslagsposter. Enahanda anordning förutsättes beträffande de verk, vilkas expens- och tryckningsutgifter redan nu bestridas från särskilda anslag.

Vad härefter angår sättet för begränsning av expenskostnadernas storlek, har en maximering av de till varje ämbetsverk hänförliga expensutgifterna för eget behov ansetts böra redan från och med nästkommande budgetår åstadkommas genom att Kungl. Maj:t för ändamålet endast ställer bestämda belopp till förfogande. I fråga om de allmänna expensanslagen samt anlagen för länsstyrelser och domkapitel skulle en dylik anordning innebära, att Kungl. Maj:t i kommande regleringsbrev ur dessa anslag för varje ämbetsverk utskiljer en summapost för expenser. För de ämbetsverk, vilkas expenskostnader redan nu bestridas från verkens egna anslag, kommer den nya anordningen endast att medföra, att Kungl. Maj:t från anslagsposterna för expenser, i den mån de hava förslagsanslags natur, ställer vissa maximibelopp till vederbörande verks förfogande.

I samband med anslagsberäkningarna under de olika huvudtitlarna hava undersökningar ägt rum angående möjligheterna att för nästkommande budgetår nedbringa expensutgifterna. Därvid hava kostnaderna för expenser för myndigheternas egna behov ansetts kunna, i enlighet med vad granskningsnämnden föreslagit, såsom regel uppskattas till omkring 90 procent av medelutgifterna under senast förflutna tre budgetperioder.

Vidkommande frågan om begränsning av kostnaderna för publikationstryck, har Kungl. Maj:t den 2 december 1932 utfärdat kungörelse (nr 561), innefattande vissa bestämmelser angående statsmyndigheternas rätt att verkställa tryckning av publikationer. Kungörelsen innehåller föreskrift, att statsmyndighet icke må på statsverkets bekostnad verkställa tryckning av någon publikation utan att Kungl. Maj:t för varje särskilt fall därtill meddelat tillstånd. Vad sålunda stadgats skall dock icke äga tillämpning å statsdepartementen, försvarets kommandoexpeditioner eller de affärsdrivande verken, ej heller i fråga om serien Sveriges officiella statistik, sådana kortare meddelanden, råd eller upplysningar, som äro avsedda för allmänna spridning, eller i fråga om publikationer, vilka angivits i en vid kungörelsen såsom bilaga fogad förteckning.

I fråga om begränsning av tryckningskostnadernas storlek bör i övrigt i tillämpliga delar gälla vad i det föregående anförts rörande begränsningen av expenskostnader. Vid medelsanvisningarna bör alltså maximering genomföras efter samma grunder som beträffande expenskostnader för eget behov.

Med hänsyn till de särskilda förhållanden, vilka råda beträffande tredje och fjärde huvudtitlarna, har det ansetts nödvändigt att vid de här avsedda omläggningarna i vissa hänseenden göra undantag för dessa huvudtitlar. Även för nämnda huvudtitlar har likväl iakttagits vad som

föreslagits rörande behandlingen av kostnader för blankettryck m. m. samt för renskrivning, dock att de nya reglerna beträffande redovisning av renskrivningskostnader för fjärde huvudtiteln vidkommande kunnat tillämpas endast med avseende å försvarsdepartementet samt de under huvudtiteln hörande centrala ämbetsverken men tills vidare ej å truppförbanden.

4. Ändrad uppställning av riksstatens utgiftssida.

I samband med fullgörande av sitt uppdrag har den förut omnämnda granskningsnämnden i avgiven promemoria framhållit, att nämnden vid sitt arbete icke kunnat undgå att uppmärksamma, att riksstatens utgiftssida ur formell synpunkt i flera avseenden gäve anledning till erinringar.

Till utveckling av sin uppfattning härutinnan har granskningsnämnden framhållit bland annat följande.

En jämförelse mellan de olika huvudtitlarna gäve vid handen, att deras uppställning och tekniska anordnande i övrigt utmärktes av en viss oenhetlighet. Huvudtitlarna vore sålunda icke alltid indelade med hänsyn till de olika verksamhetsgrenarna under vederbörande departement. De å departementshuvudtitlarna upptagna grupperna »Diverse» föredde vidare sins emellan rätt avsevärda olikheter i avseende å sitt innehåll. Även i andra hänseenden bruste uppställningen av riksstatsutgifterna i reda och överskådlighet. På varje departements huvudtitel funnes uppförda ett flertal anslag, som vore gemensamma för flera ämbetsverk under vederbörande departement. Samtidigt vore emellertid för vissa ämbetsverk motsvarande kostnader uppförda å särskilda anslag för ämbetsverket och detta utan att någon särskild regel härför förefunnos. I stor omfattning förekomme sammanblandning av personalutgifter och andra utgifter inom samma anslag. I andra fall tillämpades en till synes alltför långt driven uppdelning å flera anslag utan att en rationell grund för uppdelningen kunde utfinnas. Uppdelning av stora samlingsanslag i mindre, mera homogena delar skulle ock i vissa fall vara på sin plats. Överhuvudtaget borde man enligt granskningsnämndens mening sträva mot en sådan indelning av de olika departementshuvudtitlarna, att det låte sig göra att utan för stora utredningar ur stater och räkenskaper få fram förvaltningsutgifter av olika slag. På sätt i utländska riksstater i allmänhet tillämpades, syntes man böra i första hand skilja mellan personalkostnader och sakliga kostnader. Å varje verks anslag borde samtliga kostnader för verken redovisas. Inom de olika verkens stater (såväl personalstater som omkostnadsstater) borde vidare tillämpas samma indelningsgrunder. På så sätt skulle lätt ur statsliggaren kunna extraheras de sammanlagda beloppen inom en viss huvudtitel eller hela riksstaten av vissa utgiftsslag.

Efter beredning inom finansdepartementet har den sålunda väckta frågan av mig anmälts för Kungl. Maj:t den 2 december 1932. Jag anförde därvid, att en omläggning av riksstatens allmänna uppställning i enlighet med de riktlinjer, som av granskningsnämnden i stora drag angivits, otvivelaktigt skulle vara ägnad att medföra förde-

lar i flera hänseenden. För en sådan omläggning erfordrades emellertid — såsom nämnden själv framhållit — en i detalj ingående granskning av de särskilda huvudtitlarna. En dylik granskning kunde icke medhinnas å sådan tid, att omläggningen kunde genomföras beträffande riksstaten för nästkommande budgetår. Beträffande anslagen för expens- och tryckningskostnader syntes emellertid vissa av de av granskningsnämnden i särskilda promemorior framlagda förslagen, vilka av mig i detta sammanhang omnämndes, böra iakttagas redan i riksstatsförslaget till 1933 års riksdag.

I sistberörda hänseende får jag här återropa vad jag under nästföregående punkt anförde.

För att det skulle bli möjligt att i det budgetförslag, som skall föreläggas 1934 års riksdag, i sin helhet genomföra den av granskningsnämnden åsyftade ändrade uppställningen av riksstatens utgiftssida, borde — yttrade jag vidare — den erforderliga detaljgranskningen av riksstaten omedelbart igångsättas. Uppdrag att utföra granskningen syntes lämpligen böra lämnas statskontoret och riksräkenskapsverket gemensamt.

Med avseende å de allmänna riktlinjer för en ändrad riksstatsuppställning, vilka borde tagas till syftemål för ifrågavarande granskning, anförde jag till en början följande:

»Samtliga till en myndighet hänförliga anslagsmedel böra redovisas å anslag till samma myndighet. För varje myndighet böra i regel anvisas två anslag, nämligen ett avlöningsanslag och ett omkostnadsanslag. Där omkostnaderna uppgå till relativt obetydliga belopp, bör det vara tillräckligt att för deras bestridande anvisa en särskild anslagspost under avlöningsanslaget. I ett eller annat fall kan det befinnas lämpligt att för en och samma myndighet vid sidan av huvudanslagen anvisa speciella avlönings- respektive omkostnadsanslag för särskilda verksamhetsgrenar. För såväl huvudanslagen som förekommande specialanslag bör en fast statuppdelning åvägbringas, varvid samma indelningsgrunder böra komma till användning såvitt möjligt över hela riksstaten. Vid denna statuppdelning bör även frågan om anslagens och anslagsposterens natur beaktas och enhetliga principer jämväl i detta avseende eftersträvas.

För vissa enhetliga myndighetsgrupper såsom länsstyrelserna, domkapitlen m. fl. böra dock, liksom redan nu delvis är fallet, gemensamhetsanslag anvisas. Härvid böra emellertid avlöningar och omkostnader redovisas å skilda anslag samt den för övriga myndigheter tillämpade fasta statuppdelningen i vederbörlig utsträckning iakttagas.»

Sedan jag berört frågan om sättet för redovisning å riksstaten av expens- och tryckningskostnader — i vilket avseende jag hänvisar till vad jag yttrat under nästföregående punkt — fortsatte jag:

»För vinnande av syftet med den omläggning av riksstatens uppställning, varom här är fråga, torde det bli erforderligt att jämka den nu i riksstaten förekommande indelningen och grupperingen av anslagen, i den mån denna bygger på grunder, som strida mot den anslags- och statuppdelning, vilken åsyftas med det förordade granskningsarbetet.

I första hand lär härvid böra övervägas, huruvida icke den nuvarande uppdelningen i ordinarie och extra anslag bör upphöra. De ursprungliga motiven för denna uppdelning torde numera hava i väsentlig mån förlorat sin bärkraft, och för det praktiska budgetarbetet har uppdelningen i fråga icke längre någon större betydelse. Ett bibehållande av denna uppdelning skulle emellertid i fråga om anslagen till olika statsmyndigheter kunna stå hindrande i vägen för den översiktliga och enhetliga redovisning av myndigheternas kostnader, som åsyftas med den här avsedda omläggningen. Av samma skäl torde även den nu tillämpade anordningen med särskilda förstärkningsanslag vid sidan av vissa myndigheters huvudanslag böra upphöra. Såsom slutmål för omläggningen bör eftersträvas, att för en var myndighet eller enhetlig myndighetsgrupp, respektive verksamhetsgren samtliga utgifter av visst slag redovisas under endast ett anslag eller en anslagspost.

Vid sin översyn av riksstatens utgiftssida böra ämbetsverken söka i möjligaste mån åvägabringa enhetlighet de olika huvudtitlarna emellan i fråga om huvudtitlarnas allmänna uppställning och indelning. I den mån ämbetsverken vid sin undersökning finna ändringar i andra hänseenden än som nu antytts böra komma under övervägande, böra ämbetsverken vara oförhindrade att upptaga jämväl dylika frågor till undersökning.»

Efter framhållande, att självfallet vid en granskning av riksstatens uppställning av den art, som sålunda förordats, även andra med huvuduppgiften mer eller mindre nära sammanhängande problem kunde uppstå och borde komma under bedömande, omnämnde jag i anslutning här till följande frågor, som i samband med den avsedda omläggningen borde såvitt möjligt vinna sin lösning:

»Behandlingen i budgethänseende av anslagen till sådana statliga inrättningar, vilkas utgifter till större eller mindre del bestridas av från verksamheten härflytande inkomster, bör underkastas en systematisk omprövning. I detta avseende tillämpas — bortsett från de s. k. specialbudgeterna — för närvarande i riksstaten två olika anordningar. Beträffande vissa verk, t. ex. mynt- och justeringsverket, redovisas de från verksamheten härrörande intäkterna å riksstatens inkomstsida, medan utgifterna i deras helhet bestridas från utgiftsanslag under vederbörande huvudtitel. I fråga om andra institutioner åter, exempelvis statens bakteriologiska laboratorium, användas de inflytande inkomsterna direkt till utgifternas bestridande och endast vad som därutöver erfordras för verksamhetens bedrivande uppföres såsom anslag å riksstatens utgiftssida. Båda dessa anordningar synas jämväl för framtiden böra i olika fall komma till användning. Det vill förefalla, som om den senare anordningen vore att föredraga i sådana fall, där man med hänsyn till verksamhetens art ansett sig böra eftersträva, att vederbörande institution blir i så stor utsträckning som möjligt självförsörjande. I de fall, där sistberörda utväg anses böra väljas, böra förslag till fullständiga inkomst- och utgiftsstater efter enhetliga principer upprättas.

Jämväl i övrigt bör i detta sammanhang uppmärksamhet ägnas åt redovisningen å budgeten av uppbördsmedel, som tillföras olika anslag, i vilket hänseende böra införas såvitt möjligt likartade grunder.

Likaså bör frågan om de till uppbörd i statens verksamhet hänförliga specialbudgeterna upptagas till förnyad omprövning.

I samband med den nu förordade utredningen böra även undersökas de omläggningar beträffande riksstatens uppställning, som kunna bli en följd av ifrågasatt redovisning i rikshuvudboken av det statskapital, som är placerat i statens publika hus, varigenom detta kapital skulle, i likhet med vad som nu äger rum beträffande affärsverkens kapital, bokföras såsom tillgång å en särskild fond och anslag till nya byggnader följaktligen redovisas under utgifter för kapitalökning.

En omläggning av riksstatens uppställning i enlighet med vad nu blivit antytt bör, för att de därmed åsyftade fördelarna skola kunna fullt utvinnas, såvitt möjligt följas av viss omläggning beträffande den av riksräkenskapsverket årligen lämnade redovisningen av budgetutfallet. För närvarande hänför sig denna redovisning, vad utgiftssidan angår, så gott som uteslutande till riksstatsanslagen. Det synes emellertid vara i hög grad önskvärt, att redovisningen på lämpligt sätt kompletteras med redovisning för utfallet av de särskilda staterna. Undersökning bör vidare verkställas rörande möjligheten att så anordna anslags- och statredovisningen, att ur densamma direkt kunna sammanställas specifika uppgifter rörande den samlade utgiftsbelastningen för varje myndighet. I vilken omfattning och i vilka former dylika sammanställningar böra åvägabringas, torde böra göras till föremål för ämbetsverkens övervägande i samband med den nu föreslagna utredningen.

För åstadkommande av en rationell statredovisning och redovisning av de särskilda myndigheternas utgifter bör frågan om bokföringen hos såväl huvudförvaltningar som i bokföringshänseende underordnade förvaltningar av utgifterna å anslag och anslagsposter underkastas prövning. Jämväl uppdelningen i bokföringshänseende av förvaltningarna i huvudförvaltningar och underordnade förvaltningar torde härvid böra göras till föremål för överväganden.»

Jag anförde slutligen, att huvudresultatet av statskontorets och riksräkenskapsverkets utredning i förevarande ämne borde av ämbetsverken framläggas i form av förslag till en riksstat, uppställd efter de huvudsakliga riktlinjer, vilka i det föregående uppdragits, och med iakttagande av de ändringar och jämkningar, till vilka en prövning av olika detaljfrågor kunde föranleda. Ämbetsverkens arbete borde bedrivas på sådant sätt, att de därvid framkommande förslagen hunne underkastas prövning och eventuellt erforderlig vidare bearbetning inom finansdepartementet samt därefter delgivas myndigheterna i sådan tid, att dessa kunde utarbeta sina förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1934/1935 med iakttagande av den nya riksstatsuppställningen. För detta ändamål borde ämbetsverkens granskning, såvitt avser själva riksstatsuppställningen, avslutas före den 1 april 1933.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställde jag, att Kungl. Maj:t måtte anbefalla statskontoret och riksräkenskapsverket att gemensamt i huvudsaklig överensstämmelse med de av mig angivna riktlinjerna verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och förslag angående ändrad uppställning av riksstaten jämte därmed sammanhängande frågor.

I enlighet härmed fattade Kungl. Maj:t beslut.

Såsom jag redan till statsrådsprotokollet för den 2 december 1932 framhållit, skulle enligt min mening en omläggning av riksstatsuppställningen efter de allmänna riktlinjer, som i nämnda statsrådsprotokoll angivits, vara ägnad att medföra betydande fördelar. Till en början skulle större enhetlighet, överskådlighet och reda vinnas genom en mera systematisk gruppering av utgiftsanslagen efter olika statliga verksamhetsgrenar och genom uppdelning av anslagen på sådant sätt, att samtliga kostnader för en och samma myndighet bleve redovisade under myndighetens anslag, med noggrant särskiljande av personalkostnader och sakliga kostnader. Vidare skulle en dylik omläggning ur riksbokföringens synpunkt medföra lättnader och minska risken för felbokföringar. Utgiftsbelastningen beträffande olika slag av utgifter skulle i bokföringen kunna rationellt uppdelas och en systematisk redovisning av utgifterna skulle möjliggöras. Den bättre överblick och den större möjlighet till kontroll över statsutgifterna för olika ändamål, som härigenom kunde vinnas, skulle otvivelaktigt underlätta det förberedande budgetarbetet inom olika statsorgan och vara ägnade att befrämja strävandena att hålla nere administrationskostnaderna inom statsförvaltningen.

På grund av vad sålunda anförts finner jag angeläget, att det av granskningsnämnden i förevarande hänseende framförda uppslaget skyndsamt fullföljes. Med hänsyn till frågans omfattning och betydelse har jag ansett mig redan på ärendets nuvarande stadium böra för riksdagen framlägga en redogörelse i ämnet för att sätta riksdagen i tillfälle att, om den så önskar, uttala sig däri. Därest riksdagen icke framställer erinran däremot, bör efter min uppfattning vid uppgörande av förslag till riksstat för budgetåret 1934/1935 en omläggning av uppställningen av riksstatens utgiftssida genomföras efter i huvudsak förut angivna riktlinjer med de jämkningar, till vilka en prövning av olika vid den igångsatta undersökningen uppkommande detaljspörsmål kan giva anledning.

5. Provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.

Med bifall till därom av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1932 års riksdag, att provisoriskt dyrortstillägg skulle under innevarande budgetår utgå åt vissa befattningshavare i statens tjänst efter i huvudsak enahanda grunder, som gällde för budgetåret 1931/1932. Närmare föreskrifter i ämnet hava av Kungl. Maj:t utfärdats genom kungörelse den 22 juni 1932 (nr 302). Provisoriskt dyrortstillägg åtnjutes av vissa befattningshavare med nyreglerad avlöning i Stockholm och några andra i dyrortshänseende likställda samhällen.

Även under nästkommande budgetår torde provisoriskt dyrortstillägg böra utgå efter i huvudsak oförändrade grunder.

Utgifterna för dyrortstillägg böra, i likhet med vad fallet är för lö-

pande budgetår, vid de affärsdrivande verken, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, stuteriöverstyrelsen, patent- och registreringsverket, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas. Beträffande befattningshavare vid vägorganisationen i länen böra utgifterna för dyrortstillägg, på sätt jämväl nu är fallet, avföras å automobilskattemedlens fond. För andra befattningshavare torde de provisoriska dyrortstilläggen liksom nu böra gäldas från särskilda anslag, som å riksstaten anvisas för ändamålet.

Förslag om anslag till provisoriskt dyrortstillägg torde vid behandlingen av de olika huvudtitlarna få framställas av vederbörande departementschefer.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels medgiva, att provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst må efter i huvudsak enahanda grunder, som gälla för budgetåret 1932/1933, under budgetåret 1933/1934 utgå enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t;

dels ock besluta, att det provisoriska dyrortstillägget åt befattningshavare vid de affärsdrivande verken, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, stuteriöverstyrelsen, patent- och registreringsverket, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt skall utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas, så ock att provisoriskt dyrortstillägg åt befattningshavare vid vägorganisationen i länen skall utgå av statens automobilskattemedelsfond.

6. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

Vissa grupper av såväl ordinarie som icke-ordinarie personal, vilkas avlöningsförmåner ännu icke nyreglerats, torde såsom hittills böra komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring under budgetåret 1933/1934. Denna fråga föreligger emellertid ännu ej i det skick, att den kan underställas Kungl. Maj:ts slutliga prövning, vadan särskild proposition i ämnet först senare kan föreläggas årets riksdag. I följd härav torde de för ändamålet erforderliga medlen nu i avvaktan på denna proposition böra allenast beräknas under de särskilda huvudtitlarna å riksstaten.

Verkställda kalkyler hava givit vid handen, att de särskilda anslagen under olika huvudtitlar för tillfällig löneförbättring under budgetåret 1933/1934 åt ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare kunna beräknas till följande avrundade belopp, nämligen:

H u v u d t i t e l	Ordinarie personal kronor	Icke-ordinarie personal kronor	Summa kronor
Andra huvudtiteln	1,500	—	1,500
Fjärde »	8,000	—	8,000
Femte »	498,300	13,700	512,000
Åttonde »	1,996,000	371,000	2,367,000
Nionde »	10,250	24,750	35,000
Tionde »	49,000	11,000	60,000

Hemställan om beräknande av de erforderliga anslagen torde vid behandlingen av de olika huvudtitlarna få göras av vederbörande departementschefer.

7. Tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

Genom kungörelse den 22 juni 1923 (nr 276) meddelades bestämmelser angående tillfälliga lönetillägg under budgetåret 1923/1924 åt vissa ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare vid i kungörelsen angivna verk och inrättningar, vilka samtliga då icke erhållit ny lönereglering. Där vid något i samma kungörelse omförmålt verk eller inrättning vore anställda icke-ordinarie befattningshavare, vilka i fråga om tjänsteställning och avlöning vore att likställa med sådana ordinarie befattningshavare, som i kungörelsen avsåges, ägde Kungl. Maj:t efter framställning av vederbörande verk eller inrättning bestämma, om och med vilket belopp tillfälligt lönetillägg finge utgå.

Bestämmelserna angående dessa tillfälliga lönetillägg hava sedermera erhållit fortsatt giltighet med de ändringar, som betingats av att vid 1925—1927 samt 1932 års riksdagar ny lönereglering genomförts för ett flertal av ifrågavarande verk och inrättningar. Efter dessa löneregleringar och sedan under innevarande budgetår två å staten för lantbruksinstitutet vid Ultuna uppförda vaktmästarebefattningar från och med den 1 november 1932 överflyttats på den nyinrättade lantbrukshögskolans stat, återstå endast följande inrättningar, vid vilka tillfälliga lönetillägg utgå, nämligen vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, tekniska läroverken i Örebro, Malmö och Härnösand, tekniska elementar-

skolorna i Norrköping och Borås, elektrotekniska fackskolan i Västerås, lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp samt flottans pensionskassa.

För täckande av kostnaderna för de tillfälliga lönetilläggen under budgetåret 1932/1933 har riksdagen å riksstaten för nämnda budgetår såsom extra förslagsanslag anvisat under åttonde huvudtiteln 4,600 kronor samt under nionde huvudtiteln 800 kronor. De tillfälliga lönetilläggen till vaktmästarna vid flottans pensionskassa utgå av pensionskassans medel.

De tillfälliga lönetilläggen torde jämväl under budgetåret 1933/1934 böra utgå efter oförändrade grunder.

Förslag om anslag till tillfälliga lönetillägg för budgetåret 1933/1934 torde vid behandlingen av de särskilda huvudtitlarna få framställas av vederbörande departementschefer.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att till ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, tekniska läroverken i Örebro, Malmö och Härnösand, tekniska elementarskolorna i Norrköping och Borås, elektrotekniska fackskolan i Västerås, lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp samt flottans pensionskassa skola under budgetåret 1933/1934 utgå tillfälliga lönetillägg enligt enahanda bestämmelser som för budgetåret 1932/1933;

dels förklara, att i fråga om tillerkännande av tillfälliga lönetillägg åt icke-ordinarie befattningshavare skall för budgetåret 1933/1934 gälla vad i sådant hänseende blivit för budgetåret 1932/1933 beslutat;

dels ock besluta, att nu ifrågavarande tillfälliga lönetillägg skola bestridas, vad angår flottans pensionskassa, av pensionskassans medel och i övrigt av under vederbörande huvudtitlar för ändamålet uppförda extra förslagsanslag.

8. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl.

De allmänna grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst återfinnas i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med däri genom kungörelserna den 18 juni 1926 (nr 270), den 14 juni 1928 (nr 210), den 20 juni 1930 (nr 234), den 26 juni 1931 (nr 274) och den 30 juni 1932 (nr 352) gjorda ändringar. Beträffande dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer äro bestämmelser meddelade i kungörelse den 18 juni 1925 (nr 275), vilken i viss del ändrats genom kungörelser

den 18 juni 1926 (nr 271) och den 18 juni 1927 (nr 252). Vad angår dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. gäller härom en den 15 juni 1923 utfärdad kungörelse (nr 267) med ändringar genom kungörelserna den 18 juni 1926 (nr 272), den 18 juni 1927 (nr 253) och den 22 juni 1932 (nr 303).

Förutom till de statens befattningshavare och pensionärer, vilka inbegripas under de nu nämnda kungörelserna, utgå dyrtidstillägg även till åtskilliga andra personalgrupper, bland vilka må nämnas lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter (kungörelser den 22 juni 1923, nr 305—307, med däri vidtagna ändringar, och den 22 juni 1928, nr 231) samt föreståndare och lärare vid lantmanna-, lantushålls- och lantbruksskolor (kungörelse den 29 juni 1921, nr 476, med senare företagna ändringar).

Enligt nu berörda bestämmelser äro dyrtidstilläggen ställda i visst förhållande till socialstyrelsens levnadskostnadsindex, vilken avser att giva ett uttryck för den efter ingången av augusti 1914 inträdda ökningen i levnadskostnaderna. Förskjutningarna i levnadskostnadsindex från och med den 1 juli 1923 belysas av följande tablå:

B u d g e t å r	Levnadskostnadsindex (augusti 1914 = 100)				
	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april	Medeltal
1923/1924	174	177	176	173	175
1924/1925	171	174	178	177	175
1925/1926	176	175	174	173	174.5
1926/1927	172	171	171	170	171
1927/1928	169	172	171	171	170.8
1928/1929	173	172	170	171	171.5
1929/1930	169	170	167	165	167.8
1930/1931	164	163	161	160	162
1931/1932	158	158	157	157	157.5
1932/1933	156	156	154	.	.

Enligt huvudförfattningen i ämnet, den förut nämnda kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265), utgå dyrtidstilläggen med vissa procent å månadslönen. Beträffande befattningshavare med oreglerad avlöning är procenttalet för dyrtidstillägget lika med hälften av talet för levnadskostnadsökningen enligt socialstyrelsens index, därvid procenttalet i förekommande fall avjämnas till närmast lägre hela tal. För befattningshavare med nyreglerad avlöning utgår dyrtidstillägget efter ett 18 enheter lägre procenttal. Förhöjning av dyrtidstillägget på grund av försörjningsplikt gent emot barn under 16 års ålder tillkommer befattningshavare vid

oreglerade verk med 5 kronor och vid reglerade verk med 4 kronor för månad och barn. För befattningshavare under 25 år och utan försörjningsplikt, som nu nämnts, nedsättes dyrtidstillägget med en tiondel. Vid levnadskostnadsindex av 161 eller 160 blir procenttalet för dyrtidstillägget enligt dessa regler 30 vid oreglerade verk och $(30 - 18 =)$ 12 vid nyreglerade verk. En levnadskostnadsindex av 159 eller 158 ger procenttalet 29 respektive 11, en levnadskostnadsindex av 157 eller 156 procenttalet 28 respektive 10 o. s. v.

För de löntagare och pensionärer, som åtnjuta dyrtidstillägg enligt övriga i det föregående omnämnda författningar, beräknas tilläggen i förhållande till vissa på grundval av löne- eller pensionsbeloppet bestämda s. k. tilläggsunderlag. I fråga om dyrtidstilläggsprocenten gälla för pensionärer särskilda regler. F. d. befattningshavare i statens tjänst uppbära dyrtidstillägg i förhållande till tilläggsunderlaget efter ett procenttal, som med 16 enheter understiger hälften av talet för levnadskostnadsökningen, vartill komma barntillägg. Beträffande pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst beräknas dyrtidstillägget, om pensionen är oreglerad, efter ett procenttal motsvarande hälften av talet för levnadskostnadsökningen och, om pensionen är nyreglerad, efter ett 13 enheter lägre procenttal, i båda fallen med visst procentuellt tillägg för minderårigt barn.

På grund av den sänkning av levnadskostnadsindex, som inträtt, sedan 1923 års dyrtidstilläggsgrunder fastställdes, hava de procenttal, efter vilka dyrtidstilläggen beräknats, likaledes nedgått. Följande sammanställning utvisar de procenttal, efter vilka dyrtidstillägg utgått å nyreglerad avlönning under budgetåren 1923/1924—1930/1931:

Budgetår	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet
1923/1924	19	20	20	18
1924/1925	17	19	21	20
1925/1926	20	19	19	18
1926/1927	18	17	17	17
1927/1928	16	18	17	17
1928/1929	18	18	17	17
1929/1930	16	17	15	14
1930/1931	14	13	12	12

Under sistförflutna och innevarande budgetår hava vissa avvikelser varit gällande från de nu i korthet antydda allmänna grunderna för dyrtidstilläggens utgående. Sålunda beslöt 1931 års riksdag beträffande dyrtidstillägg under budgetåret 1931/1932, att, om gällande levnadskostnadsindex under sagda budgetår nedginge under siffran 160, dyrtidstillägg likväl skulle beräknas efter sistnämnda siffra. Ehuru levnadskostnadsindex sjönk, så att indextalet utgjorde 158 den 1 juli och den 1 oktober 1931 samt 157 den 1 januari och den 1 april 1932, utgick likväl på grund av nämnda beslut dyrtidstillägget under hela budgetåret 1931/1932 med 30 procent å

oreglerad avlöning och med 12 procent å nyreglerad avlöning. Därest icke den av riksdagen beslutade spärren förelegat utan 1923 års allmänna grunder i denna del varit oförändrat gällande, hade dyrtidstillägg i stället utgått efter 29 procent å oreglerade och 11 procent å nyreglerade löner under budgetårets förra hälft samt efter respektive 28 och 10 procent under den senare hälften av budgetåret, d. v. s. under första halvåret 1932.

För innevarande budgetår gäller på grund av 1932 års riksdags beslut, att dyrtidstilläggen utgå efter ett fast indextal av 156. Därjämte har en avvikelse stadgats beträffande de maximibelopp för månad, å vilka enligt 1923 års grunder dyrtidstillägg må utgå; ifrågavarande maximibelopp hava fastställts för nyreglerad avlöning till 700 kronor i månaden (i stället för 800 kronor) och för oreglerad avlöning till 600 kronor i månaden (i stället för 650 kronor).

De av riksdagens beslut betingade författningsbestämmelserna hava meddelats i två kungörelser i ämnet den 30 juni 1932 (nr 353 och 354).

För innevarande budgetår utgå i enlighet med dessa bestämmelser dyrtidstilläggen — fränsett barntilläggen — efter följande procenttal:

- å nyreglerad avlöning med 10 procent å månadslönen,
- å oreglerad avlöning med 28 procent å månadslönen,
- beträffande tjänstepensioner efter 12 procent å tilläggsunderlaget,
- beträffande familjepensioner, därest pensionen är oreglerad, efter 28 procent å tilläggsunderlaget och, om pensionen är nyreglerad, efter 15 procent å tilläggsunderlaget.

I samband med anmälan av finansplanen har jag meddelat, att jag icke ansåge mig böra föreslå någon ändring i de för löpande budgetår gällande grunderna för dyrtidstilläggen. I enlighet härmed förordar jag, att dyrtidstilläggen bestämmas att jämväl för budgetåret 1933/1934 utgå på grundval av ett indextal av 156 samt att de för innevarande budgetår gällande maximeringsföreskrifterna vinna fortsatt tillämpning under nästa budgetår.

Verkställda beräkningar rörande kostnaderna för dyrtidstillägg enligt de sålunda föreslagna grunderna utvisa, att dessa kostnader belöpa sig till 17.6 miljoner kronor för befattningshavare och pensionärer vid affärsverken samt till 45.4 miljoner kronor för övriga till dyrtidstillägg berättigade. De sålunda beräknade kostnaderna fördela sig på följande sätt:

Milj. kr.

Dyrtidstillägg vid affärsverken 17.6
Dyrtidstillägg i övrigt:

Milj. kr.

1. Allmänna anslagen till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst å huvudtitlarna II—X 17.6
2. Statsunderstödda undervisningsanstalter 19.2
3. Övriga dyrtidstillägg å huvudtitlarna II—X 0.6
4. F. d. befattningshavare samt änkor och barn m. fl. 7.0
5. Pensionerade båtsmän m. fl. 1.0 45.4

Summa 63.0.

Senare i dag komma vederbörande departementschefer att föreslå upptagande å riksstaten för budgetåret 1933/1934 av erforderliga anslag till dyrtidstillägg.

Dyrtidstillägg åt befattningshavare och pensionärer vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, domänverket och statens reproduktionsanstalt eller vid av nämnda verk övertagna företag eller inrättningar utgå för närvarande av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas. Detsamma gäller beträffande dyrtidstillägg åt befattningshavare vid bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, stuteriväsendet, patent- och registreringsverket samt försäkringsinspektionen ävensom i avseende å dyrtidstillägg åt befattningshavare vid flottans pensionskassa och statens pensionsanstalt. I fråga om befattningshavare vid vägorganisationen i länen gäldas utgifterna för dyrtidstillägg från statens automobilskattemedelsfond. Där arbetslönerna vid försvarsväsendets verkstäder och fabriker m. fl. anläggningar äro uppdelade i grundlöner och dyrtidstillägg, bestridas kostnaderna för dyrtidstilläggen från vederbörande underhålls- eller anskaffningsanslag.

I de sålunda gällande föreskrifterna har jag icke någon ändring att föreslå.

Under återopande av vad i det föregående anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna de av mig föreslagna bestämmelserna angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl.,

dels ock besluta,

att dyrtidstillägg åt befattningshavare och pensionärer vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, domänverket och statens reproduktionsanstalt eller vid av nämnda verk övertagna företag eller inrättningar samt dyrtidstillägg åt befattningshavare vid bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, stuteriväsendet ävensom patent- och registreringsverket, försäkringsinspektionen, flottans pensionskassa och statens pensionsanstalt skola utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas, så ock att dyrtidstillägg åt befattningshavare vid vägorganisationen i länen skola utgå av statens automobilskattemedelsfond,

samt att, där arbetslönerna vid försvarsväsendets verkstäder och fabriker m. fl. anläggningar äro upp-

delade i grundlöner och dyrtidstillägg, kostnaderna för dyrtidstilläggen skola bestridas från vederbörande underhålls- eller anskaffningsanslag.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

R. Borgström.

Bilaga till punkt 2.

P. M.

**angående stegringen av statens verkliga utgifter under budgetåren
1923/1924—1931/1932.**

De verkliga statsutgifterna hava enligt budgetredovisningen under perioden 1923/1924—1931/1932 ökats från 619.⁶⁴ till 765.⁷⁸ miljoner kronor. För att få fram en riktig jämförelse bör emellertid för budgetåret 1923/1924 tillägg göras för de av automobilskattemedel bestridda utgifterna. Dessa medel fördes nämligen t. o. m. budgetåret 1924/1925 utanför budgeten, i det att de redovisades å en särskild diversemedelsfond under statskontorets förvaltning. Med tillämpning för hela perioden av samma budgettekniska anordning, som från och med budgetåret 1929/1930 användes beträffande de å automobilskattemedel anvisade anslagen, bör för budgetåret 1923/1924 såsom utgift av ifrågavarande medel räknas det för samma år influtna skattebeloppet. De sammanlagda verkliga utgifterna bliva då för 1923/1924 628.⁷⁶ miljoner kronor och ökningen till det sistförflutna budgetåret 137.⁰² miljoner kronor.

Medan statsutgifterna i allmänhet ökats under ifrågavarande tidsperiod, har från och med budgetåret 1926/1927 en avsevärd minskning av försvarsutgifterna ägt rum på grund av 1925 års försvarsordning. Utgifterna under fjärde huvudtiteln samt å den numera upphörda huvudtiteln »engångskostnader för försvaret» hava sålunda under perioden nedgått från 157.⁹² till 125.²⁵ miljoner kronor. Till utgifter för försvarsväsendet böra dock även räknas kostnaderna för det militära pensionsväsendet. Dessa hava under perioden stigit från 13.³⁸ till 17.³⁷ miljoner kronor. Sammanlaggas nämnda kostnader för respektive år, framkommer en minskning av försvarsutgifterna under perioden från 171.³⁰ till 142.⁶² miljoner kronor.

De verkliga utgifterna utom kostnaderna för försvarsväsendet hava mellan budgetåren 1923/1924 och 1931/1932 stigit från 457.⁴⁶ till 623.¹⁶ miljoner kronor eller med 165.⁷⁰ miljoner kronor. Det är givet, att även bortsett från försvarskostnaderna utgifternas ökning ingalunda varit jämnt fördelad, vare sig mellan de olika utgiftsändamålen eller mellan de olika budgetåren. Under den ifrågavarande perioden hava sålunda dyrtidstilläggskostnaderna gått tillbaka nära ett 20-tal miljoner kronor, varav dock ungefär hälften faller på försvarsväsendet. Nedgången beror ej blott på sänkt levnadskostnadsindex utan även på löne- och pensionsregleringar, vilka medfört, att dyrtidstilläggen omlagts efter de för nyreglerade verk gällande, mindre förmånliga grunderna. I övrigt äro utgiftsminskningarna av relativt mindre omfattning. Stora grupper av anslag hava stått tämligen stilla eller ökats endast i jämförelsevis ringa utsträckning. Detta gäller särskilt kostnaderna för statens förvaltande verk.

Den väsentliga delen av utgiftsökningen för civila ändamål hänför sig till ett fåtal anslag eller grupper av anslag, i synnerhet för sociala och undervisningsändamål. Bland de sist avsedda utgifterna förefinnas

några under den omskrivna perioden nytillkomna poster på betydande belopp. Den anslagsgrupp, som emellertid företer den största stegringen, utgöres av de med automobilskattemedel bestridda utgifterna. Utom för de ändamål, som från början avsetts att tillgodoses med dessa medel — förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga gator och vägar — hava under senare år sagda medel även anlitats för täckande av statsbidragen till det vanliga vägunderhållet på landet. Budgetåren 1927/1928—1931/1932 hava sålunda berörda statsbidrag till hälften utgått av automobilskattemedel, och samma bidrag skola för budgetåret 1932/1933 helt bestridas av dylika medel.

I en tablå, som här vidfogas, har gjorts en sammanställning över de nettoutgifter för civila ändamål, vilka hava varit av den största betydelsen för utgiftsökningen under tidsperioden 1923/1924—1931/1932. För jämförelses skull hava motsvarande anslag i nu löpande riksstat medtagits. I allmänhet upptagas i tablå sådana anslag, som mellan 1923/1924 och 1931/1932 ökats med mer än 0.5 miljon kronor.

Vissa avlöningsanslag, beträffande vilka ökningen överstigit sagda belopp, hava emellertid ej medtagits, bland annat av den anledningen, att ökningen i viss mån uppväges av minskade dyrtidstilläggsanslag. Detta gäller sålunda anslaget till befattningshavare vid länsstyrelserna (ökning 2.48 miljoner kronor) samt till förste provinsialläkare och provinsialläkare (ökning 1.47 miljon kronor). För den sistnämnda gruppen berör ökningen i ej ringa utsträckning på tillkomsten av nya läkarbefattningar. Med hänsyn till svårigheten att beräkna, huru stor del av anslagsökningen, som motsvaras av reducering av dyrtidstilläggen, har det emellertid icke ansetts lämpligt att i tabellen upptaga berörda anslag.

För att vissa utgiftsändamål skola bli något sänär fullständigt redovisade, har det befunnits önskligt att i tablå upptaga ej endast specifika anslag utan även mera enhetliga anslagsgrupper exempelvis fattigvård och barnavård, hamnar och farleder samt civila pensionsväsendet.

Till grund för uppställningen hava lagts anslagen i riksstaten för budgetåret 1931/1932. För de tidigare åren hava därefter motsvarande anslag fått utväljas. I vissa fall hava olika äldre anslag måst sammanslås för vinnande av jämförbarhet. Även på andra sätt hava jämkningar måst göras i samma syfte. I anmärkningar till tabellen äro intagna detaljupplysningar härom. Här må i detta avseende blott påpekas, att då anslaget till bidrag till skattetyngda kommuner i riksstaten i full utsträckning förekommer först budgetåret 1929/1930, i tablå såsom närmaste motsvarighet för tidigare år upptagits det fr. o. m. samma budgetår ur riksstaten uteslutna anslaget till bidrag till landsting och städer, som icke deltaga i landsting, att direkt utgå av beviljning av fast egendom samt av inkomst.

Av sammanställningen framgår, att summan av de däri intagna anslagen och anslagsgrupperna under budgetåret 1923/1924 uppgick till 161.44 miljoner kronor, medan motsvarande belopp för budgetåret 1931/1932 stegrats till 321.46 miljoner kronor. Ökningen är alltså 160.02 miljoner kronor eller ej långt från hela den stegring, som enligt vad ovan anförts redovisats för samtliga verkliga utgifter för civila ändamål.

Beträffande utgifterna för kapitalökning äro i förevarande sammanhang väsentligen av intresse de utgifter, som helt bestridas av skattemedel och som äro av mera konstant natur. Hit höra i främsta

rummet anslagen för avbetalning av statsskulden. I viss mån närståendes är det sedan budgetåret 1926/1927 årligen återkommande anslaget för avsättning till fonden för mötande av förluster å aktiebolaget Kreditkassan av år 1922. Avsättningen till statsverkets fond av rusdrycksmedel är ju ock en årlig utgift av skattemedel.

Sistnämnda fond har regelbundet till större eller mindre belopp tagits i anspråk för riksstatens finansiering, under det sistförflutna budgetåret t. o. m. till något större belopp än avsättningen. På liknande sätt förhåller sig med den under huvudtiteln för avbetalning av statsskulden uppförda fonden för statsskuldens amortering. Sedan rusdrycksmedlens för andra ändamål ej disponerade behållning fr. o. m. budgetåret 1926/1927 tillförts nämnda fond, hava däri samlats betydande belopp, varav en väsentlig del disponerats dels utanför riksstaten, för att reglera vissa låne-medelsförluster, och dels i riksstaten såsom i anspråk tagna kapitaltillgångar. På grund av dessa förhållanden äro budgetredovisningens siffror i och för sig föga belysande. Det må erinras, att om endast utgiftssidans siffror tagas i betraktande, uppgår ökningen på nämnda tre anslagskategorier mellan budgetåren 1923/1924 och 1931/1932 till 19.62 miljoner kronor. Därest åter från anslagen till rusdrycksmedelsfonden och fonden för statsskuldens amortering avdragas de å inkomstsidan i anspråk tagna tillgångarna från dessa båda fonder, stannar motsvarande ökningsbelopp vid 2.97 miljoner kronor, trots tillkomsten av avsättningen till Kreditkassan å 5 miljoner kronor.

Med hänsyn till ovan berörda omständigheter kunna utgiftssiffrorna å kapitalbudgeten knappast anses vara av något värde i nu förevarande sammanhang. De hava därför icke upptagits i tabellbilagan.

öfver stegringen å vissa av statens verkliga utgifter för budgetåren

Anslag 1931/1932		1923/1924	1924/1925	1925/1926
V B 7	Bekämpande av arbetslösheten.....	8,927,641	1,681,631	4,113,139
XII: 2	Beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet	—	—	—
V B 20	Kostnader enligt 19 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.	11,830	101,208	160,432
B 23	Sjukkasveäsendets befrämjande	² 2,411,780	2,469,637	3,110,227
B 27	Statens kostnad för pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionersäkring	⁴ 24,455,759	⁵ 24,559,479	⁶ 31,982,457
B 44—53	Fattigvård och barnavård	1,308,480	1,446,412	1,794,852
C 15	Hospitalsbyggnader	1,748,606	2,964,608	2,515,074
C 16	Bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö	—	—	—
C 27—28	Bidrag till uppförande av och driftkostnader vid tuberkulossjukvårdsanstalter	3,490,254	3,321,298	3,262,771
C 38—39	Bidrag till uppförande och driften av hem för kroniskt sjuka	—	—	—
C 40—46	Vanförestanstalter	458,025	408,811	443,758
E 1—2	Polisväsendet i riket	⁹ 1,013,939	⁹ 1,043,019	1,351,838
VI B 15—18	Förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga gator och vägar	¹⁰ (9,118,316)	¹⁰ (18,839,237)	¹⁰ 21,970,309
B 19—20	Bidrag till vägunderhållet på landet m. m.	5,863,553	7,220,103	8,228,024
B 22—30	Hamnar och farleder	731,162	1,094,825	1,039,800
D 1—10	Luftfartsväsendet	5,000	5,000	570,072
F 6	Postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser	3,763,659	3,687,303	3,634,709
VII C 7	Kostnader för årlig taxering.....	2,954,505	3,023,435	3,076,522
D 9	Bidrag till skattetyngda kommuner.....	¹³ 4,072,746	¹³ 3,898,648	¹³ 3,520,829
VIII H 4—5	Allmänna läroverken och ålderstillägg åt lärarpersonalen vid de allmänna läroverken	8,274,113	8,430,528	8,398,678
I 19	Avlöning åt lärare vid folkskolor	45,532,956	46,757,918	47,544,313

¹ Här i ingå från anslaget XII omförda kronor 4,000,000. — ² Här i ingå å anslaget XII: 1 kronor 1,142,000. — ⁴ Härav å anslaget B 45 kronor 5,265,000. — ⁵ Härav å anslaget B 38 1929/1930 C 15 med kronor 14,378. — ⁶ Endast Stockholm och Göteborg. — ⁹ Kostnader anslag och äro ej här medräknade. — ¹⁰ 1923/1924 och 1924/1925 redovisades bilskattemedkomsten av bilskattemedlen, för 1927/1928 och 1928/1929 efter avdrag enligt not 11. — 1923/1924—1928/1929 anslaget bidrag till landsting och städer, att utgå av bevilning av fast 4,043,732. — ¹⁴ 1928/1929 härjämte för bidrag till skattetyngda kommuner kronor 338,750.

blå

1923/1924—1931/1932 jämte motsvarande anslag för budgetåret 1932/1933.

1926/1927	1927/1928	1928/1929	1929/1930	1930/1931	1931/1932	Riksstaten 1932/1933
5,699,590	5,129,717	4,059,077	3,746,189	¹ 8,632,229	² 26,292,481	25,000,000
—	—	—	—	—	1,259,286	3,000,000
235,292	192,966	221,564	239,438	321,015	535,267	330,000
3,424,879	3,377,796	3,394,400	3,606,517	3,922,366	4,132,152	4,250,000
33,128,385	36,576,854	38,564,151	41,198,555	43,773,058	46,640,687	40,200,000
2,114,765	2,280,184	2,333,860	2,585,456	2,741,539	3,636,957	2,893,830
3,358,977	1,187,719	2,047,136	4,555,454	4,852,042	⁷ 6,926,538	6,250,000
⁸ 913,618	⁸ 926,669	975,203	1,131,568	1,341,625	1,449,300	1,300,000
3,703,704	3,894,456	3,886,170	4,884,158	4,965,950	5,149,350	4,725,000
—	56,073	640,570	872,422	953,571	987,831	725,000
440,120	476,294	509,567	868,118	1,201,116	951,650	1,217,000
2,324,593	2,599,652	2,874,920	3,017,198	3,260,977	3,448,123	4,650,000
¹⁰ 24,502,382	¹⁰ 27,258,927	¹⁰ 34,629,291	38,511,780	44,422,171	51,431,490	58,487,000
8,652,387	¹¹ 9,247,750	¹¹ 10,395,416	¹¹ 11,503,002	¹¹ 13,401,810	¹¹ 14,090,404	¹² 15,600,000
701,073	627,357	931,415	917,973	923,219	2,047,998	1,100,000
492,792	595,882	480,437	579,635	751,450	736,642	801,600
3,666,350	3,852,569	3,908,474	4,019,240	4,246,800	4,580,410	4,700,000
3,027,554	2,784,877	2,979,609	3,462,541	3,574,417	3,707,372	3,000,000
¹³ 3,630,053	¹³ 3,741,691	^{13, 14} 3,858,570	5,760,688	6,126,383	6,132,616	5,300,000
8,464,168	8,538,058	8,972,269	9,497,727	10,151,076	10,811,026	9,798,500
47,992,995	48,454,534	49,721,320	49,850,870	51,622,523	52,123,864	51,700,000

avförda kronor 18,000,000. — ⁸ Häri ej inräknade å anslaget B 38 avförda extra bidrag med kronor 5,050,000. — ⁹ Härav å anslaget B 34 kronor 4,825,000. — ⁷ Häri ingår anslaget för vissa ersättningar vid polisväsendet (nu E 2) utgingo 1923/1924 och 1924/1925 från annat len såsom diversemedelsfond. Utgiftssiffran här upptagen till samma belopp som nettoin-

¹¹ Halva kostnaden av bilskattemedel. — ¹² Hela beloppet av bilskattemedel. — ¹³ Avser egendom m. m., vara från företintlig reservation under 1929/1930 därjämte utbetalats kronor

Anslag 1931/1932		1923/1924	1924/1925	1925/1926
I 20	Utgjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet.....	—	—	—
I 21	Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor	—	—	—
I 35	Anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola ...	2,767,881	2,877,814	2,961,435
I 40	Understöd för avlönande av lärare vid fortsättningsskolor	3,286,907	3,218,354	3,141,998
I 46—51	Folkhögskolor	1,126,307	1,143,233	1,243,892
J 10—14	Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning	1,201,139	1,320,792	1,292,846
K 1	Understöd åt folkbiblioteksväsendet ...	436,436	427,698	441,628
IX E 1	Stuteriväsendet	403,194	365,974	318,687
G 11	Övriga utgifter till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren	611,871	10,331,688	6,070,131
H 1—2	Hushållningssällskapen	2,533,000	2,533,000	2,936,187
H 48	Åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande	—	—	—
I 8—10	Grundförbättringar	2,369,825	2,550,724	2,423,725
K 19	Skogsvårdens befrämjande.....	173,950	152,750	550,250
K 20	Statens skogsodlingsanslag....	—	—	—
K 21	Statens skogsutdikningsanslag	—	—	—
X C 12	Anskaffande av isbrytarfartyg	—	—	950,000
XI A 1—25	Civila pensionsväsendet	20,784,970	21,058,997	22,251,046
C 1	Allmänna indragningsstaten	1,478,217	1,450,521	1,634,411
XII: 1	Oförutsedda utgifter.....	126,008	75,251	1,314,851
Summa		161,442,029	178,459,896	194,248,891

¹ Härtill kommer från anslaget 1929/1930 E 4 överförda 792,452. — ² Jfr V B 7 beträffande

Utgifterna.

41

1926/1927	1927/1928	1928/1929	1929/1930	1930/1931	1931/1932	Riksstaten 1932/1933
—	—	—	—	8,903,880	8,977,999	8,800,000
—	—	—	5,194,799	6,136,237	6,170,903	5,720,000
3,044,486	3,107,633	3,166,092	3,246,727	3,331,329	3,442,030	3,330,000
3,600,401	4,304,630	4,912,209	5,015,166	5,216,411	5,230,329	5,100,000
1,204,768	1,306,558	1,318,747	1,512,056	1,709,095	1,867,104	1,613,000
1,548,795	1,450,494	1,494,655	1,844,076	1,873,199	2,226,760	1,635,000
523,576	458,523	563,875	592,671	825,508	1,172,737	850,000
397,371	353,417	570,679	882,509	¹ 1,041,630	910,998	800,000
6,505,273	591,492	141,874	172,972	1,006,657	1,054,489	200,000
2,971,050	3,060,100	3,067,800	3,166,200	3,171,200	3,160,400	3,172,000
—	—	—	—	7,923,205	3,386,025	—
2,512,740	2,668,517	3,613,896	2,950,554	4,686,772	5,346,142	4,208,000
500,000	500,000	750,000	800,000	830,500	830,000	830,000
—	—	—	—	300,725	550,385	350,000
—	60,404	150,804	597,682	821,055	869,900	1,000,000
—	—	—	—	8,916	1,306,007	900,000
22,619,252	23,640,494	23,997,724	23,814,634	23,851,757	24,067,342	23,854,076
1,803,590	1,910,954	1,931,547	2,049,157	2,267,631	2,213,400	2,300,021
150,341	873,565	2,044,764	1,271,600	² 589,577	² 1,608,676	1,500,000
203,855,320	206,086,806	223,108,085	243,919,332	285,680,621	321,463,070	311,190,027

anslag till arbetslöshetens bekämpande.

Första huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1933.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler här efter de
frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1933/1934 av utgifterna
under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till hov- och
slottsstaterna, och anför därvid följande:

A. Kungl. hovstaten.

1. Kungl. Maj:ts hovhållning, oförändrat ordinarie an-
slag kronor 800,000.

[1.] 2. Förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning. Till
förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning har riksdagen
från och med år 1921 anvisat visst belopp, som för innevarande budget-
år nedsatts från 150,000 kronor till 100,000 kronor.

Enligt ett från riksmarskalksämberet överlämnat utdrag av protokoll
över hovärenden, hållet den 28 november 1932, har Hans Maj:t Konungen
tillkännagivit, att Hans Majestät, med hänsyn till angelägenheten av att
nedbringa statsutgifterna och för att i sin mån bidra till underlättande
av den blivande statsregleringen, önskade även för budgetåret 1933/1934 av
sitt apanage avstå ett belopp av 50,000 kronor. I anslutning härtill för-
ordar jag, att för budgetåret 1933/1934 anslag till förstärkning av an-
slaget till Kungl. Maj:ts hovhållning uppföres med ett belopp av 100,000
kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Bihang till riksdagens protokoll 1933. 1 saml.

att till förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts
hovhållning för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra*
anslag av kronor 100,000.

**3. Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning och handpenningar
för Hennes Kungl. Höghet Kronprinsessan, oförändrat
ordinarie anslag** kronor 192,000.

[2.] **4. Förstärkning av de till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens
hovhållning anslagna medel.** Till förstärkning av de till Hans Kungl.
Höghet Kronprinsens hovhållning anslagna medel har riksdagen från och
med år 1921 anvisat visst belopp, som från och med budgetåret 1923/1924
utgått med 70,000 kronor men som för innevarande budgetår nedsatts med
15,000 kronor till 55,000 kronor.

I samband med Hans Maj:t Konungens nyssnämnda beslut har Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen meddelat sin önskan, att anslaget till hans
hovhållning även för budgetåret 1933/1934 måtte utgå med det för inne-
varande budgetår uppförda, nedsatta beloppet. I anslutning härtill för-
ordar jag, att det ifrågavarande förstärkningsanslaget för nästkommande
budgetår upptages med 55,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl.
Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av de till Hans Kungl. Höghet
Kronprinsens hovhållning anslagna medel för budget-
året 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag
av kronor 55,000.

Ifrågasatt anslag till Hans Kungl. Höghet Hertigen av Västerbotten.
I detta sammanhang ber jag få anmäla, att riksmarskalksämberet i skrivelse
den 19 december 1932 gjort framställning om anslag till Hans Kungl.
Höghet Hertigens av Västerbotten hovhållning samt därvid anfört följande:

»Sedan H. K. H. Kronprinsens äldste Son H. K. H. Hertigen av Väster-
botten ingått äktenskap med H. K. H. Prinsessan Sibylla av Sachsen-Coburg-
Gotha och följaktligen nu måste hava sin egen hovhållning, har Riks-
marskalksämberet ansett sig böra hos Eders Kungl. Maj:t göra den fram-
ställning, vartill omständigheterna synas föranleda. Den Kungl. Arvfurste,
som näst efter Kronprinsen äger rätt till tronen, har förr då han uppnått
den ålder, att han synts böra hava egen hovhållning, för detta ändamål
erhållit särskilt anslag, senast H. K. H. Kronprinsen, då han som hertig
av Skåne efter sin förmälning med H. K. H. Prinsessan Margareta av
Stora Britannien och Irland erhöll ett årligt apanage av 100,000 kronor.

Det belopp, som skulle erfordras för bestridande av kostnaderna för Deras
Kungl. Högheters hovhållning, har av särskilt tillkallade sakkunniga per-
soner beräknats till minst 180,000 kronor. Riksmarskalksämberet tillåter
sig härvid erinra därom, att genom försäljning av det s. k. Arvfurstens
palats en årlig inkomst av 90,000 kronor beretts åt den Arvfurste, som näst
efter Kronprinsen äger rätt till tronen. Då H. K. H. Hertigen av Väster-

botten således har nyssnämnda belopp i årsinkomst, skulle den summa, som av allmänna medel vore erforderlig för att utfylla de beräknade kostnaderna för hovhållningen, uppgå till i runt tal 100,000 kronor.»

På grund av vad sålunda anförts har riksmarskalksämbetet hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes till instundande riksdag göra framställning om beviljande av personligt årligt apanage åt Hans Kungl. Höghet Hertigen av Västerbotten till ett belopp av 100,000 kronor.

Såsom riksmarskalksämbetet påpekat har vid ett tidigare motsvarande tillfälle särskilt anslag beviljats. Med hänsyn till de statsfinansiella svårigheterna anser jag mig emellertid icke kunna föreslå Kungl. Maj:t att till årets riksdag ingå med någon framställning i ärendet. Departements-
chefen.

5. Hans Kungl. Höghet Hertigen av Västergötland, oförändrat ordinarie anslag kronor 26,000.

6. Hans Kungl. Höghet Hertigen av Närke, oförändrat ordinarie anslag kronor 26,000.

7. Ved och kol för de kungl. hoven, oförändrat ordinarie anslag kronor 50,000.

[3.] **8. Täckande av motsedd brist å anslaget till ved och kol för de kungl. hoven.** Kostnaderna för uppvärmning av de kungl. slotten äro avsedda att bestridas av det å riksstaten uppförda ordinarie anslaget till ved och kol för de kungl. hoven, vilket alltsedan år 1858 kvarstått vid 50,000 kronor. Jämte det ordinarie anslaget har riksdagen från och med år 1918 på förslag av Kungl. Maj:t till täckande av motsedd brist å samma anslag anvisat viss förstärkning, som för innevarande budgetår är upptagen med 75,000 kronor. För ifrågavarande ändamål uppgå alltså för närvarande de ordinarie och extra anslagsmedlen till sammanlagt 125,000 kronor.

Riksmarskalksämbetet har i skrivelse den 27 augusti 1932 angående anslags-
äskanden för hov- och slottsstaterna, i enlighet med förslag av ståthållar-
ämbetet å Stockholms slott, gjort framställning om anvisande jämväl för
budgetåret 1933/1934 av ett extra anslag å 75,000 kronor till förstärkning
av anslaget till ved och kol för de kungl. hoven.

Även för budgetåret 1933/1934 lära ifrågavarande extra anslagsmedel Departements-
chefen.
bliva erforderliga. Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte
föreslå riksdagen

att till täckande av motsedd brist å anslaget till ved
och kol för de kungl. hoven för budgetåret 1933/1934
anvisa ett *extra* anslag av kronor 75,000.

9. Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten, oförändrat ordinarie anslag. ... kronor 56,400.

[4.] **10. Förstärkning av anslaget till underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten.** Till förstärkning av ordinarie anslaget till underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten har riksdagen från och med år 1920 anvisat visst belopp, som för senare budgetår uppgått till 25,000 kronor.

I sin skrivelse den 27 augusti 1932 har riksmarskalksämberet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till förstärkning av förevarande anslag även för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra anslag av 25,000 kronor. Riksmarskalksämberet har därvid överlämnat en framställning i ämnet från chefen för husgerådskammaren, som framhållit, att behovet av anslag för husgerådskammaren för nästa budgetår komme att vara detsamma som för innevarande budgetår.

*Departements-
chefen.* Med tillstyrkande av riksmarskalksämberets förevarande framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av anslaget till underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 25,000.

11. Kungl. hovstallets utfodring, oförändrat ordinarie anslag kronor 45,000.

B. Kungl. slottsstaten.

Stockholms slott.

1. Reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader, oförändrat ordinarie anslag kronor 63,000.

[5.] **2. Förstärkning av anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader.** Till förstärkning av ordinarie anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader hava sedan åtskilliga år anvisats extra anslagsmedel, vilka för ett vart av budgetåren 1925/1926—1929/1930 varit bestämda till 50,000 kronor, för vartdera av budgetåren 1930/1931 och 1931/

1932 upptagits med 63,000 kronor samt för innevarande budgetår ånyo nedsatts till 50,000 kronor. I 1929 års statsverksproposition finnes återgiven en utredning av slottsarkitekten generaldirektören I. Tengbom rörande behovet av anslagsmedel för reparationer å slottet.

I förenämnda skrivelse den 27 augusti 1932 har riksmarskalksämberet, med överlämnande av en av ståthållarämbetet å Stockholms slott gjord framställning i ämnet, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till förstärkning av ordinarie anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra anslag av 50,000 kronor.

Då det torde vara erforderligt, att även för nästa budgetår ett extra anslag av 50,000 kronor anvisas till förstärkning av ordinarie anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till förstärkning av anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 50,000.

3. Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott, oförändrat ordinarie anslag kronor 33,750.

[6.] **4. Förstärkning av anslaget till polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott.** Till förstärkning av det ordinarie anslaget till polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott har riksdagen plägat anvisa extra anslagsmedel, som för innevarande budgetår uppgå till 24,350 kronor.

I sin skrivelse den 27 augusti 1932 har riksmarskalksämberet, i enlighet med hemställan från ståthållarämbetet å slottet, gjort framställning i syfte att för budgetåret 1933/1934 måtte anvisas ett förstärkningsanslag för oförmälda ändamål till samma belopp som för innevarande budgetår.

Då riksmarskalksämberets förevarande framställning icke föranleder någon erinran från min sida, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till förstärkning av anslaget till polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 24,350.

Övriga kungl. slott.

[7.] 5. Underhåll m. m. av övriga kungl. slott. För underhåll m. m. av de kungl. lustslotten, nämligen Drottningholms slott, Gripsholms och Ulriksdals slott, Haga lustslott och park samt Strömsholms och Rosersbergs slott, är från och med budgetåret 1927/1928 i riksstaten uppfört ett gemensamt ordinarie reservationsanslag, vilket innevarande budgetår utgör 90,500 kronor. Därjämte tillföras nämnda anslag årligen enligt särskilda beslut av riksdagen bidrag av Djurgårdskassans överskottsmedel. Sålunda har 1932 års riksdag medgivit, att av kassans den 30 juni 1932 befintliga överskottsmedel må under budgetåret 1932/1933 till anslaget överföras ett belopp av 100,000 kronor.

Den av Kungl. Maj:t den 19 april 1932 tillkallade *granskningsnämnden* för undersökning rörande förefintliga möjligheter till besparingar och minskningar i statens utgifter har i avgiven promemoria angående anslag under första huvudtiteln ansett utgifterna för de kungl. slottens underhåll böra under den nuvarande ekonomiska situationen nedbringas. En av nämnden gjord överslagsberäkning rörande möjligheterna i detta hänseende har — yttrar nämnden — givit vid handen, att medelstilldelningen under slottsstaten för budgetåret 1933/1934 borde kunna vad anginge löpande underhållskostnader nedsättas med tillhoppa minst 30,000 kronor. Denna minskning borde äga rum oberoende av i vilken grad ändamålet i fråga ansåges böra tillgodoses genom ianspråktagande av överskottsmedel från Djurgårdskassan eller genom anvisande av medel å riksstaten.

Med sin skrivelse den 27 augusti 1932 har riksmarskalksämberet överlämnat de från *ståthållarämbetena för lustslotten* ingivna framställningarna om statsanslag för nästkommande budgetår. Enligt dessa framställningar skulle den av granskningsnämnden föreslagna anslagsminskningen fördelas på underhållsmedlen för Drottningholms slott med 15,000 kronor, för Ulriksdals slott med 10,000 kronor samt för Haga slott med 5,000 kronor. I följande sammanställning återgivnas de av ståthållarämbetena framlagda förslagsstaterna för budgetåret 1933/1934, varvid jämväl upptagits motsvarande siffror för innevarande budgetår:

Drottningholms slott.

	Staten för budgetåret 1932/1933 Kronor	Föreslagen stat för budgetåret 1933/1934 Kronor
<i>Inkomster.</i>		
Ordinarie anslagsmedel	95,500	—
Arrenden, hyror och tomtören	46,000	46,000
Trädgårdsprodukter	12,000	12,000
Jordbruket och skogen	6,000	6,500
Behov av statsmedel	—	80,500
Summa	159,500	145,000

	Staten för budgetåret 1932/1933 Kronor	Föreslagen stat för budgetåret 1933/1934 Kronor
<i>Utgifter.</i>		
Slottsförvaltningen		
Avlöningar	32,500	32,500
Pensioner	7,200	6,800
Diverse omkostnader	13,000	14,200
Slottsbyggnaders underhåll	30,000	30,000
Parkens och trädgårdens underhåll	45,000	40,000
Nyanskaffning och underhåll av inventarier	800	500
Fastighetsförvaltningen	31,000	21,000
Summa	159,500	145,000

Gripsholms slott.

<i>Inkomster.</i>		
Ordinarie anslagsmedel	40,000	—
Förevisningsmedel	4,000	4,000
Arrenden, hyror och tomtören	10,000	10,000
Trädgården	4,000	4,000
Jordbruket	2,000	2,000
Skogen	10,000	10,000
Räntor och diverse inkomster	600	600
Behov av statsmedel	—	40,000
Summa	70,600	70,600

<i>Utgifter.</i>		
Slottsförvaltningen		
Avlöningar och dyrtidstillägg	12,500	12,500
Pensioner och gratialistunderhåll	400	400
Värme, lyse, vatten och renhållning	2,200	2,200
Diverse omkostnader	5,800	5,800
Byggnaders underhåll och slottets elektriska upp- värmning	29,000	29,000
Parkens och trädgårdens underhåll	9,000	9,000
Jordbruket	3,000	3,000
Skogen	5,000	5,000
Djurparkens underhåll	1,200	1,200
Nyanskaffning och underhåll av inventarier	2,500	2,500
Summa	70,600	70,600

Ulriksdals slott.

<i>Inkomster.</i>		
Ordinarie anslagsmedel	31,500	—
Arrenden, hyror och tomtören	32,105	32,000
Inkomster av elektrisk energi	3,000	500
Försäljningsmedel för sand och grus	4,000	4,000
Diverse inkomster	—	—
Behov av statsmedel	—	21,500
Summa	70,605	58,000

	Staten för budgetåret 1932/1933 Kronor	Föreslagen stat för budgetåret 1933/1934 Kronor
<i>Utgifter.</i>		
Slottsförvaltningen		
Avlöningar och dyrtidstillägg	12,950	13,000
Pensioner och gratialistunderhåll	1,840	1,200
Värme, lyse och renhållning	7,000	5,000
Diverse omkostnader	8,420	7,000
Byggnaders underhåll	20,895	17,800
Nyanskaffning och underhåll av inventarier	1,500	3,500
Amortering av lån	3,000	3,000
Parkens och vägars underhåll	15,000	7,500
Summa	70,605	58,000

Haga slott.

<i>Inkomster.</i>		
Ordinarie anslagsmedel	14,500	—
Arrenden, hyror och tomtören	25,580	25,600
Intressemedel	7,500	8,000
Bidrag av Stockholms stad till Hagaparkens underhåll	10,000	10,000
Inkomster av elektrisk energi	300	300
Diverse inkomster	—	—
Behov av statsmedel	—	9,500
Summa	57,880	53,400

Utgifter.

Slottsförvaltningen		
Avlöningar och dyrtidstillägg	16,422	16,400
Pensioner och gratialistunderhåll	4,000	4,000
Värme, lyse och renhållning	4,200	4,200
Diverse omkostnader	5,315	5,300
Byggnaders underhåll	13,443	9,500
Nyanskaffning och underhåll av inventarier	1,000	1,000
Vissa gårdsplaners m. m. underhåll	3,500	3,000
Parkens underhåll och renhållning	10,000	10,000
Summa	57,880	53,400

Rosersbergs slott.

<i>Inkomster.</i>		
Ordinarie anslagsmedel	3,000	—
Hyror och arrenden	8,500	8,400
Skogsprodukter	7,500	5,000
Behov av statsmedel	—	3,000
Summa	19,000	16,400

	Staten för budgetåret 1932/1933 Kronor	Föreslagen stat för budgetåret 1933/1934 Kronor
<i>Utgifter.</i>		
Slottsförvaltningen		
Avlöningar	7,300	7,300
Pensioner	2,000	2,300
Diverse omkostnader	2,700	2,000
Byggnaders underhåll	3,100	2,000
Nyanskaffning och underhåll av inventarier	200	300
Parkens underhåll	2,600	2,000
Skogen	1,100	500
Summa	19,000	16,400

Strömsholms slott.

Inkomster.

Ordinarie anslagsmedel	6,000	—
Arrenden, hyror och tomtören	1,980	2,000
Diverse inkomster	220	200
Behov av statsmedel	—	6,000
Summa	8,200	8,200

Utgifter.

Slottsförvaltningen		
Avlöningar och dyrtidstillägg	2,390	2,400
Värme, lyse och renhållning	400	400
Diverse omkostnader	850	600
Byggnaders underhåll	3,160	3,200
Nyanskaffning och underhåll av inventarier	200	200
Parkens och trädgårdens underhåll	1,200	1,400
Summa	8,200	8,200

Riksmarskalksämberet, som prövat de av ståthållarämbetena gjorda framställningarna och funnit desamma väl grundade, har förklarat sig intet hava att erinra emot de gjorda beräkningarna. Ståthållarämbetena hade — anför riksmarskalksämberet vidare — sökt i möjligaste mån begränsa anspråken på statsverket och hade icke begärt mer än som syntes vara absolut nödvändigt. Av en till riksmarskalksämberet från ståthållaren på Stockholms slott avlåten skrivelse rörande granskningsnämndens besparingsförslag hade med full tydlighet framgått svårigheterna för förvaltningarna vid de olika slotten att reda sig med de minskade anslagen. Det hade varje år starkt framhållits, att de hittills utgående anslagen för övriga kungl. slott icke vore tillräckliga utan att många och viktiga underhållsarbeten måst anstå. De anslag, som hittills anvisats, måste sålunda betraktas som de minsta möjliga för att förvaltningarna skulle kunna nödtorftigt svara för slottens underhåll. Då tvingande statsfinansiella skäl nu emellertid gjorde nödvändigt att så mycket som möjligt inskränka statsutgifterna funne sig riksmarskalksämberet icke kunna

annat än förorda de av slottsförvaltningarna föreslagna nedsättningarna, men ville tillägga, att riksmarskalksämbetet — som bure sin del i ansvaret för, att den statens värdefulla egendom, som de kungl. slotten utgjorde, icke underginge någon försämring — trots sig kunna intaga denna ställning till frågan endast under den bestämda förutsättning, att den nu föreslagna minskningen av anslagen endast bleve av provisorisk karaktär och att dessa anslag, då statsfinansernas tillstånd det åter tilläte, måtte komma att utgå med hittillsvarande belopp.

Riksmarskalksämbetet har över ifrågavarande framställningar och beräkningar framlagt följande sammanställning:

Drottningholms slott, brist	kronor	80,500
Ulriksdals » »	»	21,500
Haga » »	»	9,500
Rosersbergs » »	»	3,000
Strömsholms » »	»	6,000
Gripsholms » »	»	40,000
		kronor 160,500.

Såsom förut nämnts, har Djurgårdskassan plägat av överskottsmedel lämna bidrag till de kungl. lustslotten. Av behållningen vid ingången av innevarande budgetår utgå medel för detta budgetår med 100,000 kronor. Den för budgetåret fastställda staten för Djurgårdskassan har följande utseende:

Inkomster.

Tomt-, hyres- och arrendeavgifter.....	kronor	290,500
Tillfälliga avgifter	»	23,700
Räntor	»	78,000
Försäljning av virke och ved	»	13,600
Försäljning av hö	»	1,300
Rosendals trädgård	»	16,000
Djurgårdens ladugård	»	3,000
Diverse inkomster	»	3,000
Beräknat belopp från Stockholms stad för underhåll och renhållning jämte snöplogning å vissa Kungl. Djurgårdens vägar	»	131,500
Av tillgängliga överskottsmedel	»	24,000
		Summa kronor 584,600

Utgifter.

Avlöningar och pensioner	kronor	57,000
Expenser	»	11,200
Vägarna	»	94,900
Renhållning	»	43,600
Skogen och sågen	»	14,500
Byggnader	»	50,000
Inventarier	»	20,500

Vatten- och avloppsledningar	kronor	8,800
Vattenavgifter	»	5,000
Brandförsäkringar	»	3,000
Strandskoning	»	1,000
Parker och jordbruk	»	48,000
Stallet	»	8,500
Djurgårdens ladugård	»	2,400
Rosendals trädgård	»	14,700
Elektriska ledningar	»	3,500
Kungl. begravningsplatsen vid Haga	»	2,500
Skatter	»	18,000
Diverse och oförutsedda utgifter	»	25,000
Till förräntning och amortering av vissa Djurgårdskassan ä- vilande, ur Djurgårdsfonden upptagna lån:		
enligt kungl. brev den 30 maj 1924	kronor	45,000
enligt kungl. brev den 12 mars 1926	»	7,500
Inleverering till statskontoret	»	100,000
Summa kronor		584,600.

I sin skrivelse med anslagsäskanden för budgetåret 1933/1934 har riksmarskalksämberet ansett sig kunna utgå från att av Djurgårdskassans överskottsmedel skola under nämnda budgetår kunna *dels* fullgöras räntor och amorteringar av tidigare ur den av statskontoret förvaltade Djurgårdsfonden upplånade medel till täckande av vissa behov vid de kungl. slotten med 52,500 kronor, *dels ock* lämnas bidrag till slottens underhåll. Detta bidrag har av riksmarskalksämberet för nästa budgetår beräknats till 150,000 kronor.

Med utgångspunkt härifrån har inom Djurgårdsförvaltningen uppgjorts följande vid riksmarskalksämberets skrivelse fogade förslagsstat för Djurgårdskassan för budgetåret 1933/1934, varvid jämväl upptagits motsvarande siffror för innevarande budgetår:

	Staten för budgetåret 1932/1933	Föreslagen stat för budgetåret 1933/1934
<i>Inkomster.</i>		
Arrenden m. m.	kronor 314,200	302,500
Räntor	» 78,000	80,000
Skog, lantbruk och trädgård	» 36,900	36,300
Ersättning av Stockholms stad för väg- underhållning	» 131,500	100,000
Av tillgängliga överskottsmedel	» 24,000	96,700
Summa kronor	584,600	615,500

Utgifter.

Avlöningar och pensioner	kronor	57,000	57,000
Vägar och renhållning	»	138,500	120,500
Skog, lantbruk, park och trädgård	»	91,600	93,300
Byggnader, inventarier m. m.	»	90,800	86,000
Skatter	»	18,000	20,000
Expenser, diverse och oförutsedda utgifter	»	36,200	36,200
Utbetalningar			
enligt kungl. brev den			
30 maj 1924	kronor	45,000	
enligt kungl. brev den			
12 mars 1926	»	7,500	52,500
Inleverering till statskontoret	»	100,000	150,000
Summa kronor		584,600	615,500.

Sedan från det av riksmarskalksämberet beräknade behovet av statsmedel för de kungl. lustslotten, 160,500 kronor, avgått beräknat bidrag från överskott i Djurgårdskassan den 30 juni 1933, 150,000 kronor, skulle alltså erfordrligt tillskott av anslag å riksstaten utgöra 10,500 kronor. Riksmarskalksämberet har i anslutning hertill hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1933/1934 uppföra anslaget till underhåll m. m. av övriga kungl. slott med 10,500 kronor.

Departements-
chefen.

Riksmarskalksämberets föreliggande förslag i fråga om beräkningen av anslag för budgetåret 1933/1934 till underhåll m. m. av övriga kungl. slott innebär, att anslagsmedlen för Drottningholms, Ulriksdals och Haga slott nedsättas med respektive 15,000 kronor, 10,000 kronor och 5,000 kronor eller med sammanlagt 30,000 kronor. Vidare har ämberet utgått från att av Djurgårdskassans överskottsmedel, varav för löpande budgetår 100,000 kronor såsom bidrag till lustslottens underhåll överförts till ifrågavarande anslag, sådant bidrag för nästa budgetår skall kunna utgå med 150,000 kronor. Under nu angivna förutsättningar skulle anslaget, som för närvarande är uppfört med 90,500 kronor, kunna nedsättas med sammanlagt 80,000 kronor och alltså för budgetåret 1933/1934 bestämmas till 10,500 kronor.

Med tillstyrkande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels minska ordinarie reservationsanslaget till underhåll m. m. av övriga kungl. slott

nu	kronor	90,500
med	»	80,000
till	»	10,500,

dels ock medgiva, att av Djurgårdskassans den 30 juni 1933 befintliga överskottsmedel må under budgetåret 1933/1934 till förenämnda anslag överföras ett belopp av 150,000 kronor.

Sammanlagda beloppet av de under första huvudtiteln uppförda *ordinarie* anslagen skulle alltså uppgå till 1,302,650 kronor. Enär för budgetåret 1933/1934 å denna huvudtitel krävas *extra* anslag till belopp av 329,350 kronor, skulle huvudtitelns slutsumma sålunda komma att för nämnda tidsperiod uppgå till ett belopp av 1,632,000 kronor. För budgetåret 1932/1933 uppgår slutsumman till 1,712,000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

R. Borgström.

Register

till

Första huvudtiteln för budgetåret 1933/1934.

A. Kungl. hovstaten.

Sid.		Kronor
1	Kungl. Maj:ts hovhållning	800,000
1	Förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning	100,000
2	Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning och handpenningar för Hennes Kungl. Höghet Kronprinsessan	192,000
2	Förstärkning av de till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning anslagna medel	55,000
2	Ifrågasatt anslag till Hans Kungl. Höghet Hertigen av Västerbotten	—
3	Hans Kungl. Höghet Hertigen av Västergötland	26,000
3	Hans Kungl. Höghet Hertigen av Närke	26,000
3	Ved och kol för de kungl. hoven	50,000
3	Täckande av motsedd brist å anslaget till ved och kol för de kungl. hoven	75,000
4	Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten	56,400
4	Förstärkning av anslaget till underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten	25,000
4	Kungl. hovstallets utfodring	45,000
Säger för kungl. hovstaten		1,450,400.

B. Kungl. slottsstaten.

Stockholms slott:

4	Reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader	63,000
4	Förstärkning av anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader	50,000
5	Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott	33,750
5	Förstärkning av anslaget till polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott	24,350
6	Underhåll m. m. av övriga kungl. slott	10,500
Säger för kungl. slottsstaten		181,600
Summa		1,632,000.

Andra huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, anmäler de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1933/1934 av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet. Därvid anför departementschefen — under förklaring att han kommer att angiva jämväl de ordinarie anslag, beträffande vilka han ej har att föreslå någon förändring — följande:

A. Departementet.

1. Statsministern, lönefyllnad, oförändrat *ordinarie* anslag kronor 6,000.

2. Statsråden utan departement, oförändrat *ordinarie*
anslag kronor 72,000.

3. Departementschefen, oförändrat *ordinarie* anslag .. kronor 24,000.

[1.] 4. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli. Ordinarie förslagsanslaget till justitiedepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli är i gällande riksstat upptaget med 143,900 kronor. Anslaget fördelar sig med 136,200 kronor på departementets ordinarie avlöningsstat och med 7,700 kronor på dess övergångsstat.

Den ordinarie avlöningsstaten har följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 117,600
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	» ^a 18,600
	Summa kronor 136,200.

Bland befattningshavare å ordinarie stat finnes upptagen en ledamot för lagärenden med arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet. Härjämte har emellertid riksdagen från och med budgetåret 1926/1927 årligen anvisat ett extra anslag å 24,000 kronor till avlönande av två extra ledamöter för lagärenden i justitiedepartementet. Sagda tre befattningshavare ha till åliggande att under statssekreterarens ledning biträda vid det lagstiftningsarbete, som ankommer å justitiedepartementet.

Den organisation av lagstiftningsarbetet, som sålunda tillämpats, har visat sig ändamålsenlig. Att även de båda extra ledamöterna fylla ett stadigvarande behov är tydligt och framgår för övrigt jämväl därav, att för fullgörande av de lagstiftningsuppgifter, som åvila departementet, varje år ytterligare arbetskrafter i form av särskilt tillkallade sakkunniga måste anlitas. Med hänsyn till de stora fordringar, som böra ställas på innehavarna av det slag av befattningar varom här är fråga, tala starka skäl för att bereda dem någon förbättring i lönehänseende, helst som de skulle ha kommit i åtnjutande av icke oväsentligt högre arvode, därest de i stället anlitas såsom särskilt tillkallade sakkunniga. Emellertid finner jag mig under nuvarande statsfinansiella läge ej kunna föreslå en dylik åtgärd. Däremot anser jag önskvärt, att såväl ledamoten för lagärenden som de extra ledamöterna erhålla en benämning, som närmare svarar mot deras ställning i departementet. Jag har genomfört den ordning, att samtliga lagärenden — även de som inom departementet förberedas genom särskilt tillkallade sakkunniga — för beredande av någon lättnad i statssekreterarens särskilt under propositionstiden mycket tyngande arbetsbörda fördelas å de tre ledamöterna, vilka sålunda kunna betraktas såsom chefer för var sin byrå. Deras befattningar ha även tidigare ansetts jämställda med befattningarna såsom byråchef för lagärenden i vissa andra departement, med vilka de ock äro fullt likställda i lönehänseende. Jag tillstyrker därför, att alla tre befattningarna under beteckningen byråchef för lagärenden uppföras å departementets ordinarie stat med arvode som hittills enligt 5 § i avlöningsreglementet. Någon kostnadsökning föranledes icke av detta förslags genomförande. Väl måste anslagsposten under departementets ordinarie avlöningsstat till avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas från 117,600 kronor med 24,000 kronor till 141,600 kronor och följaktligen anslagets slutsumma höjas från 143,900 kronor till 167,900 kronor. I stället skulle emellertid det extra anslaget till extra ledamöter för lagärenden å 24,000 kronor bortfalla. Framhållas bör, att anordningen ej heller medför någon ändring beträffande möjligheterna att i framtiden, därest någon omorganisation av departementet skulle ifrågakomma, göra den eller de indragningar av ifrågavarande befattningar, som kan finnas önskvärd.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels från och med den 1 juli 1933 — med uteslutande ur ordinarie avlöningsstaten för justitiedepartementet av en ledamot för lagärenden — å samma stat i stället uppföra 3 byråchefer för lagärenden, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet;

dels godkänna följande ordinarie avlöningsstat för justitiedepartementet, att tillämpas från och med den 1 juli 1933:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän,	
förslagsanslag	kronor 141,600
Avlöningar till icke-ordinarie befattnings-	
havare m. m., förslagsanslag	» 18,600
	Summa kronor 160,200

dels ock höja det i riksstaten under andra huvudtiteln uppförda *ordinarie* förslagsanslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från dess nuvarande

belopp	kronor 143,900
med 24,000 kronor till	» 167,900.

5. Departementschefens ombud för tillsyn å tryckta skrifter allmän-görande, oförändrat *ordinarie* förslagsanslag kronor 14,000.

[2.] **6. Handsekreterare åt statsministern.** Riksdagen har alltsedan år 1913 på extra stat årligen anvisat anslag till en handsekreterare åt statsministern. Detta anslag har från och med år 1922 utgått med 4,000 kronor för år. Anslaget erfordras jämväl för nästkommande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlönande av en handsekreterare åt statsministern för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag å kronor 4,000.

B. Lagberedningen och processlagberedningen.

[3.] **1 och 2. Lagberedningen.** Å det för lagberedningens verksamhet under budgetåret 1931/1932 anvisade reservationsanslaget å 74,000 kronor fanns den 1 juli 1932 en reservation av i runt tal 21,100 kronor. Om härtill lägges det för budgetåret 1932/1933 beviljade reservationsanslaget å 59,000 kronor, erhålles ett belopp av 80,100 kronor, vilket alltså står till förfogande för bestridande av beredningens utgifter under innevarande budgetår. Enligt vad verkställda beräkningar giva vid handen torde dessa utgifter

kunna begränsas till omkring 65,100 kronor. En reservation å 15,000 kronor i avrundat tal bör således kunna väntas föreligga den 1 juli 1933. Denna reservation har i huvudsak sin grund däri, att en av beredningens ledamöter icke ägnat hela sin tid åt beredningens arbete och under den närmaste tiden kommer att avgå ur beredningen.

Med avseende å frågan om storleken av anslaget till lagberedningens verksamhet för nästkommande budgetår må framhållas följande. För närvarande består beredningen av ordförande och tre ledamöter. Den av chefen för finansdepartementet förut denna dag omförmälda granskningsnämnden har i avgiven promemoria angående besparingsmöjligheter å andra huvudtiteln föreslagit att under någon tid framåt inskränka beredningens juristpersonal till ordförande och en tjänstgörande ledamot. Den på så sätt uppkommande besparingen har beräknats till, fränsett dyrtidstillägg, cirka 30,000 kronor. I anslagsäskande för nästkommande budgetår har beredningen, då det rådande statsfinansiella läget sålunda uppgivits kräva en minskning av antalet fasta ledamöter, vid beräkning av utgifterna för budgetåret 1933/1934 räknat med arvode åt ordförande samt endast två tjänstgörande ledamöter.

Med hänsyn till den för vårt rättsväsens utveckling synnerligen betydelsefulla verksamhet, som utövas av lagberedningen, samt önskvärdheten av att beredningen sättes i tillfälle att inom loppet av instundande budgetår avsluta behandlingen av den arbetsuppgift beredningen nu har sig förelagd — utarbetandet av lagförslag om skuldebrev — vilket torde bli va möjligt, om den erhåller en sammansättning av två ledamöter utom ordföranden, anser jag mig böra förorda, att minskningen i beredningens personal inskränkes till vad beredningen föreslagit. Enligt gjorda beräkningar skulle för dylikt fall finnas möjlighet att, med iakttagande av en mycket långt gående sparsamhet även i övrigt, nedbringa kostnaderna för beredningens verksamhet, fränsett dyrtidstillägg, under nästkommande budgetår till omkring 60,000 kronor. Utöver den beräknade reservationen å anslaget erfordras alltså för budgetåret 1933/1934 ett belopp av 45,000 kronor, vilket med 14,000 kronor understiger det i riksstaten för innevarande budgetår upptagna anslaget. Härtill kommer anslag till dyrtidstillägg motsvarande ersättning till beredningens personal, vilket anslag enligt gjorda beräkningar kan sänkas från det nuvarande beloppet 5,000 kronor till 2,500 kronor. — Rörande sin verksamhet under år 1932 har beredningen avgivit en redogörelse, vilken torde såsom bilaga (A) få åtfölja statsrådsprotokollet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att för fortsatt uppehållande av lagberedningens verksamhet för budgetåret 1933/1934

anvisa ett extra reservationsanslag å kronor 45,000;

dels ock att för beredande av dyrtidstillägg motsvarande ersättning till lagberedningens personal för samma budgetår anvisa ett *extra* förslagsanslag å kronor 2,500.

[4.] 3 och 4. **Processlagberedningen.** Sedan Kungl. Maj:t genom proposition, nr 80, till 1931 års riksdag lämnat riksdagen tillfälle att avgiva yttrande angående vissa angivna huvudgrunder för en rättegångsreform, uttalade riksdagen i skrivelse den 29 maj 1931, nr 308, i huvudsak sin anslutning till de i propositionen framlagda grundlinjerna samt anförde, att en i vissa hänseenden genomgripande reform av vårt rättegångsväsen borde komma till stånd och att med hänsyn härtill arbetet med ny lagstiftning angående rättegångsväsendet och vad därmed sammanhängde utan dröjsmål borde upptagas. Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 12 juni 1931 av detta lagstiftningsärende bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillkalla dels högst tre sakkunniga att inom departementet utarbeta förslag till lagbestämmelser angående rättegångsväsendet och vad därmed sammanhängde, dels ock högst åtta personer att vid nämnda arbete tillhandagå med råd i förekommande frågor, varjämte departementschefen erhöll bemyndigande att förordna sekreterare hos de sakkunniga samt att ställa annan erforderlig kanslipersonal till deras förfogande. Med stöd härav tillkallades två sakkunniga för utarbetande av förslag till lagbestämmelser i ämnet, varjämte åtta personer förordnades att i förenämnda hänseende tillhandagå de sakkunniga. Dessutom förordnades sekreterare hos dem.

Den 30 september 1932 anmäldes frågan ånyo inför Kungl. Maj:t, därvid jag erinrade, att av förutnämnda tre sakkunniga, vilka avsetts att omhänderhava ifrågavarande lagstiftningsuppgift, dittills blott två tillkallats. Kungl. Maj:t beslöt på hemställan av mig, att arbetet skulle överlämnas åt en beredning, benämnd processlagberedningen och bestående av ordförande, två ledamöter och en sekreterare, tillsatta av Kungl. Maj:t. Vid sidan av denna beredning skulle alltjämt förut omförmälda särskilt tillkallade nämnd, på sätt tidigare avsetts, tillhandagå med råd i förekommande frågor. I anslutning härtill utsåg Kungl. Maj:t ordförande och två ledamöter ävensom sekreterare i processlagberedningen.

Kostnaderna för arbetet med rättegångsväsendets framtida ordnande hava med hänsyn till förefintlig reservation hittills bestritts av anslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga. Denna reservation beräknas vara förbrukad med utgången av innevarande budgetår. Då härtill kommer, att ifrågavarande lagstiftningsarbete genom processlagberedningens tillsättande erhållit en fastare organisation, har det ansetts lämpligt, att kostnaderna bestridas från ett särskilt anslag, vilket torde givas reservationsanslags karaktär. Sammanlagda kostnaden för arvo-

den, förutom dyrtidstillägg, åt ordförande, ledamöter och sekreterare beräknas uppgå till omkring 57,000 kronor, vartill komma utgifter för arvodet åt inkallade sakkunniga, resor och expenser, vilka utgifter uppskattas till 8,000 kronor. Vid denna beräkning har man utgått ifrån att kostnaden för tryckning av de betänkanden, processlagberedningen avlämnar, kommer att, i likhet med vad fallet varit med betänkanden från lagberedningen, bestridas av andra huvudtiteln's allmänna anslag till tryckningskostnader. — Härjämte torde kostnaden för dyrtidstillägg åt processlagberedningens ordförande, ledamöter och sekreterare böra utgå från ett särskilt anslag till dyrtidstillägg motsvarande ersättning åt processlagberedningens personal, av förslagsanslags natur. Detta anslag har ansetts böra beräknas till 2,500 kronor.

Rörande sin verksamhet under år 1932 har processlagberedningen avgivit en redogörelse, vilken såsom bilaga (B) torde få åtfölja dagens protokoll.

Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att för uppehållande av processlagberedningens verksamhet för budgetåret 1933/1934

anvisa ett *extra* reservationsanslag å .. kronor 65,000;

dels ock att för beredande av dyrtidstillägg motsvarande ersättning till processlagberedningens personal för samma budgetår anvisa ett *extra* förslagsanslag å kronor 2,500.

C. Justitiekanslersämbetet.

1. Justitiekanslersexpeditionen. Ordinarie förslagsanslaget till justitiekanslersexpeditionen är i gällande riksstat uppfört med 46,400 kronor. Anslaget utgår enligt följande stat:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 38,700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 1,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 5,500
Renskrivning, förslagsanslag	» 1,200

Summa kronor 46,400.

På sätt chefen för finansdepartementet förut denna dag anført under rubriken »För flera huvudtitlar gemensamma frågor», är avsikten att redovisa utgifter för renskrivning såsom avlöningskostnader. I anledning härav bör den i staten ingående anslagsposten till renskrivning sammanslås med anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. Sistnämnda post skulle därefter komma att uppgå till (1,200 + 5,500 =) 6,700 kronor och bör såsom hittills upptagas såsom bestämt anslag. Den omständigheten, att utgifterna för renskrivning un-

der de senaste budgetåren med ett mindre belopp överskridit 1,200 kronor, behöver icke, enligt vad jag förvissat mig om, åtminstone för nästkommande budgetår föranleda höjning av anslaget.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att — med upptagande av <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till justitiekanslersexpeditionen	
med oförändrat belopp	kronor 46,400 —
godkänna följande stat för justitiekanslersexpeditionen, att tillämpas från och med den 1 juli 1933:	
Avlöningar till ordinarie tjänstemän,	
förslagsanslag	kronor 38,700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag ..	» 1,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	
	» 6,700
Summa kronor 46,400.	

D. Domstolarna.

Högsta domstolen och regeringsrätten.

1. **Högsta domstolen.** Såsom vid behandlingen av detta anslag i föregående års statsverksproposition omnämndes (se andra huvudtiteln sid. 5 o. f.), har frågan om ändring i gällande fullföljdsregler varit föremål för övervägande. Därvid har bland annat ifrågasatts, huruvida icke dagsbotssystemets införande borde medföra en ändring i reglerna för fullföljd av talan beträffande bötesstraff. Förslag i detta ämne torde jag senare få anmäla för Kungl. Maj:t att framläggas för innevarande års riksdag. Denna omständighet har emellertid icke någon inverkan på storleken av förevarande anslag.

Jag får alltså anmäla anslaget till högsta domstolen till upptagande i riksstaten med oförändrat belopp:

Högsta domstolen, oförändrat *ordinarie* förslagsanslag kronor 513,500.

[5.] 2. **Regeringsrätten.** Under hänvisning till vad rörande detta anslag förekommit vid 1932 års riksdag (se statsverkspropositionen, andra huvudtiteln, sid. 7 o. f. ävensom proposition nr 192 sid. 19 o. f.; jfr riksdagens skrivelse nr 146) har jag nu endast att föreslå den sänkning av anslaget, som föranledes därav att ett regeringsråd under innevarande budgetår avgått samt att ett regeringsråd i augusti detta år uppnår en ålder av sjuttio år, eller med i runt tal 39,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska *ordinarie* förslagsanslaget till regeringsrätten från

dess nuvarande belopp	kronor 237,500
med 39,000 kronor till	» 198,500.

[6.] 3. **Extra expeditiönsvakt vid högsta domstolen.** Riksdagen har, i anledning av högsta domstolens tid efter annan ökade tjänstgöring, från och med år 1920 å extra stat årligen anvisat anslag, för närvarande 2,208 kronor, till avlönande av en extra expeditiönsvakt vid högsta domstolen. Då anslaget alltjämt är erforderligt, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlönande av en extra expeditiönsvakt vid högsta domstolen för budgetåret 1933/
1934 anvisa ett *extra* anslag å kronor 2,208.

Nedre justitierevisionen.

[7.] 4. **Nedre justitierevisionen.** Ordinarie förslagsanslaget till nedre justitierevisionen är i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptaget med 450,000 kronor. Den för nedre justitierevisionen fastställda ordinarie avlöningsstaten har följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 384,900
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 10,000
Arvoden å 1,500 kronor till den revisionssekreterare, som av Kungl. Maj:t förordnas att vara ordförande i nedre justitierevisionen, samt å 500 kronor till den protokollssekreterare, som biträder vid mottagning av veckomål, och till den registrator, som ombesörjer verkets ekonomi och uppbörd m. m.	» 2,500
Avlöningar till extra revisionssekreterare	» 18,000
Avlöningar till övriga icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 29,600
Renskrivningskostnad, förslagsanslag	» 5,000

Summa kronor 450,000.

Minskning av antalet revisionssekreterare m. m.

Å nedre justitierevisionens stat äro upptagna, bland andra, 23 ordinarie revisionssekreterare. Dessutom har sedan budgetåret 1916 funnits en tillfällig förstärkning av arbetskrafterna, omfattande jämte annan personal fyra förordnade revisionssekreterare med egna rotlar. Avlöningarna till sistnämnda fyra befattningshavare ha bestritts från ett extra anslag av 56,908 kronor. Enligt gällande instruktion skall föredragningen inför

högsta domstolen av andra mål än dispensansökningar, så vitt möjligt är, fördelas mellan revisionssekreterarna så, att innehavare av skiftesrotel erhåller 18 föredragningsdagar och annan revisionssekreterare 21 föredragningsdagar årligen. Antalet dagar för föredragning av dispensansökningar skall om möjligt icke utgöra flera än två för år och revisionssekreterare.

Inför det under budgetarbetet framkomna kravet att nedre revisionens personalkostnader måste nedbringas, har inom departementet övervägts, huruvida icke antalet revisionssekreterare kan och bör undergå någon minskning samtidigt som de återstående revisionssekreterarnas föredragningsskyldighet i förhållande härtill ökas. En sådan åtgärd skulle allenast vara att anse såsom en under nästkommande budgetår på försök vidtagen anordning, framtvingad av det statsfinansiella läget. Ut i ämnet utarbetad *promemoria* har ifrågasatts en personalinskränkning, bestående i indragning av en utav de förordnade revisionssekreterarna. Den föredragningsskyldighet, som hittills åvilat denne, skulle därefter fördelas mellan dem av de återstående revisionssekreterarna, vilka icke innehava skiftesrotel. Då de återstående tre förordnade revisionssekreterarna måste anses representera ett konstant behov för föredragningen i högsta domstolen, har i detta sammanhang föreslagits, att dessa tre tjänster skola uppföras å nedre revisionens ordinarie stat. Detta skulle icke medföra någon verklig merkostnad för statsverket, men med hänsyn till en eventuell framtida reduktion av antalet revisionssekreterare, påkallad av en minskning i högsta domstolens arbetsbörda, har ifrågasatts införandet av ett stadgande om skyldighet för ordinarie revisionssekreterare, som hädanefter utnämnes, den i tjänsten yngre framför den äldre, att underkasta sig förflyttning till ledamotsbefattning i den hovrätt, där han tidigare tjänstgjort, eller, i avbidan härå, att mottaga förordnande såsom adjungerad ledamot i samma hovrätt.

Nedre justitierevisionen har inkommit med infordrat yttrande över detta förslag samt därvid i huvudsak anfört följande:

Vid utmätandet av en revisionssekreterares arbetsåligganden torde hava avsetts, att hans arbetsförmåga skulle tagas i anspråk så mycket som rimligen kunde begäras. Enligt nedre revisionens erfarenhet utnyttjades också revisionssekreterarnas arbetsförmåga i en utsträckning, som läte en ökning av arbetsbördan framstå som en obillighet. Nedre revisionen erinrade därom, att under de senare åren bland revisionssekreterarna inträffat flera sjukdomsfall, vilka berott på överansträngning eller eljest stått i samband därmed. Före införandet av bestämmelserna om begränsning i rätten att fullfölja talan till högsta domstolen ålåg det revisionssekreterarna med undantag av innehavare av skiftesrotel — som hade att svara för föredragning under 18 dagar — att föredraga 22 dagar var om året. I samband med nya fullföljdslagens införande år 1915 framhölls av dåvarande chefen för justitiedepartementet, att liksom det förutsatts, att högsta domstolens ledamöter utöver den ordinarie indelningen av arbetstiden skulle fullgöra det arbete, som föranleddes av dispensärendenas till-

komst, det även kunde med fog begäras, att revisionssekreterarna skulle på grund härav vidkännas någon ökning i föredragningssskyldighet utöver det antal dagar, varunder det då tillkomme var och en av dem att föredraga; mer än tillsammans en föredragningsdag om året för varje revisionssekreterare — innehavare av skiftesrotel undantogs från dispensföredragning — ansågs icke kunna påläggas revisionssekreterarna utan att dem bereddes motsvarande lindring i annat deras arbete. Härefter infördes de ännu gällande bestämmelserna om revisionssekreterarnas föredragningssskyldighet. Skulle nu revisionssekreterarnas skyldighet att föredraga å vanligt rum åter bestämmas till 22 föredragningsdagar, skulle detta alltså innebära, att hela dispensföredragningen lades på revisionssekreterarna utöver den föredragningssskyldighet, som åvilade dem före tillkomsten av den nya fullföljdslagen. Föredragningen av dispensmål hade ökats högst väsentligt; numera avgjordes nära nog dubbelt så många dispensmål om året som under den närmaste tiden efter fullföljdsordningens omläggning; under treårsperioden 1929—1931 sammanlagt 640 dispensansökningar, under treårsperioden 1916—1918 tillhoppa 331. Att trots en dylik ökning av föredragningen av dispensmål fortfarande endast undantagsvis inträffade, att maximitiden för varje revisionssekreterares föredragning av dylika mål uppnåddes, sammanhängde därmed att för dispensmålen i regel åtginge avsevärt kortare föredragningsstid i förhållande till beredelsetiden än vad fallet vore med vanliga revisions- och besvärsmål. Av en undersökning beträffande dispensföredragningen i mitten av september 1932 framginge, att på föredragningsstid motsvarande $7\frac{1}{4}$ vanliga föredragningsdagar föredrogos 56 mål, i vilka av de föredragande revisionssekreterarna utarbetats promemorior om sammanlagt cirka 600 sidor. På föredragningsstid, motsvarande en hel föredragningsdag, föredrogos alltså i medeltal något mer än 80 promemoriesidor, vilket kunde sägas vara nära dubbelt så mycket som plögade föredragas å en vanlig föredragningsdag. — Tidigare hade från nedre revisionens sida framhållits, att föredragningen inför högsta domstolen under de senare åren på grund av den forcering av arbetstakten, som framtvingats av förefintlig balans, blivit mer och mer ansträngande. Sammanlagda antalet avgjorda revisions- och besvärsmål hade under de sista tre kalenderåren vuxit avsevärt i förhållande till närmast förut gångna treårsperiod: åren 1929—1931 sammanlagt 3,642 mål mot under åren 1926—1928 tillhoppa 3,216 mål. Antalet avgjorda nådeansökningar — vilka krävde avsevärt arbete i förhållande till den föredragningsstid de representerade — hade ökat betydligt: åren 1929—1931 sammanlagt 1,396 nådeansökningar mot under åren 1926—1928 tillhoppa 886. — Möjligheten för revisionssekreterarna att erhålla lättnad i arbetet för beredning av stora mål hade numera minskats. På grund av år 1931 vidtagen anslagsbegränsning samt då en extra revisionssekreterare sedan längre tid tillbaka uteslutande varit sysselsatt med mål, som avsåge de s. k. allmänna sparbankerna, hade möjligheten att till extra revisionssekreterare få överlämna stora mål varit mycket begränsad. Vederbörande rotelinnehavare hade alltså varit hänvisad till att själv bereda och föredraga även sådana mål. Då dylika mål i allmänhet krävde längre beredelsetid i förhållande till föredragningsstiden än mål av ordinär storlek, hade även härigenom arbetsbördan ökats. — Nedre revisionen ville starkt understryka svårigheten för revisionssekreterarna att finna tid för den allmänna orientering i litteratur och lagstiftning, som måste anses ofrånkomlig. Den fara, som låge

häri, vore påtaglig i betraktande av att varje revisionssekreterare i sitt arbete, huru än detta anordnades, endast vunne inblick i ett relativt ringa antal mål, vilka därjämte med hänsyn till förekommande specialisering i stor utsträckning hänförde sig till ett och samma begränsade rättsområde. På grund av det anförda nödgades alltså nedre revisionen avstyrka förslaget om ökad föredragningsskyldighet. — Nedre revisionen avstyrkte slutligen på anförda skäl det i promemorian framställda förslaget att — i händelse av att den föreslagna organisationen med ytterligare tre ordinarie revisionssekreterare funnes böra genomföras — det skulle stadgas villkor för revisionssekreterare att underkasta sig viss förflyttning till hovrätt.

Sedan jag i skrivelse till högsta domstolens äldste ledamot anhållit om yttrande från *högsta domstolens ledamöter* över det i promemorian framlagda förslaget, hava högsta domstolens flesta ledamöter förenat sig om följande uttalande i ämnet:

Den föreslagna indragningen av en utav de förordnade revisionssekreterarna medförde en ökning av arbetsbördan för övriga revisionssekreterare. Då det gällde att bedöma, huruvida en sådan ökning vore tillrådlig, måste för högsta domstolen främst komma i betraktande, vilka följder anordningen kunde komma att medföra med avseende å målens föredragning i högsta domstolen. Att denna föredragning fullgjordes på ett i allo tillfredsställande sätt vore ett grundvillkor för ett gott resultat av domstolens verksamhet. Härutinnan borde framhållas icke endast det oefftergivliga kravet på precision och tillförlitlighet beträffande faktiska uppgifter utan även att ju mera koncentrerad och klar föredragningen vore, ju bättre processmaterialet vore sovrat och bearbetat, ju omsorgsfullare rättsfrågorna vore genomtänkta och belysta med till ämnet hörande rättsfall, desto större vore utsikterna ej blott för ernåendet av riktiga domslut utan också — något som jämväl ur besparingssynpunkt vore värt att taga fasta på — för nedbringandet och bibehållandet inom tillbörliga gränser av antalet balanserade mål. Man måste fördenskull framför allt taga i övervägande, om den ifrågasatta indragningen kunde ske utan menlig inverkan på föredragningens kvalitet i de avseenden, som nyss berörts. Om gränsen för vad som rimligen kunde fordras i fråga om revisionssekreterarnas arbetsprestationer överskredes, kunde det lätteligen inträffa, icke blott att den önskade besparingseffekten utebleve till följd av en oförmånlig inverkan på arbetsbalansen utan också att andra värden förspillades på grund av ett i kvalitativt avseende försämrat arbetsresultat. Erfarenheten gäve icke anledning till förmodan, att den förberedelsetid, som för närvarande stode de föredragande till buds, skulle vara för rikligt tillmätt. På grund av vad sålunda anförts, mötte betänkligheter mot den del av förslaget, som nu berörts, särskilt som under närmaste tiden torde vara att förvänta, att åtskilliga mål av osedvanlig omfattning bleve dragna under högsta domstolens prövning.

Två justitieråd hava funnit betänklighet icke möta mot den ifrågasatta indragningen av en befattning såsom förordnad revisionssekreterare.

I fråga om den förberedelsetid till föredragningen i högsta domstolen, som medges de tjänstgörande revisionssekreterarna vid deras allra första förordnanden, tillämpas sedan gammalt inom justitiedepartementet, att

*Departements-
chefen.*

till en dags föredragning beräknas 12 dagars förberedelse. Sedan vederbörande revisionssekreterare hunnit få någon erfarenhet av arbetet, beräknas 10 dagars förberedelsetid. På detta stadium — alltså innan vederbörande ännu nått fram till årsförordnanden eller blivit ordinarie — belöpa sig följaktligen på varje föredragningsdag, denna inberäknad, 11 arbetsdagar. I den remitterade promemorian har föreslagits, att varje revisionssekreterare — utom skiftemålsföredragandena — skulle erhålla $22 + 2 = 24$ föredragningsdagar, vilket efter sistnämnda beräkning av förberedelsetiden skulle motsvara $11 \times 24 = 264$ arbetsdagar. Läggas härtill 45 dagars semester samt 56 sön- och helgdagar, sammanfaller slutsumman med antalet dagar på året.

Jag håller nu före, att om det är möjligt för den unge revisionssekreteraren, medan han ännu tjänstgör på korta förordnanden, att låta sig nöja med 10 dagars förberedelsetid, längre förberedelse ej skall behöva beräknas, sedan revisionssekreteraren efter något års tjänstgöring vunnit ökad rutin. Erfarenheten torde ock giva vid handen, att nämnda förberedelsetid — även med beaktande av de göromål som ankomma på revisionssekreteraren vid sidan om föredragningen och dess förberedande — för det stora flertalet revisionssekreterare är fullt tillräcklig, i synnerhet som någon jämkning ej gjorts med hänsyn därtill att föredragningen å måndagarna i regel ej upptager mera än halva tiden. Jag är vidare av den mening, att revisionssekreterarnas arbetsbörda kan lättas genom vissa förenklingar i arbetssättet i nedre justitierevisionen, på vilka anledning ej torde vara för handen att här närmare ingå. För mötande av arbetsökning därigenom att mål av osedvanlig omfattning dragas under högsta domstolens prövning eller av annan orsak och för lindring i särskilda fall av den enskilde revisionssekreterarens arbetsbörda finnes inom anslagets ram möjlighet för Kungl. Maj:t att vidtaga tillfälliga dispositioner. På nu anförda skäl finner jag avgörande betänkligheter ej möta mot att av besparingshänsyn genomföra den något ökade föredragningsskyldigheten och sålunda indraga en av de fyra förordnade revisionssekreterarbefattningarna.

I samband härmed föreslår jag på de i den remitterade promemorian anförda skäl, att de tre återstående förordnade revisionssekreterarbefattningarna måtte uppföras å ordinarie stat. Särskilt med hänsyn till den i annat sammanhang föreslagna indragningen av ett mera än dubbelt så stort antal hovrättsrådstjänster, anser jag detta vara en akt av billighet mot dem det här gäller. Såsom det framhållits, innebär förslaget varken någon kostnadsökning för statsverket eller något försvårande av en framtida reduktion av antalet revisionssekreterare, blott vid utnämningen fästes det villkor om skyldighet att vid dylik reduktion återgå till hovrätt eller där tjänstgöra såsom ledamot, vilket i promemorian föreslagits. Med anledning av de erinringar som från nedre justitierevisionens sida anförts mot sistnämnda villkor, föreslår jag emellertid, att sag-

da skyldighet måtte inskränkas att gälla allenast de tre i tjänsten yngsta revisionssekreterarna.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit skall den i nedre revisionens ordinarie stat ingående anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, nu 384,900 kronor, ökas med ett belopp, motsvarande för tre revisionssekreterarämbeten utgående avlöningar i lönegraden B 30 å G-ort eller, i avrundat tal, 34,400 kronor till 419,300 kronor. Å andra sidan avgår från anslaget för tillfällig förstärkning av nedre revisionens arbetskrafter de från detta anslag utgående avlöningarna till fyra förordnade revisionssekreterare eller 42,000 kronor.

Minskning av antalet protokollssekreterare.

Å nedre justitierevisionens stat äro upptagna 6 ordinarie protokollssekreterare. Dessutom ingår i förut omförmälda tillfälliga förstärkning av arbetskrafterna en t. f. protokollssekreterare. Slutligen tjänstgöra å den år 1923 inrättade centrala avdelningen av nedre revisionens kansli, bland annat, en extra andre protokollssekreterare och 5 amanuenser med förkortad tjänstgöringstid. Av de ordinarie protokollssekreterarna förestår en nämnda centrala avdelning; de övriga och den t. f. protokollssekreteraren föra protokoll i högsta domstolen ävensom i statsrådet, då frågor om nåd i brottmål förekomma där, varjämte de i anslutning till sin nämnda tjänstgöring fullgöra expedieringen av Kungl. Maj:ts domar och utslag samt beslut i nådeärenden.

Vid övervägande av besparingsmöjligheter å andra huvudtiteln har *granskningsnämnden* ifrågasatt indragning av fyra protokollssekreterare-tjänster, vilket skulle innebära en löneinbesparing av cirka 30,000 kronor oberäknat dyrtidstillägg. Nämnden har emellertid tillagt, att denna besparing icke kunde omedelbart bliva i sin helhet effektiv, då vissa av de tjänster, som sålunda skulle kunna indragas, vore besatta med ordinarie befattningshavare, vilka måste överföras på indragningsstat, därest icke andra befattningar kunde beredas dem.

I den förut omnämnda *promemorian* har med anledning av vad granskningsnämnden sålunda yttrat övervägts, huruvida icke genom en förändring och utökning av de arbetsuppgifter, vilka åvila protokollssekreterarna, ytterligare besparingar utöver den som uppkomme genom indragning av en förordnad revisionssekreterare stode att vinna. Det har därvid ifrågasatts, att protokollsföring, justering och expediering skulle ombesörjas av allenast tre protokollssekreterare samt att en fjärde protokollssekreterare liksom hittills skulle tjänstgöra som föreståndare för centrala avdelningen. I stället för den övriga personalen å samma avdelning skulle anställas allenast två befattningshavare men med heltidstjänstgöring och amanuens' tjänsteställning. Vid en organisation sådan som den nu föreslagna torde rekryteringspersonal i samma omfattning som hittills icke kunna påräknas. I anledning härav har föreslagits, att i Svea

hovrätt tjänstgörande aspiranter efter hovrättens bestämmande skulle åläggas tjänstgöra å nedre revisionens kansli mot åtnjutande av mindre gratifikationers.

I promemorian har vidare framhållits, att ett fullständigt genomförande av den föreslagna organisationen icke kunde ske omedelbart. De nuvarande t. f. protokollssekreterare- och extra andre protokollssekreterarebefattningarna ävensom amanuens tjänsterna skulle emellertid redan nu kunna indragas. I samband därmed borde två ordinarie protokollssekreterare överföras å övergångsstat med skyldighet för dem att fullgöra amanuens tjänstgöring å den centrala avdelningen. För det fall att den ifrågasatta omorganisationen av praktiska och personliga hänsyn icke lämpligen ansåges böra omedelbart helt genomföras, har i promemorian föreslagits bibehållande tills vidare såsom extra personal av två amanuenser. Såsom amanuenser skulle lämpligen nuvarande innehavarna av t. f. protokollssekreterare- och extra andre protokollssekreteraretjänsterna kunna komma i fråga, därav åtminstone den ene med heltidstjänstgöring. Så länge samtliga ordinarie protokollssekreterare och nämnda båda amanuenser kvarstode i tjänst, kunde ytterligare en protokollssekreterare tjänstgöra i högsta domstolen samt å den centrala avdelningen placeras, förutom en protokollssekreterare — tillika föreståndare för avdelningen — en protokollssekreterare och de två amanuenserna. I promemorian ha vidare angivits de arbetsuppgifter som, efter genomförandet av den omorganisation som i promemorian föreslagits, skulle komma att åvila de av omorganisationen berörda befattningshavarna inom nedre revisionen.

Nedre justitierevisionen har i sitt yttrande på anförda skäl ansett det ogörligt att lägga de arbetsuppgifter, vilka enligt promemorian skulle vara förbundna med protokollstjänstgöringen i högsta domstolen, å endast tre protokollssekreterare samt vidare anført följande.

Nedre revisionen ansåge försiktigheten bjuda att icke sätta antalet i domstolen tjänstgörande protokollssekreterare lägre än till fem. Därigenom skulle tillfälle beredas att praktiskt pröva sig fram till den nya organisationen med minsta möjliga risk för störning i högsta domstolens arbete. Skulle trots nedre revisionens avstyrkande antalet i högsta domstolen tjänstgörande protokollssekreterare fastställas till allenast tre, bleve det ofrånkomligt, att dem gäves rätt att påkalla biträde av andra befattningshavare, exempelvis för sådant ändamål anställda kvinnliga kanslibiträden. Därest, på sätt nedre revisionen förordat, de ordinarie i högsta domstolen tjänstgörande protokollssekreterarnas antal bestämdes till fem, skulle den nuvarande t. f. protokollssekreteraren kunna uppehålla den ena amanuensbefattningen — vilken nedre revisionen föreslog skulle bibehållas såsom andre protokollssekreterarebefattning — och den andra amanuensbefattningen kunna beklädas av den nuvarande extra andre protokollssekreteraren. Med en sådan anordning skulle nedre revisionen få tillfälle att, om än mot lägre avlöning, bibehålla nuvarande extra andre protokollssekreteraren, vilken sedan åtskilliga år tillbaka ägnat sig åt verket

och vilken vid innehavarens semester varit förordnad att uppehålla registratorsbefattning i nedre revisionen.

Vid nedre justitierevisionens utlåtande har fogats ett av samtliga ordinarie protokollssekreterare ävensom den t. f. protokollssekreteraren och extra andre protokollssekreteraren avgivet yttrande. Nämnda befattningshavare hava förklarat sig anse, att antalet i högsta domstolen tjänstgörande protokollssekreterare omöjligen kunde sättas lägre än till fem. Endast under förutsättning att åtskilliga av de protokollssekreterarna åvilande arbetsuppgifterna överflyttades å revisionssekreterarna, kunde den i promemorian föreslagna organisationen i vad den avsåge tjänstgöringen vid högsta domstolens protokoll möjligen tänkas vara i praktiken genomförbar. Å den centrala avdelningen borde, utom föreståndaren, tjänstgöra två heltidsamanuenser.

Svea hovrätt har i avgivet utlåtande icke haft något att erinra mot promemorian i vad den berörde hovrätten.

Högsta domstolen har i yttrande över promemorian i denna del uttalat, att den uppfattningen otvivelaktigt vore berättigad, att det icke alltid rådde ett rimligt förhållande mellan den tid, som själva arbetet med protokollsföringen i högsta domstolen krävde, och den tid, som protokollssekreterarnas närvaro vid sessionerna toge i anspråk. Högsta domstolen har ansett att man, så långt möjligt vore, borde fasthålla vid regeln, att den protokollssekreterare, som ansvarade för protokollet, hade att, allt ifrån det målen föredroges, själv taga befattning med protokollsföringen och därmed sammanhängande göromål vid sessionerna samt att han för sådant ändamål skulle vara i nödig utsträckning närvarande på sessionsrummet. Att fördela detta arbete på flera personer syntes innebära en onödig omgång och lätt nog kunna medföra misstag. I fråga om antalet befattningshavare å nedre revisionens kansli och vid protokollstjänstgöringen i högsta domstolen, har högsta domstolen icke gjort något uttalande.

Enligt min uppfattning föreligger här ett område, där besparingar i nedre justitierevisionens personalkostnader kunna åstadkommas. Det är otvivelaktigt, att det i fråga om nu tillämpade arbetsmetoder bör kunna ske en förenkling, vilken medför inskränkning framför allt beträffande den personal, som är sysselsatt med protokollstjänstgöringen i högsta domstolen. Då här emellertid är fråga om övervägande äldre befattningshavare, som under en lång tjänstetid blivit invanda i det nuvarande arbets sättet, synes med hänsyn till kravet på arbetets säkra gång försiktigheten bjuda, att man vid de tilltänkta personalindragningarna prövar sig fram. Med beaktande härav vill jag förorda, att för nästa budgetår *dels* två ordinarie protokollssekreterare överföras å övergångsstat med bibehållen tjänstgöringsskyldighet, *dels* t. f. protokollssekreterare- och extra andre protokollssekreterarebefattningarna indragas, *dels* ock såsom extra befattningshavare i nedre revisionen tillsvidare anställas i stället för de nuvarande 5 amanuenserna med förkortad tjänstgöringstid två amanuen-

*Departements-
chefen.*

ser, därav åtminstone en med heltidstjänstgöring; varjämte viss tjänstgöring fullgöres av aspiranter från Svea hovrätt. Vilka ämbetsgöromål som med en dylik personaltillgång inom nedre revisionen böra åvila de i högsta domstolen tjänstgörande befattningshavarna och personalen vid centrala avdelningen samt i vilken utsträckning göromålen må av vederbörande utföras på eget ansvar, synes böra avgöras genom föreskrifter i den för nedre revisionen utfärdade instruktionen. Härvid lära de av högsta domstolen gjorda erinringarna med anledning av promemorian kunna vinna fullt beaktande.

Med en dylik anordning bör från anslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän utbrytas och till anslag till övergångsstat för nedre revisionen överföras de för två protokollssekreterare i lönegraden B 22 avsedda avlöningarna, tillhopa i avrundat tal 15,300 kronor. Förstnämnda anslag kan sålunda nedsättas från 419,300 kronor med 15,300 kronor till 404,000 kronor. Vidare bör anslaget för tillfällig förstärkning av nedre revisionens arbetskrafter minskas med dels avlöningen till den t. f. protokollssekreteraren i 21:a löneklassen eller 6,420 kronor, dels ock avlöningen till en amanuens eller 1,641 kronor. Slutligen skall från anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare avgå dels avlöningen till den extra andre protokollssekreteraren i 20:e löneklassen eller 6,048 kronor, dels ock fyra amanuensarvoden å tillhopa 6,996 kronor. Å andra sidan skola å sistnämnda anslag upptagas arvoden till två amanuenser, förslagsvis tillhopa 8,000 kronor. Då för närvarande av samma anslag ett belopp av omkring 3,000 kronor står till förfogande för gratifikation, torde någon höjning av anslaget i anledning av att aspiranter i Svea hovrätt skola tjänstgöra i nedre revisionen för närvarande icke behöva ske.

Från och med nästa budgetår skall den särskilda anslagsposten för renskrivningskostnad, vilken varje år måst betydligt överskridas, utslutas och erforderliga medel för ändamålet inräknas i anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare. I anledning härav finner jag mig böra för ifrågavarande ändamål upptaga ett belopp av 8,000 kronor, varmed alltså nämnda avlöningsanslag skall ökas. Efter de upplysningar jag inhämtat, finner jag det vara möjligt för nedre revisionen att genomföra icke oväsentliga besparingar beträffande expenserna; bland annat bör nedre revisionen kunna helt övergå från renskrivning för hand till maskinskrivning.

För närvarande utgår ett årligt arvode å 1,500 kronor till den revisionssekreterare, som av Kungl. Maj:t förordnas att vara ordförande i nedre revisionen. Då det enligt min mening icke ur allmän synpunkt är av intresse att under längre tid kvarhålla en revisionssekreterare vid dylikt förordnande, finner jag en nedsättning av detta arvode kunna göras, och föreslår jag att arvodet för nästa budgetår bestämmes till samma belopp, som utgick före den år 1928 beslutade höjningen, eller sålunda 500 kronor.

I den förut omnämnda promemorian har föreslagits, att åt protokolls-

sekreteraren å den s. k. mottagningsroteln skulle uppdragas att fullgöra åtskilliga av de uppgifter, som åvila vederbörande revisionssekreterare. Nedre revisionen har i sitt yttrande i huvudsak biträtt detta förslag men tillika framhållit, att denne protokollssekreterares ökade ansvar skäligen borde medföra kompensation i form av ett förhöjt arvode. Nedre revisionen har för sådant ändamål ifrågasatt vederbörande befattningshavares placering i åtminstone lönegraden B 25. Då till denne protokollssekreterare redan nu utgå tilläggsarvoden om tillhoppa 1,000 kronor, skulle ur budgetssynpunkt den högre lönegradsplaceringen innebära en merkostnad av allenast 392 kronor om året. Ehuru jag finner beaktansvärt vad nedre revisionen sålunda anført, torde med en lönehöjning lämpligen böra anstå tills någon erfarenhet vunnits av verkningarna av de förändrade tjänstgöringsbestämmelser som kunna komma att utfärdas.

Ett av nedre justitierevisionen framställt förslag om att det kontorsbiträde, vilket står till nedre revisionens ordförandes förfogande och som dessutom fördelar arbetet mellan övriga skrivbiträden, skulle erhålla ett tilläggsarvode synes för närvarande ej böra förordas. När någon av de två amanuenser, över vilka nedre revisionen tillsvidare skulle förfoga, avgår, torde frågan böra tagas under förnyat övervägande.

Av anslaget för tillfällig förstärkning av arbetskrafterna återstå efter förut angivna indragningar allenast avlöningarna till två tillförordnade kontorsbiträden och en extra expeditiönsvakt, tillhoppa 6,780 kronor. Detta belopp synes lämpligen böra överföras till anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, varefter ifrågavarande förstärkningsanslag icke längre behöver upptagas i riksstaten. Anslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m., nu 29,600 kronor, torde sålunda böra ökas med $(8,000 + 8,000 + 6,780 - 6,048 - 6,996 =)$, i avrundat tal, 9,700 kronor till 39,300 kronor, varjämte det särskilda anslaget till renskrivningskostnad, nu 5,000 kronor, utgår ur staten.

På grund av vad här anförts torde ordinarie anslaget till nedre justitierevisionen, nu 450,000 kronor, böra höjas med $(34,400 + 9,700 - 1,000 - 5,000 =)$ 38,100 kronor till 488,100 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels från och med den 1 juli 1933 å ordinarie avlöningsstaten för nedre justitierevisionen, i stället för 23 revisionssekreterare, uppföra 26 revisionssekreterare i lönegraden B 30, med föreskrift att av de revisionssekreterare, vilka utnämnas efter sagda dag, de tre till tjänsteåldern yngsta skola vara skyldiga, den i tjänsten yngre framför den äldre, att i händelse av framtida nedsättning av antalet revisionssekreterare, påkallad av en minskning i högsta domstolens arbetsbörda, underkasta sig förflyttning till

ledamotsbefattning i hovrätt, där han tidigare i sådan egenskap tjänstgjort, eller, i avbidan härå, att mottaga förordnande såsom adjungerad ledamot i samma hovrätt;

dels från och med den 1 juli 1933 — med uteslutande av 2 av de å nedre justitierevisionens ordinarie avlöningsstat uppförda 6 protokollssekreterarebefattningar — å övergångsstat för nedre justitierevisionen upptaga 2 protokollssekreterarebefattningar i lönegraden B 22;

dels godkänna följande ordinarie stater för nedre justitierevisionen, att tillämpas från och med den 1 juli 1933:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän,	
förslagsanslag	kronor 404,000
Vikariatsersättningar, förslagsanslag »	10,000
Arvoden å 500 kronor till den revisionssekreterare, som av Kungl. Maj:t förordnas att vara ordförande i nedre justitierevisionen, samt till den protokollssekreterare, som biträder vid mottagning av veckomål och till den registrator, som ombesörjer verkets ekonomi och uppbörd m. m. »	1,500
Avlöningar till extra revisionssekreterare	» 18,000
Avlöningar till övriga icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 39,300
Summa kronor 472,800.	

B. Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag kronor 15,300;

dels ock höja ordinarie förslagsanslaget till nedre justitierevisionen från dess nuvarande

belopp kronor 450,000

med 38,100 kronor till » 488,100.

[8.] 5. Förstärkning av arbetskrafterna i nedre justitierevisionen. I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 192 till 1932 års riksdag anvisades — utöver det under föregående punkt omnämnda extra an-

slaget för tillfällig förstärkning av arbetskrafterna i nedre justitierevisionen — till ytterligare förstärkning av arbetskrafterna för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag å 20,000 kronor. Rörande detta anslag, som föranletts därav att ledamöter i lagrådet under viss tid kunde komma att tjänstgöra i högsta domstolen, får jag hänvisa till vad min företrädare yttrat i sagda proposition. På sätt jag närmare kommer att utveckla vid frågan om anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga anser jag mig med hänsyn till den statsfinansiella situationen böra föreslå en nedsättning av sistnämnda anslag från 170,000 kronor med 35,000 kronor till 135,000 kronor. Detta förhållande jämte de nedsättningar av motsvarande anslag inom andra departement, vilka lära komma att föreslås, måste komma att medföra en ytterligare inskränkning av lagstiftningsarbetet under nästkommande budgetår. Uppenbarligen kan en följd härav bliva, att jämväl lagrådets granskande verksamhet inskränkes i sådan grad, att lagradsledamöternas tjänstgöring i högsta domstolen kommer att omfatta en längre tid än de nio veckor, som i öförmälda proposition beräknats. Någon bestämd uppfattning härutinnan är det för närvarande ej möjligt att uttala. Skulle av här avsedd anledning behov av ökad föredragningspersonal i nedre justitierevisionen uppkomma, synes därför detta böra tillgodoses genom särskilt medgivande av Kungl. Maj:t samt för ändamålet det ifrågavarande förslagsanslaget få tagas i anspråk, och lär vid sådant förhållande anslaget för budgetåret 1933/1934 ej behöva upptagas med högre belopp än för innevarande budgetår.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till förstärkning av nedre justitierevisionens arbetskrafter, i anledning av att ledamöter i lagrådet under viss tid kunna komma att tjänstgöra i högsta domstolen, för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* förslagsanslag å kronor 20,000.

Hovrätterna.

I sin förut omnämnda promemoria angående besparingsmöjligheter å andra huvudtiteln har granskningsnämnden framhållit, att det borde uppdragas åt hovrätterna att undersöka de möjligheter, som förefunnnes att på ett för samtliga hovrätter likformigt sätt nedbringa personalkostnaderna med ett belopp av tillhoppa minst 60,000 kronor.

Sedan ifrågavarande ärende varit föremål för överläggningar mellan hovrätternas presidenter, särskilt för ernående av största möjliga likformighet i föreslagna besparingsåtgärder, hava hovrätterna vid sina anslagsäskanden i förhållanden till föregående års budget föreslagit besparingar, belöpande sig till sammanlagt minst 58,985 kronor.

Indragning av ledamotsbefattningar.

Under budgetarbetet inom departementet har det sedermera visat sig ofrånkomligt att för nedbringande av de sammanlagda utgifterna för andra huvudtiteln taga under övervägande ytterligare besparingsåtgärder på hovrätternas stater. I anledning härav har jag låtit upprätta en *promemoria* i ämnet, däri föreslagits en tillfällig indragning av ett antal ledamotsbefattningar, nämligen 1 i hovrätten över Skåne och Blekinge, 2 i Göta hovrätt och 4 i Svea hovrätt. Såsom säkerhetsåtgärd mot övriga ledamöters överbelastning med arbete som följd av den vidtagna indragningen borde enligt *promemorian* varje hovrätt i stället få befogenhet att anlita motsvarande antal fiskaler såsom referentfiskaler.

I avgivet yttrande har *Svea hovrätt* förklarat sig hysa de allvarigaste betänkligheter emot det föreliggande förslaget. Erfarenheten visar, att hovrättens nuvarande organisation ingalunda varit för rikligt tilltagen. Numera föreläge grundad anledning till antagande, att inom en nära framtid hovrättens arbetskrafter skulle visa sig otillräckliga och att hovrätten följaktligen skulle se sig nödsakad att göra sådan anmälan om behov av särskilda åtgärder till förebyggande av balans, som avsåges i 25 § sista stycket arbetsordningen. Anledningen härtill vore det i *promemorian* antydda förhållandet, att hovrättens arbetsbörda under en avsevärd tid framåt komme att i hög grad ökas till följd av de så kallade Kreugermålen. Under den närmaste tiden komme denna extra arbetsbelastning att väsentligen bestå av brottmål, men efter hand tillkomme ett högst betydande antal civila mål, som avsåge återvinning, redovisning, skadestånd, bättre rätt till viss egendom, tvistiga fordringar i konkurs med mera. Många av dessa mål torde bli av mycket vidlyftig beskaffenhet och komma att angå ytterst invecklade rättsfrågor; vissa torde komma att tillhöra de med hänsyn både till omfattning och till tvisteföremålets värde största processer, som någonsin förevarit i vårt land. Samtliga hithörande brottmål torde vara i första instans avdömda tidigast vid slutet av år 1933, medan civilmålens behandling kunde förväntas fortgå avsevärt längre tid. Även fränsett Kreugermålen gäve tidsförhållandena upphov till ett osedvanligt stort antal mål av synnerlig vikt och betydelse. Vid nu anförda förhållanden måste hovrätten på det bestämdaste avstyrka varje förminsande eller försvagande av hovrättens arbetskrafter. Om det överhuvud vore ett önskemål, att den dömande verksamheten upprätthölles av erfarna domare, som intoge en oberoende ställning, gällde detta i särskild grad, då arbetsuppgifterna vore så maktpåliggande, som för närvarande vore händelsen.

Vad anginge förslaget att i de fall, då arbetsbördan vore mindre tyngande, ersätta ledamöter med ett motsvarande antal referentfiskaler, funne hovrätten en sådan anordning ägnad att medföra avsevärda rubbningar i hovrättsarbetet. I motsats till ledamöten hade referentfiskalen att deltaga i handläggningen av allenast de mål, som av honom själv föredroges. För vinnande av jämn fördelning av arbetsbördan finge han i stället så mycket större antal mål på sin rotel. De minst erfarna bland de i den dömande verksamheten deltagande finge sålunda i egenskap av föredragande svara för ett jämförelsevis betydande antal mål, vilket ur rättsvårdens synpunkt vore en olägenhet. Ledamöter-

nas tid bleve i större utsträckning än önskligt upptagen med kontroll-läsning av referentfiskalens mål och de av övriga fiskaler föredragna besvärsmålen. Referentfiskalen å sin sida ginge miste om den allsidiga utbildning, som ledamotstjänstgöringen medförde. Sistnämnda synpunkt vore av särskild betydelse, då tillfällena till adjunktion vore begränsade. Hovrätten ville även erinra om de svårigheter, som med den ifrågavarande anordningen uppstode för det fall, att i mål, som ej föredragits av referentfiskalen, behov yppades att tillkalla femte man. Hovrätten funne det därför vara synnerligen önskvärt, att de arbetskrafter, som anlätades i ledamöters ställe, finge intaga ställning av adjungerade ledamöter.

Hovrätten anförde vidare: Tanken att anlita referentfiskaler torde bero på en önskan att vinna ökad besparing. Utan att besparingen minskades kunde emellertid åt ersättaren givas adjungerad ledamots ställning, om nämligen denne finge åtnöjas med samma avlöningsförmåner, som tillkomme fiskal. Denna lösning ägde även därutinnan ett avgjort företräde, att de unga jurister, vilka ryckte upp på de lediga platserna — ehuru de i lönehänseende finge åtnöjas med samma anspråkslösa ställning, som med promemorian åsyftades — dock erhöles tjänstemeriter såsom adjungerade ledamöter. De nedtryckande och icke minst ur rekryteringssynpunkt ytterst beklagliga verkningar, som den ifrågavarande besparingsåtgärden kunde förväntas medföra, bleve därigenom måhända i någon mån mildrade. Där fiskalslön måste tagas i anspråk till avlönande av ersättare för ledamot, borde fiskalsaspirant, som hade att i ersättarens ställe utan ökning av arvodet inträda i fiskals-tjänstgöring, erhålla förordnande såsom fiskal.

Även *Göta hovrätt* har i sitt yttrande — under framhållande bland annat, att antalet av såväl väddade mål som besvärsmål företett ökning i förhållande till föregående år, att om målen skulle ytterligare öka i antal och omfattning, en minskning av antalet arbetskrafter kunde komma att verka fördröjande på målens avgörande samt att en dylik indragning måste vara ägnad att menligt inverka på hovrättens rekrytering — avstyrkt den föreslagna indragningen. Därest den ifrågasatta besparingen dock vore ofrånkomlig, har hovrätten föreslagit en anordning, sådan som den av *Svea hovrätt* förordade. Hovrätten har tillagt, att ehuru det vore principiellt oriktigt, att vissa adjungerade ledamöter avlönades efter helt andra grunder än de övriga, en dylik anordning ur såväl hovrättens som befattningshavarens synpunkt avgjort vore att föredraga framför det i promemorian framlagda förslaget.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har förklarat sig inse, att det enda framkomliga sättet för någon avsevärd besparings ernående vore att, såsom i promemorian föreslagits, en ledamotsbefattning å ordinarie stat tillsvidare indroges, och ville hovrätten därför ej ställa sig avvisande mot förslaget. Emellertid önskade hovrätten — i stället för att anlita referentfiskal — erhålla rätt att såsom adjungerad ledamot förordna ytterligare en av sina fiskaler, vilken därvid borde erhålla ett tilläggsarvode, helst detsamma som utginge till hovrättens två övriga adjungerade fiskaler, eller, om detta ej läte sig göra, efter 500 kronor för år.

För nedbringande av hovrätternas personalkostnader finner jag ofrånkomligt, att någon reduktion av ledamotsantalet i de olika hovrätterna

Departements-
chefen.

företages. De av hovrätterna mot de ifrågasatta indragningarna gjorda invändningarna förtjäna givetvis uppmärksamhet. Såsom redan i den remitterade promemorian framhållits, har det, sedan genom beslut av Kungl. Maj:t år 1929 i arbetsordningarna införts bestämmelser om skyldighet för hovrätterna att inom viss tid avarbeta alla inkommande mål, blivit en bjudande plikt för statsmakterna att tillse, att arbetskrafter till erforderligt antal städse stå till hovrätternas förfogande, så att grundligheten i målens prövning aldrig behöver eftersättas. Genom förslaget att hovrätterna i mån av behov skulle erhålla befogenhet att begagna sig av referentfiskaler till enahanda antal som de indragna ledamotsbefattningarna är också sörjt för att samma marginal som hittills upprätthålles i fråga om tillgängliga arbetskrafter. Det redan i promemorian uppmärksammade, av Svea hovrätt starkt understrukna förhållandet att hovrätten under det kommande budgetåret torde få kännning av de väntade vidlyftiga Kreugermålen bör, med anledning av inkomna närmare upplysningar angående den beräknade ytterligare tillströmningen av sådana mål, enligt min mening föranleda att ett extra anslag för tillfällig förstärkning av hovrätternas arbetskrafter vid särskilt stark tillströmning av mål ställes till Kungl. Maj:ts förfogande. Till denna fråga ber jag att senare få återkomma vid punkt [15.].

De olägenheter som kunna vara förbundna med användningen av referentfiskaler i stället för adjungerade ledamöter synas mig vara så oväsentliga i jämförelse med de besparingar, som genom indragningen stå att vinna, att jag anser det befogat, att under nu ifrågavarande budgetår ett försök göres med den föreslagna anordningen. Svea hovrätts och Göta hovrätts förslag, att åt ersättarna för ifrågavarande fyra, respektive två ledamöter förläna adjungerad ledamots ställning och arbetsuppgifter, medan de blott uppbära fiskals lön, finner jag principiellt mindre tilltalande, och jag kan fördenskull icke biträda detsamma. Hovrättens över Skåne och Blekinge förslag i denna del anser jag mig av besparingshänsyn icke kunna förorda. Den föreslagna anordningen har till följd, att i stället för fiskalerna de lågt avlönade fiskalsaspiranterna i motsvarande utsträckning utan några tilläggsarvoden få föredraga som fiskaler. Anordningen kan synas hårt drabba de unga i hovrätten. En kompensation för de sju befattningar, dessa sammanlagt i de tre hovrätterna gå miste om, erhålla de emellertid i händelse av bifall till det förslag jag under punkt [20.] angående anslaget till domsagornas förvaltning kommer att framföra om inrättande av icke mindre än ett 10-tal nya sekreterartjänster i domsagorna. Jag anser också de båda förslagen stå i sådant samband med varandra, att denna besparing i fråga om hovrätterna icke skäligen bör vidtagas, om icke samtidigt nämnda kompensation i domsagorna genomföres.

Med hänsyn därtill att i varje hovrätt ett stort antal hovrättsrådsbefattningar upprätthålles av adjungerade ledamöter, blir det närmast dessa

senare som drabbas av indragningarna. Till undvikande av att, genom en oförutsedd återgång av tjänstlediga hovrättsråd till hovrätterna, indragningarna ej skulle kunna genomföras, böra emellertid som konsekvens av åtgärden ledigblivande hovrättsrådsämbeten till motsvarande antal icke återbesättas. Härom har på mitt förslag Kungl. Maj:t tidigare fattat beslut. Med hänsyn till de avgångar från hovrättsrådsämbeten, som äro att förvänta, torde vid sådant förhållande besparingsåtgärden också kunna komma till uttryck i budgeten på det sätt, att vid beräkning av förslagsanslagen till hovrätternas ordinarie avlöningsstater blott tages i betraktande det efter reduceringen återstående antalet hovrättsrådsämbeten.

Jämväl indragningarna av förordnandena såsom adjungerade ledamöter torde böra genomföras successivt, nämligen på det sätt att, med början redan under innevarande budgetår, när assessor förordnas att tjänstgöra som revisionssekreterare eller att uppehålla annan befattning, ersättare för honom ej utses. Skulle någon indragning återstå den 1 juli 1933, genomföres den då.

I detta sammanhang kan jag slutligen icke underlåta att giva uttryck åt ett beklagande av att med hänsyn till det statsfinansiella läget icke någon del av de i år föreslagna besparingarna för närvarande kan komma till användning för tillgodoseende av det trängande behovet av en förbättring av hovrättsrådets löner. Det måste betecknas såsom ett med hänsyn till rättsskipningens bästa oavvisligt önskemål, att denna fråga så snart omständigheterna det tillåta bringas till sin lösning, vilket enligt min tanke bör ske efter sådana linjer, att i samband med en reduktion av hovrättsrådets antal assessorerna inordnas som en fast beståndsdel i hovrätternas organisation, samt att den normala befordringsgången kommer att bli från assessor till revisionssekreterare och från revisionssekreterare till hovrättsråd.

Jag övergår härefter till att redogöra för principerna i övriga, för samtliga hovrätter eller några av dem gemensamma besparingsåtgärder.

Indragning av fiskalsbefattningar. Ändrade avlöningsbestämmelser för fiskalerna.

Å Svea hovrätts ordinarie stat äro upptagna 12 fiskaltjänster. De ordinarie fiskalerna tjänstgöra emellertid aldrig i denna egenskap utan innehava förordnanden å annan tjänst inom eller utom hovrätten och åtnjuta icke några löneförmåner i sin egenskap av fiskaler. Vikarier för dem äro de t. f. fiskalerna. För fullgörande av fiskalsgöromålen äger hovrätten förordna ytterligare högst 7 avlönade biträdande fiskaler. Å Göta hovrätts ordinarie stat äro upptagna 8 fiskaltjänster. Även i denna hovrätt skötas de ordinarie fiskaltjänsterna så gott som ständigt av vikarier. Dessutom disponerar hovrätten över 2 biträdande fiskalsbefattningar. Å hovrättens över Skåne och Blekinge ordinarie stat äro

upptagna 4 fiskalstjänster. Enligt den för hovrätten gällande arbetsordningen tjänstgöra 2 fiskaler ständigt såsom adjungerade ledamöter och kunna på grund härav ej åtnjuta några löneförmåner i förstnämnda egenskap. De 2 övriga fiskalstjänsterna uppehållas ständigt av t. f. fiskaler. Dessutom finnas 2 biträdande fiskalsbefattningar.

Enligt kungl. breven till hovrätterna den 26 juni 1925 uppbär t. f. fiskal arvode enligt 21:a löneklassen, avdelning B, i den uti avlöningsreglementet för ordinarie befattningshavare intagna löneplanen eller alltså

i Svea hovrätt	kronor 6,420
i Göta hovrätt	» 5,790
i hovrätten över Skåne och Blekinge	» 6,210.

I samma kungl. brev har föreskrivits, att avlöningen till biträdande fiskal ej får sättas till högre belopp än 3,200 kronor för helt år räknat. Med stöd av kungl. breven till hovrätterna den 16 maj 1929 äger hovrätt emellertid att till biträdande fiskal utbetala ett tilläggsarvode om högst 1,000 kronor för år räknat. Å såväl t. f. fiskals som biträdande fiskals avlöning utgår dyrtidstillägg.

I underdånigt betänkande angående ändringar i hovrätternas organisation, arbetssätt och löneförhållanden med mera, som den 30 oktober 1926 avgavs av särskilda av chefen för justitiedepartementet tillkallade sakkunniga (Statens offentliga utredningar 1926: 20 sid. 161 o. f.), föreslogs dels indragning av de för närvarande å hovrätternas stater uppförda ordinarie fiskalstjänsterna dels ock inrättande av icke ordinarie fiskalstjänster i stort sett motsvarande de nu vid hovrätterna förefintliga fiskalsförordnandena. De sakkunniga ansågo, att det arvode, som enligt gällande bestämmelser utginge till t. f. fiskal, jämväl borde läggas till grund vid bestämmandet av det arvode, som skulle vara förenat med de av de sakkunniga föreslagna fiskalstjänsterna. Då några ordinarie fiskalsbefattningar ej vidare skulle finnas, borde enligt de sakkunniga avlöningen bestämmas enligt kungörelsen den 26 juni 1925 med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen (nr 356). De sakkunniga föreslago fastställandet av två särskilda arvoden för fiskalerna, ett lägre begynnelsearvode enligt 10:e löneklassen i den löneplan, som finnes intagen i 6 § nämnda kungörelse, och ett högre enligt 21:a löneklassen i samma löneplan, vilket senare arvode skulle erhållas efter minst ett års fiskals-tjänst.

Vid framställandet av sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår hava *Svea hovrätt* och *Göta hovrätt* ifrågasatt en nedsättning av antalet tjänstgörande fiskaler (t. f. fiskaler och biträdande fiskaler) till ett antal motsvarande två för varje division. Detta skulle för Svea hovrätts vidkommande innebära en begränsning till 9 t. f. och lika många biträdande fiskaler. Göta hovrätt har föreslagit indragning av två biträdande fiskalsbefattningar, under förutsättning att antalet fiskalsaspirantarvoden i denna hovrätt icke sättes lägre än till 5. *Hovrätten över Skåne och Blekinge*, där redan nu blott en t. f. fiskal och en biträdande fiskal tjänstgöra å var-

dera divisionen, har — under förutsättning att familjepension tillerkännes samtliga av Kungl. Maj:t förordnade assessorer — föreslagit att hovrättens fyra ordinarie fiskaltjänster, av vilkas innehavare, på sätt förut sagts, två ständigt äro adjungerade ledamöter, överföras till extra befattningshavare.

Samtliga hovrätter hava i detta sammanhang framlagt ett förslag om ändrade avlöningsbestämmelser för fiskalerna. Med en organisation av två fiskaler för varje division funnes enligt hovrätternas mening icke längre någon skillnad med avseende å arbetets art eller omfattning mellan de t. f. fiskalernas och de biträdande fiskalernas arbetsuppgifter. Med hänsyn därtill och då det för närvarande helt och hållet berodde på de mycket växlande befordringsförhållandena, huru lång tid en viss befattningshavare finge fullgöra fiskaltjänst mot biträdande fiskalsarvode, syntes det nuvarande systemet med ett bestämt antal befattningar i två olika lönegrader hovrätterna föga rättvist. Hovrätterna hava fördenskull med hänsyn till avlöningen åt de tjänstgörande fiskalerna förordnat en enhetlig fiskaltjänst uppdelad i två löneklasser — en lägre med löneförhöjningar motsvarande dem, som för närvarande utgå till biträdande fiskal, och en högre, förslagsvis 21:a löneklassen uti den i avlöningsreglementet för ordinarie befattningshavare intagna löneplanen. För uppflyttning i den högre löneklassen ansågo hovrätterna, att en tjänstgöring såsom fiskal under sammanlagt ett eller ett och ett halvt år borde fordras. Därvid dock för vinnande av uppflyttning borde få inräknas viss annan tjänstgöring i hovrätt eller domsaga och rådhusrätt, allt i den mån denna tjänstgöring infölle efter första fiskalsförordnandet. Med stöd av gjorda beräkningar har det antagits, att den föreslagna omläggningen av fiskalsarvodena skulle medföra en för alla tre hovrätterna sammanlagd besparing om cirka 20,000 kronor.

I anledning av hovrätternas förslag har jag inom departementet låtit upprätta en *promemoria* i ämnet, däri — med utgångspunkt från att antalet föredragande fiskaler (e. o. fiskaler) i varje hovrätt bestämdes till ett antal icke överstigande två på varje division — följande alternativa avlöningsbestämmelser föreslagits.

E. o. fiskal skulle — enligt alternativ I — uppbära begynnelselön enligt 15:e löneklassen, avdelning B, uti den i gällande avlöningsreglemente för ordinarie befattningshavare intagna löneplanen; efter sammanlagt ett och ett halvt års tjänstgöring såsom e. o. fiskal skulle han uppflyttas till 21:a löneklassen i samma löneplan. Enligt alternativ II skulle e. o. fiskal under första 1 $\frac{1}{2}$ året hänföras till 17:e lönegraden i löneplanen i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) samt därefter till lönegraden B 22 i kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 270), med föreskrift att 33 § förstnämnda kungörelse skulle i fråga om honom tillämpas. För vinnande av uppflyttning i den högre löneklassen (lönegraden) finge inräknas viss annan tjänstgöring på sätt hovrätterna föreslagit.

Över denna *promemoria* hava *statskontoret* och *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* avgivit infordrade yttranden.

Förstnämnda myndighet har i skrivelse den 1 november 1932 ansett goda skäl var anförda mot ett bibehållande av den nuvarande skillnaden i tjänsteställning mellan t. f. fiskaler och biträdande fiskaler. Införandet

av en enhetlig extra fiskalstjänst, uppdelad å två löneklasser, förutsatte dock, att avlöningen till det antal extra fiskaler vid en hovrätt, vilket motsvarade antalet ordinarie fiskalstjänster vid hovrätten, utginge av vederbörande anslag till ordinarie befattningshavare. Mot vad i promemorian föreslagits beträffande storleken av den avlöning, som skulle utgå till extra fiskaler, och angående villkoren för uppflyttning i högre löneklass hade statskontoret icke något att erinra. Vidkommande frågan, huruvida icke-ordinarie fiskal borde hänföras till viss lönegrad eller endast placeras i viss löneklass, ville statskontoret framhålla, att icke-ordinarie befattningshavare vid placering i viss lönegrad vore att betrakta såsom extra ordinarie tjänstemän med därav följande fastare anställning i jämförelse med extra befattningshavare. Med den mindre fasta anställning icke-ordinarie fiskaler innehade torde de dock ej böra bli extra ordinarie tjänstemän, varvid bland annat bestämmelserna i 4 § kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) skulle bli tillämpliga å dem. Därest emellertid nu ifrågavarande tjänstemän erhöle anställning såsom extra befattningshavare, erfordrades särskilda bestämmelser rörande avlöning under tjänstledighet, vikariat m. m. Under hänvisning till vad i sådant avseende gällde beträffande assessorer vid hovrätterna jämlikt föreskrift i nådigt brev den 26 juni 1925 tillstyrkte statskontoret, att de i promemorian föreslagna avlöningsbestämmelserna måtte erhålla följande lydelse.

Extra fiskal uppbär begynnelselön enligt 15:e löneklassen. Härvid skola i tillämpliga delar gälla vad för extra ordinarie tjänsteman i 17:e lönegraden är föreskrivet i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356). Efter att under ett och ett halvt år hava varit extra fiskal må sådan befattningshavare uppflyttas i 21:a löneklassen, varefter å honom skola tillämpas de bestämmelser, som gälla för befattningshavare, vilken med iakttagande av föreskrifterna i 33 § nyss angivna kungörelse åtnjuter avlöning i 22:a lönegraden.

Lönenämnden har i skrivelse den 5 november 1932 ansett sig böra i huvudsak förordna det i promemorian upptagna senare alternativets avlöningsbestämmelser. Dock ville nämnden föreslå sådan ändring i detta alternativ, att e. o. fiskal, som under ett och ett halvt år åtnjutit lön enligt 17:e lönegraden uti den i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) intagna löneplanen, hänfördes till en lönegrad för extra ordinarie tjänstemän, motsvarande den 22:a för ordinarie tjänstemän och omfattande 20:e—24:e löneklasserna. Nämnden ville erinra, hurusom vid vissa verk, såsom byggnadsstyrelsen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, inrättats icke-ordinarie befattningar med placering i högre lönegrad än den 20:e, å vilka lönen utginge enligt för extra ordinarie tjänstemän gällande grunder.

*Departements-
chefen.*

Då det är uteslutet, att Kungl. Maj:t kan till 1933 års riksdag framlägga förslag om familjepension åt assessorerna, förfaller den av hovrätten över Skåne och Blekinge framkastade tanken, vilken annars synes hava förtjänat att tagas i övervägande, att överföra samtliga ordinarie fiskalstjänster till extra befattningshavare. Av vad hovrätterna anfört framgår emellertid, att en reducering av antalet föredragande fiskaler i samtliga hovrätter till ett antal motsvarande två på varje division lämpligen synes kunna ske. Då vid en sådan förändring i organisationen arbetsuppgifterna för fiskalerna bli i stort sett likartade, föreligga tyd-

ligen ej längre några skäl för bibehållande av den nuvarande skillnaden i tjänsteställning mellan t. f. fiskaler och biträdande fiskaler. I lönehänseende torde dock även efter införandet av en enda fiskalstjänst en uppdelning i löneklasser med hänsyn till tjänsteålder böra ske i likhet med vad som gäller i fråga om de flesta andra befattningar inom statsförvaltningen. Av praktiska skäl synes ett fast arvodesbelopp utan hänsyn till dyrtorsgrupperingen sådant som det f. n. till biträdande fiskal utgående icke böra ifrågakomma, utan torde den extra fiskalstjänsten inpassas i någon löneplan i gällande avlöningsssystem för statliga befattningshavare.

Vid bestämmandet av löneklasser och villkoren för uppflyttning i högre löneklass måste hänsyn tagas å ena sidan till omfattningen av fiskalernas arbetsuppgifter och angelägenheten av att genom relativt goda lönevillkor säkra hovrätternas rekrytering och å andra sidan till den rådande svåra statsfinansiella situationen.

För en jämförelsevis låg begynnelselön talar — förutom önskemålet att hålla nere de statliga utgifterna var helst detta låter sig göra — jämväl den omständigheten att den första fiskalstiden måste betraktas såsom en lärotid. Då så är förhållandet torde en relativt stor skillnad mellan de yngre fiskalernas begynnelselön och slutlönen för de äldre och mera erfarna fiskalerna vara motiverad. De nuvarande avlöningsförmånerna kunna anses väl motsvara vad som kan anses skäligt i lönehänseende under fiskalstjänstgöringen. Ett fastställande av en begynnelselön efter förslagsvis 15:e löneklassen i den uti avlöningsreglementet för ordinarie befattningshavare intagna löneplanen innebär visserligen någon försämring för Göta hovrätts vidkommande i jämförelse med nu gällande avlöningsbestämmelser, men denna begynnelselön är dock högre än den motsvarande lön, som Göta hovrätt förordade i yttrande över 1926 års sakkunnigas betänkande eller avlöning i 14:e löneklassen uti den i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) intagna löneplanen.

Den för fiskalstjänstens behöriga fullgörande erforderliga rutinen hin- ner som regel förvärfvas under loppet av ett år. Med bortseende från statsfinansiella skäl kunde då billigheten synas kräva, att uppflyttningen i den högre löneklassen skedde efter ett års fiskalstjänstgöring. Med de nuvarande tjänstgöringsförhållandena i hovrätterna och i domsagorna är dock enbart tjänstgöring såsom fiskal icke att påräkna efter första fiskalsförordnandet; vederbörande domaraspirant måste nämligen jämväl stå till förfogande för fullgörande av andra uppgifter i och under hovrätterna. Såsom samtliga hovrätterna framhållit, är det önskvärt, att fullgörandet av sistberörda tjänstgöring får tillgodoräknas för uppflyttning i högre löneklass. Denna förmån torde emellertid nödvändiggöra, att den tid, under vilken aspiranten må kvarstå i den lägre löneklassen, bestämmes till förslagsvis ett och ett halvt år.

De ekonomiska verkningarna av en omläggning av fiskalernas avlöningsförhållanden i den av hovrätterna föreslagna riktningen kunna icke

för närvarande helt överblickas. Av vad tidigare anförts framgår emellertid, att en övergång från den nuvarande ordningen till det föreslagna avlöningssystemet torde för hovrätterna tillsammans komma att medföra icke oväsentliga besparingar. Härtill återkommer jag i samband med behandlingen av hovrätternas stater.

På grund av det anförda och med beaktande av vad statskontoret härutinnan anfört anser jag mig böra föreslå, att antalet föredragande fiskaler (*extra fiskaler*) i varje hovrätt för nästkommande budgetår bestämmas till ett antal icke överstigande två på varje division, samt att i samband därmed extra fiskalernas avlöningsförhållanden bestämmas i överensstämmelse med vad statskontoret i sitt yttrande på grundval av det i promemorian upptagna första avlöningssalternativet föreslagit. För uppflyttning i den högre löneklassen bör få inräknas tjänstgöring såsom sekreterare eller advokatfiskal (överkrigsfiskal) i hovrätt, såsom biträdande domare eller vikarie för häradshövding eller såsom ledamot i sådan rådhusrätt, varom förmåles i 24 § domsagostadgan, allt i den mån denna tjänstgöring infaller efter första fiskalsförordnandet, dock sammanlagt högst sex månader såsom sekreterare och advokatfiskal (överkrigsfiskal); och skall städse för uppflyttning i den högre löneklassen fordras tjänstgöring under sex månader såsom fiskal. Jag förutsätter, att inom varje hovrätt av anslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän så många arvoden utgå till de i tjänsten äldsta extra fiskalerna, som svara mot antalet ordinarie fiskaler i samma hovrätt samt att återstående extra fiskalsarvoden utgå av anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.

I detta sammanhang vill jag jämväl anmäla ett av Svea hovrätt och Göta hovrätt framställt förslag om indragning av det tilläggsarvode om 500 kronor om året, som utgår till i nämnda hovrätter redan nu såsom referentfiskaler tjänstgörande t. f. fiskaler. Jag finner väl att referentfiskalerna i egenskap av i viss mån t. f. ledamöter intaga en ansvarsfull ställning, men då deras tjänstgöring icke kan anses mera betungande än övriga fiskalers och det av praktiska skäl icke låter sig göra att till referentfiskaler uttaga de i tjänsten äldre fiskalerna framför de yngre, finner jag lika med hovrätterna ifrågavarande tilläggsarvode mindre motiverat och förordar fördenskull dess indragande. Med anledning av framställning från hovrätten över Skåne och Blekinge bör det öppnas möjlighet även för denna hovrätt att i viss utsträckning begagna sig av referentfiskal utöver vad som följer av indragningen av ett hovrättsrådsämbete.

Indragning av aspirantarvoden.

Av hovrätterna förfogar för närvarande Svea hovrätt över 12 aspirantarvoden, Göta hovrätt över 6 och hovrätten över Skåne och Blekinge över 3. Varje arvode utgår med 2,676 kronor om året jämte dyrtidstillägg. Inom samtliga hovrätter har av besparingshänsyn ifrågasatts nedsättning av

berörda antal — av Svea hovrätt till 9, av Göta hovrätt till 5 och av hovrätten över Skåne och Blekinge till 2.

I huvudsaklig anslutning till hovrätternas förslag tillstyrker jag en nedsättning av fiskalsaspiranternas antal, dock så att antalet aspiranter inom varje hovrätt sättes lika med antalet divisioner i samma hovrätt eller alltså till 9 i Svea hovrätt, 4 i Göta hovrätt och 2 i hovrätten över Skåne och Blekinge.

Jag övergår nu till behandling av de särskilda till hovrätterna utgående anslagen.

[9.] 6. Svea hovrätt. Det ordinarie förslagsanslaget till Svea hovrätt blev av 1932 års riksdag fastställt till 833,200 kronor. Anslaget utgår enligt följande stater:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 719,900
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 2,500
Arvoden å 2,000 kronor till divisionsordförande, tillika ordförande å krigshovrättsavdelningen, å 1,500 kronor till sju övriga divisionsordförande samt å 500 kronor till åtta vice ordförande å division	» 16,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. ...	» 81,500
Renskrivningskostnad, förslagsanslag	» 5,000
Summa kronor 825,400.	

B. Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag kronor 7,800.

Det av mig i det föregående framställda förslaget rörande en tillfällig reduktion av ledamotsantalet i hovrätterna innebär för Svea hovrätts del, att 4 hovrättsrådsämbeten i lönegraden B 30 vakanssättas under nästkommande budgetår. I enlighet härmed bör den i hovrättens stat ingående anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän minskas med ett belopp, motsvarande för nämnda fyra befattningar utgående avlöningar å G-ort eller 45,840 kronor.

Då jag har för avsikt föreslå Kungl. Maj:t att avlåta proposition till 1933 års riksdag om upphävande av vissa krigsdomstolar samt, enligt i ämnet utarbetat förslag, krigshovrätten skall i samband med en sådan reform upphöra från och med den 1 januari 1934, bör från anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän utbrytas och till hovrättens övergångsstat överföras de för krigshovrättsrådet i lönegraden B 30 och överkrigsfiskalen i lönegraden B 24 beräknade beloppen, tillhopa (11,460 + 8,580 =) 20,040 kronor. Nämnda befattningshavare skola givetvis intill den 1 januari 1934 fortfarande tjänstgöra i sina innehavda befattnin-

gar, och torde framdeles få komma under övervägande på vad sätt efter sagda dag lämplig tjänstgöring må kunna beredas dem.

Det till den divisionsordförande, vilken tillika är ordförande å krigshovrättsavdelningen, utgående tilläggsarvodet, 500 kronor för år, bortfaller i och med krigshovrättens upphörande. I anledning härav uppkommer å hovrättens avlöningsstat för budgetåret 1933/1934 en besparing å 250 kronor.

En notariebefattning å övergångsstat utbytes mot en kanslibiträdesbefattning.

Av vad Svea hovrätt anfört i skrivelse den 26 augusti 1932 med anslagsäskanden för nästkommande budgetår framgår, att sedan den å hovrättens övergångsstat upptagne notarien numera överförts till ordinarie stat, det å övergångsstaten för budgetåret 1932/1933 upptagna beloppet 7,800 kronor, utgörande avlöning till en notarie i lönegraden B 22, kan utgå. Vidare framgår, att den år 1928 beslutade organisationen med allenast fyra notaries i Svea hovrätt därmed helt genomförts. Denna organisation förutsatte för notariegöromålens skötande jämväl fyra kanslibiträden. Då någon förändring med avseende å dessa göromåls art och omfattning icke kan sägas sedermera hava inträtt, synes ytterligare en kanslibiträdesbefattning böra inrättas. I överensstämmelse med vad 1931 och 1932 års riksdagar i fråga om de tidigare tre kanslibiträdesbefattningarna beslutat, synes jämväl den fjärde kanslibiträdesbefattningen böra uppföras å ordinarie stat. I enlighet härmed torde å Svea hovrätts ordinarie stat böra uppföras en kanslibiträdestjänst (lönegraden B 7) samt anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän i följd härav ökas med ett belopp av 3,144 kronor.

Utbyte av ett kontorsbiträde mot ett kanslibiträde.

Sedan länge tillbaka har sekreteraren i Svea hovrätt till biträde haft en amanuens. För utförande av skrivgöromål har sekreteraren dessutom haft till sitt förfogande ett kvinnligt kontorsbiträde. Med hänsyn till det krävande arbete, vilket åvilar sekreteraren i Svea hovrätt, är det uppenbart, att han ständigt måste hava till sitt förfogande arbetskraft med goda kvalifikationer. Hittills hava till amanuenser å sekreterarexpeditionen uttagits sådana i hovrätten tjänstgörande aspiranter, som ansetts äga särskild läggning för ifrågavarande arbetsuppgifter. Hovrätten har i skrivelsen den 26 augusti 1932 förklarat sig böra i besparingssyfte indraga det juridiskt bildade biträdet hos sekreteraren. Härav lärers med nödvändighet följa, att en del av nämnda biträdes hittillsvarande arbete måste anförtros åt en kvinnlig befattningshavare. Efter en sådan omorganisation torde arten och omfattningen av sistnämnda befattningshavares arbetsuppgifter komma att för framtiden vara fullt likvärdiga med dem, vilka åvila de i anledning av vissa

notarietjänsters indragning vid hovrätten under de senaste åren anställda kanslibiträderna. Ur lönesynpunkt synes sålunda av hovrätten framställt förslag om en förändring av den för sekreterarexpeditionen avsedda ordinarie kontorsbiträdesbefattningen till en ordinarie kanslibiträdesbefattning vara väl motiverad. Genom en dylik förändring torde det bli ökade möjligheter för att vid personalombyte kunna påräkna mera kompetenta sökande till ifrågavarande befattning än annars måhända skulle bli fallet. Jag anser mig därför böra tillstyrka ett utbyte av ifrågavarande kontorsbiträde mot ett kanslibiträde. På grund härav måste anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med skillnaden mellan den beräknade lönen för en var av nämnda befattningar eller 468 kronor.

Utbyte av en e. o. kansliskrivare mot ett ordinarie kanslibiträde.

Hos arkivarien i Svea hovrätt fanns tidigare anställd en juridiskt bildad amanuens. Enligt beslut av hovrätten indrogs emellertid amanuensen från och med 1922 års ingång. Redan dessförinnan fanns å arkivarietkontoret ett kvinnligt extra biträde, som i främsta rummet hade till uppgift att biträda vid upprättandet av avlöningslistorna. Efter indragningen av amanuens tjänsten fullgjorde nämnda extra biträde tillika de göromål, som tidigare ankommit på amanuensen. Detta biträde, som den 12 september 1919 antagits till e. o. tjänsteman, hade tjänsteställning såsom kansliskrivare. Emellertid erhöles göromålen å arkivarietkontoret den omfattningen, att arkivarien ej kunde med hjälp av allenast ett biträde medhinna dem. Från och med 1924 års ingång tjänstgjorde i anledning härav å arkivarietkontoret ytterligare ett extra biträde, som bland annat biträdde med avlöningslistornas upprättande. Angående de löneförmåner, vilka varit förenade med ifrågavarande e. o. kansliskrivarbefattning, hänvisas till den utredning i ämnet som återfinnes i förut omförmälda betänkande 1926: 20, sid. 140 o. f. Genom beslut den 16 januari 1932 har e. o. kansliskrivaren från och med den 1 i samma månad uppflyttats i 13:e löneklassen av den i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) intagna löneplanen, vilken löneklass vederbörande fortfarande tillhör.

De sakkunniga, vilka avgåvo omförmälda betänkande, framhöllo (sid. 102 och 140), att med Svea hovrätts dåvarande storlek arkivarietgöromålen torde bereda sysselsättning åt en arkivarie med två biträden. De sakkunniga föreslogo uppförandet å ordinarie stat av en biträdesbefattning med uppgift för dess innehavare att ombesörja arkivarien såsom hovrättens redogörare åliggande bokföring, att vara behjälplig med upprättandet av avlöningslistorna samt att i övrigt biträda vid de egentliga arkivarietgöromålen. Vidare anförde de sakkunniga, att med hänsyn till arten och omfattningen av de göromål, som åvilade den dåvarande innehavaren av kansliskrivarbefattningen såsom biträde hos arkivarien, de sakkunniga funne det fullt motiverat, att densamma jämväl såsom ordinarie upptoges i den lönegrad, som svarade mot förutvarande

5:e kvinnliga lönegraden; de sakkunniga föreslogo alltså, att denna befattning såsom kansliskrivartjänst hänfördes till lönegraden B 11 i ci-vila avlöningsreglementet.

I skrivelsen den 26 augusti 1932 har *hovrätten* anfört, såvitt nu är i fråga:

På arkivariekontoret har, sedan arkivarietjänsten fått ny innehavare, en personalindragning visat sig möjlig. Numera handhavas göromålen, fränsett vissa enstaka tillfällen, av arkivarien med hjälp av allenast den e. o. kansliskrivaren; de göromål, som tidigare ålegat det andra biträdet, hava uppdelats på arkivarien och kansliskrivaren. Den besparing, som härigenom vinnes och som kommer förslagsanslaget till renskrivningskostnader tillgodo, torde kunna beräknas till omkring 2,000 kronor årligen. Upprätthållandet av denna ordning är emellertid betingat därav, att vid sistnämnda tjänst kan bindas en kraft med särdeles goda kvalifikationer. Den nuvarande innehavarinnan av kansliskrivarbefattningen, vilken sedan 1920 års början oavbrutet tjänstgjort å arkivariekontoret, har visat synnerlig duglighet och berömvärt intresse för tjänsten. Starka skäl kunna anföras för att den av henne innehavda befattningen nu uppföres å ordinarie stat. Med befattningen äro förenade mycket krävande arbetsuppgifter; förutom det vidlyftiga bokföringsarbetet å hovrättens redogörare, har kansliskrivaren sedan ett tiotal år handhaft de göromål, som dessförinnan tillkommit en juridiskt utbildad amanuens, och utför, såsom redan nämnts, numera även en del av det arbete, som tidigare varit förenat med den under innevarande år indragna biträdesbefattningen. I nuvarande allvarliga ekonomiska läge anser sig hovrätten dock icke böra väcka förslag om uppförande å hovrättens stat av en ordinarie kansliskrivarbefattning, men hovrätten vill föreslå, att för ifrågavarande ändamål en kanslibiträdesbefattning uppföres å ordinarie stat, och har hovrätten förvissat sig om, att den nuvarande extra ordinarie kansliskrivaren är att påräkna såsom sökande till denna befattning. Genom en sådan åtgärd skulle vinnas icke blott den fördel, som ligger däruti att å ifrågavarande befattningshavare erbjudes den tryggade ställning, som befattningens vikt synes kräva, utan även en viss besparing för statsverket utöver den, som redan ernåtts genom den förenämnda indragningen av en befattning.

Departements-
chefen.

Att under nuvarande svåra statsfinansiella förhållanden inrätta nya ordinarie tjänster bör givetvis icke ske annat än i undantagsfall och efter en mycket noggrann prövning. Då fråga härom uppkommer bör i första hand hänsyn tagas till behovet för vederbörande verk av den nya tjänsten samt i andra hand till de kostnader, som inrättandet av den ifrågasatta tjänsten kunna komma att medföra för statsverket.

I förevarande fall torde det vara uppenbart, att det för arkivariegöromålens behöriga skötande i Svea hovrätt är erforderligt, att arkivarien har åtminstone ett biträde till sitt förfogande. Då de göromål, som åvila detta biträde, icke äro av den art att någon av de i hovrätten tjänstgörande domaraspiranterna lämpligen bör anlitas för desamma fullgörande, bör ifrågavarande biträdesbehov uppenbarligen tillgodoses genom anställandet av icke rättsbildad arbetskraft. Den nuvarande icke rättsbil-

dade ordinarie personalen å hovrättens stat är emellertid till antalet icke större än att den helt åtgår för fullgörandet av den tjänst, vartill den från början varit avsedd. Någon ordinarie befattningshavare kan därför icke överflyttas såsom biträde å arkivet. Enda utvägen synes sålunda vara, att en ordinarie biträdesbefattning inrättas för arkivets räkning.

Vad angår frågan om detta biträdes placering i lönehänseende synes intet vara att erinra mot att detsamma, såsom hovrätten föreslagit, tilldelas kanslibiträdes ställning med avlöning enligt lönegraden B 7. Den av hovrätten antydda besparingen, som uppkommer genom att ifrågavarande befattningshavare övergår från 13:e löneklassen till lönegraden B 7, utgör 744 kronor om året. Härvid bör emellertid erinras om de förpliktelser i pensionshänseende, som staten ikläder sig genom inrättandet av en ny ordinarie tjänst.

Jag finner mig således böra tillstyrka inrättandet av ytterligare en kanslibiträdesbefattning vid hovrätten, därvid innehavaren av denna befattning skall placeras i tjänstgöring å hovrättens arkiv och fullgöra de arbetsuppgifter, som hittills åvilat den biträdande personalen därstädes. På grund härav bör dels anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 3,144 kronor, motsvarande den beräknade avlöningen till ett kanslibiträde i lönegraden B 7, dels ock anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. minskas med 3,888 kronor, utgörande avlöningen till en e. o. kansliskrivare i 13:e löneklassen.

På grund av det anförda bör anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, nu 719,900 kronor, å ena sidan nedsättas med $(45,840 + 20,040 =)$ 65,880 kronor och å andra sidan ökas med $(3,144 + 468 + 3,144 =)$ 6,756 kronor eller sålunda bestämmas till, i avrundat tal, 660,800 kronor. Därjämte skall hovrättens övergångsstat, nu 7,800 kronor, ökas med $(20,040 - 7,800 =)$ 12,240 kronor till, i avrundat tal, 20,000 kronor samt anslaget till arvoden åt divisionsordförandena och vice ordförandena å divisioner, nu 16,500 kronor, minskas med 250 kronor till 16,250 kronor.

Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.

Utöver med det av mig förut omförmälda beloppet å 3,888 kronor, utgörande avlöning till den icke-ordinarie kansliskrivaren, finner jag anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare kunna nedsättas i följande hänseenden.

Ett genomförande av det tidigare av mig omnämnda nya avlöningssystemet för fiskalerna kommer att för Svea hovrätt innebära besparing. På grund av de ogynnsamma befordringsförhållanden, som för närvarande råda i denna hovrätt och det därav följande förhållandevis långvariga kvarstannandet å fiskalsstadiet, torde emellertid ifrågavarande besparing för nästkommande budgetår icke kunna beräknas högre än till omkring 8,000 kronor. Av detta belopp böra 3,200 kronor anses mot-

svara det grundarvode till en biträdande fiskal, vilket hittills utgått av anslaget till extra divisionen i Svea hovrätt. Då antalet föredragande fiskaler i hovrätten skall reduceras med en, bör lämpligen ett belopp av 3,200 kronor av den beräknade besparingen avräknas å sistnämnda anslag, under det att 5,000 kronor ävensom referentfiskalernas till indragning föreslagna arvoden, tillhoppa 1,000 kronor, avräknas från anslaget till icke-ordinarie befattningshavare. Från samma anslag skola jämväl avräknas 8,028 kronor, motsvarande tre indragna aspirantarvoden, ävensom 750 kronor, utgörande de militära ledamöternas i krigshovrätten från och med den 1 januari 1934 inbesparade arvoden.

Hovrätten har i sin skrivelse den 26 augusti 1932 anfört, att en utgifts-post, där en besparing vore möjlig, utgjorde amanuensarvodena. Dessa hava i Svea hovrätt hittills varit tre till antalet, i det att, förutom sekreteraren, jämväl advokatfiskalen och aktuarien för besvärsmål haft biträde av var sin amanuens, åtnjutande ett årligt arvode av 3,200 kronor jämte dyrtidstillägg. Lika med hovrätten finner jag de göromål, som åvila besvärssaktuarien, vara av den omfattning att denne befattningshavare bör äga tillgång till en amanuens. Detsamma torde vara förhållandet i fråga om advokatfiskalen, men beträffande dennes amanuens har hovrätten föreslagit nedsättning av arvodet, vilken åtgärd hovrätten finner försvarlig med hänsyn till den amanuensen tillkommande andelen i anmärkningsprovisionen. Arvodet har av hovrätten föreslagits nedsatt till 1,200 kronor om året jämte dyrtidstillägg, och jag finner mig kunna biträda detta förslag. I anledning härav kan ifrågavarande anslag nedsättas med 2,000 kronor. Det av hovrätten, såsom förut återgivits, framställda förslaget om indragning av sekreterarens amanuens finner jag jämväl skäl tillstyrka. Denna indragning medför en ytterligare nedsättning i förevarande anslag med 3,200 kronor.

Hovrättens anslag till icke-ordinarie befattningshavare tages jämväl i anspråk för vissa gratifikationier till de unga jurister, vilka efter avslutad utbildning i domsaga börjat tjänstgöra i hovrätten men som ännu icke kommit i åtnjutande av aspirantarvode. Hovrätten har i skrivelsen den 26 augusti 1932 framhållit, att den utgift, som härigenom åsamkades statsverket — i genomsnitt omkring 7,500 kronor för år räknat — enligt hovrättens mening visserligen vore väl använd, då därigenom tillträde till domarebanan underlättades för obemedlade aspiranter, men då enligt vad det upplysts sådana gratifikationier icke vidare utginge i de båda andra hovrätterna, funne hovrätten en indragning av dessa gratifikationier kunna äga rum. Hovrätten hade redan vidtagit en väsentlig reduktion av gratifikationernas belopp i syfte att förbereda en sådan indragning. På det av hovrätten sålunda anförda skäl finner jag mig böra biträda hovrättens förslag i denna del. Den härav föranledda besparingen å anslaget kan beräknas till det av hovrätten angivna beloppet 7,500 kronor.

Då såsom förut vid anslaget till justitiekanslersexpeditionen angivits

den särskilda anslagsposten för renskrivningskostnad å 5,000 kronor — vilket belopp varje år måst betydligt överskridas — bör uteslutas och erforderliga medel för ändamålet inräknas i anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, finner jag mig böra för ifrågavarande ändamål upptaga ett belopp av 8,000 kronor, varmed alltså förevarande avlöningsanslag skall ökas. Jag förväntar emellertid, att jämväl Svea hovrätt skall helt övergå från renskrivning för hand till maskinskrivning, varigenom en icke obetydlig besparing kan beräknas uppkomma.

På grund av vad sålunda anförts kan anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., nu 81,500 kronor, minskas med $(3,888 + 5,000 + 1,000 + 8,028 + 750 + 2,000 + 3,200 + 7,500 - 8,000 =)$ 23,366 kronor till, i avrundat tal, 58,200 kronor. Samtidigt bör det särskilda anslaget till renskrivningskostnad utgå.

Vid nu angivna förhållanden torde Svea hovrätts medelsbehov för budgetåret 1933/1934 kunna beräknas till $(660,800 + 2,500 + 16,250 + 58,200 + 20,000 =)$ 757,750 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition med förslag om upphävande av vissa krigsdomstolar, beräkna *ordinarie* förslagsanslaget till Svea hovrätt

nu	kronor 833,200
till	» 757,750.

[10.] 7. **Extra division vid Svea hovrätt.** Sedan lång tid tillbaka har vid Svea hovrätt varit inrättad en extra division. För uppehållande av denna har under de senaste åren utgått ett anslag å 54,200 kronor.

Det kunde ifrågasättas, att den reduktion av ledamotsantalet i hovrätterna, varom jag i den inledande sammanfattningen rörande besparingsåtgärder för hovrätterna talat och vilken för Svea hovrätts del skulle avse fyra ledamöter, genomfördes på det sätt, att den extra divisionen indroges och den återstående femte ledamoten å denna division tilldelades någon av övriga divisioner såsom extra ledamot. Av organisatoriska hänsyn har jag emellertid icke funnit en sådan åtgärd tillräddlig och anser sålunda, att medel böra äskas för uppehållande av extra divisionens verksamhet jämväl under nästa budgetår. Det nu utgående anslaget synes dock kunna något nedsättas.

Med anslaget bestrides, bland annat, avlöningen till en extra ordinarie notarie, vilken enligt Kungl. Maj:ts brev den 16 maj 1929 skall hänföras till 21:a lönegraden, avdelning B, av löneplanen i kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 270), och skola beträffande denne befattningshavare lända till efterrättelse stadgandena i 33 § kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356). Denna notarietjänst torde ur arbetssynpunkt kunna indragas och göro-

målen överflyttas å ett kanslibitråde. Av personliga hänsyn lär den emellertid tillsvidare endast böra utbytas mot en amanuensbefattning med placering i 18:e lönegraden av den i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) intagna löneplanen. Denna anordning innebär, att anslaget kan minskas med ett belopp av (6,048 — 4,596 =) 1,452 kronor. Frånräknas därjämte ett belopp av 3,200 kronor, motsvarande det av mig under föregående punkt omförmälda grundarvudet till en biträdande fiskal, belöpa sig kostnaderna för den förstärkning av hovrättens arbetskrafter, varom här är fråga, till (54,200 — 4,652 =) 49,548 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för fortsatt upprätthållande av en extra division vid Svea hovrätt för budgetåret

1933/1934 anvisa ett *extra* anslag å kronor 49,548.

[11.] 8. **Extra ledamot i Svea hovrätt.** Med anledning därav, att en vid Svea hovrätt bildad avdelning tjänstgör såsom krigshovrätt, har sedan åtskilliga år tillbaka av riksdagen beviljats särskilda anslag för extra arbetskrafter vid Svea hovrätt. Anslaget utgick för budgetåret 1928/1929 med 13,176 kronor men sänktes från och med budgetåret 1929/1930 till 8,580 kronor. Med anslaget bestrides numera allenast avlöning till en extra ledamot (se närmare 1927 års statsverksproposition, andra huvudtiteln, sid. 9 o. f.). Såsom jag tidigare under punkt [9.] anfört, har jag för avsikt föreslå Kungl. Maj:t att avlåta proposition till 1933 års riksdag om upphävande av vissa krigsdomstolar. Då enligt det i ämnet utarbetade förslaget krigshovrätten skall upphöra från och med den 1 januari 1934, skulle behov av ifrågavarande extra ledamot föreligga allenast under förra hälften av nästkommande budgetår.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition med förslag om upphävande av vissa krigsdomstolar, till avlönnande av en extra ledamot i Svea hovrätt för budgetåret 1933/1934 beräkna ett *extra* anslag

å kronor 4,290.

[12.] 9. **Göta hovrätt.** Det ordinarie förslagsanslaget till Göta hovrätt är i gällande riksstat uppfört med 395,100 kronor. Anslaget fördelar sig med 392,460 kronor på hovrättens ordinarie avlönningsstat och med 2,640 kronor å dess övergångsstat.

Den ordinarie avlönningsstaten har följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	348,300
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	1,700
Arvoden à 1,500 kronor till fyra divisionsordförande samt à 500 kronor till fyra vice ordförande å division	»	8,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. ..	»	32,460
Renskrivningskostnad, förslagsanslag	»	2,000

Summa kronor 392,460.

Förslaget om tillfällig reduktion av ledamotsantalet i hovrätterna innebär för Göta hovrätts del, att 2 hovrättsrådsämbeten i lönegraden B 30 för nästkommande budgetår hållas vakanta. I enlighet härmed bör den i hovrättens stat ingående anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, nu 348,300 kronor, minskas med ett belopp, motsvarande de för nämnda två befattningar utgående avlöningarna å D-ort eller 21,480 kronor, till 326,820 kronor.

I detta sammanhang får jag anmäla, att Göta hovrätt i skrivelse den 12 september 1932 med anslagsäskanden för nästkommande budgetår uttalat, att om gällande fullmakter icke lagt hinder i vägen därför, hovrätten skulle till vinnande av erforderliga besparingar i främsta rummet hava föreslagit indragning av de ordinarie notariebefattningarna och överflyttande av dessa befattningshavares åligganden å aspiranter och kvinnliga kanslibiträden. Då otvivelaktigt antalet notaries i hovrätterna kan undergå ytterligare reducering utöver den som enligt 1928 års plan redan genomförts, bör enligt min uppfattning till ett kommande år verkställas utredning, huruvida icke ytterligare indragningar av notarietjänster kunna genomföras.

Under hänvisning till vad i den inledande sammanfattningen rörande besparingsåtgärder för hovrätterna anförts kan anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m.m. nedsättas med följande belopp: 8,400 kronor motsvarande två biträdande fiskalsarvoden, 1,000 kronor utgörande två referentfiskalers tilläggsarvoden samt 5,352 kronor utgörande två aspirantarvoden. Vidare har hovrätten föreslagit indragning av en amanuens å aktuarietkontoret, vilket innebär en ytterligare besparing å ifrågavarande anslag med 3,200 kronor. Slutligen har hovrätten anmält, att de gratifikation, vilka sedan lång tid tillbaka utbetalats till kvinnliga extra skrivbiträden och extra vaktmästare numera helt upphört. Hovrätten har uppgivit, att härigenom uppstår en besparing å förevarande anslag av 460 kronor. Å andra sidan skall samma anslag ökas med ett för renskrivning avsett belopp å 2,000 kronor. Jämväl i denna hovrätt torde böra tagas under övervägande att helt övergå till renskrivning med maskin. På grund av det anförda kan anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., nu 32,460 kronor, nedsättas med (18,412 — 2,000 =) 16,412 kronor till, i avrundat tal, 16,000 kronor. Samtidigt bortfaller renskrivningskostnaden såsom sär-

skild anslagspost. Det ordinarie anslaget till Göta hovrätt, nu 395,100 kronor, kan sålunda nedsättas till 355,160 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande ordinarie avlöningsstat för Göta hovrätt, att tillämpas från och med den 1 juli 1933:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän,	
förslagsanslag	kronor 326,820
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 1,700
Arvoden à 1,500 kronor till fyra divisionsordförande samt à 500 kronor till fyra vice ordförande å division	» 8,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 16,000

Summa kronor 352,520;

dels ock minska ordinarie förslagsanslaget till Göta hovrätt från dess

nuvarande belopp	kronor 395,100
med 39,940 kronor till	» 355,160.

[13.] 10. Hovrätten över Skåne och Blekinge. Det ordinarie förslagsanslaget till hovrätten över Skåne och Blekinge är i gällande riksstat uppfört med 211,700 kronor. Den för hovrätten fastställda ordinarie avlöningsstaten har följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 187,700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 1,000
Arvoden à 1,500 kronor till en divisionsordförande samt à 500 kronor till två vice ordförande å division	» 2,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. ..	» 20,000
Renskrivningskostnad, förslagsanslag	» 500

Summa kronor 211,700.

Jag har till en början att anmäla, att sedan genom Kungl. Maj:ts beslut den 16 april 1931 angående fördelningen av orterna i riket å de i avlöningsreglementen för nyreglerade verk samt för försvarsväsendet upptagna ortsgrupper Malmö stad uppflyttats från ortsgrupp E till ortsgrupp F, en uppräknig av avlöningsanslaget till ordinarie tjänstemän från 187,700 kronor till 192,700 kronor bör äga rum.

Förslaget rörande tillfällig reduktion av ledamotsantalet i hovrätterna innebär för ifrågavarande hovrätts del, att ett hovrättsrådsämbete, med vars återbesättande Kungl. Maj:t den 28 oktober 1932 förklarat skola tills-

vidare anstå, vakanshålles under nästkommande budgetår. I enlighet härmed kan anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän minskas med ett belopp, motsvarande den för nämnda befattning utgående avlöningen å F-ort eller 11,220 kronor.

Å hovrättens ordinarie stat finnas för närvarande uppförda bland andra en sekreterare-, en advokatfiskals- och en notarietjänst. Innehavaren av sekreteraretjänsten är tillika aktuarie och innehavaren av advokatfiskals-tjänsten tillika arkivarie. Advokatfiskaltjänsten är för närvarande vakant och uppehålles av notarien, vars tjänst i sin tur uppehålles av vika-rie. I skrivelse den 8 september 1932 med anslagsäskanden för nästkommande budgetår har hovrätten ifrågasatt, att ifrågavarande tre tjänster kunde omregleras till två ordinarie befattningar, en sekreterare- och advokatfiskalsbefattning samt en aktuarie- och arkivariebefattning, jämte en amanuensbefattning för handhavande av notariegöromålen. Med en omreglering bör dock enligt hovrättens mening anstå tills nuvarande innehavaren av sekreteraretjänsten avgår från densamma. På framställning av hovrätten har Kungl. Maj:t den 2 december 1932 beslutat, att advokatfiskaltjänsten finge uppehållas på förordnande i avbidan på att jämväl sekreteraretjänsten bleve ledig. Då förstnämnda tjänst icke torde komma att besättas med ny innehavare under nästa budgetår, kan i anledning härav anslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän för samma budgetår minskas med ett belopp, motsvarande en advokatfiskalslön eller 8,340 kronor. På grund av det anförda kan ifrågavarande anslag minskas från 192,700 kronor med $(11,220 + 8,340 =)$ 19,560 kronor till, i avrundat tal, 173,100 kronor.

För nästkommande budgetår föreslår hovrätten, att notariegöromålen ombesörjas av en amanuens med ett årsarvode av 3,200 kronor. Häremot har jag ingenting att erinra, och bör med anledning härav anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. ökas med sistnämnda belopp. Likaså bör samma anslagspost ökas med renskrivningskostnaden, 500 kronor, varemot denna kostnad såsom självständig anslagspost utgår ur staten. Å andra sidan bör anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare minskas med ett aspirantarvode, 2,676 kronor, ävensom 1,000 kronor avseende arvode för eldning, vilken kostnad på sätt hovrätten föreslagit överflyttas till huvudtiteln's allmänna anslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. På grund av det anförda torde ifrågavarande avlöningsanslag böra upptagas med samma belopp som under innevarande budgetår eller 20,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande ordinarie avlöningsstat för hovrätten över Skåne och Blekinge, att tillämpas från och med den 1 juli 1933:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 173,100
Vikariatsersättningar, förslagsanslag »	1,000
Arvoden å 1,500 kronor till en divi- sionsordförande samt å 500 kronor till två vice ordförande å division ..	» 2,500
Avlöningar till icke-ordinarie befatt- ningshavare m. m.	» 20,000
Summa kronor 196,600;	

*dels och minska ordinarie förslagsanslaget till hov-
rätten över Skåne och Blekinge från
dess nuvarande belopp kronor 211,700
med 15,100 kronor till » 196,600.*

[14.] 11. **Extra ledamot m. m. i hovrätten över Skåne och Blekinge.** Hovrätten över Skåne och Blekinge var i anledning av den under kris-
tiden inträffade anhopningen av mål ursprungligen — i likhet med öv-
riga hovrätter — förstärkt med en extra division. I anseende till arbets-
balansens avarbetande kunde emellertid extra divisionen redan före hov-
rättens höstsession år 1923 utbytas mot en förstärkning av en extra leda-
mot och två adjungerade fiskaler. Nämnda anordning har sedan dess
ägt bestånd och har alltsedan sin tillkomst med hänsyn till denna hov-
rätts från övriga hovrätter något avvikande organisation ansetts mot-
svara ett stadigvarande behov. Ifrågavarande extra ledamot och två
adjungerade fiskaler äro erforderliga för arbetets behöriga gång jämväl
under nästkommande budgetår. Medel för ändamålet måste sålunda äskas
även för budgetåret 1933/1934 och torde upptagas med samma belopp som
för innevarande budgetår eller 12,600 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för förstärkning av hovrättens över Skåne och
Blekinge arbetskrafter med en extra ledamot och två
adjungerade fiskaler för budgetåret
1933/1934 anvisa ett *extra* anslag å kronor 12,600.

[15.] 12. **Tillfällig förstärkning av hovrätternas arbetskrafter.** Då jag
i det föregående inledningsvis behandlade den av besparingshänsyn före-
slagna reduktionen av ledamotsantalet i hovrätterna, vilken åtgärd skulle
komma till uttryck i form av nedsättningar till ett sammanlagt belopp
av 78,540 kronor i de olika hovrätternas anslagsposter till avlöningar till
ordinarie tjänstemän, yttrade jag, att till Kungl. Maj:ts förfogande borde
ställas ett extra anslag för tillfällig förstärkning av hovrätternas arbets-

krafter vid särskilt stark tillströmning av mål. Ifrågavarande anslag bör komma till användning, därest Kungl. Maj:t på framställning av hovrätt finner erforderligt att till förebyggande av balans vidtagna särskild åtgärd i enlighet med vad därom stadgas i hovrätternas arbetsordningar. Anslaget, som lämpligen kan beräknas till 20,000 kronor, bör uppenbarligen disponeras med stor sparsamhet och alltså icke tillgripas med mindre Kungl. Maj:t i varje särskilt fall finner detta ofrånkomligt av hänsyn till kravet på en god rättsvård. Det är anledning antaga, att anslaget i övervägande grad kan behöva anlitas med hänsyn till de väntade stora Kreugermålen i Svea hovrätt. Jag har närmast tänkt mig, att genom anslaget skulle beredas möjlighet att tidvis förordna extra referentfiskaler, vilka i så fall borde placeras å divisioner, där dylika fiskaler ej förut tjänstgöra.

Under återopande av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tillfällig förstärkning av hovrätternas arbetskrafter för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag å kronor 20,000.

[16.] 13. **Kostnader för delning av Svea hovrätt.** Sedan riksdagen i skrivelse den 4 juni 1921, nr 262, begärt, att Kungl. Maj:t måtte taga under omprövning frågan om inrättande av en särskild hovrätt för de fyra nordligaste länen samt, efter verkställd utredning, för riksdagen framlägga det förslag vartill utredningen kunde giva anledning, föreslog Kungl. Maj:t i proposition nr 108 1922 års riksdag viss ändring av 8 kap. 3 § rättegångsbalken m. m. Detta förslag vilade på förutsättningen, att — genom delning av Svea hovrätt — en särskild hovrätt skulle upprättas för de fyra nordligaste länen. Propositionen blev icke av riksdagen bifallen, men riksdagen anhöll i skrivelse den 12 maj 1922, nr 151, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa förnyad utredning angående inrättande av en dylik hovrätt och därvid särskilt låta utföra beräkning av de kostnader för statsverket, som genom hovrättens inrättande skulle föranledas, samt för riksdagen framlägga det förslag vartill utredningen kunde giva anledning.

Efter verkställd utredning i berörda hänseende framlade Kungl. Maj:t vid 1923 års riksdag dels en proposition, nr 120, med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken m. m., dels en proposition, nr 121, angående anslag för beredande av lokaler åt en hovrätt över Norrland. Propositionerna, som tillstyrktes av sammansatt stats- och första lagutskott (utlåtande nr 5), biföllos av andra kammaren men blevo av första kammaren avslagna, i följd varav frågan även denna gång förföll.

Frågan om inrättande av en särskild hovrätt för Norrland har sedermera varit under behandling i riksdagen — förutom år 1925, då frågan

motionsvis framfördes — år 1931 i samband med behandling av propositionen nr 80 angående huvudgrunderna för en rättegångsreform. Riksdagen biträdde härvid enligt skrivelse nr 308 ett uttalande av särskilda utskottet (utlåtande nr 1, sid. 35 o. f.), vari utskottet i fråga om hovrätternas uppdelning förklarade, att därvid stor försiktighet borde iakttagas och deras antal icke sättas högre än som oundgängligen påkallades, men att uppenbarligen åtminstone en hovrätt måste inrättas i Norrland.

Med hänsyn till vad riksdagen sålunda uttalat, har det synts mig böra tagas under omprövning, huruvida ej skäl talade för att redan nu, utan avbidan på processreformens genomförande, gå i författning om Svea hovrätts delning och inrättande av en norrländsk hovrätt. Den utredning, som jag i sådant syfte igångsatt inom justitiedepartementet, har givit vid handen, att en av de mera väsentliga kostnader för statsverket, med vilken man tidigare haft att räkna, nämligen för anskaffande av lokaler, numera bortfallit. I de tre städer, vilka närmast kunna tänkas ifrågakomma såsom förläggningsort för en norrländsk hovrätt, nämligen Sundsvall, Härnösand och Umeå, torde sålunda nödiga lokaler kunna anskaffas utan någon utgift för statsverket. Kostnaderna för anskaffande av möbler m. m. för hovrätten samt för flyttning av vederbörande tjänstemän i Svea hovrätt lära kunna begränsas till jämförelsevis mindre betydande belopp. Betänkligheter ur statsfinansiell synpunkt torde därför knappast möta mot att redan nu vidtaga den uppdelning av Svea hovrätt, vilken, på sätt förut sagts, sedan länge stått på dagordningen. Att det med hänsyn till den blivande processreformen framstår som ett önskemål, att åtgärden snarast vidtages, lär framgå av riksdagens behandling av 1931 års proposition (se särskilda utskottets utlåtande sid. 44).

Den inom departementet igångsatta utredningen är ännu ej slutförd, men man torde kunna räkna med att de engångskostnader, som komma att falla på statsverket, ej skola väsentligt överstiga 50,000 kronor. Som den nya hovrätten enligt beräkning skulle kunna träda i verksamhet från och med den 1 oktober 1934, skulle anslag visserligen först behöva äskas på riksstaten för budgetåret 1934/1935. Med hänsyn till angelägenheten av att i god tid kunna företaga de förberedande åtgärder som erfordras, synes emellertid någon del av nämnda belopp, förslagsvis 20,000 kronor, böra såsom reservationsanslag uppföras i riksstaten för nästkommande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till bestridande av kostnader för delning av Svea hovrätt såsom *extra* reservationsanslag
beräkna ett belopp av kronor 20,000.

Häradsrätterna.**14. Justitiestat under Svea hovrätt, oförändrat *ordinarie***

anslag kronor 373,587.

[17.] **15. Justitiestat under Göta hovrätt.** Det under denna punkt upptagna anslaget utgår för löpande budgetår med ett belopp av 267,313 kronor. I fråga om detta anslag har jag att föreslå vidtagande av vissa åtgärder, varigenom, jämte vissa fördelar i avseende å rättsskipningens organisation, även vinnes någon minskning i anslagets belopp. Sedan härads hövdingämbetena i Östra härads domsaga i Jönköpings län och i Skånings, Valle och Vilske härads domsaga i Skaraborgs län blivit lediga, har nämligen fråga väckts om att sammanslå förstnämnda domsaga med Västra härads domsaga och om att uppdelade Skåningsdomsagan å angränsande domsagor.

Jag kommer i det följande att behandla dessa regleringssporsmål vart för sig och börjar då med frågan om

A. Sammanslagning av Östra härads och Västra härads domsagor.

Vardera av Östra härads och Västra härads domsagor bildar ett tingslag. Tingsställe och kansliort är för den förra domsagan Vetlanda och för den senare domsagan Sävsjö. Å båda orterna, belägna på 30 kilometers avstånd från varandra och med direkt järnvägsförbindelse dem emellan, finnas användbara tingshus, det i Vetlanda uppfört av trä och det i Sävsjö av tegel. De centrala delarna av domsagorna genomkorsas i övrigt, Västra härads domsaga i riktning söder till norr av södra stambanan och Östra härads domsaga i riktning sydöst till nordväst av järnvägslinjen Kalmar—Nässjö, vilken i sistnämnda ort anknyter till stambanan.

Arealen utgör för Östra härads domsaga 1,313 kvadratkilometer och för Västra härads domsaga 1,815 kvadratkilometer. Enligt statistiska centralbyråns senaste uppgifter utgjorde folkmängden den 31 december 1931 i den förra domsagan 23,694 personer, därav i Vetlanda stad 3,517 personer, och i den senare domsagan 26,637 personer, därav i Sävsjö municipalsamhälle 2,103 personer.

I vardera domsagan hållas årligen tio allmänna tingssammanträden, varjämte i Östra härads domsaga förekommer ett tingssammanträde med tremansnämnd. På statsverkets bekostnad är i vardera domsagan anställt allenast ett rättsbildat biträde, nämligen en förste notarie.

Beträffande arbetsbördan i de olika domsagorna framgår av rättsstatistiken, att under femårsperioden 1927—1931 antalet lagfarts- och inteckningsärenden i genomsnitt årligen utgjort, i Östra härads domsaga 1,141 och i Västra härads domsaga 1,127.

Antalet under samma femårsperiod genom slutligt utslag avgjorda tvistemål och brottmål framgår av följande tabell. Till jämförelse upp-

tagas motsvarande siffror för de tre övriga domsagorna inom Jönköpings län.

D o m s a g a	Tvistemål		Brottmål	
	Tredskovis avdömda eller omedelbart medgivna	Övriga (d. v. s. tvistiga)	S. k. straff- lagsmål (redovisade i rättsstat. tab. 7 kol. 2—7)	Övriga
Östra härads domsaga	55	33	35	218
Västra » »	62	29	24	121
Summa	117	62	59	339
Norra och södra Vedbo domsaga	104	55	37	268
Tveta, Vista och Mo »	123	61	52	412
Östbo och Västbo »	167	81	47	233

Sedan häradshövdingämbetet i Östra härads domsaga den 1 januari 1932 blivit vakant, har *riksdagens justitieombudsman* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 april 1932 hemställt, att det måtte tagas i övervägande, huruvida icke åtgärder borde vidtagas för domsagans sammanslagning med Västra härads domsaga till en domkrets. Justitieombudsmannen har därvid erinrat om såväl 1926 års riksdags uttalande till förmån för en successiv omreglering av domsagorna till större enheter (se riksdagens skrivelse nr 317) som ock dåvarande chefens för justitiedepartementet yttrande i propositionen nr 80 till 1931 års riksdag angående huvudgrunderna för en rättegångsreform (sid. 123), att i fråga om de mindre domsagorna starka skäl talade för ett fortskridande på den redan inslagna vägen med en successiv omreglering av deras domkretsar, mot vilket sistnämnda uttalande icke framställts någon erinran av riksdagen. I fråga om den närmare motiveringen till den av justitieombudsmannen föreslagna åtgärden tillåter jag mig hänvisa till den ämbetsberättelse, som denne har att avgiva till innevarande års riksdag och vari framställningen i ämnet torde återfinnas i sin helhet.

Beträffande tingslagsindelningen i den nya domsagan har justitieombudsmannen ansett övervägande skäl tala för att densamma komme att bestå av två tingslag, därvid vardera av de nuvarande domsagorna finge bilda eget tingslag med bibehållande av hittillsvarande tingsställe och tingsordning. Justitieombudsmannens förslag i ämnet innefattar vidare, att kansliet för den utvidgade domsagan förläggas till Västra härads domsagas tingshus i Sävsjö, åtminstone tillsvidare under nuvarande häradshövdingens i domsagan tjänstetid, vilken utgår senast under år 1936.

Över justitieombudsmannens framställning har, på grund av remiss, Göta hovrätt, efter hörande av tingslagsborna, häradsrätterna och domhavandena i de berörda domsagorna samt länsstyrelsen i Jönköpings län, avgivit utlåtande i skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 november 1932.

Vad först beträffar själva *sammanslagningen* hava såväl *tingslagsborna* som *häradsrätterna* i de båda domsagorna hemställt, att densamma icke måtte komma till genomförande, därvid anförts i huvudsak, att den föreslagna förändringen stode i strid med gammal hävd och folkmeningen inom domsagorna, att den kunde antagas vålla olägenheter för rättsskipningen, i det att arbetsbördan i den nybildade domsagan bleve för stor och domaren komme att sakna erforderlig person- och ortskänedom, att olägenheter även skulle uppkomma för de invånare inom den nybildade domsagan, som finge längre avstånd till domsagans kansli än för närvarande, att den besparing, som beräknades uppkomma genom sammanslagningen, delvis komme att motvägas av ökade kostnader såväl för statsverket som för domaren och allmänheten, samt att intet av tingshusen i domsagorna erbjöde tillräckliga utrymmen för kansli och arkiv i en utökad domsaga.

Jämväl t. f. *domhavanden i Östra härads domsaga* har biträtt den ståndpunkt, som intagits av häradsrätten i domsagan. *Domhavanden i Västra härads domsaga* har däremot — ehuru även han kunde i huvudsak ansluta sig till de synpunkter tingslagsborna och häradsrätterna i ärendet framhållit — med hänsyn till statsmakternas i fråga om de mindre domsagorna redan intagna ståndpunkt, att desamma borde sammanslås till större enheter, förklarat sig icke kunna avstyrka bifall till det föreliggande regleringsförslaget, då oöverkomliga hinder för detsammans genomförande icke kunde anses förefinnas.

Länsstyrelsen i Jönköpings län och *landsfogden* i länet hava icke funnit något att erinra mot sammanslagningen av ifrågavarande domsagor.

Stadsfullmäktige i Nässjö hava i skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 oktober 1932 hemställt, att Kungl. Maj:t vid de nu ifrågasatta domsagoregleringarna måtte beakta jämväl möjligheten av sådan reglering, att tingsställe för staden och närliggande härader eller delar därav lämpligen kunde förläggas till Nässjö.

Göta hovrätt slutligen har — under uttalande att hovrätten icke funne anledning föreligga att vidtaga de förändringar i domsagoindelningen, som stadsfullmäktige i Nässjö föreslagit — tillstyrkt sammanslagningen. Hovrätten har därvid efter närmare skärskådande av de skäl, som av tingslagsborna och häradsrätterna anförts mot regleringen, funnit vad därutinnan anförts icke kunna tillerkännas avgörande betydelse i detta hänseende. Tvärtom ansåge hovrätten positiva skäl av principiell innebörd tala för att en sammanslagning komme till stånd. De ifrågavarande domsagorna vore nämligen för små för att oförändrade kunna inpassas i den tilltänkta organisationen av underdomstolarna i samband med processreformen. I en större domsaga möjliggjordes vidare en mera rationell arbetsfördelning mellan häradshövdingen och kanslibiträderna, varvid de viktigare domargöromålen kunde komma på häradshövdingens lott — en omständighet som hade betydelse icke minst ur den synpunkten, att den gäve häradshövdingen den rätta inställningen till domaruppgifterna. Såsom namn å den nya domsagan har hovrätten föreslagit dess tidigare benämning, Njudungs domsaga. Från hovrättens utlåtande har en ledamot anmält avvikande mening och hemställt, att justitieombudsmannens framställning icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Beträffande härefter frågan om *tingslagsindelning*, *tingsställen* och *tingsordning* i den föreslagna nya domsagan råder mellan samtliga i ärendet hörda myndigheter och vederbörande enighet därom, att ingen förändring bör komma till stånd i vad som för närvarande härutinnan gäller

för var och en av de nuvarande domsagorna, och att alltså den nya domsagan skall bestå av två tingslag med tio allmänna sammanträden årligen i vartdera å hittillsvarande tingsställen.

I fråga om platsen för den blivande domsagans *kansli* har från Östra härads tingslagsbor, häradsrätt och domhavande förordats Vetlanda, från motsvarande i ärendet hörda i Västra härad däremot Sävsjö. Såväl *länsstyrelsen* som *Göta hovrätt* förordade, att kansliet förlägges till Sävsjö.

Vad slutligen beträffar *arvlöningen* till häradshövdingen i den föreslagna domsagan har häradshövdingen i Västra härads domsaga, vilken närmast kommer att övertaga förvaltningen av det nya häradshövdingämbetet, föreslagit, att tjänstgöringspenningarna måtte bestämmas till åtminstone sammanlagda beloppet av tjänstgöringspenningarna i Östra härads domsaga, 1,200 kronor, och i Västra härads domsaga, 700 kronor, eller sålunda till minst 1,900 kronor, varjämte visst, icke för knappt tillmätt förvaltningsbidrag borde utgå.

Göta hovrätt har härom uttalat, att anledning icke syntes föreligga att anslå medel till särskilt förvaltningsbidrag åt häradshövdingen.

Departements-
chefen.

Beträffande de allmänna synpunkter, som numera torde böra anläggas på frågor om reglering av domsagoområden, får jag hänvisa till de principuttalanden i ämnet, som av mina företrädare i ämbetet gjorts i framställningar till 1926 och 1931 års riksdagar och vilka uttalanden, på sätt av mig förut berörts, av nämnda riksdagar biträtts.

I bästa överensstämmelse med den av statsmakterna sålunda godtagna ståndpunkten står det av justitieombudsmannen framlagda förslaget om att Östra härads domsaga bör uppgå i en större enhet. Beträffande sättet för regleringens verkställande råder i detta fall ingen tvekan, i det att — bortsett från den av stadsfullmäktige i Nässjö framkastade regleringstanken, vilken för närvarande icke synes böra komma under närmare övervägande — endast föreligger justitieombudsmannens av länsstyrelsen och hovrätten understödda förslag om sammanslagning av domsagan med Västra härads domsaga.

Den mot detta förslag framställda invändningen, att den nya domsagan skulle bli allt för arbetstyngd, synes mig sakna fog. Av de anförda statistiska uppgifterna angående arbetsmängden i de nuvarande domsagorna framgår, att, därest desamma under femårsperioden 1927—1931 varit förenade till en domsaga, i denna skulle hava handlagts i medeltal årligen 2,268 lagfarts- och inteckningsärenden samt genom slutligt utslag hava avgjorts i medeltal årligen 62 tvistiga civilmål, 59 s. k. strafflagsmål och 339 andra brottmål. De angivna talen ställa den blivande domsagan, då det gäller den beräkneliga arbetsbördan, närmast i paritet med den angränsande Tveta, Vista och Mo domsaga, där motsvarande siffror under samma femårsperiod i medeltal årligen utgjort: 2,000 lagfarts- och inteckningsärenden, 61 tvistiga civilmål, 52 strafflagsmål och 412 andra brottmål, samt Östbo och Västbo härads domsaga, där motsvarande antal varit 2,176, 81, 47 och 233. Jämväl i fråga om folkmängden kommer den nya domsagan att nära ansluta sig till de nämnda grannsagorna, i

det invånarantalet bliver omkring 50,300 personer mot omkring 50,600 i Tvetadomsagan och omkring 56,600 i Östbo-Västbodomsagan. Norra och Södra Vedbo härads domsaga är något mindre till invånarantalet men närmar sig, såsom siffrorna i förutnämnda tabell utvisa, i arbetsmängd den sammanslagna, nya domsagan. Av de anförda siffrorna framgår sålunda, att den nya domsagan ingalunda vare sig i fråga om arbetsmängd eller invånarantal kommer att avvika från vad härutinnan inom länet får anses normalt. I detta sammanhang ber jag vidare få erinra om den nu ikraftträdande inskrivningsreformen, vilken är ägnad att i hög grad förenkla domsagopersonalens bestyr med lagfarts- och inteckningsärenden. Väl håller jag för sannolikt, att i den nya domsagan bör anställas en sekreterare. Men då — såsom jag får tillfälle att i annat sammanhang närmare utveckla — med en dylik anordning äsyftas att åt häradshövdingen söka förbehålla utövningen av alla viktigare domargöromål, kommer anordningen icke, såsom den skiljaktige ledamoten av Göta hovrätt förmenat, att främja en ökad användning av unga domarvikarier i domsagan utan fasthellre att så långt möjligt göra detta obehövt.

Icke heller eljest synes mig befogade invändningar mot ifrågavarande förslag till reglering av de därav berörda domsagorna kunna göras. Till förman för förslaget talar ock, att dess genomförande skulle — såsom i det följande närmare kommer att uppvisas — medföra en icke oväsentlig minskning av statsverkets kostnader för domstolsorganisationen. På nu anförda skäl tillstyrker jag det föreliggande förslaget.

Den genom sammanslagningen uppkommande domsagan — vilken på sätt i ärendet föreslagits lämpligen synes böra benämnas Njudungs domsaga — hör till undvikande av rubbning i bestående förhållanden omfatta två tingslag, det ena, bestående av Östra härads domsaga, med tingsställe i Vetlanda och det andra, bestående av Västra härads domsaga, med tingsställe i Sävsjö. I vartdera tingslaget böra självfallet liksom hittills hållas minst tio allmänna tingssammanträden om året. Blir sammanslagningen beslutad, har jag för avsikt att framdeles föreslå Kungl. Maj:t, att kansliet förlägges till Sävsjö.

Den förändrade indelningen föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1934.

Beträffande tjänstgöringspenningarna åt häradshövdingen i den blivande Njudungs domsaga, synas desamma lämpligen böra bestämmas till 1,200 kronor eller det belopp, som i sådant avseende utgår i Östra härads domsaga. Något förvaltningsbidrag torde med hänsyn till den ökade sportelinkomst, som måste medfölja regleringen, icke böra ifrågakomma. Netto-behållningen av Njudungs domsaga kan för övrigt förutses bliva av sådan storlek, att häradshövdingen därstädes icke kommer att bliva berättigad till s. k. partiell löneförbättring i form av lönefyllnad och resekostnadsbidrag.

Till närmare upplysning angående statsverkets årliga kostnader för personalen uti ifrågavarande domsagor för närvarande och efter sammanläggningen får jag hänvisa till följande uppställning:

	För när- varande kronor	Efter samman- läggningen kronor
Lön för 2, respektive 1 häradshövding	9,000	4,500
Tjänstgöringspenningar	1,900	1,200
Lönefyllnad och resekostnadsbidrag	3,400	—
Dyrtidstillägg	4,032	2,016
Ingen, respektive 1 sekreterare, bidrag därtill i nor- mala fall	—	3,000
Dyrtidstillägg	—	420
2, respektive 1 förste notarie	4,800	2,400
Dyrtidstillägg, högst	1,344	672
Ingen, respektive 1 andre notarie, bidrag därtill, högst	—	1,000
Dyrtidstillägg, högst	—	504
Summa kronor	24,476	15,712

En årlig besparing av minst 8,700 kronor kommer sålunda i normala fall (d. v. s. om icke sekreterare i högre lönegrad förordnas) att uppstå för statsverket.

Då för häradshövdingarna i Östra härads och Västra härads domsagor lön och tjänstgöringspenningar utgå med sammanlagt 10,900 kronor men motsvarande löneförmåner åt häradshövdingen i Njudungs domsaga föreslagits skola utgöra $(4,500 + 1,200 =) 5,700$ kronor, kan vid bifall till föresvarande regleringsförslag anslaget till justitiestat under Göta hovrätt för nästkommande budgetår minskas med hälften av skillnaden mellan nämnda båda belopp eller 2,600 kronor.

Jag övergår härefter till behandlingen av den andra regleringsfrågan eller frågan om

B. Skånings, Valle och Vilske härads domsagas uppdelning å angränsande domsagor.

Skaraborgs län är i judiciellt avseende indelat i sex domsagor. Av dessa omfattar Skånings, Valle och Vilske härads domsaga den mellersta delen av länets södra hälft. De angränsande domsagorna inom denna del av länet äro Åse, Viste, Barne och Laske härads domsaga i väster samt Gudhems och Kåkinds härads ävensom Vartofta och Frökinds härads domsagor i öster och i sydost. Skåningsdomsagan är indelat i två tingslag, Skånings och Valle härads tingslag med tingsställe i Skara samt Vilske härads tingslag med tingsställe i Floby, beläget vid västra stambanan 14 kilometer

väster om Falköping. Såväl i Skara som i Floby finnas användbara tingshus. Kansliet för domsagan är inrymt i tingshuset i Skara.

Sistnämnda stad står i direkt järnvägsförbindelse med, bland andra orter, Vara köping, tingsställe och kansliort för Åsedomsagan, som bildar ett tingslag, Skövde, kansliort för Gudhemsdomsagan, vilken omfattar två tingslag, och Stenstorp, tingsställe för Gudhems härads tingslag inom sistnämnda domsaga.

Skåningsdomsagans areal utgör 983 kvadratkilometer, dess invånarantal uppgick den 31 december 1931 till 23,567 personer, varav i Skånings och Valle härader 17,895 personer (Valle härad 5,066 invånare) samt i Vilske härad 5,672 personer. I Åsedomsagan utgjorde folkmängden vid samma tidpunkt 32,936 personer, i Gudhemsdomsagan 26,202 personer och i Vartoftadomsagan 33,556 personer.

I var och en av de nämnda domsagorna hållas årligen tio allmänna tings- sammanträden, fördelade, i de fall där domsagan omfattar två tingslag, med fem sammanträden å vartdera tingslaget. Därutöver förekomma i Skåningsdomsagan fem, i Gudhemsdomsagan ett och i Vartoftadomsagan tre sammanträden med tremansnämnd.

Beträffande arbetsbördan i de olika domsagorna framgår av rättsstatistiken, att under femårsperioden 1927—1931 antalet lagfarts- och in-teckningsärenden i genomsnitt årligen utgjort, i Skånings, Valle och Vilske härads domsaga 1,188, därav i Skånings och Valle härads tingslag 898 och i Vilske härads tingslag 289, i Åse, Viste, Barne och Laske härads domsaga 1,408, i Gudhems och Kåkindes härads domsaga 1,254 samt i Vartofta och Frökinds härads domsaga 1,424. Antalet genom slutligt utslag under samma femårsperiod slutligt avgjorda tvistemål och brottmål framgår av följande tabell.

D o m s a g a	Tvistemål		Brottmål	
	Tredskovis avdömda eller omedelbart medgivna	Övriga (d. v. s. tvistiga)	S. k. straff- lagsmål (redo- visade i rätts- stat. tab. 7, kol. 2—7)	Övriga
Skånings, Valle och Vilske	18	51	33	163
därav i Skånings och Valle härads tingslag	15	42	25	125
och i Vilske härads tingslag	3	9	8	38
Åse, Viste, Barne och Laske	49	50	24	146
Gudhems och Kåkindes	23	35	17	109
Vartofta och Frökinds	52	44	29	256

Av det anförda framgår, att Skånings, Valle och Vilske domsaga i fråga om arbetsbörda och invånarantal tillhör de mindre domsagorna i riket. I den plan till rikets indelning i domsagor i anledning av processreformen, som åtföljer det den 29 augusti 1928 av särskilt tillkallade sakkunniga av-

givna betänkandet angående ordnande av vissa ekonomiska och organisatoriska förhållanden vid genomförande av rättegångsreformen, har ej heller räknats med att domsagan skulle komma att såsom sådan bestå. Nämda plan upptager för Skaraborgs län två alternativa indelningsförslag, det ena, i fortsättningen betecknat såsom alternativ I, avseende länets indelning i fem domkretsar, det andra, här nedan betecknat såsom alternativ II, dess indelning i fyra domkretsar. Båda alternativen överensstämmer i fråga om Skåningsdomsagan så till vida, att Vilske härads tingslag överföres till Vartoftadomsagan, vilken i övrigt jämväl skulle omfatta Falköpings stad. Skånings och Valle härads tingslag däremot föreslås skola antingen, enligt alternativ I, jämte Barne och Laske härader av Åsedomsagan samt Skara stad bilda en domkrets (återstoden av Åsedomsagan eller Åse och Viste härader föreslås sammanslagen med Kinnefjärdings. Kinne och Kallands härads domsaga samt Lidköpings stad till en domkrets) eller ock, enligt alternativ II, tillika med Gudhemsdomsagan samt städerna Skara, Skövde och Hjo utgöra en domkrets. I övrigt innebär planen, enligt alternativ I, att Gudhemsdomsagan allenast utökas med städerna Skövde och Hjo och, enligt alternativ II, att Åse- och Kinne- domsagorna jämte Lidköpings stad bilda en domkrets. Vadsbo härads domsaga bibehålles enligt båda alternativen oförändrad.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 april 1930 har *riksdagens justitieombudsman* — under erinran bland annat om förberörda principuttalande av 1926 års riksdag till förmån för en successiv omreglering av domsagorna till större enheter — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vid i maj 1930 inträffande vakans i häradshövdingämbetet i Skåningsdomsagan taga i övervägande, huruvida icke domsagan borde, i överensstämmelse med vad i alternativ II angivits, uppdelas å Gudhems- och Vartoftadomsagorna. Justitieombudsmannen har därvid förordat, att till undvikande av onödig rubbning i bestående tingslagsindelning en var av de nya Gudhems- och Vartoftadomsagorna skulle åtminstone tillsvidare få bestå av två tingslag. I den förra domsagan borde sålunda Skånings och Valle härader fortfarande bilda ett tingslag och det andra tingslaget utgöras av den nuvarande Gudhemsdomsagan, vars båda härader, för närvarande var för sig ett tingslag, alltså borde förenas till ett dylikt och erhålla tingsställe helst i Skövde eller, därest detta med hänsyn till nödvändigheten av att för sådan händelse där uppföra tingshus icke ansåges lämpligt, i Stenstorp. Inom den föreslagna Vartoftadomsagan kunde, ehuru densamma lämpligen borde omfatta allenast ett tingslag med tingsställe i Falköping, de sammanförda delarna tillsvidare i anseende till deras jämförelsevis nya och lämpliga tingshus i Tidaholm respektive Floby bibehållas såsom tingslag var för sig. Beträffande tingsordningen i de utvidgade domsagorna borde i varje tingslag förrättas tio allmänna tingssammanträden om året. Kansliorterna borde såsom hittills förbliva i Skövde för Gudhemsdomsagan och i Falköping för Vartoftadomsagan.

Den närmare motiveringen för de av justitieombudsmannen sålunda förordade åtgärderna kan inhämtas i dennes ämbetsberättelse till 1931 års riksdag, där skrivelsen i ämnet finnes å sid. 217 o. f. i sin helhet intagen.

Över justitieombudsmannens framställning har, på grund av remiss, Göta hovrätt efter hörande av tingslagsborna, häradsrätterna och domha-

vandena i de berörda domsagorna samt länsstyrelsen i Skaraborgs län, av-
givit utlåtande i skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 mars 1931.

Justitieombudsmannens regleringsförslag har avstyrkts av *tingslags-*
borna och häradsrätterna i Skåningsdomsagan men lämnats utan erinran
eller tillstyrkts av *tingslagsborna och häradsrätterna i Gudhems- och*
Vartoftadomsagorna. Skånings och Valle häradsbor hava därvid uttalat,
att, därest en ändring i domsagoindelningsen nödvändigt skulle ske, den-
samma borde verkställas i enlighet med alternativ I. Gudhems och
Kåkinds häradsbor samt Gudhems häradsrätt hava emellertid hemställt,
att i samband med domsagoregleringen förening av häraderna i ett tings-
lag icke måtte genomföras. Skulle detta ändock ske, borde den gemen-
samma tingsstaden enligt Gudhemsbornas mening förläggas till Stenstorp
och enligt Kåkindsbarnas till Skövde.

Domhävandena hava samtliga tillstyrkt regleringsförslaget i dess helhet.

Länsstyrelsen har i sitt yttrande anført, att frågan om regleringen av
länets domsagor med hänsyn till de olika alternativ, som i sådant hänse-
ende framkommit, lämpligen borde upptagas till behandling i ett sam-
manhang och att, innan så kunde ske, någon ändring i bestående förhål-
landen icke borde vidtagas. För den händelse justitieombudsmannens
ifrågasatta regleringsförslag emellertid ansåges böra omedelbart komma
till stånd, hade länsstyrelsen intet att erinra mot detsamma.

Göta hovrätt har i sitt förberörda utlåtande den 3 mars 1931 erinrat,
bland annat, att lösningen av ifrågavarande regleringsfrågor måste
röna inflytande av den ställning, statsmakterna komme att intaga till
frågan om de mindre städernas förenande i judiciellt avseende med an-
gränsande domsaga. Med hänsyn till vad som i sistnämnda avseende ytt-
rades i propositionen nr 80 till 1931 års riksdag angående huvudgrunderna
för en rättegångsreform syntes kanske samtliga städer i Skaraborgs län
— av vilka ingen hade en av tre ledamöter bestående rådhusrätt — komma
att berövas den egna jurisdiktionen. För sådan händelse skulle städerna
Skara, Skövde och Hjo komma att i sinom tid ingå i den av justitieom-
budsmannen föreslagna Gudhemsdomsagan, därvid emellertid skulle upp-
komma en domkrets, som redan på grund av sin sammansättning och stor-
lek (omkring 64,000 invånare, varav 20,000 i städerna) vore avgjort olämplig.
På grund härav och då det syntes mindre lämpligt att genomföra en
indelning, som kanske ej finge bestå vid de förändringar, som kunde be-
finnas önskvärda i samband med rättegångsreformen, funne sig hovrätten
böra avstyrka, att åtgärder för det dåvarande vidtoges för omreglering av
ifrågavarande domsagor.

I detta ärende hava vidare *ombud för samtliga kommuner*, utom en,
inom Skånings och Valle härads tingslag inkommit med en framställning
till Kungl. Maj:t, däri — under erinran om de båda regleringsalternativ,
som av rättegångsreformens ekonomiska sakkunniga framlagts — *dels*
anförts, att innan det av justitieombudsmannen framställda regleringsför-
slaget företogs till avgörande, utredning syntes böra verkställas angående
vilketdera av de båda alternativen vore lämpligast för att av de berörda
domsagorna jämte inom desamma belägna städer skapa den mest tillfreds-
ställande organisationen av de nya domsagorna. *dels* och hemställt, att i
avbidan på en dylik utredning åtgärder för Skånings, Valle och Vilske
härads domsagas uppdelning på sätt justitieombudsmannen föreslagit icke
måtte vidtagas.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 september 1930 hava *stadsfullmäktige*
i Skara avslutit sig till nyssnämnda framställning.

Den 29 maj 1931 anbefallde Kungl. Maj:t — under uttalande att vid sidan av det av justitieombudsmannen framställda regleringsförslaget jämväl borde komma under övervägande det av de särskilda sakkunniga såsom alternativ I framlagda förslaget till reglering av Skånings, Valle och Vilske härads, Gudhems och Kåkinds härads, Åse, Viste, Barne och Laske härads samt Kinnefjärdings, Kinne och Kållands härads domsagor — Göta hovrätt att, efter vederbörandes hörande, till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och yttrande, huruvida och under vilka betingelser nämnda regleringsförslag eller annat dylikt förslag, som i förevarande sammanhang kunde vara framställt, kunde komma till förverkligande.

Ur den med anledning härav av Göta hovrätt med skrivelse den 1 december 1931 till Kungl. Maj:t överlämnade utredning inhämtas följande.

Tingslagsborna och häradsrätterna i Skåningsdomsagan hava, under fasthållande av de yttranden som av dem avgivits i anledning av regleringsalternativ II, hemställt, att vid bestående förhållanden i fråga om domsagan måtte få förbli. Tingslagsborna och häradsrätten i Gudhems härads tingslag hava vidblivit sitt tidigare avgivna förord för sistnämnda alternativ, varemot häradsrätten och tingslagsborna i Kåkinds härads tingslag nu föredragit en reglering, som i enlighet med alternativ I till Gudhemsdomsagan lade allenast Skövde och Hjo städer. Åsedomsagens tingslagsbor och häradsrätt hava avstyrkt vidtagande av varje ändring i domsagoindelningen i länet, som berörde domsagan, under uttalande tillika att, därest en dylik ändock skulle komma till stånd, densamma borde för domsagens vidkommande ske enligt alternativ II, d. v. s. densammas förening i sin helhet med Kinnedomsagan. I sistnämnda domsaga slutligen hava tingslagsbor och häradsrätt motsatt sig genomförandet av varje reglering, som ej avsåge allenast staden Lidköpings införlivande med domsagan i judiciellt avseende. Skulle en ytterligare utökning av domsagan ovillkorligen anses påkallad, borde detta lämpligast åstadkommas sålunda, att Skånings och Valle härader eller enbart förstnämnda härad tillfördes densamma.

Av *domhavandena* har t. f. domhavanden i Skåningsdomsagan, vilken tidigare för domsagens vidkommande förordat genomförandet av alternativ II, med hänsyn till det ändrade läge, vari frågan om de mindre magistratsstädernas bibehållande vid egen jurisdiktion genom 1931 års riksdags ställningstagande i denna fråga kommit, ansett, att en reglering av densamma enligt alternativ I företrädesvis borde komma till stånd. Enahanda uppfattning intages numera på samma grunder jämväl av domhavanden i Gudhemsdomsagan, dock att med Gudhemsdomsagan, utöver städerna Skövde och Hjo, borde införlivas jämväl Ransbergs, Mölltorps och Karlsborgs socknar av Vadsbo södra tingslag. Domhavanden i Åsedomsagan däremot har avstyrkt vidtagande av varje regleringsåtgärd i fråga om länets domsagor, intill dess dels frågan om möjlighet att lägga stad under landsrätt trots stadens bestridande vunnit slutgiltig lösning dels ock reformen av inskrivningsväsendet, enligt vilken nya specialiserade fastighetsböcker skulle uppläggas i samtliga domsagor, genomförts. I valet mellan regleringsalternativen I och II föredroge emellertid denne domhavande obetingat det senare, då det, bland annat, för Åsedomsagens invånare innebäre att de finge behålla sitt nuvarande centralt belägna tingsställe i Vara. T. f. domhavanden i Kinnedomsagan slutligen har givit uttryck åt enahanda uppfattning i ärendet som domsagens tingslagsbor och häradsrätt.

Stadsfullmäktige i Skara hava uttalat sig till förmån för en framtida

reglering av länets domsagor i enlighet med alternativ I men, på skäl som redan anförts i domhavandens i Åsedomsgagan yttrande, ansett, att en dylik reglering för närvarande varken vore nödig eller påkallad. Av stadsfullmäktige i Skövde — vilka förklara sig icke hava med yttrandet tagit ståndpunkt till frågan om stadens läggande under landsrätt — hemställes, att Gudhemsdomsgagan måtte förstöras, i första hand genom överförande till densamma av Ransbergs, Mölltorps och Karlsborgs socknar i Vadsbo södra tingslag samt det i nyssnämnda tingslag ingående förutvarande Binnebergs tingslag och i andra hand genom förening, på sätt regleringsalternativ II förutsätter, med Skånings och Valle härader, därvid erinras, att sistnämnda härad tidigare ända till år 1864 tillhört domsgagan. Hjo stadsfullmäktige uttala, att därest staden mot dess önskan berövades egen jurisdiktion, det finge anses självfallet, att den komme att lyda under Gudhemsdomsgagan; och hado stadsfullmäktige beträffande den nu föreliggande frågan om uppdelning av Skåningsdomsgagan intet att erinra. Stadsfullmäktige i Lidköping slutligen anmäla — under förutsättning att en omreglering av länets domsagor skall vidtagas och städerna ingå i desamma — sin anslutning till alternativ I, varjämte förordas, att för sådan händelse jämväl Saleby pastorat i Skånings härad överföres till den nya Kinnedomsagan.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län tillstyrker, att en reglering av Skåningsdomsgagan och densamma angränsande domsagor omedelbart kommer till stånd, samt förordar, att denna reglering verkställs i enlighet med alternativ I.

Göta hovrätt har i sin förberörda skrivelse den 1 december 1931 avstyrkt, att åtgärder för närvarande vidtoges för omreglering av ifrågavarande domsagor. Hovrätten har därvid framhållit, att om, såsom all sannolikhet talade för, städerna Skara, Skövde, Hjo och Lidköping i judiciellt avseende förenades med omkringliggande domsaga, en var av de här ifrågakomna domsagorna därefter skulle få en sådan omfattning, att en ytterligare utökning icke vore tillräddlig åtminstone med nuvarande organisation av arbetet i lantdomstolarna. Ej heller kundo det anses välbetänt att, innan processreformen blivit genomförd och man hunnit få någon erfarenhet av dess verkningar och innan det blivit avgjort, vilka städer skulle med omgivande domsagor förenas, företaga en omreglering, som kanske ej finge bestå vid de förändringar, som då kunde befinnas önskvärda. Särskild vikt borde även fästas vid det förhållandet att ortsbefolkningen i de trakter, som skulle få sina tings- och kansliförhållanden ändrade genom den nya regleringen, vare sig denna genomfördes enligt ena eller andra förslaget, enhälligt motsatt sig densamma, och att icke från något håll anförts, att en omreglering skulle vara till fördel för rättsvårdens handhavande, fränsett att det för Vilske härads invånare torde innebära en fördel att få sitt domarkansli i Falköping i stället för i Skara.

Därest ändock en omreglering av de berörda domsagorna ansåges böra omedelbart komma till stånd, har hovrätten, med avstyrkande för närvarande av de förslag till partiella ändringar i de båda regleringsalternativen som i ärendet framförts, givit sitt förord åt en reglering i enlighet med alternativ I. Avgörande för hovrättens ställningstagande härvidlag hade varit, att enligt alternativ II Gudhems och Kinne domsagor med ett invånarantal, städerna inräknade, av omkring 64,500 respektive 73,500 personer skulle få en så stor omfattning, att hovrätten under inga förhållanden kunde tillstyrka antagandet av ett sådant förslag. Kinnedomsagan bleve

väl även enligt alternativ I med ett invånarantal, Lidköping inräknat, av omkring 55,800 personer större än vad hovrätten ansåge lämpligt. Vid bedömandet av denna fråga borde emellertid hänsyn tagas till vad i den av 1931 års riksdag godkända propositionen angående huvudgrunderna för en rättegångsreform uttalats därom, att handläggningen av rättegångsmålen vid lantdomstolarna borde i så stor utsträckning som möjligt förbehållas den ordinarie domaren, samt att handhavandet av expeditionsgöromålen och även, i den omfattning som betingades av arbetsbördan i domsagan, handläggningen av inskrivningsärenden borde anförtros åt en fast anställd sekreterare. Under förutsättning att nämnda riktlinjer angående organisationen av domstolarnas arbete bleve följda, ansåge sig hovrätten kunna godkänna en reglering enligt alternativ I jämväl beträffande Kinne domsaga.

Beträffande tingslagsindelningen i de tre nya domsagor, som enligt alternativ I skulle bildas eller Vartofta-Vilskedomsgatan, Barne-Skäningsdomsgatan och Åse-Kinnedomsgatan, har hovrätten föreslagit, att en var av de två förstnämnda domsagorna skulle omfatta två och den sistnämnda domsgatan ett tingslag. Nuvarande Vartoftadomsgatan samt Vilske härad och Skänings-Valle härader borde nämligen bibehållas såsom egna tingslag med tingsställen i Tidaholm respektive Floby och Skara, medan Barne och Laske härader borde utbrytas till ett nytt tingslag med tingsställe i Vara samt Åse och Viste härader ingå i gemensamt tingslag med nuvarande Kinnedomsgatan och alltså erhålla tingsställe i Lidköping. Såsom kansliorter för de tre domsagorna har hovrätten i nämnd ordning föreslagit Falköping, Skara och Lidköping.

**Departements-
chefen.**

När jag nu går att taga ställning till förevarande regleringsfråga, vill jag till en början ånyo erinra om den numera av statsmakterna antagna grundsatsen, att en successiv omreglering av de mindre domsagorna till större enheter bör eftersträvas. Den verkställda utredningen giver enligt min mening otvetydigt vid handen, att Skänings, Valle och Vilske härads domsaga på grund av sin ringa folkmängd och obetydliga arbetsbörda icke bör bibehållas såsom egen domkrets. De huvudsakliga hinder, som tidigare ansetts föreligga mot företagande av en domsagoreglering eller att man borde avvakta genomförandet av inskrivningsreformen och lösningen av frågan om städernas ställning i den av processreformen betingade nya judiciella indelningen, hava numera, sedan vid 1932 års riksdag lagstiftning å båda områdena genomförts och redan trätt i tillämpning, undanröjts. Vad särskilt sistnämnda spörsmåls inflytande på den föreliggande regleringsfrågan angår, synes man kunna utgå från, att samtliga städer i Skaraborgs län i sinom tid komma att få gemensam jurisdiktion med omgivande landsbygd. Även om Skara stad sålunda torde komma att i en framtid införlivas med Skäningsdomsgatan, får densamma emellertid alltjämt anses vara alltför liten för att giva en domare tillräcklig sysselsättning av mera kvalificerad art. Domsagan bör sålunda under alla förhållanden underkastas reglering.

Angående sättet härför råder i ärendet så till vida enstämmig uppfattning, att *Vilske* härads tingslag anses böra införlivas med Vartofta och

Frökinds härads domsaga. Även jag ansluter mig till detta förslag, vilket för häradet, därest detsamma, såsom jag anser böra tillsvidare bliva fallet, bibehålles såsom eget tingslag, enbart kommer att vara till fördel, i det att dess befolkning därigenom i Falköping — häradets naturliga avsättningsort — erhåller en mera lättillgänglig kansliort än den nuvarande. Den sålunda utvidgade domsagan synes böra benämnas Vartofta och Vilske domsaga. Till tingsordningen i domsagan synes icke nödigt att nu taga ställning utan kan därmed anstå till i samband med blivande verkställighetsbeslut i anledning av regleringen. Givet är emellertid, att minskning i nuvarande sammanträdesantalet, eller tio, i Vartofta och Frökinds tingslag icke får ske. Det synes sannolikt, att antalet allmänna tingssammanträden även i Vilske tingslag skall kunna ökas till tio om året.

I fråga om *Skånings och Valle* härads tingslag föreligga däremot två regleringsalternativ, de i det föregående såsom alternativen I och II be-tecknade. Av dessa anser jag väl i likhet med länsstyrelsen och Göta hov-rätt det förra äga företräde framför det senare. Men ej heller en reglering enligt alternativ I oförändrat anser jag böra i förevarande fall komma till stånd. Enligt min mening bör nämligen icke utan tvingande skäl rubbning äga rum i äldre tingslags omfattning. För min del finner jag den bästa lösningen av frågan om Skånings och Valle häraders placering inom en större domkrets vara att söka i häradenas förening med hela Åsedomsagan, därvid häradena och domsagan fortfarande böra bilda var sitt tingslag.

Därest en dylik förening bestått under femårsperioden 1927—1931 skulle, såsom av de förut anförda statistiska uppgifterna angående arbetsmängden i Åsedomsagan samt Skånings och Valle härads tingslag framgår, i den nya Åse-Skåningsdomsagan hava handlagts i medeltal årligen 2,306 lagfarts- och inteckningsärenden samt genom slutligt utslag avgjorts i medeltal årligen 92 tvistiga civilmål, 49 s. k. strafflagsmål och 271 andra brottmål. De angivna talen ställa domsagan, då det gäller den beräkneliga arbetsbördan, i paritet med den blivande Njudungs domsaga, där, såsom förut anförts, motsvarande siffror under samma femårsperiod i medeltal utgjort: 2,268 lagfarts- och inteckningsärenden, 62 tvistiga civilmål, 59 strafflagsmål och 339 andra brottmål. Jämväl i fråga om folkmängden kommer ifrågavarande nya domsaga att nära ansluta sig till Njudungsdomsagan, i det att invånarantalet bliver omkring 50,800 personer. Av de anförda siffrorna framgår sålunda, att den nya domsagan lika litet som Njudungsdomsagan i fråga om arbetsmängd eller invånarantal kommer att avvika från vad härutinnan bör anses normalt. Väl torde även i den nya Åse-Skåningsdomsagan böra anställas en sekreterare, men denna åtgärd är, såsom jag redan beträffande Njudungsdomsagan framhållit, ingalunda till olägenhet för domkretsen utan ägnad att åt densamma förbehålla bästa möjliga rättsvärd.

icke heller eljest synas mig befogade invändningar mot här ifrågavarande regleringsförslag kunna göras. Häradshövdingen i nuvarande Åse-domsagan C. Arhusiander, som haft tillfälle taga del av detsamma, har även för sin del godtagit förslaget, ehuru han helst sett att Valle härad införlivats med Gudhemsdomsagan. När Skara stad framdeles förenas med Åse-Skåningsdomsagan, lärers böra avgöras, huruvida Valle härad lämpligare bör förenas med Gudhems och Kåkindes härads domsaga. Samtidigt torde tagas under övervägande, huruvida icke kansliet — vilket tills vidare bör förläggas till Vara, där den nuvarande häradshövdingen är bosatt — bör förflyttas till Skara.

Den av mig sålunda förordade nya domsagan synes efter sina huvuddelar böra benämnas Åse och Skånings domsaga. I fråga om tingsordningen i densamma torde i vartdera tingslaget böra hållas minst tio allmänna tingssammanträden årligen. De nuvarande fem sammanträdena med tremansnämnd i Skånings och Valle härads tingslag böra sålunda utbytas mot allmänna tingssammanträden.

Till förmån för de av mig nu föreslagna domsagoregleringarna talar ock, att dessas genomförande skulle — såsom i det följande närmare kommer att uppvisas — medföra en icke oväsentlig minskning i statsverkets kostnader för domstolsorganisationen. Den förändrade indelningen föreslår jag skola såväl i fråga om Vartofta och Vilske domsaga som beträffande Åse och Skånings domsaga träda i tillämpning den 1 januari 1934.

Någon ökning i häradshövdingarnas i de nuvarande Vartofta- och Åse-domsagorna av statsmedel utgående avlöning lärers icke i anledning av regleringarna kunna komma i fråga och har ej heller ifrågasatts. Fastmera synes på grund av den blivande stegringen i sistnämnda häradshövdingssportelinkomster den för närvarande i Åsedomsagan utgående partiella lönefyllnaden kunna efter regleringen helt bortfalla.

En beräkning av statsverkets årliga kostnader för personalen uti ifrågavarande domsagor för närvarande och efter regleringen giver följande resultat:

		För när- varande.	Efter reg- leringen.
lön för 3, respektive 2 häradshövdingar	kronor	13,500	9,000
tjänstgöringspenningar	»	5,200	3,400
lönefyllnad och resekostnadsbidrag	»	5,800	1,600
dyrtidstillägg	»	6,048	4,032
ingen, respektive 1 sekreterare, bidrag härtill i normala fall	»	—	3,000
dyrtidstillägg	»	—	420
3, respektive 2 förste notaries	»	7,200	4,800
dyrtidstillägg, högst	»	2,016	1,344
2 andre notaries, bidrag därtill, högst	»	2,000	2,000
dyrtidstillägg, högst	»	1,008	1,008
Summa kronor		42,772	30,604

En årlig besparing av minst 12,100 kronor kommer sålunda i normala fall (d. v. s. om icke sekreterare i högre lönegrad förordnas) att uppstå för statsverket.

Då för häradshövdingen i Skånings, Valle och Vilske härads domsaga lönen utgör 4,500 kronor och tjänstgöringspenningarna 1,800 kronor, tillhopa 6,300 kronor, kan vid bifall jämväl till förevarande regleringsförslag anslaget till justitiestat under Göta hovrätt för nästkommande budgetår minskas med ytterligare 3,150 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda under A) och B) anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels besluta, att Östra härads domsaga i Jönköpings län skall från och med den 1 januari 1934 förenas med Västra härads domsaga till en domsaga, som efter indelningsändringen skall benämnas Njudungs domsaga;

dels fastställa avlöningsförmånerna för häradshövdingen i *Njudungs domsaga* sålunda:

lön	kronor 4,500	
tjänstgöringspenningar	» 1,200	5,700;

dels besluta, att Skånings, Valle och Vilske härads domsaga skall från och med den 1 januari 1934 uppdelas å Vartofta och Frökinds härads samt Åse, Viste, Barne och Laske härads domsagor sålunda, att Vilske härad tillägges den förra domsagan, som efter indelningsändringen skall benämnas Vartofta och Vilske domsaga, samt Skånings och Valle härader tillägges den senare domsagan, som efter indelningsändringen skall benämnas Åse och Skånings domsaga;

dels fastställa avlöningsförmånerna för häradshövdingarna i de utvidgade domsagorna sålunda:

i Vartofta och Vilske domsaga:

lön	kronor 4,500	
tjänstgöringspengar	» 1,900	6,400

i Åse och Skånings domsaga:

lön	kronor 4,500	
tjänstgöringspengar	» 1,500	6,000;

dels ock minska det i riksstaten uppförda *ordinarie* anslaget till justitiestat under Göta hovrätt från dess nuvarande belopp kronor 267,313, med 5,750 kronor till » 261,563.

[18.] 16. Justitiestat under hovrätten över Skåne och Blekinge. Det under denna punkt upptagna anslaget utgår för innevarande budgetår med ett belopp av 108,913 kronor. Liksom vid behandlingen av motsvarande anslag under Göta hovrätt har jag även här att föreslå vidtagande av en åtgärd, varigenom — förutom andra fördelar — även vinnes, att anslaget kan något minskas. Sedan häradshövdingämbetet i Bräkne härads domsaga blivit ledigt den 1 oktober 1932, har nämligen fråga väckts att i judiciellt hänseende förena domsagan antingen med Listers härads domsaga eller med Karlshamns stad.

Bräkne härads domsaga omfattar ett tingslag med tingsställe och domsagens kansli i Bräkne-Hoby samt gränisar i väster till Listers härads domsaga. Listers härads domsaga omfattar likaledes ett tingslag; den har tingsställe i Sölvesborg, där även domsagens kansli är beläget. Karlshamns stad inneslutes av Bräkne härads domsaga. Båda domsagorna genomkorsas i riktning öster—väster av Blekinge kustbanor och i närheten av gränsen mellan domsagorna i riktning norr—söder går Karlshamn—Vislanda—Bolmens järnväg. I västra delen av Listers härad löper i norr—söder järnvägslinjen Sandbäck—Olofström samt å Listerhalvön i öster—väster järnvägslinjen Sölvesborg—Hörviken. Nära Bräkne härads östra gräns går linjen Ronneby—Tingsryd—Växjö. Härtill kommer ångbåstrafiken längs kusten och den huvudsakligen kring Karlshamn och Sölvesborg koncentrerade omnibustrafiken.

Arealen utgör för Bräkne härads domsaga 678.⁸³ kvadratkilometer och för Listers härads domsaga 670.²⁴ kvadratkilometer. Vid 1932 års ingång utgjorde befolkningssiffran i Bräkne härads domsaga 21,777, i Listers härads domsaga 24,459 och i Karlshamn 7,658 personer.

I en var av Bräkne härads och Listers härads domsagor hållas årligen tio allmänna tingssammanträden. På statsverkets bekostnad är i vardera domsagan anställt allenast ett rättsbildat biträde, nämligen en förste notarie.

Beträffande arbetsbördan i de båda domsagorna och Karlshamns rådhusrätt framgår av rättsstatistiken, att under femårsperioden 1927—1931 antalet lagfarts- och inteckningsärenden i genomsnitt årligen utgjort, i Bräkne härads domsaga 983, i Listers härads domsaga 1,261 och i rådhusrätten 413. Antalet under samma femårsperiod slutligt avgjorda tvistemål och brottmål framgår av följande tabell.

	Tvistemål		Brott mål	
	Tredskovis avdömda eller omedelbart medgivna	Övriga (d. v. s. tvistiga)	S. k. straff- lagsmål (redo- visade i rätts- stat. tab. 7, kol. 2—7)	Övriga
Bräkne härads domsaga	23	36	17	92
Listers härads domsaga	29	33	27	108
Summa	52	69	44	200
Karlshamns rådhusrätt	51	23	25	143

Förslag om förening av Bräkne härads och Listers härads domsagor, vilka före 1848 bildat en enda domsaga, väcktes år 1884 av nya lagberedningen och år 1924 av justitieombudsmannen men föranledde ingendera gången någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Med stöd av lagen den 17 juni 1932 om stads- och landsbygds förenande i judiciellt hänseende kan Kungl. Maj:t i vissa fall förordna, att i stad med egen rådhusrätt denna skall upphöra samt staden förenas med domsaga. Utan samtycke av stadsfullmäktige kan för närvarande icke någon sådan åtgärd vidtagas med Karlshamn, och verkställda undersökningar ha givit vid handen, att någon förening av staden med Bräkne härads domsaga icke kan ske utan avsevärda kostnader för statsverket.

Sälunda har *hovrätten över Skåne och Blekinge*, som anbefallts inkomma med utredning jämte utlåtande i förevarande ärende, i sitt med anledning härav avgivna yttrande anfört, att även om det kunde antagas att en uppgörelse med Karlshamn i förevarande angelägenhet skulle kunna genomföras, vore det likväl att förvänta, att den för tillgodoseende av ersättningskrav från stadens sida skulle medföra betydande utgifter för statsverket. Då det för rättsvården ej kunde anses behövt att taga en dylik ekonomisk konsekvens, syntes det hovrätten, att med Karlshamns läggande under landsrätt borde anstå till dess lagen den 17 juni 1932 bleve tillämplig å densamma. Hovrätten avstyrkte sålunda Bräkne härads domsagas sammanslagning med Karlshamn. Sedermera hava *stadsfullmäktige i Karlshamn* förklarat sig för närvarande icke kunna samtycka till den ifrågasatta sammanslagningen, varigenom frågan härom förfallit.

Jag övergår till frågan om Bräkne härads domsagas förenande med Listers härads domsaga.

Vid de sammanträden inför häradsrätterna, som i ärendet hållits med ombud för de olika tingslagens invånare, har övervägande uttalats en önskan att någon förändring i judiciellt hänseende för ifrågavarande domkretsar icke måtte komma till stånd. Ombuden för *Bräkne härad* hava ansett, att en domsaga omfattande nuvarande Bräkne och Listers härad skulle bli för stor och sålunda svårskött. Kansliet för en sådan domsaga borde ligga i Karlshamn, vilket skulle förorsaka stora nybyggnads- och underhållskostnader. Tingslagsborna hade för kort tid sedan med avsevärda uppoftningar låtit istandsätta ett nytt tidsenligt tingshus i Bräkne-Hoby och kunde icke påtaga sig nya kostnader för samma ändamål. Ombuden för *Listers härad* hava förklarat, att genom en sammanslagning av domsagorna rättsskipningen skulle bli lidande samt nya kostnader åsamkas tingslagsborna, vilka nyligen låtit uppföra ett dyrbart tingshus i Sölvesborg. Skulle mot tingslagsbornas önskan en sådan sammanslagning äga rum yrkades, att den nya domsagan måtte uppdelas i två tingslag, vartdera motsvarande nuvarande Listers och Bräkne härads domsagor, med tio sammanträden om året i vartdera tingslaget, att den nybildade domsagans kansli måtte förläggas till Karlshamn eller Sölvesborg samt att domstolsväsendet och inskrivningsväsendet måtte anföras åt olika personer.

Av häradsrätterna har *Bräkne häradsrätt*, som beträffande de ekono-

miska spörsmålen hänvisat till tingslagsbornas yttrande, icke haft något att erinra mot en sammanslagning med Listers härads domsaga under förutsättning att Bräkne härad finge utgöra eget tingslag med tingsställe i Bräkne-Hoby eller Karlshamn, att allmänna tingssammanträden hölles med häradet i samma ordning som förut samt att åtminstone var fjortonde dag inskrivningsdag med häradet hölles i Bräkne-Hoby eller Karlshamn. *Listers häradsrätt* har uttalat sig för en sammanslagning av domsagorna allenast under förutsättning att de villkor, som tingslagsborna inom domsagan uppställt, iakttoges.

T. f. domhavanden i Bräkne härads domsaga har funnit göromålen i domsagan icke erbjuda kvalificerat arbete i tillräcklig omfattning för en fullt arbetsför domare. Därest av ekonomiska skäl hinder mötte för en sammanslagning av domsagan med Karlshamn, borde domsagan förenas med Listers härads domsaga. I sistnämnda fall torde häradena böra bilda vartdera ett tingslag med bibehållande av nuvarande tingsställen så länge de nu använda tingshusen vore i gott stånd. Allmänna tingssammanträden torde böra hållas i samma utsträckning som hittills och lämpligen med den ändring i fråga om tiden för sammanträdena, som bleve nödvändig för att dessa under tingen skulle infalla var fjortonde dag. Inskrivningsdag borde hållas åtminstone var fjortonde dag och lämpligen i Karlshamn. *Häradshövdingen i Listers härads domsaga* har avstyrkt sammanläggningen av domsagorna, därest nuvarande domstolsorganisation skulle i allt väsentligt bibehållas, men ej velat uttala sig mot en sammanläggning, om inom den närmaste framtiden mera djupgående ändringar i domstolsorganisationen, exempelvis inskrivningsväsendets utbrytning, vore att förvänta.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har ansett, att en sammanslagning av de båda domsagorna vore så mycket mera påkallad såsom en första åtgärd för bildande av det större domsområde, vilket borde uppställas såsom ett framtidsmål, som några bärande skäl mot en dylik sammanslagning enligt hovrättens mening knappast kunde anföras. Det vore utan tvivel önskligt, att en sammanslagen Lister-Bräknedomsaga finge bilda ett tingslag med tingsställe i Karlshamn. Emellertid kunde berättigade invändningar göras mot en dylik anordning. I båda de nuvarande domsagorna finnes nämligen goda och ändamålsenligt inredda tingshus. De tingshusbyggnadsskyldiga i Bräkne härad hade så sent som år 1926 för avsevärda kostnader låtit ombygga tingshuset i Bräkne-Hoby, och i Listers härad hade ganska nyligen uppförts ett nytt tingshus. Med hänsyn därtill och då invånarna i den sammanslagna domsagan skulle — åtminstone i förhållande till vad nu vore fallet — få tämligen lång väg till tingen, om dessa förlades till Bräkne-Hoby eller Sölvesborg, torde den sammanslagna domsagan böra få bilda två tingslag, bestående det ena av Listers och det andra av Bräkne härad med tingsställen såsom förut i Sölvesborg och Bräkne-Hoby. En avgörande invändning mot sammanslagningen av domsagorna hade, då frågan tidigare behandlats, varit — med utgångspunkt från att domsagan borde få bilda två tingslag — att det icke med hänsyn till arbetsbördan i domsagan kunde åläggas häradshövdingen att hålla 10 allmänna sammanträden årligen i vartdera av tingslagen och att i följd därav sammanslagningen skulle medföra en försämring av den dittills gällande ordningen för rättsskipningens handhavande. Då emellertid i Frosta och Eslövs domsaga, vars arbetsbörda avsevärt överstege den sammanslagna arbetsbördan i Listers

och Bräkne härads domsagor, under åren 1916—1930 hållits 10 allmänna sammanträden årligen i vartdera tingslaget samt från och med år 1931 ett sammanträde i veckan under tingsperioderna, utan att någon av nämnda tingsordningar visat sig för betungande för häradshövdingen, torde hinder ej heller möta att ålägga häradshövdingen i den sammanslagna Lister- och Bräknedomsagan en jämförlig arbetsbörda. Såsom plats för kansli i den blivande domsagan har hovrätten ansett, att Sölvesborg borde givas företräde framför Bräkne-Hoby. Sölvesborg, där den blivande häradshövdingen för närvarande bodde, hade bättre kommunikationer och vore i stort sett lättare tillgängligt för domsagans invånare än Bräkne-Hoby. Även ur andra synpunkter borde den större orten Sölvesborg hava företrädesrätt. Även kunde Karlshamn ifrågasättas såsom plats för kansliet, då detta härigenom finge det centralaste läget, men då en sådan anordning torde tillskynda häradsborna en ganska betydande ökning i utgifter, torde därmed böra anstå, till dess Karlshamn även införlivades i domsagan. På grund av vad sålunda anförts har hovrätten hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för Bräkne härads domsagas förening med Listers härads domsaga till en domsaga, utgörande två tingslag med tingsställen i Bräkne-Hoby och Sölvesborg samt kansli i sistnämnda stad *samt att* i domsagan årligen måtte hållas tio allmänna sammanträden i vartdera tingslaget.

Länsstyrelsen i Blekinge län, som ur rättsvårdens synpunkt ej funnit något att erinra mot en sammanslagning av de båda domsagorna, helst om vardera domsagan bibehölles som självständigt tingslag, har emellertid ansett den bästa lösningen vara, att staden Karlshamn i judiciellt hänseende förenades med Bräkne domsaga och staden Sölvesborg med Listers domsaga, varför med en förändring i avseende å Bräkne domsaga borde anstå tills omständigheterna medgäve en sådan anordning som den angivna.

Beträffande de allmänna synpunkter, som enligt min uppfattning böra anläggas på frågor om reglering av domsagoområden, får jag hänvisa till vad jag i detta avseende yttrat vid behandlingen under nästföregående punkt av förslagen om reglering av vissa domsagor i Jönköpings och Skaraborgs län. *Departementa-
chefen.*

Vad det nu föreliggande ärendet angår, så utgör Bräkne härads domsaga med avseende å arbetsbörda och folkmängd en av de minsta domsagorna i riket. Mycket större är ej heller Listers härads domsaga. Genom en sammanslagning skulle enligt den senast tillgängliga befolkningsstatistiken folkmängden i den nybildade domsagan uppgå till 46,236 personer. De statistiska uppgifterna angående arbetsmängden i de nuvarande två domsagorna utvisa, att därest dessa under fem-årsperioden 1927—1931 varit förenade till en domsaga, i denna skulle hava handlagts i medeltal årligen 2,244 lagfarts- och inteckningsärenden samt genom slutligt utslag hava avgjorts 69 tvistiga civilmål, 44 s. k. strafflagsmål och 200 andra brottmål. Av de anförda siffrorna framgår, att den nya domsagan ingalunda vare sig i fråga om arbetsbörda eller invånarantal kommer att avvika från vad härutinnan får anses normalt. En sekreterare torde emellertid böra anställas i domsagan.

Den genom sammanslagningen uppkommande domsagan — vilken lämpligen synes böra benämnas Bräkne och Listers domsaga — bör till undvikande av rubbning i bestående förhållanden omfatta två tingslag, det ena, bestående av Bräkne härads domsaga, med tingsställe i Bräkne-Hoby och det andra, bestående av Listers härads domsaga, med tingsställe i Sölvesborg. I vartdera tingslaget böra självfallet liksom hittills hållas minst tio allmänna tingssammanträden om året. Blir sammanslagningen beslutad, har jag för avsikt att framdeles föreslå Kungl. Maj:t, att kansliet förläggas till Sölvesborg. Den förändrade indelningen föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1934.

Beträffande tjänstgöringspenningarna åt häradshövdingen i den blivande Bräkne och Listers domsaga synas dessa lämpligen böra bestämmas till 1,500 kronor eller det belopp, som i sådant avseende utgår i Listers härads domsaga. Något förvaltningsbidrag torde, med hänsyn till den ökade sportelinkomst som måste medfölja regleringen, icke böra ifrågakomma. Nettobehållningen av domsagan kan för övrigt förutses bliva av sådan storlek, att häradshövdingen icke kommer att bliva berättigad till s. k. partiell löneförbättring i form av lönefyllnad och resekostnadsbidrag.

Till närmare upplysning angående statsverkets årliga kostnader för personalen uti ifrågavarande domsagor för närvarande och efter sammanslagningen får jag hänvisa till följande uppställning:

		För närvarande	Efter sammanslagningen
Lön för 2, respektive 1 häradshövding	kronor	9,000	4,500
tjänstgöringspenningar	»	2,800	1,500
lönefyllnad	»	2,800	—
dyrtidstillägg	»	4,032	2,016
sekreterare, bidrag därtill i normala fall	»	—	3,000
dyrtidstillägg	»	—	420
förste notarie, högst	»	4,800	2,400
dyrtidstillägg, högst	»	1,344	672
andre notarie, bidrag därtill, högst	»	—	1,000
dyrtidstillägg, högst	»	—	504
Summa kronor		24,776	16,012.

En årlig besparing av minst 8,700 kronor kommer sålunda i normala fall — d. v. s. om icke sekreterare i högre lönegrad förordnas — att uppstå för statsverket.

Då för häradshövdingarna i Bräkne härads och Listers härads domsagor lön och tjänstgöringspenningar utgå med sammanlagt 11,800 kronor men motsvarande löneförmåner åt häradshövdingen i Bräkne och Listers domsaga föreslagits skola utgöra ($4,500 + 1,500 =$) 6,000 kronor, kan vid bifall till förevarande regleringsförslag anslaget till justitiestat under hov-

rätten över Skåne och Blekinge för nästkommande budgetår minskas med hälften av skillnaden mellan nämnda båda belopp eller 2,900 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att Bräkne härads och Listers härads domsagor skola från och med den 1 januari 1934 för-
enas till en domsaga, vilken efter sammanslagningen
skall benämnas Bräkne och Listers domsaga;

dels fastställa avlöningsförmånerna i sistnämnda
domsaga sålunda:

lön	kronor 4,500
tjänstgöringspenningar	» 1,500 6,000;

dels ock minska det i riksstaten uppförda *ordinarie*
anslaget till justitiestat under hovrätten över Skåne
och Blekinge från dess nuvarande

belopp	kronor 108,913
med 2,900 kronor till	» 106,013.

[19.] 17. **Partiell löneförbättring för häradshövdingarna.** Till beredande av partiell löneförbättring för häradshövdingarna har riksdagen under åtskilliga år beviljat extra anslag. Löneförbättringen utgöres av dels lönefyllnad och dels resekostnadsbidrag. För bestämmande av lönefyllnadens belopp tillämpas en fallande skala, grundad i huvudsak på storleken av häradshövdingarnas nettoinkomster (se proposition nr 334 till 1920 års riksdag, sid. 10 o. f.). För budgetåret 1928/1929 verkställdes senast en omräkning av beloppen, grundad på av häradshövdingarna för åren 1923—1926 lämnade statistiska uppgifter rörande sportelinkomster och förvaltningsutgifter i respektive domsagor. På grundval av denna beräkning anvisades av 1928 års riksdag för budgetåret 1928/1929 ett anslag å 134,800 kronor, och förutsattes därvid, i likhet med vad dittills varit fallet, att de för de särskilda domsagorna avsedda beloppen borde bliva oförändrat gällande för en tidsperiod av fem år, såvida icke dessförinnan en definitiv löne reglering för häradshövdingarna mellankomme. I samband med vissa domsagoregleringar har emellertid anslaget sedermera nedsatts med sammanlagt 9,400 kronor, så att det för löpande budgetår utgår med 125,400 kronor.

I överensstämmelse med den uppfattning, som sålunda kommit till uttryck, borde från och med nästa budgetår en omräkning av lönefyllnadsbeloppen för fem år framåt äga rum. Vissa omständigheter synas dock föranleda, att denna gång allenast en provisorisk omreglering av ersättningsbeloppen för ett år bör vidtagas.

I sin förut berörda promemoria har granskningsnämnden uttalat, att viss del av den häradshövdingarna och underdomstolarna i städerna till-

kommande lösen borde överföras till statsverket i form av stämpelavgift. Därvid har nämnden efter företagna överslagsberäkningar förklarat sig antaga, att genom ett dylikt överförande en inkomst av minst 100,000 kronor borde kunna tillföras statsverket.

Med anledning härav vill jag erinra, att den vid 1932 års riksdag (proposition nr 108, riksdagens skrivelse nr 206) beslutade förenklade handläggningen av inskrivningsärenden (lagfarts- och inteckningsärendena) kommer att medföra en minskning av förvaltningsutgifterna vid underdomstolarna. Denna omständighet uppmärksammades vid behandlingen av inskrivningsreformen, men vederbörande lösenberättigade ansågos böra, intill dess närmare erfarenhet vunnits rörande reformens verkningar, få behålla sin inkomst av nämnda ärenden i huvudsak oavkortad, mot det att de, såvitt landsbygden anginge, själva tills vidare vidkändes kostnaden för skrivhjälp vid arbetet med uppläggande av nya fastighetsböcker. Med hänsyn härtill framhölls, att det borde tagas under övervägande, huruvida ej en provisorisk förlängning borde ske av den regleringsperiod för häradshövdingarnas partiella löneförbättring, som snart utginge, så att vid en omräkning av ersättningsbeloppen de ändrade förhållandena med avseende å inskrivningsärendenas handläggning kunde komma i betraktande. Under förutsättning att, såsom jag i det följande under punkt [22.] ämnar hemställa, anslag till uppläggande av nya fastighetsböcker för nästkommande budgetår beräknas till sådant belopp, att därmed även kan bekostas nödig skrivhjälp, torde hinder ej föreligga mot att redan nu genom en åtgärd av det slag granskningsnämnden ifrågasatt tillgodoföra statsverket den besparing i arbetskostnad inskrivningsreformen medfört. Vid reformens förberedande beräknades denna besparing motsvara 50 öre för varje inskrivningsärende. En reduktion av lösen med detta belopp skulle således kunna ske och samtidigt stämpeln å hithörande expeditioner höjas i enahanda grad. Då åtgärden blott avser att sänka häradshövdingarnas sportelinkomster med ett belopp svarande mot deras minskade kostnader, kan någon betänklighet mot åtgärden ej möta av hänsyn till de häradshövdingarna enligt kungörelsen den 20 maj 1927 (nr 179) i samband med definitivt fastställande av vissa lösenförhöjningar (se kungörelsen samma dag nr 182) ålagda skyldigheterna i avseende å de icke-rättsbildade domsagobiträdenas avlöning m. m.

I lagfarts- och inteckningsärenden utgör numera — vid sidan av lagfartsbeviset — inskrivningsdomarens å den företedda inskrivningshandlingen tecknade bevis angående beslutet den enda expedition sökanden är skyldig att utlösa. Detta bevis är enligt kungörelse den 22 juni 1932 (nr 286) vid häradsrätterna lösenbelagt med i allmänhet 4 kronor 50 öre och vid rådhusrätterna med i allmänhet 5 kronor 50 öre. Därest av sagda lösenbelopp 50 öre överföres till stämpel, torde, enligt vad inom justitiedepartementet med ledning av rättsstatistiken verkställda beräkningar giva

vid handen, ökning i stämpeluppbörden uppstå med omkring 150,000 kronor, därav omkring 97,000 kronor härröra från häradsrätterna och återstoden från rådhusrätterna.

Ett överförande i denna utsträckning av lösen till stämpel bör skäligen beträffande sådana mindre domsagor, i vilka inskrivningsreformen på grund av särskilda förhållanden ej kan antagas medföra någon mera väsentlig besparing, föranleda jämkningar i de belopp vilka utgå såsom lönefyllnad till häradshövdingarna. Därest, på sätt jag under nästföljande punkt i huvudtiteln ifrågasätter, bidragsplikt ålägges häradshövding i fråga om avlöningen till i domsaga anställd sekreterare, föranledes jämväl härav beträffande vissa domsagor en jämkning uppåt i lönefyllnadsbeloppen. Å andra sidan bör vid den omräkning, som sålunda måste vidtagas, beaktas den ökning av nettotinkomsterna, som enligt för åren 1927—1931 lämnade statistiska uppgifter uppkommit för en del domsagor. En minskning i lönefyllnadsbeloppen kommer jämväl att inträda beträffande vissa domsagor, därest de förut av mig under punkterna [17.] och [18.] föreslagna domsagoregleringarna genomföras.

Den omräkning av lönefyllnadsbeloppen, vilken sålunda skulle äga rum, torde, på sätt i det föregående antytts, blott böra tillerkännas giltighet under nästkommande budgetår. Innan man skrider till en reglering av ersättningarna för den sedvanliga perioden av fem år, lär det nämligen vara lämpligt att avvakta närmare erfarenhet rörande inskrivningsreformens verkningar i praktiken beträffande häradshövdingarnas förvaltningsutgifter. På grund av omräkningens provisoriska karaktär torde som regel en höjning av lönefyllnadsbeloppen ej böra vidtagas på andra grunder än de här angivna. Med tillämpning av vad sålunda föreslagits skulle enligt verkställd beräkning till partiell löneförbättring för häradshövdingarna under budgetåret 1933/1934 åtgå ett belopp av 95,000 kronor.

Då de närmare åtgärderna för överförande efter angivna grunder av en del av expeditionslösen vid underdomstolarna till stämpel ankomma på chefen för finansdepartementet, har jag endast att här, med åberopande av vad jag sålunda anför, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till partiell löneförbättring för häradshövdingarna för budgetåret 1933/1934 anvisa
ett extra anslag å kronor 95,000.

[20.] 18. **Bidrag till domsagornas förvaltning.** Efter framställning av Kungl. Maj:t har riksdagen från och med år 1919 i form av extra förslagsanslag beviljat medel till bestridande av vissa bidrag till kostnaderna för domsagornas förvaltning — framför allt arvoden till förste och andre notarier samt biträdande domare — i huvudsaklig överensstämmelse med särskilda riksdagen delgivna grunder. Bestäm-

melserna härutinnan återfinnas *dels* i gällande domsagostadga av den 12 juni 1925 (nr 166), i vissa avseenden ändrad och utökad genom kungörelser den 4 juni 1926 (nr 187), den 20 maj 1927 (nr 157) och den 14 juni 1928 (nr 187), *dels ock* i den av Kungl. Maj:t sistsagda dag utfärdade kungörelsen (nr 188) angående assessors i hovrätt tjänstgöring vid underdomstol å landet med däri genom kungörelse den 16 september 1932 (nr 442) vidtagen ändring.

Anslaget, som för vart och ett av budgetåren 1924/1925—1927/1928 utgick med 500,000 kronor, har från och med budgetåret 1928/1929 varit upptaget med 550,000 kronor. Redovisningarna för budgetåren 1930/1931 och 1931/1932 visa emellertid besparingar å anslaget med omkring 24,300 kronor, respektive 29,600 kronor.

Sedan granskningsnämnden uttalat, att ifrågavarande anslag borde nedbringas med minst 75,000 kronor, ha hovrätterna i infordrade yttranden förordat två utvägar till vinnande av detta besparingssyfte. Den ena tager sikte på grunderna för de i domsagorna anställda notariernas rätt till arvoden, medan den andra avser ökad bidragsskyldighet från häradshövdingarnas sida till avlönande av den rättsbildade personalen, närmast de biträdande domarna.

Särskilda inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga ha den 17 november 1932 avgivit betänkande angående reformering av vikariatssystemet vid häradsrätterna (se statens offentliga utredn. 1932: 27). Enligt detta betänkande skola i flertalet av de större domsagorna anställas av hovrätt i fiskaltjänst prövade sekreterare, vilka befattningshavare äro avsedda att i viss mån ersätta de nuvarande biträdande domarna. Vidare ha de sakkunniga föreslagit, att i några av de största domsagorna skola anställas befattningshavare benämnda biträdande domare. Över betänkandet ha utlåtanden infordrats från vederbörande domstolar och myndigheter ävensom samtliga domhavande i riket. I samband därmed ha ock yttranden begärts över en inom departementet upprättad promemoria, enligt vilken i anslutning till hovrätternas besparingsförslag och de sakkunnigas betänkande ifrågasatts dels förändrade grunder i fråga om notariernas anställnings- och avlöningsförhållanden, dels ock att häradshövding skall med 1,200 kronor om året bidraga till sekreterares och med 2,400 kronor om året till biträdande domares avlöning.

För närvarande finnas — bortsett från inskrivningsdomaren i Södra Roslags domsaga — biträdande domare i 15 domsagor. Enligt betänkandet är det avsett, att sekreterare successivt skola anställas i allt flera domsagor. Vad angår nästa budgetår torde man böra räkna med att sekreterare komma att anställas i ett 10-tal domsagor utöver dem, i vilka för närvarande biträdande domare äro förordnade. Därjämte torde under samma budgetår åtminstone en domsaga böra ifrågakomma till erhållande av sådan biträdande domare, varom förmäles i de sakkunnigas förslag. Så-

lunda synes till denna grupp böra hänföras nyssnämnda inskrivningsdomarebefattning.

Under nu angivna förutsättning torde, om samtidigt de i promemorian föreslagna besparingsåtgärderna genomföras, belastningen å anslaget, med frånräknande jämväl av den under sistförflutna budgetår uppkomna besparingen, kunna för budgetåret 1933/1934 väntas nedgå till omkring 490,000 kronor. Väl åstadkommes härigenom icke till fullo den av granskningsnämnden eftersträfvade nedsättningen. Skillnaden uppväges dock av besparingar å andra anslag, vilka delvis äro betingade av sekreterartjänsternas inrättande.

Det är min avsikt att, sedan yttrandena över omförmälda betänkande jämte promemoria inkommit, föreslå Kungl. Maj:t att på grundval av de förslag, vilka däri upptagits, avlåta särskild proposition i ämnet till 1933 års riksdag. Vid sådant förhållande lär för instundande budgetår förevarande anslag kunna minskas med 60,000 kronor till 490,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till
bestridande av vissa bidrag till kostnaderna för dom-
sagornas förvaltning för budgetåret
1933/1934 beräkna ett *extra* förslagsan-
slag å kronor 490,000.

[21.] **19. Reseersättning till nämndemän.** Förevarande anslag uppfördes första gången i riksstaten för budgetåret 1931/1932. Anslaget, som till viss del avsåg kostnadsersättningar att utgå först från och med den 1 januari 1932, beräknades då till 255,000 kronor. För innevarande budgetår har anslaget uppförts med 335,000 kronor.

Vid bestämmande av anslagets belopp för nästkommande budgetår är att beakta, att för budgetåret 1931/1932 uppstått en besparing å icke mindre än omkring 174,200 kronor. Med hänsyn härtill synes nu en viss nedsättning påkallad. Försiktigheten torde dock bjuda att härvid stanna för en nedskrivning med allenast 85,000 kronor och sålunda för budgetåret 1933/1934 beräkna anslaget till 250,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till reseersättning till nämndemän för budget-
året 1933/1934 anvisa ett *extra* förslags-
anslag å kronor 250,000.

[22.] **20. Nya fastighetsböcker för landet.** Enligt lagen den 3 juni 1932 (nr 169) om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet skola i samtliga domsagor — bortsett från Kopparbergs län, där tills vidare anstånd medgivits — uppläggas nya fastighetsböcker. Beträffande inne-

bördan av denna reform och vikten av dess genomförande får jag hänvisa till propositionen nr 108 till 1932 års riksdag (sid. 18 o. f., 70 o. f.) samt till första lagutskottets utlåtande nr 32 vid samma riksdag.

I 1932 års statsverksproposition uttalades, att arbetet med uppläggande av nya fastighetsböcker måste bedrivas på lång sikt och i övrigt anpassas efter tillgången på medel och andra under olika tider växlande förhållanden. Det anslag, som för ändamålet äskades av riksdagen för innevarande budgetår, ansågs böra begränsas till vad som vore oundgängligen nödigt för arbetets igångsättande och icke överstiga vad som redan då avsetts å gällande riksstat för enahanda eller därmed sammanhängande ändamål. I anslutning härtill beviljade riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag för innevarande budgetår ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

Kostnaderna för reformens genomförande komma under de närmaste åren till väsentlig del att avse de nya böckernas anskaffande. Att märka är dock, att jämväl kostnaden för särskilda, i lag föreskrivna undersökningar å ort och ställe i samband med böckernas uppläggande skola gäldas av förevarande anslag. Denna kostnad — resekostnads- och traktamentsersättning åt domare, inställelsekostnad för enskilda personer samt ersättning och arvode åt lantmätare — låter sig icke med tillförlitlighet på förhand beräkna, men anledning finnes att antaga, att dylika undersökningar komma att starkt belasta anslaget. En förhöjning av anslaget på denna grund vore därför påkallad men torde likväl ej under nuvarande statsfinansiella förhållanden böra ske.

Vid bestämmandet av anslagets storlek för nästkommande budgetår är emellertid ytterligare en omständighet att beakta. I förenämnda proposition nr 108, som i denna del godkändes av riksdagen, framhölls sålunda, att den besparing, som vunnes genom den i propositionen jämväl föreslagna förenklingen av expeditionssättet i inskrivningsärenden, borde komma statsverket till godo såsom bidrag till de nya böckernas uppläggande. Den närmast till hands liggande utvägen ansågs därvid vara, att lösen för expeditionerna minskades med det belopp, som skäligen kunde anses motsvara besparingen i arbetskostnad och skrivmaterial, under det att stämpeln underginge motsvarande förhöjning. Departementschefen fann dock, att de lösenberättigade såväl vid häradsrätt som rådhusrätt borde, intill dess närmare erfarenhet vunnits rörande reformens verkningar, få behålla sin sportelinkomst i huvudsak oavkortad. Då det vid sådant förhållande syntes rimligt, att den arbetskraft i domsagorna, som genom inskrivningsväsendets förenkling frigjordes, på häradshövdingarnas bekostnad ställdes till förfogande för fastighetsböckernas uppläggande, blev ifrågavarande anslag för innevarande budgetår ej beräknat till sådant belopp, att därmed även kunde bekostas skrivhjälp vid böckernas uppläggande.

På sätt jag förut denna dag under punkten [19.] anfört, har granskningsnämnden föreslagit, att viss del av den häradshövdingarna och un-

derdomstolarna i städerna tillkommande lösen i stället borde överföras till statsverket i form av stämpelavgift. Härvid har jag — under erinran att det, på sätt nyss nämnts, vid inskrivningsreformens behandling avsågs, att tillsvidare lantdomarna själva skulle vidkännas kostnaden för skrivhjälp vid arbetet med uppläggande av nya fastighetsböcker för landet — uttalat, att, under förutsättning att förevarande anslag beräknades till sådant belopp att därmed även kunde bekostas nödig skrivhjälp, hinder ej torde föreligga mot att redan nu genom en åtgärd av det slag granskningsnämnden ifrågasatt tillgodoföra statsverket den besparing i arbetskostnad inskrivningsreformen medfört.

Därest genomförandet av statsmakternas tidigare fattade beslut i fråga om inskrivningsväsendets reformering ej skall komma att otillbörligt eftersättas, finner jag vid nyss angivna förhållanden ofrånkomligt, att till bekostande av skrivhjälp i domsagorna nu icke anslås ett lägre belopp än 50,000 kronor, motsvarande en tredjedel av den kostnadsbesparing, som tillgodoföres statsverket. Anslaget torde sålunda böra ökas med sagda belopp till 100,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för uppläggande av nya fastighetsböcker för
landet för budgetåret 1933/1934 anvisa
ett *extra* reservationsanslag å kronor 100,000.

Vattendomstolarna.

[23.] 21. **Vattendomstolarna.** Kostnaderna för de *fasta* vattendomstolarna upptagas i innevarande budgetårs riksstat under två skilda anslag, nämligen ett extra förslagsanslag å 130,000 kronor, avseende senare halvåret 1932, och ett ordinarie förslagsanslag å 128,000 kronor, avseende förra halvåret 1933. Denna anordning har sin grund i den vid 1932 års riksdag beslutade nya organisationen av vattendomstolarna, varigenom dessa från och med den 1 januari 1933 överförts från extra till ordinarie stat.

För framtiden erfordras alltså medelsanvisning endast å det senare anslaget. För budgetåret 1933/1934 utgör detta medelsbehov, i enlighet med den av riksdagen från och med den 1 januari 1933 godkända avlöningsstaten (se riksdagens skrivelse 1932, nr 237, sid. 5) för vattendomstolarna, 256,000 kronor.

I fråga om avlöningsstatens uppställning har jag därjämte, under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag anfört under rubriken »För flera huvudtitlar gemensamma frågor», att föreslå den ändring, att anslagsposten »Renskrivningskostnad, förslagsanslag 6,000 kronor» överföres till och inräknas i anslagsposten »Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag 56,400 kronor»,

vilken sistnämnda anslagspost med hänsyn härtill bör upptagas till 62,400 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels godkänna följande avlöningsstat för vattendomstolarna, att tillämpas från och med den 1 juli 1933:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förlagsanslag	kronor 138,600
Avlöningsförstärkning till vattenrättsdomare	» 6,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förlagsanslag ..	» 62,400
Dagarvoden till vattenrättsnämndemän m. m., förlagsanslag	» 9,000
Resekostnads- och traktamentsersättningar, förlagsanslag	» 40,000

Summa kronor 256,000;

dels ock höja ordinarie förlagsanslaget till vattendomstolarna från

dess nuvarande belopp	kronor 128,000
med 128,000 kronor till	» 256,000.

[24.] 22. Kostnaderna för handläggning vid Västerbygdens vattendomstol av målet angående Vänerns reglering. För budgetåret 1932/1933 har i samband med genomförandet av den nya organisationen av de fasta vattendomstolarna uppförts ett särskilt anslag för bestridande av kostnaderna för handläggning av det vid Västerbygdens vattendomstol sedan år 1925 anhängiga målet om reglering av sjön Vänern. Ifrågavarande mål föranledde nämligen inrättandet av en särskild avdelning vid nämnda vattendomstol och denna domstolsavdelning har lämnats orubbad vid den verkställda omorganisationen av vattendomstolarna i övrigt.

Anslaget utgår för närvarande med ett belopp av 60,000 kronor. Angående grunderna för dess beräkning tillåter jag mig hänvisa till vad min företrädare i ämbetet därom anført dels under andra huvudtiteln (sid. 25 o. f.) i 1932 års statsverksproposition, dels ock i propositionen nr 164 (sid. 61) till nämnda riksdag angående vattendomstolarnas organisation m. m. Enligt vad jag inhämtat kan ifrågavarande mål icke väntas slutfört vid vattendomstolen före utgången av budgetåret 1933/1934. Med hänsyn härtill erfordras anslag för uppehållandet av ifrågavarande domstolsavdelning jämväl under sagda budgetår. Anledning saknas att därvid beräkna beloppet lägre än det för närvarande utgående.

På grund av vad jag sålunda anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för handläggning vid Västerbygdens vattendomstol av målet angående Vänerns reglering för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* förslagsanslag å kronor 60,000.

Krigsrätterna.

[25.] 23. Civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna. Med anledning därav att riksdagen i skrivelse den 8 mars 1932, nr 68, anhållit, bland annat, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om undersökning huruvida och i vad mån en överflyttning å de allmänna domstolarna av mål, som höra till krigsdomstolarnas upptagande, kunde redan under nuvarande rättegångssystem ske, har frågan därom gjorts till föremål för övervägande inom justitiedepartementet, och har inom departementet utarbetats ett utkast till lag om upphörande av vissa krigsdomstolar. Enligt detta utkast skola regements- och stationskrigsrätter jämte särskilda krigsrätter ävensom krigshovrätten upphöra samt mål och ärenden, vilka hittills handlagts av dem, överflyttas på de allmänna domstolarna. Då sagda slag av krigsdomstolar — bortsett från fältskyrkrätter i fall av mobilisering — äro de enda, som verka i fredstid, innebär stadgandet ett upphävande av den särskilda militära jurisdiktionen under sådan tid. Utkastet, över vilket yttranden infordrats från vederbörande domstolar och myndigheter, kommer efter den överarbetning inom departementet, som kan befinnas erforderlig, att underställas lagrådets granskning. Sedan denna slutförts, är det min avsikt att anmäla frågan för Kungl. Maj:t med hemställan om avlåtande av proposition till riksdagen.

Då den nya ordningen icke läser kunna träda i tillämpning förrän den 1 januari 1934, måste emellertid anslag till uppehållande av regements- och stationskrigsrätternas verksamhet begäras för senare halvåret 1933. Anslaget kan begränsas till hälften av nu utgående belopp eller 54,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till avlönande av civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna för budgetåret 1933/1934 beräkna ett *extra* anslag av kronor 54,000.

24. Å äldre stat kvarstående auditör, oförändrat *ordinarie*
anslag kronor 4,000.

[26.] 25. **Civil personal vid särskilda krigsrätter m. m.** Under åberopande av vad jag anfört under punkt [25.] får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, beräkna *ordinarie* förslagsanslaget till civil personal vid särskilda krigsrätter m. m.

nu kronor 10,000,
till halva beloppet eller » 5,000.

[27.] 26. **Ersättning till vissa ledamöter i rådhusrätt för befattning med disciplinmål m. m.** Enligt det under punkt [25.] omförmälda lagutkastet skall det ankomma på befattningshavare vid allmän domstol — vid häradsrätt sekreterare eller biträdande domare och vid rådhusrätt lagfaren ledamot i rätten — att fullgöra de åligganden beträffande disciplinmål och vissa därmed jämförliga ärenden, som nu åvila auditör i förhållande till vederbörande militära befälhavare. Ehuru nämnda åligganden äga sådant samband med domarverksamheten, att de måste anses utan vidare kunna vara befattningshavare vid domstolarna ålagda, torde dock, vad angår rådhusrätterna, i detta avseende någon ersättning av statsmedel lämpligen böra utgå.

Vidkommande härefter den mera allmänna konsulterande verksamhet, som för närvarande fullgöres av auditörerna, torde det ej höra åläggas befattningshavare vid rådhusrätt att ombesörja hithörande göromål. För tillgodoseende av behovet av juridiskt biträde torde följaktligen i dessa fall böra särskilt sörjas sålunda, att för bestridande av härmed förenade kostnader visst belopp ställes till vederbörande befälhavares förfogande.

En inom justitiedepartementet verkställd beräkning angående beloppen av de ersättningar, som i nu angivna hänseenden ifrågakomma, giver vid handen, att de torde kunna bestridas inom ramen av ett anslag av 28,000 kronor för helt år räknat. För nästinstundande budgetår skulle sålunda erfordras halva beloppet eller 14,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, för bestridande av ersättning till vissa ledamöter i rådhusrätt för befattning med disciplinmål m. m. för budgetåret 1933/1934 beräkna ett *extra* anslag av kronor 14,000.

E. Rättegångsväsendet i allmänhet.

[28.] 1. **Ersättning åt domare, vittnen och parter.** Beträffande de olika utgifter, som bestridas från ifrågavarande anslag, tillåter jag mig hänvisa till den närmare redogörelse, som förekommer i statsverkspropositionen till 1932 års riksdag (andra huvudtiteln sid. 28 o. f.).

Granskningsnämnden har ifrågasatt, huruvida icke, utan ändring i förutsättningarna för rätten att erhålla rättegångsbiträde, besparing skulle kunna göras därigenom att till sådana biträden utgående arvoden, som under de senaste åren utgjort sammanlagt mellan 130,000 och 140,000 kronor, åtminstone i enklare mål nedsattes, och har nämnden vidare uttalat, att kostnaderna för förundersökningar borde kunna nedbringas, bland annat därigenom att arvodena minskades. Härom borde ett påpekande ske i cirkulär till domstolarna, varigenom uppmärksamheten fästes å vikten av sparsamhet med förevarande medel. Med hänsyn till de sålunda föreslagna åtgärderna har nämnden ansett sig kunna räkna med en nedläggning av anslaget — som för innevarande budgetår utgör 430,000 kronor — med 40,000 kronor.

I anledning av nämndens förslag har Kungl. Maj:t i cirkulär till domstolarna den 24 november 1932 (Sv. förf. saml. nr 513) fäst dessas synnerliga uppmärksamhet å vikten av iakttagande av största möjliga sparsamhet vid bestämmande av ersättningar av statsmedel icke blott åt rättegångsbiträden och förundersökare utan även åt vittnen och andra ersättningsberättigade. I förhoppning att den sålunda vidtagna åtgärden skall medföra åsyftad verkan, anser jag mig kunna biträda nämndens förslag i fråga om anslagets beräkning. Ett särskilt skäl att godtaga denna föreligger jämväl däri att, därest, såsom jag förut under punkten [25.] antagit, krigsdomstolarna upphöra med 1934 års ingång, vissa anslaget nu belastande vikariatsersättningar komma att bortfalla. Däremot har en för budgetåret 1931/1932 uppkommen besparing å omkring 25,500 kronor icke inverkat vid beräkningen, enär anslaget redan för löpande budgetår med hänsyn till tidigare motsvarande besparing nedräknats med 27,000 kronor. (Jfr andra huvudtiteln 1932 sid. 29.)

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till ersättning	
åt domare, vittnen och parter	
från dess nuvarande belopp	kronor 430,000
med 40,000 kronor till	» 390,000.

2. **Kostnader, som enligt lagen om fri rättegång skola gäldas av allmänna medel.** Beträffande detta anslag, som från och med budgetåret 1931/1932 utgår med 400,000 kronor och för vilket närmare redogjorts i

statsverkspropositionen till 1932 års riksdag (andra huvudtiteln sid. 30), har granskningsnämnden ifrågasatt en beskärning med minst 25,000 kronor. Därvid har nämnden framhållit, att det borde undersökas, huruvida icke utgifterna kunde ytterligare minskas utan ändring i grunderna för fri rättegångs åtnjutande, och syntes detta enligt nämndens uppfattning kunna ske bland annat därigenom, att hos domstolarna inskräptes vikten av att, i mål där fri rättegång beviljats, beslut om biträdens förordnande eller vittnens inkallande icke meddelades, innan åtgärdens nödvändighet noga övervägts.

Med anledning av granskningsnämndens yttrande har Kungl. Maj:t i det under föregående punkt omförmälda cirkuläret av den 24 november 1932 (nr 513) riktat en uppmaning till domstolarna av det innehåll nämnden antytt. Ehuru jag väntar mig, att denna anmodan skall åstadkomma en minskning av belastningen å anslaget av den omfattning nämnden antagit, anser jag mig likväl icke våga föreslå någon sänkning av detsamma. Budgetredovisningarna för budgetåren 1930/1931 och 1931/1932 visa nämligen en utgift för anslaget under varterdera året av omkring 425,000 kronor, vid vilket förhållande genom den vidtagna besparingsåtgärden knappast torde kunna åstadkommas mera än att man undgår den uppskrivning av anslaget, som eljest varit påkallad. Ett ytterligare skäl att ställa sig avvaktande föreligger för övrigt däri, att det är min avsikt föreslå Kungl. Maj:t att till riksdagen avlåta proposition med förslag till lagstiftning om blodundersökningstvång i vissa faderskapsmål. Därest en dylik lagstiftning kommer till stånd, torde, i mål där fri rättegång åtnjutes, vissa med sådan undersökning förenade kostnader böra ersättas från här förevarande anslag. Härigenom torde en ytterligare, om ock obetydlig, belastning å detsamma kunna förväntas. Jag får alltså hemställa, att anslaget upptages med oförändrat belopp:

Kostnader, som enligt lagen om fri rättegång skola gäldas av allmänna medel, oförändrat *ordinarie* förslagsanslag kronor 400,000.

[29.] 3. Understöd åt offentliga rättshjälpsanstalter. I fråga om detta anslag bör framhållas, att jag låtit inom justitiedepartementet igångsätta en utredning angående statens medverkan till ytterligare utbyggande av den offentliga rättshjälpen för mindre bemedlade rättssökande. Då denna utredning ej torde kunna slutföras inom sådan tid, att förslag i ämnet kan föreläggas innevarande års riksdag, saknar jag emellertid anledning föreslå ändring i anslagets belopp för nästkommande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt offentliga rättshjälpsanstalter
för budgetåret 1933/1934 anvisa ett
extra förslagsanslag å kronor 50,000.

[30.] **4. Övervakning av villkorligt dömda.** Förevarande anslag, som tidigare varit upptaget till 25,000 kronor, har — med hänsyn till den ökade användningen av den villkorliga domen — från och med budgetåret 1929/1930 höjts med olika belopp och utgår från och med budgetåret 1931/1932 med 50,000 kronor. Nettoutgifterna å anslaget, vilka alltjämt visa stegring, ha för sistförflutna budgetår uppgått till 68,515 kronor.

Granskningsnämnden, som ansett att anslaget borde kunna nedbringas med minst 10,000 kronor, har anfört att uppdrag att vara övervakare i främsta rummet borde lämnas åt sådana personer, vilka enbart av socialt intresse åtog sig uppdraget och sålunda vore villiga att fullgöra det utan ersättning. Därjämte har nämnden framhållit, att de nuvarande ersättningsbeloppen bestämts under en tid, då penningvärdet varit väsentligt lägre, och att följaktligen en nedsättning kunde övervägas.

Jag delar till fullo nämndens uppfattning om lämpligheten därav, att övervakningen i största möjliga utsträckning anförtros åt för saken intresserade personer. Ändamålet med övervakningen tillgodoses helt visst bättre, därest den får karaktären av ett oavlönat förtroendeuppdrag. Jag ämnar därför sätta mig i förbindelse med föreningar och andra institutioner, som syssla med social verksamhet, och anmoda dem att i större utsträckning än hittills verka för anskaffande av oavlönade övervakare. Att helt kunna tillfredsställa behovet av övervakare på denna väg torde emellertid vara uteslutet; anslag för ändamålet bör sålunda alltjämt finnas. Dock lära de nuvarande ersättningsbeloppen, utgörande enligt kungörelse den 23 december 1918 (nr 1012) 12 kronor för den första månaden och 3 kronor för varje efterföljande, kunna nedsättas till respektive 8 kronor och 2 kronor. På grund av nu berörda åtgärder torde anslaget, även om hänsyn toges till det senaste överskridandet, kunna begränsas till 40,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till bestri-	
dande av kostnaderna för övervakning av villkorligt	
dömda från	
dess nuvarande belopp	kronor 50,000
med 10,000 kronor till	» 40,000.

5. Medikolegala besiktningar, oförändrat *ordinarie* förslagsanslag kronor 35,000.

[31.] **6. Ersättning åt personer, menigheter och allmänna inrättningar för dem genom nya strafflagens införande frångångna bötesandelar.** Ifrågavarande anslag är i riksstaten för budgetåret 1932/1933 uppfört med 14,000 kronor.

Då enligt Kungl. Maj:ts beslut den 10 september 1920 bötesersättningar icke utgå till dem, som efter den 15 september samma år utnämnas och förordnas till innehavare av tjänster, varom här är fråga, eller däremot svarande befattningar, samt under den närmaste tiden i en stad, till vilkens stadsfiskal ersättning utgått för honom frångångna bötesandelar, innehavaren av tjänsten beräknas under innevarande budgetår avgå, torde ifrågavarande anslag kunna nedsättas med 2,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska det i riksstaten uppförda *ordinarie* förslagsanslaget till ersättning åt personer, menigheter och allmänna inrättningar för dem genom nya strafflagens införande frångångna bötesandelar från dess nuvarande belopp kronor 14,000 med 2,000 kronor till » 12,000.

F. Fångvården m. m.

[32.] 1. **Anslag till fångvården.** Ordinarie förslagsanslaget till fångvården är i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptaget med 3,814,500 kronor samt disponeras enligt följande stater:

A. Avlöningsstat.

Fångvårdsstyrelsen.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag kronor	155,700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 5,000
Arvoden à 500 kronor till två fullmäktige	» 1,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. ..	» 20,000

Fångvårdsstaten.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	» 2,032,000
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 150,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	» 365,000

B. Omkostnadsstat.

Övriga kostnader för fångvård, förslagsanslag	» 1,082,300
---	-------------

C. Övergångsstat.

Avlöningar m. m., förslagsanslag	» 3,500
--	---------

Summa förslagsanslag kronor 3,814,500.

På sätt framgår av statsverkspropositionen till 1932 års riksdag (se andra huvudtiteln sid. 36) har Kungl. Maj:t uppdragit åt statens organisationsnämnd att framlägga utredning och förslag angående fångvårdens framtida ordnande och vad därmed äger samband. Enligt vad jag inhämtat, torde nämndens utredning ej vara slutförd inom sådan tid, att denna organisationsfråga kan föreläggas innevarande års riksdag.

Fångvårdsstyrelsen, som anbefallts att verkställa utredning om möjligheterna till nedbringande av fångvårdens utgifter, har i skrivelse den 1 september 1932 framlagt sina äskanden för nästkommande budgetår, och vill jag nu till behandling upptaga desamma, så vitt de avse ändring i gällande stater eller eljest påkalla särskilt yttrande från min sida.

Till en början bör då erinras att, enligt vad chefen för finansdepartementet under rubriken »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» tidigare denna dag framhållit, avsikten är, att utgifter för renskrivning hädanefter skola redovisas såsom avlöningskostnader. I avseende å anslagen till fångvården föranleder detta allenast, att vissa kostnader för renskrivning — för vilka medel hittills beräknats i en å omkostnadsstatens avdelning A för fångvårdsstyrelsen under rubriken »Expenser och diverse» upptagen anslagspost å 1,800 kronor till »tryckning av styrelsens cirkulär, extra renskrivning m. m., jämväl för interneringsnämnden» — ej vidare böra belasta omkostnadsstaten utan i stället påföras det å fångvårdsstyrelsens avlöningsstat upptagna anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., för närvarande å 20,000 kronor. Då dessa renskrivningskostnader kunna beräknas till 1,400 kronor, bör följaktligen sistnämnda anslagspost höjas med nu nämnda belopp till 21,400 kronor, varemot omkostnadsstaten nedsättes med motsvarande summa.

Läkarbefattningen vid centralfängelsets å Långholmen sinnessjukavdelning.

Vidkommande anslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän vid fångvårdsstaten har ett förslag väckts, vars genomförande medför en höjning av detta anslag, nämligen att uppföra läkarbefattningen vid centralfängelsets å Långholmen sinnessjukavdelning å ordinarie stat.

Vid centralfängelset å Långholmen finnes sedan ett tiotal år tillbaka anställd en särskild sinnessjukläkare med i stat uppfört arvode å numera 4,500 kronor. Med denna tjänst är förenad en å Karolinska medikokirurgiska institutets stat uppförd befattningsställning såsom lärare i rättspsykiatri med ett arvode av 3,600 kronor för år. Därjämte uppbär sinnessjukläkaren ersättning med 70 kronor för varje rättspsykiatrisk undersökning.

1926 års sinnessjuksakkunniga, som i sitt betänkande II (statens off. utredn. 1928: 18, sid. 176 o. f.) behandlat, bland annat, frågan om förevarande läkarbefattning, hava uttalat, att sinnessjukavdelningen å Långholmen utan olägenhet kunde erhålla en så stor rayon, att läkaren kunde bliva fullt selsatt. De sakkunniga hade tänkt sig, att å avdelningen omkring 20 platser

skulle reserveras för rättspsykiatriska undersökningar, vilket skulle betyda, att läkaren skulle få att årligen göra omkring 80 sådana undersökningar. Därjämte skulle han handhava vården av de å övriga platser å avdelningen intagna fångarna. Och slutligen skulle han liksom nu vara lärare i rättspsykiatri. Härigenom skulle läkaren erhålla en arbetsbörda, vilken syntes motsvara maximum för vad en läkare kunde medhinna. Läkaren borde placeras i lönegraden B 29, och förutsatte de sakkunniga därvid, att han jämte lönen skulle bibehålla det för undervisningen å Karolinska institutet uppförda särskilda arvodet. Läkarebefattningen borde bliu ordinarie.

Sedan i yttranden över betänkandet fångvårdsstyrelsen och medicinalstyrelsen uttalat, att sinnessjukläkarbefattningen vid Långholmsfängelset liksom övriga sinnessjukläkarbefattningar vid fångvården åtminstone tills vidare borde avlönas med arvoden, anslöt sig i statsverkspropositionen till 1930 års riksdag (se andra huvudtiteln sid. 65) departementschefen till dessa myndigheters uppfattning, men föreslog en höjning av arvodet, som dittills utgått med 3,000 kronor, till 4,500 kronor, vartill skulle komma dels arvodet såsom lärare i rättspsykiatri, dels ock den särskilda ersättningen för varje undersökning. Då undersökningarnas antal beräknades till minst 50 per år, kunde sammanlagda inkomsten beräknas till 11,600 kronor för år, vilken inkomst finge anses skälig för en läkare med de kvalifikationer, som måste uppställas.

Statsutskottet framhöll i sitt utlåtande (nr 2) vid 1930 års riksdag, att det syntes utskottet lämpligt att tillsvidare bestämma läkares vid fångvårdens sinnessjukavdelningar avlöning i form av arvode jämte ersättning för varje undersökning. Även i fråga om sinnessjukläkarbefattningen vid centralfängelset å Långholmen hade denna anordning synts utskottet tillsvidare böra gälla, ehuru utskottet likvisst funnit vissa skäl tala för, att denna befattning uppfördes å ordinarie stat med lön enligt § 9 i löneplanen i det för allmänna civilförvaltningen gällande avlöningsreglementet. För det dåvarande och i avvaktan på erfarenhet rörande den blivande omfattningen av de med befattningen förenade åliggandena borde enligt utskottets mening förändrade bestämmelser i fråga om avlöningsförmånerna å sagda befattning icke genomföras, och hemställde utskottet, att — med avslag å en av professorn Alfred Petrén i första kammaren väckt motion, nr 23, om befattningens uppförande å ordinarie stat — Kungl. Maj:ts förslag måtte bifallas. Riksdagen beslöt i enlighet med statsutskottets hemställan.

I skrivelse den 10 september 1930 till chefen för justitiedepartementet har Petrén ånyo framfört sitt i motionen väckta förslag samt dessutom upptagit spörsmålet, huruvida icke samtidigt lärarebefattningen i rättspsykiatri borde ombildas till professur och avlönas på enahanda sätt som professurerna i psykiatri i Stockholm och i Uppsala, vilka vore förenade

med överläkartjänst vid sinnessjukhus samt avlönades med ett särskilt arvode av 3,000 kronor för undervisningen.

Över denna framställning hava yttranden inhämtats från kanslern för rikets universitet — efter hörande av medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund samt lärarkollegiet vid Karolinska institutet — medicinalstyrelsen, fångvårdsstyrelsen, statens organisationsnämnd och allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

Medicinska fakulteten i Uppsala har, i betraktande av den omfattande och maktpåliggande arbetsbörda, vilken som en till synes ofrånkomlig följd av den nya sinnessjuklagstiftningens ikraftträdande numera vore förenad med ifrågavarande befattning, och med hänsyn till svårigheterna att eljest få densamma på tillfredsställande sätt besatt, funnit det vara särdeles önskvärt, att sinnessjukläkarbefattningen vid centralfängelset å Långholmen uppfördes å ordinarie stat med placering i lönegrad B 29; och har fakulteten ansett, att detta så mycket lättare borde kunna ske, som den härav orsakade utgiftsökningen för statsverket skulle bliva jämförelsevis ringa.

Medicinska fakulteten i Lund har uttalat, att en professur i rättspsykiatri borde inrättas vid Karolinska institutet, vilken anordning icke skulle medföra någon merkostnad för statsverket.

Karolinska institutets lärarkollegium har förklarat, att, om vederbörande myndigheter funne det vara lämpligt, att befattningen som sinnessjukläkare vid centralfängelset å Långholmen uppfördes på ordinarie stat och uppgiften att meddela undervisning i rättspsykiatri anförtröddes åt innehavaren av denna befattning, kollegiet icke hade någon anledning att uttala sig emot en dylik anordning, men att kollegiet däremot bestämt motsatte sig förslaget, att lärarbefattningen i rättspsykiatri vid institutet förändrades från arvodestjänst till ordinarie befattning.

Kanslern för rikets universitet har i utlåtande den 19 maj 1931 anslutit sig till vad medicinska fakulteten i Uppsala föreslagit.

Medicinalstyrelsen har i yttrande den 11 december 1931 framhållit, att, då tillräcklig erfarenhet vunnits för att innehavarens tjänsteställning och avlöning kunde ordnas efter fastare grunder samt denne läkares verksamhet väl kunde jämföras med en överläkares vid statens sinnessjukhus, anordnandet av denna befattning såsom ordinarie i lönegrad B 29 vore fullt befogat. Att befattningen förbleve förenad med en lärarbefattning i rättspsykiatri ansåge styrelsen jämväl lämpligt och hade intet att erinra mot beloppet av den härför föreslagna avlöningen, 3,000 kronor för år. Ej heller mot nämnda lärarbefattnings uppförande som ordinarie eller förändring till professur funne styrelsen anledning till erinran.

Organisationsnämnden, som ansett frågan om sinnessjukläkares ställning och avlöningsförmåner vara oberoende av frågan om fångvårdens framtida ordnande, har i yttrande den 30 juni 1932, uttalat, att de

med befattningen förenade åliggandena blivit så tyngande, att tjänsten fått karaktär av heltidstjänst. Med utgångspunkt från antalet under år 1931 utförda undersökningar, 63 stycken, hade löneförmåerna för innehavaren av de båda förenade tjänsterna under nämnda år uppgått till, oberäknat dyrtidstillägg, 12,510 kronor (4,500 + 4,410 + 3,600). Beloppet torde komma att med hänsyn till väntad ökning i antalet rättspsykiatriska undersökningar för år 1932 ytterligare stiga. Begynnelselönen i lönegrad B 29, ortsgrupp G, utgjorde 10,020 kronor, oberäknat dyrtidstillägg och provisoriskt dyrortstillägg. Med hänsyn till att arvodet för läraryrket i rättspsykiatri vid Karolinska institutet förutsattes skola i sammanhang med den ifrågasvarande omändringen nedsättas med 600 kronor, skulle sålunda statsverkets utgifter för avlöning åt den ifrågasvarande befattningshavaren efter den föreslagna förändringens genomförande komma att uppgå till, alltså oberäknat dyrtidstillägg och provisoriskt dyrortstillägg, sammanlagt 13,020 kronor. Vid jämförelse med siffrorna för år 1932 — och särskilt om hänsyn toges till den ökning i antalet utlåtanden, som kunde förväntas efter det genom uppförande av den nya sinnessjukavdelningen antalet platser i det närmaste fördubblats — kunde det emellertid beräknas, att en omläggning av befattningen till ordinarie tjänst med därav följande skyldighet för tjänsteinnehavaren att avgiva utlåtanden utan särskild ersättning komme att för framtiden medföra lägre kostnad för statsverket än den nuvarande anordningen. Vid bedömning av förevarande fråga borde emellertid även särskilt uppmärksammas intresset av att anställningsförhållandena för befattningen så ordnades, att man med fog kunde räkna med att densamma även för framtiden skulle locka fullt kompetenta sökande. Att den nuvarande anordningen — med avsaknad av rätt till pension, semester och avlöning under sjukdom — icke erbjöde tillräcklig garanti i nämnda hänseende, syntes nämnden vara anledning befara. På grund av det anförda och då enligt gällande författning läkare vid fångvården tillhörande sinnessjukavdelning skulle äga kompetens lika med överläkare vid statens sinnessjukhus, funne nämnden sig böra tillstyrka, att läraryrket i rättspsykiatri uppfördes å ordinarie stat och placerades i lönegraden B 29.

I utlåtande den 24 september 1932 har fångvårdsstyrelsen erinrat, att det redan under år 1931 visat sig omöjligt för sinnessjukläkaren att ensam medhinna arbetet å sinnessjukavdelningen. På därom av styrelsen gjord framställning hade därför Kungl. Maj:t genom beslut den 7 augusti 1931 medgivit, att en underläkare finge tillsvidare under budgetåret 1931/1932 anställas vid sinnessjukavdelningen. Samma medgivande hade lämnats för budgetåret 1932/1933. Då fråga sedermera väckts om anställande av ytterligare en underläkare, hade styrelsen såsom ett provisorium uppdragit åt professorn Petréén att i egenskap av extra sjukvårdsläkare vid sinnessjukavdelningen, efter anvisning av vederbörande sin-

nessjukläkare, verkställa undersökningar mot en ersättning av 70 kronor för varje sådan. Styrelsen funne, att sinnessjukläkarens å Långholmen arbetsuppgifter numera nått en sådan omfattning och betydelse, att hans befattning syntes böra anordnas såsom heltidstjänst. Det måste nämligen anses påkallat, att en sinnessjukavdelning av den storlek fängelsets å Långholmen komme att intaga, stode under ledning av en person, som i större utsträckning än hittills kunde tagas i anspråk för arbetet. Ur organisatorisk synpunkt syntes det även vara lämpligt, att befattningen ombildades till en ordinarie tjänst, varför fängvårdsstyrelsen tillstyrkte befattningens uppförande å ordinarie stat med placering i lönegrad B 29.

Även allmänna civilförvaltningens lönenämnd har, i yttrande den 23 november 1932, funnit vägande skäl anförda för att omändra befattningen till tjänst å ordinarie stat och ansett den böra placeras i lönegrad B 29.

Under återopande av den i ärendet förebragta utredningen får jag föreslå, att sinnessjukläkarbefattningen vid centralfängelset å Långholmen från och med budgetåret 1933/1934 under benämningen överläkarbefattning uppföres å ordinarie stat samt placeras i lönegraden B 29 i det för allmänna civilförvaltningen gällande avlöningsreglementet. Jag förutsätter härvid, att den särskilda ersättningen av 70 kronor för varje rättspsykiatrisk undersökning icke skall uppbäras av denne befattningshavare. Ett bifall till vad jag nu föreslagit påkallar en höjning av anslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän vid fängvårdsstaten med i runt tal 11,000 kronor, vadan samma anslag för budgetåret 1933/1934 bör upptagas till 2,043,000 kronor. Samtidigt böra emellertid anslagen till icke-ordinarie befattningshavare m. m. vid fängvårdsstaten samt till omkostnadsstat nedskrivas med belopp, motsvarande det hittillsvarande arvodet å 4,500 kronor, respektive den särskilda ersättningen för rättspsykiatriska utlåtanden, vilken ersättning kan beräknas till 5,500 kronor.

Frågan om lärarbefattningens i rättspsykiatri vid Karolinska institutet omändring till professur — vilken fråga efter det förut omförmälda yttranden avgivits varit föremål för ytterligare utredning — torde ankomma på chefens för ecklesiastikdepartementet föredragning.

*Departements-
chefen.*

Ökning av antalet icke-ordinarie befattningshavare.

I sin skrivelse den 1 september 1932 har fängvårdsstyrelsen framhållit, att, då fängantalet, särskilt vid specialanstalterna, visat utpräglad tendens till stegring, utöver de för hela budgetåret 1932/1933 medgivna icke-ordinarie befattningarna åtminstone 5 icke-ordinarie vaktkonstapelsbefattningar — vilka enligt av Kungl. Maj:t den 10 juni 1932 meddelat tillstånd anställts vid förvaringsanstalten i Norrköping — fortfarande vore erforderliga. Vissa förhållanden syntes i själva verket tyda på, att en ytterligare ökning av antalet dylika icke-ordinarie befattningshavare bleve erforderlig. Huru

stor utökning kunde visa sig oundgängligen påkallad, vore dock omöjligt att beräkna. Därest behov uppstode av ytterligare personal, syntes detta behov böra tillgodoses genom medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Med hänsyn härtill ansåge sig styrelsen — som icke funnit sig kunna föreslå annan besparing å förevarande anslagspost än sänkning av de till vissa predikanter utgående arvodena med 1,200 kronor — böra, jämväl vid det förhållandet att en viss marginal måste finnas för tillfällig bevakning m. m., för nästkommande budgetår beräkna en höjning av det för budgetåret 1932/1933 till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. vid fångvårdsstaten beviljade beloppet 365,000 kronor med 15,000 kronor till 380,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Beträffande omförmälda 5 icke-ordinarie vaktkonstaplar, vilka tjänstgöra vid förvaringsanstalten i Norrköping, anser jag med hänsyn till den fortsatta stegringen av antalet av dem, som intagas i fångvårdens specialanstalter, det ofrånkomligt, att medel till dessa befattningshavares avlönande anvisas för budgetåret 1933/1934. För detta ändamål bör beräknas ett belopp av i runt tal 12,500 kronor. Skulle ytterligare behov av icke-ordinarie personal uppstå, anser jag att — på sätt min företrädare i ämbetet uttalat i statsverkspropositionen till 1932 års riksdag (se andra huvudtiteln, sid. 40) — detta bör tillgodoses genom medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, för vilket ändamål förslagsanslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. vid fångvårdsstaten torde få tagas i anspråk.

Då jag vidare anser mig böra biträda styrelsens uppfattning, att det för närvarande icke är möjligt att å förevarande anslag vidtaga annan besparing än å predikantarvodena, med 1,200 kronor, torde — med fränräknande jämväl av arvodet till sinnessjukläkaren vid centralfängelset å Långholmen, 4,500 kronor, och med iakttagande av behovet av en viss marginal — anslaget för nästkommande budgetår böra höjas med 9,500 kronor till 374,500 kronor.

Omkostnadsstaten.

Den av Kungl. Maj:t den 10 juni 1932 för nu löpande budgetår fastställda omkostnadsstaten, vilken är beräknad efter ett medeltal av 2.100 i statens fångvårdsanstalter förvarade personer per dag, slutar, efter avdrag av vissa inkomstposter, å 1,082,300 kronor.

Fångvårdsstyrelsen har i skrivelsen den 1 september 1932 erinrat, att medeltalet fångar per dag under budgetåret 1931/1932 uppgick till 2.157 och under den gångna delen av år 1932 utgjort 2,258. Med hänsyn till tendensen till stegring i fångantalet ansåge styrelsen sig för budgetåret 1933/1934 icke böra utgå från ett lägre dagsmedeltal än 2,200. Denna höjning av fångantalet skulle betinga en kostnadsökning av omkring 50,000 kronor, vilken styrelsen emellertid ansåge kunna motvägas av en höjning

med enahanda belopp av inkomsten å arbetens bedrivande. Vid sådant förhållande borde för budgetåret 1933/1934 under rubriken omkostnadsstat, övriga kostnader för fångvård, upptagas ett förslagsanslag av 1,082,300 kronor eller samma belopp som för budgetåret 1932/1933.

Vid bifall till mina förut denna dag väckta förslag dels om överförande å anslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m. vid fångvårdsstyrelsen av den för styrelsens del beräknade kostnaden för extra renskrivning och dels om sinnessjukläkarens å Långholmen uppförande å ordinarie stat bör anslaget till omkostnadsstat minskas med 1,400 + 5,500 kronor eller med tillhopa 6,900 kronor.

I övrigt har jag ej något att erinra mot vad fångvårdsstyrelsen hemställt i fråga om detta anslag.

I enlighet med vad jag nu anfört bör förslagsanslaget till övriga kostnader för fångvård uppföras med ett belopp av 1,075,400 kronor.

Departements-
chefen.

Övergångsstat.

Beträffande förslagsanslaget till övergångsstat har fångvårdsstyrelsen i sitt anslagsäskande, med hänsyn till att innehavaren av en å staten uppförd kokerskebefattning numera befordrats till annan befattning, för budgetåret 1933 1934 föreslagit en sänkning med 1,000 kronor till 2,500 kronor, emot vilket förslag jag ej har något att erinra.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels å ordinarie avlöningsstaten för fångvården från och med den 1 juli 1933 uppföra en överläkarbefattning av 1:a klass i lönegrad B 29 vid centralfängelsens å Långholmen sinnessjukavdelning;

dels godkänna följande stater för fångvården, att tillämpas från och med den 1 juli 1933:

A. Avlöningsstat.

Fångvårdsstyrelsen.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän,		
förslagsanslag	kronor	155.700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	5,000
Arvoden å 500 kronor till två fullmäktige	»	1,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	21,400

Fångvårdsstaten.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 2,043,000
Vikariatsersättningar, förslagsanslag »	150,000
Avlöningar till icke-ordinarie befatt- ningshavare m. m., förslagsanslag »	374,500

B. Omkostnadsstat.

Övriga kostnader för fångvård, för- slagsanslag	» 1,075,400
--	-------------

C. Övergångsstat.

Avlöningar m. m., förslagsanslag ..	» 2,500
-------------------------------------	---------

Summa förslagsanslag kronor 3,828,500;

*dels ock höja ordinarie förslagsanslaget till fång-
vården från dess nuvarande*

belopp	kronor 3,814,500
med 14,000 kronor till	» 3,828,500.

[33.] 2. Extra byrådirektör å fångvårdsstyrelsens arbetskontor. Då behov av denne byrådirektör, till vilkens avlöning riksdagen under ett antal år å extra stat anvisat ett anslag å 10,500 kronor, alltjämt föreligger, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlönande av en extra byrådirektör å fångvårdsstyrelsens arbetskontor för budget-
året 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag å kronor 10,500.

[34.] 3. Upphuggning av cellfönster vid vissa fångvårdsanstalter. I sin skrivelse den 1 september 1932 har fångvårdsstyrelsen begärt anslag för fortsatt upphuggning av cellfönster vid fångvårdsanstalter, därvid styrelsen förklarar, att upphuggningen icke utan verkligt men för fångvården kunde avbrytas. Med hänsyn härtill och då fönsterupphuggningen syntes böra avse förutom centralfängelset å Långholmen jämväl vissa landsortsfängelser, där upphuggning av cellfönster ännu ej ägt rum — dock icke någon anstalt som kunde tänkas bli föremål för indragning — har styrelsen för ändamålet beräknat ett belopp av 10,000 kronor.

Då jag anser det vara angeläget att låta arbetet med upphuggning av cellfönster fortgå samt mot det föreslagna beloppet ej torde vara något att erinra, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för upphuggning av cellfönster vid vissa fångvårdsanstalter för budgetåret 1933/1934

anvisa ett *extra* reservationsanslag å .. kronor 10,000.

[35.] 4. **Understöd åt verksamhet till frigivna fångars skydd.** Under hänvisning till vad rörande detta anslag anförts i statsverkspropositionen till föregående års riksdag (andra huvudtiteln sid. 45) får jag i enlighet med fångvårdsstyrelsens äskande i dess skrivelse den 1 september 1932 hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till fångvårdsstyrelsens disposition för understöd åt verksamhet till frigivna fångars skydd för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag å kronor 23,000.

[36.] 5. **Bidrag till svenska skyddsförbundet.** De i föregående års statsverksproposition (se andra huvudtiteln sid. 47) omförmälda sakkunniga för utredning angående det frivilliga skydds- och hjälparbetet till stöd för frigivna fångar hava numera avlämnat betänkande i detta ämne. Någon slutlig ställning till däri framlagda förslag torde emellertid — med hänsyn särskilt till behovet att över betänkandet erhålla yttranden av myndigheter och andra — ej kunna av Kungl. Maj:t fattas före propositionstidens utgång under detta års riksdag.

I skrivelse den 29 augusti 1932 har styrelsen för svenska skyddsförbundet begärt förhöjning av ifrågavarande anslag för budgetåret 1933/1934 från 80,000 kronor till 100,000 kronor. Till stöd härför har styrelsen framhållit, hurusom i olika avseenden den rådande ekonomiska situationen och den stegrade arbetslösheten ställt ökade krav på förbundets understödande verksamhet. Fångvårdsstyrelsen och förenämnda sakkunniga ha i avgivna yttranden biträtt skyddsförbundets framställning.

Väl finner jag starka skäl föreligga för en höjning av förevarande anslag, men med hänsyn såväl till det statsfinansiella läget som ock den omständigheten, att slutlig ståndpunkt ännu ej kunnat tagas till utredningen angående det frivilliga skydds- och hjälparbetet, anser jag anslaget böra upptagas med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bidrag till svenska skyddsförbundet för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag å kronor 80,000.

G. Uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare.

Minderåriga manliga förbrytare.

[37.] 1. Statens uppfostringsanstalt å Bona. Ordinarie förslagsanslaget till statens uppfostringsanstalt å Bona är i nu gällande riksstat uppfört med 310,300 kronor och disponeras enligt följande stater:

Avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	130,400
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	5,400
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	»	32,900

Omkostnadsstat.

Övriga kostnader för driften, förslagsanslag	»	141,600
--	---	---------

Summa förslagsanslag kronor 310,300.

Granskningsnämnden har framhållit, att möjlighet finnes till företagande av beskrifningar av de för närvarande utgående kostnaderna för anstalten; och har nämnden räknat med att utgifterna för anstalten i dess helhet skulle kunna nedsättas med omkring 10,000 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1932 har styrelsen för anstalten framlagt sina anslagsäskanden för budgetåret 1933/1934 och därvid *dels* hemställt om höjning av anslagsposten till vikariatsersättningar till 8,540 kronor, *dels ock* föreslagit minskning av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. till 29,760 kronor samt av anslagsposten till övriga kostnader för driften till 131,300 kronor. Styrelsens förslag innebär sålunda en minskning av hela anslaget med 10,300 kronor.

I fråga om anslagsposten till vikariatsersättningar kan framhållas, att under budgetåret 1931/1932 anslaget, som då utgjorde 3,000 kronor, måst överskridas med 5,955 kronor 50 öre. För att nedbringa utgifterna har styrelsen icke meddelat vikariatsförordnanden annat än i oundgängligen nödvändiga fall, och anser styrelsen, att — ehuru detta naturligen kommer att alltjämt iakttagas — anslagsposten ej kan sättas lägre än till 8,540 kronor.

Vad angår anslaget till icke-ordinarie befattningshavare kunna enligt styrelsens uppgift för nästkommande budgetår vissa poster utgå, nämligen 1,860 kronor till en extra ordinarie förman, 140 kronor till ett tillfälligt sjukvårdsbiträde samt 1,500 kronor till ett särskilt kontorsbiträde, varemot tillkomma erforderliga arvodesförhöjningar vid uppflyttning till högre löneklass av vissa icke-ordinarie befattningshavare med 360 kronor. Anslaget skulle således kunna nedsättas med 3,140 kronor eller, på sätt styrelsen anfört, till 29,760 kronor.

Omkostnadsstaten för innevarande budgetår, beräknad efter ett dagsmedeltal av 180 elever, slutar å en utgiftssumma av 177,800 kronor. Emellertid ha beräknats inflyta 20,600 kronor å jordbruks-, skogs- och verkstadsdriften samt 15,600 kronor å försålt bränsle ävensom i hyror m. m. eller tillhopa 36,200 kronor. Återstoden eller statsverkets tillskott utgör sålunda 141,600 kronor.

I denna omkostnadsstat ingå bland annat nedannämnda utgiftsposter:

Kosthåll	kronor 44,000
Beklädnad och sängkläder	» 34,000
Renhållning	» 4,000
Undervisning	» 4,000
Expenser och diverse	» 14,800.

Beträffande omkostnadsstaten för budgetåret 1933/1934 har styrelsen till grund för sina beräkningar utgått från ett dagsmedeltal elever av 170. Med ett dagportionspris av 60 öre uppkommer för kosthållet en årskostnad av 37,230 kronor, vilket belopp med hänsyn till vissa förhöjningar i kostnaden för kosthåll åt sjuka och konvalescenter samt åt elever, vilka bo å utgård, bör höjas till 37,500 kronor. Vidare kunna följande poster nedsättas, nämligen beklädnad och sängkläder till 32,200 kronor, renhållning till 3,500 kronor, undervisning till 3,700 kronor samt expenser och diverse till 13,000 kronor. Sammanlagt skulle alltså för budgetåret 1933/1934 anslaget kunna nedsättas med 10,900 kronor. Under förutsättning av indragning av förutnämnda kontorsbiträde erfordras emellertid enligt styrelsens mening å omkostnadsstaten en post för renskrivning med 600 kronor, att i första hand användas till kostnader för utskrift av årsredogörelser, vilka icke tryckas, och andra mera omfattande akter. Nedsättningen å anslaget till omkostnadsstat skulle sålunda enligt styrelsens beräkningar stanna vid 10,300 kronor.

Vad först angår den föreslagna höjningen för vikariatsersättningar finner jag mig med hänsyn till vad styrelsen anfört böra biträda detta förslag. *Departements-
chefen.*

I fråga om anslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m. anser jag detsamma kunna på av styrelsen anförda grunder nedbringas till 29,760 kronor. Emellertid bör, i enlighet med vad chefen för finansdepartementet vid »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» anfört angående renskrivningskostnader, i detta anslag inräknas även den av styrelsen härför föreslagna posten å 600 kronor, vilket giver en slutsumma av 30,360 kronor.

Beträffande styrelsens förslag rörande anslaget till övriga kostnader för driften har jag ej funnit annat att erinra än att, då nyssnämnda utgiftspost till renskrivning bör ingå i anslaget till icke ordinarie befattningshavare, anslaget till omkostnadsstat kan minskas med ytterligare

600 kronor eller sammanlagt med 10,900 kronor. Anslaget till övriga kostnader för driften skulle således nedsättas från 141,600 kronor till 130,700 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande stater för statens uppfostringsanstalt å Bona, att tillämpas från och med den 1 juli 1933:

Avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän,	
förslagsanslag	kronor 130,400
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 8,540
Avlöningar till icke-ordinarie befatt-	
ningshavare m. m., förslagsanslag ..	» 30,360

Omkostnadsstat.

Övriga kostnader för driften, förslags-	
anslag	» 130,700

Summa förslagsanslag kronor 300,000;

dels ock minska ordinarie förslagsanslaget till statens uppfostringsanstalt å Bona från dess nuvarande belopp kronor 310,300 med 10,300 kronor till » 300,000.

[38.] 2. Ny smedjebyggnad vid statens uppfostringsanstalt å Bona. I skrivelse den 31 augusti 1932 till chefen för finansdepartementet har organisationsnämnden med avseende å statens uppfostringsanstalt å Bona framhållit, bland annat, att nämnden funnit nödvändigt, att den till anstalten hörande smidesverkstaden, vilken vore synnerligen liten och olämplig för sitt ändamål, ersattes med en ny. Ritningar och förslag till en ny smedjebyggnad, utförda av byggnadskonsulenten S. Torgersruud, föreläge färdiga, slutande på en kostnadssumma av 17,000 kronor; och hade nämnden funnit, att förslaget borde komma till utförande under budgetåret 1933/1934.

Byggnadsstyrelsen har funnit kostnaderna väl låga, därest priser enligt i orten gällande arbetsavtal skulle tillämpas, men ansett, att som arbetena i stor utsträckning komme att utföras med anlitande av anstaltens egna arbetskrafter, den beräknade kostnadssumman under denna förutsättning torde förslå. Därjämte har styrelsen uttalat, att det vore önskvärt att byggnaden snarast möjligt komme till stand.

Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att för uppförande av en smedjebyggnad vid statens uppfostringsanstalt å Bona i huvudsaklig överensstämmelse med av byggnadskonsulenten S. Torgersruud upprättat förslag för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag å kronor 17,000.

Minderåriga kvinnliga förbrytare.

Till bestridande av den gottgörelse, som Svenska diakonissällskapet enligt de åren 1925 och 1931 träffade överenskommelser, varom närmare förmåles i statsverkspropositionen till 1932 års riksdag (andra huvudtiteln sid. 52), berättigats att uppbära för de utgifter, sällskapet får vidkännas på grund av nämnda överenskommelser, ha de senare åren beviljats två extra anslag, nämligen ett bestämt anslag till hyra för uppfostringsanstalt m. m. och ett förslagsanslag till elevers bespisning och beklädnad m. m.

[39.] 3. Hyra m. m. för uppfostringsanstalt för minderåriga kvinnliga förbrytare. Från förevarande anslag bestridas hyresersättning, kostnader för bränsle och belysning, inventarier, telefon m. m. samt bidrag till lön och underhåll av personal. Anslaget, som tidigare utgått med 45,200 kronor årligen, har för budgetåret 1931/1932 i anledning av den år 1931 träffade överenskommelsen höjts med 6,700 kronor till 51,900 kronor men för innevarande budgetår — med anledning därav att viss engångsersättning bortfallit — sänkts till 50,900 kronor.

Då anslag å sistnämnda belopp är erforderligt jämväl för nästkommande budgetår, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till gäldande av hyra m. m. för uppfostringsanstalt för minderåriga kvinnliga förbrytare för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag å kronor 50,900.

[40.] 4. Bespisning och beklädnad m. m. åt elever vid uppfostringsanstalt för minderåriga kvinnliga förbrytare. Ifrågavarande anslag, som från och med budgetåret 1929/1930 utgått med 40,000 kronor, höjdes för budgetåret 1931/1932 i anledning av den år 1931 träffade överenskommelsen till 47,800 kronor, med vilket belopp anslaget uppförts jämväl för innevarande budgetår. Med hänsyn till den besparing å anslaget som uppstått för budgetåret 1931/1932 — omkring 4,400 kronor — anser jag, att anslaget för nästkommande budgetår bör kunna nedsättas med 4,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till gottgörande av bespisning och beklädnad
m. m. åt elever vid uppfostringsanstalt för minder-
åriga kvinnliga förbrytare för budgetåret
1933/1934 anvisa ett *extra* förslagsanslag å kronor 43,800.

H. Svensk författningssamling m. m.

1. Svensk författningssamling, oförändrat *ordinarie* för-
slagsanslag kronor 90,000.

[41.] 2. Utgivande av Nytt juridiskt arkiv. Detta anslag, som tidigare utgått med 8,000 kronor, sänktes av föregående års riksdag till 4,000 kronor. I samband därmed medgav Kungl. Maj:t viss förhöjning av priset å tidskriften, som för avdelning I höjdes vid postabonnemang från 20 till 21 kronor och vid beställning i bokhandel från 24 till 25 kronor. Beträffande avdelning II lämnades priset oförändrat och blev sålunda vid postabonnemang 10 kronor och vid beställning i bokhandel 12 kronor.

Granskningsnämnden har anfört, att med den spridning tidskriften numera ägde det syntes kunna begäras, att den utan statsbidrag helt finansierade sig själv; att för detta ändamål någon nämnvärd förhöjning av prenumerationspriset skulle vara nödvändig, syntes nämnden knappast finnas skäl att antaga. Nämnden ville sålunda för sin del förorda, att detta anslag helt utginge ur riksstaten.

Då det synes värdefullt, att staten bibehåller det inflytande å priset för tidskriften, som kan göras gällande så länge statsbidrag utgår, vill jag förorda, att anslaget icke helt indrages men att det för nästkommande budgetår nedsättes från 4,000 kronor till 2,000 kronor. Huruvida därav någon mindre prisförhöjning må kunna föranledas, synes böra bliva föremål för övertägande av Kungl. Maj:t i samband med bidragets utbetalande.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till utgivande av tidskriften Nytt
juridiskt arkiv för budgetåret 1933/1934
anvisa ett *extra* anslag å kronor 2,000.

[42.] 3. Regeringsrättens årsbok. I fråga om detta anslag må framhållas, att med anslaget för ett visst budgetår bestridas kostnaderna för årsboken för det kalenderår, som gått till ända närmast före budgetårets ingång. Från och med budgetåret 1930/1931 höjdes anslaget från 16,000

till 20,000 kronor. Højningen sammanhängde med den ökade omfattning, årsboken erhållit på grund av den stegring av antalet avgjorda mål och ärenden, som inträtt genom den tillfälliga öknings av antalet regeringsråd från sju till elva för tiden från och med den 1 januari 1929. Anslaget har för budgetåren 1930/1931 och 1931/1932 överskridits med omkring 7,000 respektive 2,000 kronor samt belastas för innevarande budgetår med 21,500 kronor.

Ehuruvel kostnaderna för årsboken, i mån som regeringsrättens balans hinner avarbetas, kunna förväntas komma att nedgå, lærer försiktigheten bjuda att jämväl för nästkommande budgetår beräkna ett anslag av 20,000 kronor. Jag har emellertid för avsikt att låta verkställa en undersökning, huruvida icke bland annat genom en väsentlig beskäring av det material, som för närvarande publiceras såsom notiser i årsboken, en besparing skall kunna åstadkommas till ett följande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnader för utgivandet av regeringsrättens årsbok för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag å kronor 20,000.

I. Diverse.

Särskild ersättning till häradsarkivare för röstlängders upprättande.

Alltsedan år 1921 har riksdagen efter framställningar av Kungl. Maj:t årligen beviljat ett extra förslagsanslag för beredande av särskild ersättning åt häradsarkivare för röstlängders upprättande. Ersättningen avser att utgöra gottgörelse för den ökning i häradsarkivarnas arbete, som föranletts av de nya bestämmelserna angående rösträtt vid andrakammarval samt de i anslutning därtill vidtagna ändringarna beträffande röstlängders upprättande, avseende ett sammanförande av den politiska och den kommunala röstlängden till en gemensam handling. Anslaget har i allmänhet utgått med 80,000 kronor för år. På förslag av Kungl. Maj:t nedsatte 1930 års riksdag anslaget för budgetåret 1930/1931 till 65,000 kronor, därvid, med hänsyn till penningvärdets stegring sedan ersättningen till häradsarkivarna senast bestämts, förutsattes viss minskning i nämnda ersättning (andra huvudtiteln 1930, sid. 99 o. f.). Denna minskning genomfördes genom kungörelse den 11 april 1930 (nr 65), varigenom ersättningen för det ena exemplaret av röstlängden sänktes från 50 till 40 öre för varje helt eller påbörjat uppslag om minst 15 rader. Jämväl för innevarande budgetår är anslaget bestämt till 65,000 kronor.

Granskningsnämnden har uttalat, att förevarande anslag borde kunna nedbringas till hälften av det ursprungliga beloppet, eller alltså sänkas med 25,000 kronor till 40,000 kronor.

Med anledning härav får jag erinra, att riksdagen i skrivelse den 9 juni 1932, nr 213, under punkt 2 hemställt, att Kungl. Maj:t ville för 1933 års riksdag framlägga förslag om en allmän sänkning av utgående provisioner för häradsskrivare och kronouppbördstjänstemän i städer. Rörande den sålunda av riksdagen väckta frågan har utredning igångsatts, därvid även vissa andra, närstående spörsmål blivit föremål för undersökning, bland annat frågan om ersättning till häradsskrivarna för arbetet med röstlängders upprättande. Utredningen är ännu ej till fullo avslutad, men efter vad jag inhämtat torde chefen för socialdepartementet komma att inom den närmaste tiden för Kungl. Maj:t anmäla detta ärendet. Såvitt angår röstlängdernas upprättande läser därvid komma att föreslås, att särskild ersättning för nämnda bestyr icke vidare skall utgå till häradsskrivarna. Anslag för ändamålet behöver således ej äskas för budgetåret 1933/1934.

[43.] 1. Fastighetsregister i städer och vissa andra samhällen. I avseende å den verksamhet, vilken bedrives av fastighetsregisterkommissionen och som uppehålls med detta anslag, för innevarande budgetår 100,000 kronor, tillåter jag mig hänvisa till 1932 års statsverksproposition (se andra huvudtiteln sid. 57 o. f.).

I skrivelse den 14 september 1932 har fastighetsregisterkommissionen gjort framställning om anslagsäskande för nästkommande budgetår samt därvid anfört, att till 18 städer och 17 köpingar statsbidrag för fastighetsregisters första uppläggande ännu ej utbetalats, men att för dessa samhällen registret anmälts upplagt utom vad anginge 6 städer och 4 köpingar. Bland dessa senare vore emellertid några, för vilka fastighetsregistreringen antingen befunnits vara av särskilt invecklad beskaffenhet eller på grund av personalförhållanden visat sig icke kunna bedrivas med tidigare beräknad intensitet. Särskilt för dem av de åsyftade samhällena, som vore köpingar, hade förordnande om fastighetsregistrering såsom för stad först under de senare åren meddelats. På grund härav vore det synnerligen ovisst, huruvida fastighetsregistreringen för dessa samhällen kunde bliva slutförd förrän under första hälften av år 1933, och antagas kunde, att dessa samhällen först efter den 1 juli 1933 skulle inkomma med ansökningar om statsbidrag. De ansökningar av dylikt slag, som dithills inkommit under innevarande budgetår, hade visat sig avse större kostnader än som vid avgivande av anslagsäskande för sagda budgetår antagits och toge i anspråk nästan hälften av det belopp, som då i sin helhet för sådant ändamål beräknats. Då bland de samhällen, som under budgetåret väntades inkomma med ansökan, befunde sig rikets huvudstad, syntes det för innevarande budgetår beräknade beloppet helt komma att åtgå, även om bidragsansökningar jämväl under nästkommande budgetår vore att emotse. De bidragsbelopp, som på grund av sistnämnda ansökningar komme att få utbetalas under budgetåret 1933/1934, beräknade kommissionen till 40,000 kronor. De kostnader för fastighetsregistreringen i

köpingar, som ej utgjorde egna kommuner, samt i municipalsamhällen, som av länsstyrelse utanordnades, torde inskränka sig till sådana, som avsåge registrens kompletteringar i anledning av utvidgningar av nämnda samhällens områden, varom Kungl. Maj:t redan förordnat eller kunde komma att förordna. Sagda kostnader beräknade kommissionen till approximativt 2,000 kronor. Vad därefter beträffade kostnaderna för tillsynen av fastighetsregistren — kommissionens verksamhet och inspektionsresor — samt för blankettryck m. m., vilka kostnader för budgetåret 1930/1931 uppgått till sammanlagt cirka 37,900 kronor, syntes dessa kostnader något komma att nedgå på grund av minskade expenser såsom utgifter för blankettryck och särskilt kopiering av registerkartor. Kostnaderna för domarevikarier torde jämväl av samma anledning komma att nedgå till en obetydlighet. Kommissionen beräknade därför de erforderliga kostnaderna för täckande av utgifter av nu angivet slag till 33,000 kronor.

I enlighet med vad sålunda anförts har kommissionen, under förutsättning att överinseendet över fastighetsregistreringen icke vid innevarande budgetårs utgång överlämnades till annan myndighet, föreslagit, att anslaget till fastighetsregister för budgetåret 1933/1934 måtte bestämmas till 75,000 kronor.

Enligt vad fastighetsregisterkommissionen nu upplyst kan fastighetsregistret ej förväntas bli anmält upplagt för samtliga städer och samhällen förrän under första halvåret 1933, och ansökningar om statsbidrag kunna emotes även under nästkommande budgetår. De kostnadsbelopp, som med hänsyn härtill erfordras utöver redan anvisade medel, beräknas av kommissionen till 40,000 kronor. Härtill komma dels vissa av kommissionen beräknade kompletteringskostnader å 2,000 kronor och dels det belopp, som erfordras för kommissionens verksamhet m. m. under budgetåret 1933/1934 och som uppskattas till 33,000 kronor. I sistnämnda hänseende vill jag framhålla, att då frågan om den myndighet, som bör från kommissionen övertaga det fortsatta överinseendet över fastighetsregistrets förande, ännu icke synes mogen för lösning, förslag därutinnan ej underställts Kungl. Maj:t.

*Departements-
chefen.*

Då mot kommissionens kostnadsberäkningar icke syntes mig vara något att erinra, lärer för nästa budgetår böra för nu ifrågavarande ändamål anvisas ett anslag av 75,000 kronor.

En redogörelse, vilken fastighetsregisterkommissionen avgivit rörande sin verksamhet under år 1932, torde såsom bilaga (C) få åtfölja statsrådsprotokollet.

Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

- att för bestridande av de på statsverket belöpande
- kostnaderna för första uppläggande av fastighetsregister
- i städer och vissa andra samhällen för budgetåret
- 1933/1934 anvisa ett *extra* förslagsan-
- slag å kronor 75,000.

2. Internationella byrån i Bern för skydd av litterära och artistiska arbeten, oförändrat *ordinarie* förslagsanslag kronor 3,000.

3. Alderstillägg, oförändrat *ordinarie* förslagsanslag kronor 1,000.

[44.] **4. Rese- och traktamentspenningar.** Anslaget till rese- och traktamentspenningar är i gällande riksstat uppfört med 25,000 kronor. Budgetredovisningen för budgetåret 1931/1932, då anslaget — från vilket intill den 1 juli 1932 bekostats jämväl vissa numera från anslaget till vattendomstolarna tillgodosedda ändamål — var uppfört med 75,000 kronor, utvisar, att anslaget överskridits med i det närmaste 33,000 kronor. Av verkställda undersökningar synes framgå, att denna merutgift i huvudsak hänför sig till sådana förrättningskostnader, vilka fortfarande skola gäldas av förevarande anslag. På grund härav erfordras för nästkommande budgetår en höjning av anslaget, vilken höjning lämpligen synes kunna bestämmas till 25,000 kronor.

Därest bifall vinnes till ett förslag, vilket jag ämnar föreslå Kungl. Maj:t förelägga riksdagen och som avser, att beslut om kvarhållande, utan häktning, för brott skall kunna prövas av domare, torde av detta anslag böra bestridas jämväl ersättning åt häradshövding för resor, som han kan nödgas företaga för verkställande av dylik prövning. Då emellertid sådana resor torde behöva förekomma endast i undantagsfall, lärers någon ökning av anslaget av sagda anledning ej påkallas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja *ordinarie* förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar från dess nuvarande belopp kronor 25,000
med 25,000 kronor till » 50,000.

[45.] **5. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.** Detta anslag, som från och med budgetåret 1924/1925 utgått med 260,000 kronor, bestämdes av föregående års riksdag — i samband därmed att från anslaget utbrötos vissa belopp, avseende kostnader som skulle bestridas av anslagen till nya fastighetsböcker för landet och till vattendomstolarna — till 225,000 kronor.

På sätt chefen för finansdepartementet förut denna dag under rubriken »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» anför, är avsett, att vissa omläggningar skola vidtagas i fråga om redovisningen å riksstaten av anslagen till expens- och tryckningskostnader. De åsyftade åtgärderna äro bland annat, att utgifter för renskrivning genomgående skola redovisas såsom avlöningskostnader, att kostnader för blankettryck m. m. skola redovisas såsom expenser, att såsom tryckningskostnader få avföras endast utgifter för egentligt publikationstryck samt att för bestridande av kost-

nader för lokalhyror i riksstaten uppföres ett särskilt förslagsanslag under sjätte huvudtiteln.

För andra huvudtiteln innebär denna omläggning, att vissa kostnader för blankettryck, som av justitiedepartementet, nedre justitierevisionen och hovrätterna hittills bestritts av tryckningskostnadsanslaget, från och med nästkommande budgetår beräknats skola bestridas från förevarande anslag, medan å andra sidan kostnader för vissa lokalhyror, uppgående till sammanlagt 22,500 kronor, överförts till särskilt anslag under sjätte huvudtiteln.

I samband med den utredning, som erfordrats för omläggnings genomförande, ha i enlighet med av förutnämnde departementschef lämnade direktiv vissa reduceringar företagits med avseende å de särskilda utgiftsbehov, som skola tillgodoses genom förevarande anslag. Den beräknade belastningen för nästkommande budgetår har därigenom kunnat nedbringas med omkring 10 procent av medelutgifterna för de tre senaste budgetåren.

I fråga om hovrätternas expenskostnader har därutöver tagits i beräkning de nedsättningar, som åstadkommas, därest, såsom jag senare ämnar föreslå, stadgandena i 27 kap. 16 § rättegångsbalken och 229 § utsökningsslagen om kungörande i allmänna tidningarna av vissa utslag i besvärsmål bliva upphävd.

De expenskostnader, som skola bestridas från förevarande anslag, böra med hänsyn till nu angivna förhållanden för budgetåret 1933/1934 uppskattas till sammanlagt i runt tal 185 000 kronor. Anslaget skulle alltså kunna minskas från 225,000 kronor med 40,000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. från	
dess nuvarande belopp	kronor 225,000
med 40,000 kronor till	» 185,000.

[46.] 6. Tryckningskostnader. Andra huvudtitelns *ordinarie* förslagsanslag till tryckningskostnader nedsattes av föregående års riksdag från 30,091 kronor till 27,091 kronor.

Under föregående punkt har jag redogjort för, hurusom vissa omläggningar äro avsedda att vidtagas i fråga om den budgetära behandlingen av de medel, som i riksstaten anvisas för bestridande av statens tryckningskostnader och statsverkets expenskostnader. För ifrågavarande anslag medföra de avsedda omläggningarna, såsom jag framhållit, bland annat, att kostnaderna för visst blankettryck, vilka hittills belastat detta anslag, i stället skola bestridas från expensanslaget. Den utredning, som, under beaktande av att såsom tryckningskostnader hädanefter skola redovisas endast utgifter för egentligt publikationstryck, verkställts rörande

de anslagsbehovet, har givit vid handen, att kostnaderna för justitiedepartementet och fängvårdsstyrelsen böra beräknas till 21,400 kronor. Härjämte bör räknas med kostnaden för tryckning av lagberedningens och processlagberedningens betänkanden, vilka äro avsedda att bestridas från förevarande anslag. Då dessa betänkanden i regel avgivas allenast med längre tids mellanrum, har det ansetts lämpligt, att nämnda beredningar arligen lämna departementet särskild underrättelse, då något betänkande är att förvänta. För nästkommande budgetår bör i detta hänseende räknas med en kostnad av 2,000 kronor. Anslaget bör alltså för budgetåret 1933/1934 upptagas med $(21,400 + 2,000 =)$ 23,400 kronor eller, för avjämnande av huvudtitelns slutsumma, till 23,481 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska *ordinarie* förslagsanslaget till tryckningskostnader från dess nuvarande belopp kronor 27,091
med 3,610 kronor till » 23,481.

[47.] 7. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Andra huvudtitelns *ordinarie* reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, som i riksstaten för budgetåret 1928/1929 var upptaget till 200,000 kronor, nedsattes från och med budgetåret 1929/1930 till 170,000 kronor. För det sistförflutna budgetåret har å anslaget uppstått en reservation å omkring 59,000 kronor. Enligt verkställda beräkningar kommer emellertid denna reservation att vara förbrukad vid utgången av innevarande budgetår. Bland annat på denna grund har, på sätt förut nämnts under punkt [4.], det ansetts nödvändigt att i nästa riksstat uppföra ett särskilt anslag till processlagberedningen. Väl torde det nuvarande anslagsbeloppet motsvara vad som erfordras för täckande av kostnaderna för de övriga lagstiftningsuppgifter och utredningar, vilka hittills ansetts böra bestridas av detta anslag. Med hänsyn till den allvarliga statsfinansiella situationen är jag likväl beredd att tillstyrka en nedsättning av anslaget med 35,000 kronor till 135,000 kronor, även om därigenom vissa lagstiftningsfrågor, som kräva sin lösning, måste ställas å framtiden. Jag vill emellertid samtidigt betona, att jag anser mig böra räkna med att detta anslag, i den mån konjunkturerna förbättras, åter tillmätas i enlighet med vad tidigare under lång tid ansetts påkallat.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska *ordinarie* reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga från dess nuvarande belopp kronor 170,000
med 35,000 kronor till » 135,000.

[48.] 8. **Extra utgifter.** I samband med avvecklandet av huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder beslöt 1923 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag att upptaga andra huvudtiteln's ordinarie reservationsanslag till extra utgifter med 30,000 kronor. Med sistnämnda belopp har anslaget därefter varit uppfört i riksstaten. Med hänsyn därtill att under de gångna budgetåren reservationer till ganska avsevärda belopp uppstått å anslaget, anser jag mig emellertid nu kunna förorda en nedsättning med 10,000 kronor. Anslaget skulle således från och med nästa budgetår uppföras med 20,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska *ordinarie* reservationsanslaget till extra utgifter från dess nuvarande

belopp	kronor 30,000
med 10,000 kronor till	» 20,000.

[49.] 9. **Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.** Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående behovet av anslag för budgetåret 1933/1934 till bestridande av tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på den proposition i ämnet som kan varda riksdagen förelagd, för beredande av tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen för budgetåret 1933/1934 under andra huvudtiteln beräkna ett *extra* förslagsanslag å

kronor 1,500.

[50.] 10. **Provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.** Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående beredande av provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1933/1934 under andra huvudtiteln anvisa ett *extra* förslagsanslag å

kronor 60,000.

[51.] 11. **Dyrortstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.** Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående behovet av anslag för budgetåret 1933/1934 för täckande av kostnader för

dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1933/1934 under andra huvudtiteln anvisa ett *extra* förslagsanslag å kronor 1,050,000.

Sammanfattning.

För budgetåret 1932/1933 hava under andra huvudtiteln anvisats
ordinarie anslag till belopp av kronor 9,464,004
extra » » » » » 3,182,796 kronor 12,646,800

För budgetåret 1933/1934 skulle, vid bifall till av mig gjorda förslag, under andra huvudtiteln uppföras
ordinarie anslag till belopp av kronor 9,359,054
extra » » » » » 2,804,346 » 12,163,400,
och skulle således huvudtitelns slutsumma komma att
minskas med » 483,400.

Vid en närmare jämförelse mellan utgifterna under huvudtiteln för de båda budgetåren, särskilt för belysande av de föreslagna besparingarna, äro till en början att märka följande huvudgrupper av anslag, nämligen Lagberedningen och processlagberedningen, Fångvården m. m. samt Uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare, vilka samtliga anslagsgrupper utvisa ökning. Beträffande dessa anslagsgrupper må här framhållas följande.

Anslagen till Lagberedningen äro i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptagna till 64,000 kronor under det att för budgetåret 1933/1934 under avdelningen Lagberedningen och processlagberedningen föreslagits anslag till belopp av 115,000 kronor, vilken ökning beror på att jämte anslagen till lagberedningen — vilka utvisa minskning — nu, såsom framgår av rubriken, uppförts anslag till den nyinrättade processlagberedningen.

De till avdelningen Fångvården m. m. hörande anslagen utgöra i riksstaten för budgetåret 1932/1933 sammanlagt 3,938,000 kronor men föreslås för budgetåret 1933/1934 höjda till 3,952,000 kronor. Höjningen har sin grund i fångantalets stegring.

Anslagen under avdelningen Uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare, i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptagna till 409,000 kronor, föreslås för budgetåret 1933/1934 höjda till 411,700 kronor. Härvid är att märka, att sänkningar visserligen föreslagits av anslaget till statens uppfostringsanstalt å Bona samt anslaget till bespisning och beklädnad m. m. åt elever vid uppfostringsanstalt för minderåriga kvinnliga förbrytare, medan

anslaget till hyra m. m. för sistnämnda uppfostringsanstalt är oförändrat, men å andra sidan har tillkommit ett nytt anslag å 17,000 kronor till ny smedjebyggnad vid Bona.

Vidare kan anmärkas, att anslagen under avdelningarna Departementet och Justitiekanslersämbetet för båda budgetåren utgöra respektive 287,900 kronor och 46,400 kronor.

Summan av de här särskilt angivna anslagen uppgår för budgetåret 1932/1933 till 4,745,300 kronor och för budgetåret 1933/1934 till 4,813,000 kronor. Av huvudtitelns utgifter återstå därefter för budgetåret 1932/1933 7,901,500 kronor och för budgetåret 1933/1934 7,350,400 kronor. En jämförelse mellan de sist angivna beloppen, fördelade å olika huvudgrupper av anslag, giver följande resultat.

	1932/1933 kr.	1933/1934 kr.	Minskning kr.
Domstolarna	5,045,709	4,707,419	338,290
Rättegångsväsendet i allmänhet	979,000	927,000	52,000
Svensk författningssamling m. m.	114,000	112,000	2,000
Diverse	1,762,791	1,603,981	158,810
Summa kronor	7,901,500	7,350,400	551,100

Den sålunda föreslagna anslagsminskningen, 551,100 kronor, utgör ungefär 7 procent av motsvarande anslagsbelopp för budgetåret 1932/1933.

För bedömande av de med avseende å andra huvudtiteln av mig ifrågasatta besparingsåtgärderna är slutligen att märka, att till det belopp 483,400 kronor, varmed huvudtitelns slutsumma enligt vad förut sagts skulle komma att minskas i förhållande till anslagen för budgetåret 1932/1933, böra läggas *dels* ett belopp av 150,000 kronor, motsvarande den ökning i stämpeluppbörden som beräknas uppstå, därest, på sätt jag under punkt [19.] ifrågställt, en del av lösen vid underdomstolarna överföres till stämpel, *dels* ett belopp av sammanlagt 35,340 kronor, motsvarande avlöningarna till två å övergångsstat för nedre justitierevisionen upptagna protokollssekreterare samt till de till Svea hovrätts övergångsstat överförda krigshovrättsrådet och överkrigsfiskalen, vilka besparingsåtgärder först framdeles kunna bli effektiva, *dels ock* ett belopp av 50,290 kronor, motsvarande den årliga utgiftsminskning som med utgången av nästkommande budgetår är avsedd att ytterligare vinnas genom krigsdomstolarnas avskaffande. Om detta iakttages, skulle man kunna räkna med att besparingar, respektive ökade inkomster, å tillhoppa 719,030 kronor skulle uppstå för statsverket till följd av de åtgärder som i det föregående ifrågasatts. Hänsyn har då ej tagits till den belastningsminskning, som till följd av krigsdomstolarnas avskaffande kan beräknas uppkomma med avseende å dels anslaget till ersättning åt domare. vittnen och parter med högst 1,000 kronor, dels anslaget till dyrtidstillägg med minst 30,000 kronor. Medräknas även dessa belopp, bör nyssnämnda besparingssumma ökas till omkring 750,000 kronor.

Andra huvudtiteln.

Vad departementschefen uti detta ärende, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, yttrat och hemställt täckes Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla; och skall utdrag av statsrådsprotokollet, såvitt ärendet angår, överlämnas till finansdepartementet till ledning vid avfattande av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov.

Ur protokollet:

Axel Wennerholm.

Billaga A.

(Jfr sid. 4.)

Till Konungen.

Jämlikt den av Eders Kungl. Maj:t för lagberedningen fastställda instruktionen får beredningen härmed i underdånighet avgiva redogörelse för sin verksamhet under år 1932.

Beredningen har under året fortsatt behandlingen av den sista avdelningen av ärvdabalken, omfattande nya regler rörande dödsbos utredning och förvaltning samt arvskifte och vad därmed äger samband. Liksom under föregående år hava därvid överläggningar ägt rum med äldre ledamoten i den finska lagberedningen, förvaltningsrådet F. Grönvall, nämligen i Stockholm under tiden den 29 februari—den 5 mars. Enligt Eders Kungl. Maj:ts förordnande har presidenten B. Ekeberg såsom ordförande i undertecknad Marks von Würtembergs ställe lett beredningens arbete på detta lagstiftningsområde. Betänkande i ämnet, innefattande förslag till revision av ärvdabalken, fjärde avdelningen, har med en den 30 juni dagtecknad skrivelse överlämnats till Eders Kungl. Maj:t. Denna avdelning innehåller av motiv åtföljda förslag till:

- 1) lag om boutredning och arvskifte;
- 2) lag angående införande av lagen om boutredning och arvskifte;
- 3) lag angående ändring i 12 och 13 kap. giftermålsbalken;
- 4) lag angående ändring i 2 och 9 kap. lagen om arv;
- 5) lag angående ändring i lagen den 8 juni 1928 (nr 281) om allmänna arvsfonden;
- 6) lag angående ändring i 2 och 3 kap. lagen om testamente;
- 7) lag angående ändring i 7 kap. lagen om förmynderskap;
- 8) lag angående ändring i 17 kap. handelsbalken;
- 9) lag angående ändring i vissa delar av utsökningslagen;
- 10) lag om ändrad lydelse av 11 kap. 11 § rättegångsbalken;
- 11) lag angående ändring i vissa delar av konkurslagen;
- 12) lag angående ändrad lydelse av 7 § 1. lagen om nya konkurslagens införande och vad i avseende därå skall iakttagas;
- 13) lag angående ändring i förordningen den 4 mars 1862 (nr 10) om tio-årig preskription och om årsstämning;
- 14) lag om ändrad lydelse av 2 och 4 §§ förordningen den 16 juni 1875 (nr 42) angående lagfart å fång till fast egendom; samt
- 15) lag om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 16 juni 1875 (nr 42)

angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden.

Efter det nämnda betänkande avlämnats, har beredningen, jämlikt Eders Kungl. Maj:ts förordnande, övergått till behandling av frågan om revision av lagstiftningen om skuldebrev. De ämnen, som tillhöra detta rättsområde, hava förberedelsevis genomgåts, och det är beredningens förhoppning att vid en konferens i Stockholm under början av nästkommande år få upptaga samarbete med de övriga nordiska länderna.

I förhandlingar, som under tiden den 8—den 27 februari ägt rum i Köpenhamn rörande fortsatt behandling av dels frågan om de rättsverkningar, som en i någon av de nordiska staterna öppnad konkurs bör medföra i de övriga, och dels spörsmålet rörande boutredning efter medborgare i nordisk stat, som avlider i annan sådan stat, hava såsom delegerade från Sverige deltagit undertecknad Marks von Würtemberg, presidenten Ekeberg och undertecknad Lind. Enighet har därvid uppnåtts om ett förslag till konvention angående konkurs, och på grundvalen av detta förslag hava inom lagberedningen utarbetats förslag till 1) lag med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge; 2) lag om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge; 3) lag om erkännande och verkställighet av vissa, i anledning av konkurs meddelade utländska domar; 4) lag innefattande tillägg till konkurslagen; samt 5) lag innefattande tillägg till lagen den 13 maj 1921 om aekordsförhandling utan konkurs. Enligt Eders Kungl. Maj:ts beslut hava de sålunda upprättade förslagen föredragits inför lagrådet av undertecknad Lind. I anledning främst av de erinringar, som därvid framstälts, hava förslagen varit föremål för förnyad överläggning vid ett möte, som under tiden den 17 oktober—den 8 november hållits i Oslo, huvudsakligen för vidare handläggning av lagstiftningen angående dödsbon. Såsom resultat av dessa förhandlingar föreligger ett slutligt förslag till konvention om konkurs ävensom ett utkast till konvention angående dödsbon, vilket senare förslag är avsett att upptagas till slutlig prövning under nästkommande år.

Sedan Eders Kungl. Maj:t den 16 september förordnat, att lagrådets yttrande skulle inhämtas över de av beredningen överlämnade förslagen till lag om boutredning och arvskifte samt därmed sammanhängande författningar, har föredragning av dessa förslag inför lagrådet pågått från början av november och verkställts till vissa delar av undertecknad Guldberg och i övrigt av undertecknad Bergendal.

Undertecknad Marks von Würtemberg har på grund av nådigt förordnande den 26 juni 1931 under innevarande år deltagit i en numera avslutad utredning rörande de s. k. Rysslandssvenskarnas ställning.

Den 30 september blev beredningens ledamot, revisionssekreteraren R. Gyllenswärd, vilken såsom innehavare av statsrådsämbete alltsedan den 7 juni 1930 varit förhindrad att delta i beredningens arbete, förordnad

att vara statssekreterare i justitiedepartementet. Undertecknad Bergendal har fullgjort den undervisningsskyldighet, som är förenad med den av honom innehavda professuren i straffrätt och juridisk encyklopedi vid Lunds universitet. Vidare har undertecknad Bergendal även under innevarande år biträtt inom socialdepartementet med utredning rörande vissa med frågan om tredje mans rätt till neutralitet i arbetskonflikter sammanhängande spörsmål.

Underdånigst

E. MARKS VON WÜRTEMBERG.

ERIK LIND.

HARRY GULDBERG.

RAGNAR BERGENDAL.

Stockholm den 31 december 1932.

Bilaga B.

(Jfr sid. 6.)

Till Konungen.

Processlagberedningen får härmed i underdånighet avgiva redogörelse för beredningens arbete under 1932.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 juni 1931 tillkallades undertecknade Engströmer och Santesson att från och med den 1 juli samma år såsom sakkunniga inom justitiedepartementet utarbета förslag till lagbestämmelser angående rättegångsväsendet och vad därmed sammanhänger, dels ock ledamöterna av riksdagens första kammare presidenten, numera statsrådet K. J. Schlyter, borgmästaren G. Bissmark och advokaten E. Löfgren, häradshövdingen C. E. Arhusiander, ledamöterna av riksdagens första kammare lantbrukaren P. J. Gustafsson i Benestad och sekreteraren P. E. A. Jonsson i Lycksele samt ledamöterna av riksdagens andra kammare glassliparen A. A. Lindqvist i Halmstad och lantbrukaren G. Persson i Falla att såsom ledamöter deltaga i den nämnd, som vore avsedd att vid ifrågavarande lagstiftningsarbete tillhandagå med råd i förekommande frågor, varjämte assessorn i Svea hovrätt T. Strandberg förordnades att vara sekreterare hos nämnda sakkunniga.

Genom beslut den 30 september 1932 förordnade Kungl. Maj:t, att förenämnda lagstiftningsarbete skulle från och med den 1 oktober samma år överlämnas åt en beredning, benämnd processlagberedningen. Samtidigt förordnade Kungl. Maj:t undertecknade Gärde, Engströmer och Santesson samt Strandberg att vara, Gärde ordförande, Engströmer och Santesson ledamöter samt Strandberg sekreterare i beredningen. Ledamöterna i ovan omförmälda nämnd skulle alltjämt vid lagstiftningsarbetet tillhandagå med råd i förekommande frågor.

Beredningen har under året varit sysselsatt med utarbetande av preliminära förslag till lagbestämmelser angående förfarandet vid underrätt i tvistemål och i brottmål samt bevisningen. För närvarande föreligga förslag till bestämmelser om part, stämning, förberedelse, huvudförhandling, parts utevaro, bevisning i allmänhet, vittne, sakkunnig, syn, skriftliga bevis, förhör med part under straffansvar, bevisning till framtida säkerhet, rätt till åtal samt den misstänkte eller tilltalade och hans försvar.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande har beredningen under tiden 3—11 december företagit en resa till Oslo för att studera det vid de norska domstolarna tillämpade förfarandet.

Beredningen har dels på anmodan av chefen för justitiedepartementet den 16 december avgivit yttrande i fråga om inrättande av en norrländsk hovrätt, dels ock samma dag till Kungl. Maj:t avgivit yttrande angående en inom justitiedepartementet upprättad promemoria jämte utkast till lag om upphörande av vissa krigsdomstolar, varjämte beredningen den 30 december till Kungl. Maj:t avgivit yttrande i anledning av en inom justitiedepartementet utarbetad promemoria angående lagstiftning om vissa straffprocessuella tvångsmedel.

Underdånigst

N. GÄRDE.

THORE ENGSTRÖMER.

PER SANTESSON.

Tore Strandberg.

Stockholm den 31 december 1932.

Bilaga C.

(Jmf. sid. 93.)

Till Konungen.

Till åtlydnad av föreskrift i nådiga brevet den 13 augusti 1917 angående kostnader för fastighetsregisterkommissionens verksamhet m. m. samt i 1 § av instruktionen för fastighetsregisterkommissionen får kommissionen härmed i underdånighet avgiva redogörelse för kommissionens verksamhet under år 1932.

Till kommissionen hava under sagda år inkommit 1,002 ärenden, avseende fastighetsregistreringen och mätningsväsendet i städer och andra samhällen, för vilka föras fastighetsregister såsom för stad, samt åtskilliga andra dessa förhållanden berörande ämnen, såsom fastighetsboksväsendet m. m. I sistnämnda avseende har kommissionen sålunda bland annat den 14 november 1932 avgivit underdånigt utlåtande i anledning av statsrådets och chefens för justitiedepartementet remiss den 25 oktober 1932 rörande ett inom departementet upprättat förslag till kungörelse med närmare föreskrifter, huru nya fastighetsböcker för landet skola inrättas och föras.

Till fullgörande av sitt åliggande att genom utfärdande av exempel och föreskrifter vägleda arbetet med fastighetsregistreringen har kommissionen vidare från trycket utgivit tjugusjunde och tjuguoåttonde häftena av »fastighetsregisterkommissionens meddelanden», innehållande det förra huvudsakligen en kommentar över de ändringar i bestämmelserna för stadsfastighetsregistreringen, som påkallats av 1931 års stadsplanelag och därmed sammanhängande författningar, och det senare redogörelser för en del av kommissionen behandlade spörsmål på fastighetsrättens område av mera allmän betydelse.

Antalet samhällen, för vilka fastighetsregister såsom för stad skall föras, är 114 städer, 42 köpingar och 59 municipalsamhällen.

Inspektioner hava verkställts å fastighetsregisterarbetena för 50 städer, 8 köpingar och 11 municipalsamhällen. Därjämte har den färdigställda registerkartan över Bodafors köping granskats av kommissionen.

Genom kommissionens försorg hava i dess lokaler under året bedrivits arbete, med uppläggande av registren för municipalsamhällena Gällivare, Huddinge, Stuvsta och Torsby.

Fastighetsregistret har anmälts upplagt den 21 december 1931 för municipalsamhället Åtvidaberg och den 31 december samma år för städerna Stockholm och Eslöv, varom meddelanden först efter föregående års redo-

görelses avlåtande till Eders Kungl. Maj:t inkommit till kommissionen, samt under innevarande år för städerna Torshälla och Östhammar, köpingarna Bodafors och Sandviken samt municipalsamhällena Huddinge, Segeltorp, Stuvsta, Svegsmon och Torsby, ävensom för områden, som inkorporerats med Ronneby stad och Krylbo köping.

Registret är nu anmält upplagt för 110 städer, 38 köpingar och 54 municipalsamhällen. För återstående 4 städer, 4 köpingar och 5 municipalsamhällen lär registret komma att anmälas upplagt under nästkommande kalenderår.

Av den del av kommissionens verksamhet, som består i överinseendet över registrens första uppläggande, återstår, efter det samtliga ovannämnda samhällens register förklarats upplagda, därest ej tillkomma ytterligare samhällen, för vilka Eders Kungl. Maj:t förordnat om fastighetsregister för stad, allenast tillika övervakande av slutförandet av de registreringsarbeten, som pågå beträffande inkorporerade områden och som för närvarande avse 10 städer samt 2 municipalsamhällen. Kommissionen tillåter sig emellertid framhålla, att bland inkorporeringarna med städerna befinna sig bland annat ett municipalsamhälle och tre hela socknar.

Underdånigst

H. SJÖGREN.

OLOF MYRBERG.

GUNNAR PALM.

Stockholm den 31 december 1932.

Register

till

Andra huvudtiteln för budgetåret 1933/1934.

A. Departementet.

Sid.		Kronor
1	Lönefyllnad åt statsministern	6,000
1	Statsråden utan departement	72,000
1	Departementschefen	24,000
1	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli	167,900
3	Departementschefens ombud för tillsyn å tryckta skrifter allmängörande	14,000
3	Handsekreterare åt statsministern	4,000
	Säger för departementet	287,900.

B. Lagberedningen och processlagberedningen.

3	Lagberedningens verksamhet	45,000
5	Dyrtidstillägg motsvarande ersättning till lagberedningens personal	2,500
5	Processlagberedningens verksamhet	65,000
6	Dyrtidstillägg motsvarande ersättning till processlagbered- ningens personal	2,500
	Säger för lagberedningen m. m.	115,000.

C. Justitiekanslersämbetet.

6	Justitiekanslersexpeditionen	46,400.
---	------------------------------------	---------

D. Domstolarna.

	Högsta domstolen och regeringsrätten:	
7	Högsta domstolen	513,500
7	Regeringsrätten	198,500
8	Extra expeditionsvakt vid högsta domstolen	2,208
	Nedre justitierevisionen:	
8	Nedre justitierevisionen	488,100
18	Förstärkning av arbetskrafterna	20,000
	Hovrätterna:	
	Svea hovrätt:	
29	Hovrätten	*757,750
35	Extra division	49,548
36	Extra ledamot	*4,290
36	Göta hovrätt	355,160

* Beräknat belopp.

Andra huvudtiteln.

109

Sid.		Kronor
	Hovrätten över Skåne och Blekinge:	
38	Hovrätten	196,600
40	Extra ledamot m. m.	12,600
40	Tillfällig förstärkning av hovrätternas arbetskrafter	20,000
41	Kostnader för delning av Svea hovrätt	*20,000
	Häradsrätterna:	
43	Justitiestat under Svea hovrätt	373,587
43	Justitiestat under Göta hovrätt	261,563
58	Justitiestat under hovrätten över Skåne och Blekinge ...	106,013
63	Partiell löneförbättring för häradshövdingarna	95,000
65	Bidrag till domsagornas förvaltning	*490,000
67	Reseersättning till nämndemän	250,000
67	Nya fastighetsböcker för landet	100,000
	Vattendomstolarna:	
69	Vattendomstolarna	256,000
70	Kostnaderna för handläggning vid Västerbygdens vatten- domstol av målet angående Vänerns reglering	60,000
	Krigsrätterna:	
71	Civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna	*54,000
71	Å äldre stat kvarstående auditör	4,000
72	Civil personal vid särskilda krigsrätter m. m.	*5,000
72	Ersättning till vissa ledamöter i rådhusrätt för befattning med disciplinmål m. m.	*14,000
	Säger för domstolarna	4,707,419.

E. Rättegångsväsendet i allmänhet.

73	Ersättning åt domare, vittnen och parter	390,000
73	Kostnader, som enligt lagen om fri rättegång skola gäldas av allmänna medel	400,000
74	Understöd åt offentliga rättshjälpsanstalter	50,000
75	Övervakning av villkorligt dömda	40,000
75	Medikolegala besiktningar	35,000
75	Ersättning åt personer, menigheter och allmänna inrättningar för dem genom nya strafflagens införande frångångna bötesandelar	12,000
	Säger för rättegångsväsendet i allmänhet	927,000.

F. Fångvården m. m.

76	Fångvården	3,828,500
84	Extra byrådirektör å fångvårdsstyrelsens arbetskantor	10,500
84	Upphuggning av cellfönster vid vissa fångvårdsanstalter	10,000
85	Understöd åt verksamhet till frigivna fångars skydd	23,000
85	Svenska skyddsförbundet	80,000
	Säger för fångvården m. m.	3,952,000.

G. Uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare.

	Minderåriga manliga förbrytare:	
86	Statens uppfostringsanstalt å Bona	300,000
88	Ny smedjebyggnad vid Bona	17,000

* Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
89	Minderåriga kvinnliga förbrytare:	
89	Hyra m. m. för uppfostringsanstalt	50,900
89	Bespisning och beklädnad m. m. åt elever vid uppfostringsanstalt	43,800
	Säger för uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare	411,700.

H. Svensk författningssamling m. m.

90	Svensk författningssamling	90,000
90	Utgivande av »Nytt juridiskt arkiv»	2,000
90	Regeringsrättens årsbok	20,000
	Säger för Svensk författningssamling m. m.	112,000.

I. Diverse.

91	Särskild ersättning till häradsskrivare för röstlängders upp- rättande	—
92	Fastighetsregister i städer och vissa andra samhällen	75,000
94	Internationella byrån i Bern för skydd av litterära och ar- tistiska arbeten	3,000
94	Ålderstillägg	1,000
94	Rese- och traktamentspenningar	50,000
94	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	185,000
95	Tryckningskostnader	23,481
96	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	135,000
97	Extra utgifter	20,000
97	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen	*1,500
97	Provisoriskt dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst	60,000
97	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	1,050,000
	Säger för diverse	1,603,981
	Summa	12,163,400

* Beräknat belopp.

98 Sammanfattning.

Bilagor.

- 101 *Bilaga A:* Lagberedningens årsredogörelse.
 104 *Bilaga B:* Processlagberedningens årsredogörelse.
 106 *Bilaga C:* Fastighetsregisterkommissionens årsredogörelse.

Tredje huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Ministern för utrikes ärendena anmäler de frågor, som tillhöra regleringen av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel för budgetåret 1933/1934, och anför därvid följande:

De förslag, jag nu går att framlägga för Eders Kungl. Maj:t, innebära sänkning av anslagen under flertalet av tredje huvudtitelns rubriker och medföra sammanlagt en reduktion å ifrågavarande poster av ej mindre än 467,000 kronor, varvid dock är att märka att ur huvudtiteln uteslutits ett till 50,000 kronor uppgående anslag för nedrustningskonferensen, vilket ingår i den löpande budgeten.

Att huvudtitelns slutsumma icke desto mindre, jämfört med nu löpande budgetår, företer en betydande ökning, finner sin förklaring däri, att i huvudtiteln införts ett nytt anslag å 1,000,000 kronor till täckande av vissa kursförluster, vilka hittills bestritts från anslaget till oförutsedda utgifter i allmänhet.

A. Departementet.

1. Departementschefen, ministern för utrikes ärendena, oförändrat *ordinarie* anslag kronor 40,000.

[1.] 2. Departementet. För innevarande budgetår har det ordinarie förslagsanslaget till utrikesdepartementet i riksstaten upptagits med ett belopp av 520,000 kronor, fördelat å följande poster:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 408,400
Arvode till speciellt sakkunnig i folkrätt	» 8,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	» 66,800
Avlöningar å övergångsstat, förslagsanslag	» 36,800.

Anledning torde icke föreligga att på denna punkt för nästkommande budgetår föreslå annan ändring än den, som påkallas av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört rörande ändrad redovisning av statens expens- och tryckningskostnader, innebärande bland annat att utgifter för renskrift hädanefter genomgående böra redovisas såsom avlöningskostnader och alltså icke vidare bestridas av expensanslag.

Vad angår tredje huvudtiteln, har expensanslaget under senare år för nämnda slag av utgifter anlåtats endast beträffande det skrivarbete, som erfordrats för expeditionen för utländska passärenden. Det belopp, som i arvoden utbetalas till de å expeditionen sysselsatta skrivbiträdena, uppgår tillhopa till omkring 6,000 kronor per år och med denna summa bör således expensanslaget sänkas, samtidigt som under här förevarande anslag posten till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare höjes med enahanda belopp. Sistnämnda anslagspost, som för närvarande fördelas enligt grunder, vilka bestämdes av 1926 års riksdag, skulle efter nu avsedd överföring komma att beräknas på följande sätt:

Grundavlöningar till extra ordinarie tjänstemän, högst	kronor	51,320
Avlöningsförhöjningar till extra ordinarie tjänstemän m. m., förslagsvis	»	3,120
Extra befattningshavare, renskrivning m. m., högst	»	18,360
Summa förslagsvis kronor		72,800.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande ordinarie stater för utrikesdepartementet, att tillämpas från och med den 1 juli 1933.

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	408,400
Arvode till speciellt sakkunnig i folkrätt ..	»	8,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	»	72,800
Summa kronor		489,200.

Anm. Kabinettssekreteraren äger att såsom bidrag till representationskostnader åtnjuta ett årligt belopp av 6,000 kronor, att utbetalas i den ordning, som beträffande lön är stadgat.

B. Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag

kronor 36,800.;

<i>dels</i> ock höja det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till departementet,	
nu	kronor 520,000,
med	» 6,000
till	» 526,000.

B. Sveriges representation i utlandet.

[2.] 1. **Beskickningar och konsulat.** Ordinarie förslagsanslaget till beskickningar och konsulat är i riksstaten för budgetåret 1932/1933 uppfört med ett belopp av 1,777,000 kronor enligt följande stater.

Stat för avlöning utom ortstillägg.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 929,300
Expektansarvoden, förslagsanslag	» 75,000
	Summa kronor 1,004,300.

Stat för ortstillägg.

Ortstillägg	kronor 768,700
Tillägg till ortstillägg åt vissa kanslistor	» 4,000
	Summa kronor 772,700.

Sedan den av Kungl. Maj:t den 19 april 1932 tillsatta granskningsnämnden anmodat utrikesdepartementet att undersöka möjligheterna för besparingar inom utrikesförvaltningen samt att däröver avgiva förslag, har inom departementet en ingående utredning i detta syfte företagits.

Det preliminära förslag till besparingar å tredje huvudtiteln, vilket i anledning härav sistlidne maj månad framlades för granskningsnämnden, omfattade i främsta rummet en plan till indragning av vissa poster i utlandet, nämligen på ordinarie stat konsulatet i Lübeck, legationsrådsbefattningen i Peking och vicekonsulatet i Valparaiso samt å extra stat generalkonsulatet i Batavia och beskickningen i Lima. Genom indragning av dessa poster skulle åstadkommas en sammanlagd besparing å omkring 200,000 kronor — däri inberäknat icke blott löneförmåner till respektive tjänstemän utan även skrivbiträdesarvoden, expensutgifter m. fl. omkostnader, vilka hänföra sig till olika anslag under huvudtiteln.

Sedan detta förslag remitterats till kommerskollegium för prövning, avgav kollegium däröver den 22 oktober 1932 utlåtande efter att i ärendet hava infordrat yttranden från rikets samtliga handelskamrar, Sveriges Allmänna Exportförening, Jernkontoret, Sveriges Industriförbund, Svenska Trävaruexportföreningen, Svenska Trämasseföreningen, Svenska Cellulosaföreningen, Svenska Pappersbruksföreningen, Svenska Cementförsäljnings Aktiebolaget Cementa,

Sveriges Redareförening, Stockholms Rederiförening, Sveriges Allmänna Sjöfartsförening samt Sveriges Fartygsbefälsförening.

Jag skall i det följande redogöra för vad beträffande detta förslag framkommit.

Konsulatet i Lübeck. Det förslag till indragning av vissa poster inom utrikesförvaltningen, som framlades av 1923 års besparingskommitté, omfattade även indragning av det lönade konsulatet i Lübeck och dess ersättande med ett olönat generalkonsulat. Såväl kommerskollegium som flertalet i frågan hörda näringsorganisationer motsatte sig emellertid då förslaget med hänsyn till Lübecks betydelse för våra handels- och sjöfartsintressen. Denna uppfattning biträdades i Kungl. Maj:ts proposition nr 160 till 1924 års riksdag (sid. 38—39).

Samma ställning till spörsmålet intogs på anförda grunder av 1927 års sakkunnige och biträdades även av den dåvarande ministern för utrikes ärendena i Kungl. Maj:ts proposition nr 50 till 1928 års riksdag (sid. 56—57).

Av de nu i frågan hörda näringsorganisationerna ha vissa, däribland handelskamrarna i Göteborg och Gävle, Sveriges Allmänna Sjöfartsförening och Sveriges Redareförening, under hänvisning till betydelsen av vår handel och sjöfart på Lübeck uttalat tvekan om lämpligheten att indraga den lönade konsulsbefattningen därstädes.

Kommerskollegium har med hänsyn till det statsfinansiella läget ej velat avstyrka en indragning men ifrågasätter samtidigt, om ej det lönade konsulatet borde bibehållas, tills nuvarande tjänsteinnehavaren i december månad 1934 uppnår pensionsåldern. Med hänsyn till det disponibilitetsarvode, vartill denne bleve berättigad, skulle enligt kollegii mening den besparing, som kan uppnås genom en indragning dessförinnan, bliva förhållandevis ringa.

Rörande den svenska sjöfarten på Lübeck under åren 1928—1930 har av kommerskollegium följande uppgifter lämnats.

		Ång- och motorfartyg		Segelfartyg		Samtliga fartyg	
		Antal	Nettoton	Antal	Nettoton	Antal	Nettoton
1928	Ank.	441	173,415	482	31,833	923	205,248
	Avg.	440	172,347	482	31,954	922	204,301
1929	Ank.	446	183,587	415	30,021	861	213,608
	Avg.	450	186,228	417	30,259	867	216,487
1930	Ank.	434	178,156	403	24,589	837	202,745
	Avg.	435	177,504	404	24,746	839	202,250

Såväl från beskickningen i Berlin som från konsulatet i Lübeck hava ytt-
randen i ärendet inforrats. Sändebudet i Berlin erinrar i sitt utlåtande om
betydelsen och omfattningen av de svenska handels- och sjöfartsförbindelserna
med Lübeck men förklarar sig dock med hänsyn till föreliggande besparings-
behov kunna, om än med tvekan, tillstyrka konsulatets indragning.

*Departement-
chefen.*

En given förutsättning för förverkligandet av det åter framförda förslaget
att indraga den nuvarande lönade konsultstjänsten i Lübeck bör vara dess ome-

delbara ersättande med en olönad konsulsbefattning. Att den svenska sjöfarten på Lübeck är i oavvisligt behov av konsulärt bistånd på platsen är nämligen uppenbart. Då emellertid denna sjöfart numera till övervägande del upprätthålles av reguljära linjer, torde de konsuln åvilande ämbetsuppgifterna hava i viss mån förenklats, varför desamma utan större olägenhet torde kunna anförtros åt en olönad konsul, under förutsättning att denne antingen själv behärskar svenska språket eller till sitt förfogande har ett svensktalande biträde.

Den nuvarande innehavaren av befattningen uppnår vid slutet av år 1934 lagstadgad pensionsålder och torde sålunda intill dess böra tillerkännas expectansarvode. Även om den omedelbara besparingen därigenom minskas, kommer den dock att uppgå till ett belopp, som under rådande budgetära situation synes motivera förslaget genomförande. Under dessa omständigheter anser jag mig böra förorda, att den nuvarande lönade konsulsbefattningen i Lübeck indrages från och med ingången av nästkommande budgetår.

Representationen i Kina. Sveriges diplomatiska intressen i Kina företräddas av ministern i Tokio, som jämväl är ackrediterad hos den kinesiska regeringen i Nanking. Vår beskickning i Kina är emellertid alltjämt, i likhet med flertalet andra länders diplomatiska representationer, förlagd till Peking och ett legationsråd är där fast placerat med uppgift att fungera såsom t. f. chargé d'affaires under den tid, ministern icke uppehåller sig i landet.

Frågan om det fortsatta bibehållandet av en fast diplomatisk representant i Peking, vilken anordning tillkom efter beslut av 1920 års riksdag, har vid ett par tillfällen varit upptagen till prövning. 1923 års besparingskommitté gav sålunda i sitt betänkande uttryck åt uppfattningen, att Sveriges intressen i Kina på tillfredsställande sätt kunde tillvaratagas av generalkonsulatet i Shanghai med bistånd av sändebudet i Tokio. Besparingskommittén ansåg sig därför böra föreslå indragning av legationsrådsbefattningen i Peking. Denna uppfattning delades även av den dåvarande ministern för utrikes ärendena och i Kungl. Maj:ts proposition nr 160 till 1924 års riksdag (sid. 45—46) framfördes förslag om befattningens indragning. Riksdagen ansåg sig emellertid icke kunna lämna sitt bifall härtill (R. skr. 1924 nr 3 p. 3) och hänvisade därvid särskilt till rådande osäkra förhållanden i Kina, vilka gjorde, att förslaget om postens indragning måste anses ägnat att väcka betänkligheter, då ett genomförande därav kunde komma att skada de svenska intressena.

Även 1927 års sakkunnige för utrikesförvaltningens omorganisation upptog denna fråga till behandling. Under det tvenne av de sakkunnige förordade legationsrådsbefattningens indragning, tillstyrkte de båda övriga bibehållandet därav, framhållande bland annat behovet av beskickningen i Peking till skydd för de talrika svenska missionärer, vilka alltjämt vore verksamma i de nordliga delarna av Kina. Erfarenheten hade nämligen enligt dessa sakkunniges mening visat betydelsen av att äga en ständig representant i Peking, då generalkonsuln i Shanghai på grund av avståndet svårligen kunde vara i tillfälle att bereda svenska undersåtar i nämnda områden en effektiv hjälp.

Såväl kommerskollegium som de i ärendet hörda näringsorganisationerna avstyrkte indragning av befattningen och denna uppfattning biträdades i Kungl. Maj:ts proposition nr 50 till 1928 års riksdag (sid. 59—62). Bland andra skäl betonades därvid även, att det kulturarbete, som från svenskt håll på skilda områden utförts i Kina, syntes förtjäna en uppoffring för bevarande i möjligaste mån av detta arbetes frukter för framtiden. Riksdagen beslöt också i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, att den diplomatiska representationen i Peking skulle bibehållas.

Sändebudet i Tokio, som beretts tillfälle yttra sig i denna fråga, har särskilt betonat vikten av att befattningen såsom generalkonsul i Shanghai alltså oförändrad bibehållas såsom sådan, om än tillika utrustad med diplomatisk befogenhet.

*Departements-
chefen.*

Då frågan nu återigen framföres, äro utgångspunkterna i åtskilliga avseenden förändrade. Sedan den kinesiska republikens regering flyttat sitt säte till Nanking, har Peking eller Peiping, som staden numera benämnes, förlorat större delen av sin politiska betydelse. Den gamla kejsarstaden synes under de senaste åren i stället alltmer hava utvecklats till ett väsentligen kulturellt centrum. Om stormakterna ännu hava sina legationer kvar därstädes, torde detta huvudsakligen ha sin grund i olika politiska motiv, vilka knappast för Sveriges del göra sig gällande. I syfte att bekvämt och utan tidsförlust kunna träda i direkt kontakt med regeringen i Nanking hava flere stormakter emellertid funnit anledning att dit detachera någon legationstjänsteman såsom representant för den i Peking bosatte ministern. Andra länder åter hava förlagt sina beskickningar antingen till Nanking självt eller till det relativt närbelägna Shanghai.

Vägaende skäl synas mig tala för att en omläggning av vår representation i Kina nu äger rum. Även om alltså måste erkännas, att det med hänsyn såväl till våra kulturella intressen som till de i nordliga delarna av Kina verk samma svenska missionärernas liv och säkerhet kan vara av betydelse, att i Peking en officiell representant är stationerad, synes dock under de numera rådande förändrade förhållandena i Kina en dylik anordning icke oundgängligen påkallad. Det skäl, som på sin tid främst föranledde beskickningens upprättande, nämligen behovet att i Kinas huvudstad äga en ständig representant för tillvaratagandet av våra intressen, kan i varje fall icke längre göras gällande för dess bibehållande i Peking. Och för en förflyttning av beskickningen till Nanking synas icke några avgörande skäl föreligga. Generalkonsuln i Shanghai, vilken stad är belägen på en nattresas avstånd från Nanking, torde nämligen under vissa i det följande angivna förutsättningar vara i tillfälle att i förhållande till kinesiska regeringen utföra de diplomatiska uppgifter, som tillvaratagandet av våra intressen i Kina kunna påkalla. Då härtill kommer, att de i frågan hörda näringsorganisationerna med något enda undantag icke funnit anledning uttala sig för bibehållande av beskickningen i Peking och även kommerskollegium yttrat sig i enahanda riktning, anser jag mig böra föreslå indragning av legationsrådsbefattningen i Peking från och med instundande budgetår.

Såsom torde framgå av det anförda, delar jag även de synpunkter, som i saken framförts av sändebudet i Tokio. Det är också min avsikt att vid bifall av riksdagen till förslaget om indragning av legationsrådsbefattningen i Peking förordna generalkonsuln i Shanghai att under den tid, då ministern i Tokio icke uppehåller sig i landet, såsom t. f. chargé d'affaires representera svenska regeringen i förhållande till kinesiska regeringen i Nanking. Sändebudet i Tokio skulle sålunda tillsvidare fortfarande vara ackrediterad jämväl hos kinesiska regeringen.

Vicekonsulatet i Valparaiso. De särskilda sakkunnige, vilka år 1928 tillsattes för utredning av frågor rörande representationen i Syd- och Mellanamerika, betonade starkt behovet av en förstärkning av den konsulära representationen i Chile och efter tillstyrkan av kommerskollegium upprättades på Kungl. Maj:ts förslag genom beslut av 1929 års riksdag ett lönat vicekonsulat i Valparaiso (1929 års statsverksproposition, tredje huvudtiteln, sid. 2—5).

Sedan fråga nu i besparingssyfte väckts om en eventuell indragning av nämnda vicekonsulat, har flertalet av de näringsorganisationer, som däröver yttrat sig och vilka över huvud på grund av sin verksamhet äga intresse av den sydamerikanska marknaden, uttalat betänkligheter mot en dylik åtgärd.

Kommerskollegium ifrågasätter i sitt utlåtande i ärendet, huruvida det kan vara lämpligt att Sverige under en tid, då andra industriländer göra ansträngningar för att utvidga sina avsättningsområden, inskränker den organisation, som har till syfte stödjandet av den svenska exporten på transoceana marknader. Med utgångspunkt från denna principiella uppfattning och under hänvisning till nedan återgivna värdesiffror rörande Sveriges export till Chile förklarar sig kollegium icke kunna tillstyrka indragning av ifrågavarande vicekonsulsbefattning.

Utförsel från Sverige till Chile.

(i tusental kronor)

1913	1920	1924	1929	1930	1931
647	8,357	2,484	7,253	10,316	5,211

Ministern i Buenos Aires, vilken tillika är ackrediterad i Chile, har ävenledes livligt förordat vicekonsulsbefattningens fortsatta bibehållande. Till bestyrkande av denna sin uppfattning har sändebudet i avgivet utlåtande anfört bland annat, att vicekonsuln förutom handläggandet av sådana uppgifter, vilka regelmässigt ankomma på en konsulär representant, i stor utsträckning haft att fullgöra åligganden, som eljest bruka åvila en handelsattaché, särskilt i fråga om kommersiell information och lämnandet av bistånd åt svenska exportörer i deras affärstransaktioner. Sändebudet framhåller vidare den rådande osäkra ekonomiska situationen i landet och det allt kraftigare ingripandet från statens sida i den privata verksamheten samt betonar betydelsen av att under sådana förhållanden där äga en lönad representant, som kan vara i tillfälle att

följa utvecklingen, införskaffa säkra upplysningar, lämna råd samt vid behov ingripa med *démarches* hos de chilenska myndigheterna eller förhandla med dem, när så erfordras.

*Departements-
chefen.*

Vid bedömandet av föreliggande spørsmål synes särskilt böra beaktas, att vicekonsulatet varit i verksamhet endast under föga mer än tre år. De erfarenheter, vicekonsuln under denna tid kunnat vinna, och de förbindelser, han varit i tillfälle att knyta inom kommersiella kretsar, bliva givetvis endast småningom fruktbärande. Genom befattningens indragning skulle på densamma nedlagda kostnader liksom även under de gångna åren där utfört arbete till större delen tillspilogivas. Icke utan skäl torde därför kunna ifrågasättas ändamålsenligheten av en dylik åtgärd, varigenom väl en budgetär besparing för ögonblicket skulle uppnås men samtidigt en sannolikt mycket kännbar indirekt skada åsamkas svensk exporthandel. Med den uppfattning, vartill jag sålunda kommit i denna fråga, anser jag mig icke kunna förorda vicekonsulatets indragning.

Däremot synes mig ett av vederbörande sändebud i dennes utlåtande framfört förslag angående befattningens överflyttande till huvudstaden Santiago vara värt beaktande. En sådan anordning skulle, enligt sändebudets åsikt, medföra avsevärda fördelar och underlätta vicekonsulns uppgift att följa utvecklingen på det ekonomiska såväl som på det politiska området. Den konstaterade tendensen mot ett starkt statligt inflytande över landets utrikeshandel lär även komma att föranleda vicekonsuln att oftare än hittills söka personlig kontakt med de centrala regeringsmyndigheterna i huvudstaden. Härtill kommer, att den olönade generalkonsuln i Santiago, som i ett tjugotal år företrätt Sveriges intressen i landet, nyligen lämnat sagda befattning i samband med överflyttningen av sin privata verksamhet till Valparaiso. Å sistnämnda ort skulle han sålunda med fördel kunna återupptaga det avbrutna uppdraget såsom svensk generalkonsul i Chile, därest den lönade vicekonsulsbefattningen nu överflyttas till Santiago.

I händelse den till huvudstaden förlagda representationen samtidigt erhöle diplomatisk karaktär med ställning för befattningshavaren såsom legationssekreterare eller legationsråd, varmed i så fall kunde förenas uppdrag för honom att under ministerns frånvaro fungera såsom t. f. *chargé d'affaires*, skulle otvivelaktigt än större effektivitet kunna utvinnas av representationen. Med hänsyn till de ökade kostnader, som skulle bliva följden av en dylik omläggning, synes mig dock därmed böra tills vidare anstå. Däremot anser jag mig på förut anförda grunder böra förorda den lönade vicekonsulsbefattningens förflyttning från Valparaiso till Santiago. Någon ändring i vederbörande anslag behöver icke med anledning härav företagas.

Ett genomförande av de förslag till indragning av konsulatet i Lübeck och beskickningen i Peking, som jag i det föregående förordat, skulle innebära avförandet ur den ordinarie staten för beskickningar och konsulat av tvenne befattningar i lönegraden B 30 samt minskning av anslagsposten avlöningar till

ordinarie tjänstemän med ett belopp motsvarande för dessa befattningar beräknad lön, för vardera 11,460 kronor, eller tillhopa i runt tal 22,900 kronor. Ur staten för ortstillägg skulle därjämte avföras för ifrågavarande båda befattningar fastställda ortstillägg, nämligen för konsuln i Lübeck 4,100 kronor samt för legationsrådet i Peking 12,000 kronor, eller tillhopa 16,100 kronor. Här ifrågavarande anslag skulle alltså sammanlagt minskas med 39,000 kronor.

Under förevarande punkt torde vidare böra anmälas, att vid bifall till det förslag, jag har för avsikt att under punkt 3 framställa med avseende å vakanssättning av ministerposten i Bukarest, sändebudet i Warschau skulle tillsvidare ackrediteras jämväl i Bukarest och sändebudet i Istanbul-Ankara jämväl i Athen.

Under åberopande av vad jag under denna punkt anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bestämma antalet befattningshavare å ordinarie stat för beskickningar och konsulat på nedanstående sätt:

Befattningshavare å ordinarie stat för beskickningar och konsulat.

	Lönegrad
11 sändebud	A 3
10 sändebud	A 2
7 generalkonsuler	A 2
5 legationsråd	B 30
3 handelsråd	B 30
7 konsuler	B 30
4 förste legationssekreterare	B 26
9 vicekonsuler	B 26
3 andre legationssekreterare	B 21
4 andre vicekonsuler	B 21
18 förste kanslistar eller kanslistar	B 16
	} eller B 12.;

dels godkänna följande stat för beskickningar och konsulat, att tillämpas från och med den 1 juli 1933:

Stat för avlöning utom ortstillägg.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslags-	
anslag	kronor 906,400
Expektansarvoden, förslagsanslag	» 75,000
	Summa kronor 981,400.;

dels godkänna följande stat för ortstillägg, att tillämpas från och med den 1 juli 1933:

Stat för ortstillägg.

Belgien, Luxemburg.

Bryssel:

Sändebud.....	kronor	5,000
---------------	--------	-------

Danmark och Island.

Köpenhamn:

Sändebud.....	»	10,800
---------------	---	--------

Legationssekreterare.....	»	2,000
---------------------------	---	-------

Vicekonsul.....	»	2,000
-----------------	---	-------

Kanslist.....	»	—
---------------	---	---

Reykjavik:

Konsul.....	»	8,800
-------------	---	-------

Finland.

Helsingfors:

Sändebud.....	»	10,800
---------------	---	--------

Legationssekreterare.....	»	2,000
---------------------------	---	-------

Vicekonsul (alternativt med placering såsom legationssekreterare vid beskickningarna i Moskva eller Warschau).....	»	2,000
--	---	-------

Frankrike.

Paris:

Sändebud.....	»	30,600
---------------	---	--------

Legationsråd.....	»	6,100
-------------------	---	-------

Handelsråd.....	»	5,700
-----------------	---	-------

Kanslist.....	»	1,900
---------------	---	-------

Rouen:

Konsul.....	»	5,100
-------------	---	-------

Italien.

Rom:

Sändebud.....	»	5,800
---------------	---	-------

Lettland, Estland, Litauen.

Riga:

Sändebud.....	»	12,000
---------------	---	--------

Tallinn (Reval):

Konsul.....	»	6,600
-------------	---	-------

Nederländerna.

Haag:

Sändebud.....	»	11,400
---------------	---	--------

Legationssekreterare.....	»	3,800
---------------------------	---	-------

Rotterdam:

Vicekonsul.....	»	3,800
-----------------	---	-------

Norge.

Oslo:

Sändebud.....	kronor	10,800
Legationssekreterare.....	»	2,000

Polen.

Warschau:

Sändebud.....	»	17,400
Kanslist.....	»	1,900

Ryssland, Persien.

Moskva:

Sändebud.....	»	30,600
Legationsråd.....	»	6,600
Kanslist.....	»	2,000

Leningrad:

Konsul.....	»	8,100
-------------	---	-------

Schweiz.

Bern:

Sändebud.....	»	7,800
---------------	---	-------

Spanien, Portugal.

Madrid:

Sändebud.....	»	9,000
Kanslist.....	»	1,900

Storbritannien och Norra Irland samt Irländska fristaten.

London:

Sändebud.....	»	45,000
Legationsråd.....	»	6,600
Legationssekreterare (alternativt med placering vid beskickningen i Paris).....	»	4,800
Kanslist.....	»	2,000
Generalkonsul.....	»	14,400
Vicekonsul.....	»	3,800
Andre vicekonsul.....	»	3,800
Kanslist.....	»	2,000

Dublin:

Konsul.....	»	10,000
-------------	---	--------

Turkiet, Bulgarien, Grekland.

Istanbul-Ankara:

Sändebud.....	»	9,000
---------------	---	-------

Tyska riket.

Berlin:

Sändebud.....	»	23,400
Legationsråd.....	»	5,100

Tredje huvudtiteln. [2.]

Handelsråd	kronor	5,100
Legationssekreterare (alternativt med placering vid beskickningen i Bern)	»	3,800
Kanslist	»	1,800
Hamburg:		
Generalkonsul	»	7,400
Vicekonsul	»	3,300
<i>Österrike, Ungern, Jugoslavien.</i>		
Wien:		
Sändebud	»	8,800
<i>Amerikas Förenta Stater.</i>		
Washington:		
Sändebud	»	35,000
Legationsråd	»	7,600
Handelsråd	»	7,600
Kanslist	»	4,500
New York:		
Generalkonsul	»	18,400
Vicekonsul	»	6,800
Andre vicekonsul	»	5,000
Kanslist	»	4,500
Chicago:		
Konsul	»	12,100
Kanslist	»	4,500
San Francisco:		
Konsul	»	12,100
Andre vicekonsul	»	5,000
Kanslist	»	4,500
Minneapolis:		
Vicekonsul	»	6,800
Omaha:		
Vicekonsul	»	6,800
<i>Mexico, Cuba, Guatemala, Panama.</i>		
Mexico:		
Sändebud	»	22,400
Kanslist	»	4,500 ¹
<i>Argentina, Chile, Paraguay, Uruguay.</i>		
Buenos Aires:		
Sändebud	»	36,000
Kanslist	»	4,500 ¹
Santiago:		
Vicekonsul	»	6,800

¹ Ytterligare 1,000 kronor, om kanslisten äger tillräcklig kännedom i landets språk.

Brasilien.

Rio de Janeiro:

Sändebud.....	kronor	30,000
Kanslist.....	»	4,500 ¹

Japan, Kina, Siam.

Tokio:

Sändebud.....	»	20,000
Legationssekreterare.....	»	6,600
Kanslist.....	»	4,500 ¹

Shanghai:

Generalkonsul.....	»	19,400
Vicekonsul.....	»	6,600

Australien.

Sydney:

Generalkonsul.....	»	14,400
Kanslist.....	»	4,500

Canada.

Montreal:

Generalkonsul.....	»	16,400
Kanslist.....	»	4,500

Sydafrika.

Kapstaden:

Generalkonsul.....	»	11,400
--------------------	---	--------

Summa ortstillägg kronor 752,600

Tillägg till ortstillägg åt vissa kanslister..... » 4,000

Summa kronor 756,600.

Anm. 1. Sändebuden i Berlin, Bern, Bryssel, Haag, Helsingfors, Istanbul, Köpenhamn, London, Madrid, Oslo, Paris, Rom, Tokio, Washington och Wien samt generalkonsuln i Hamburg åtnjuta fri bostad.

Till nu nämnda tjänstemän utgår ersättning för uppvärmning och belysning av vederbörande beskicknings- resp. konsulathus med följande belopp, nämligen

till sändebudet i Berlin.....	4,000 kronor
» » » Bern.....	1,500 »
» » » Bryssel.....	1,500 »
» » » Haag.....	1,500 »
» » » Helsingfors.....	4,000 »
» » » Istanbul.....	2,000 »
» » » Köpenhamn.....	1,500 »

¹ Ytterligare 1,000 kronor, om kanslisten äger tillräcklig kännedom i landets språk.

till sändebudet i London.....	3,000 kronor
» » » Madrid.....	2,000 »
» » » Oslo.....	2,400 »
» » » Paris.....	4,000 »
» » » Rom.....	1,200 »
» » » Tokio.....	2,000 »
» » » Washington.....	3,000 »
» » » Wien.....	3,000 »
» generalkonsuln i Hamburg.....	1,600 » ,

varjämte 5,000 kronor för enahanda ändamål avses för statens fastighet i Leningrad.

Anm. 2. Ortstillägg för beskickningschef, som icke åtnjuter fri bostad, samt för generalkonsuln i Shanghai avser även kostnaden för kanslilokal;

dels ock sänka det ordinarie förslagsanslaget beskickningar och konsulat,

nu.....	kronor 1,777,000,
med.....	» 39,000
till.....	» 1,738,000.

[3.] 2. **Arvoden och ortstillägg åt personal å extra stat i utrikesrepresentationen.** För ifrågavarande ändamål är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett extra förslagsanslag av 261,900 kronor. Därmed bestridas för närvarande avlöningarna för de tre sändebuden i Prag, i Bukarest och Athén samt i Lima, La Paz, Quito, Bogotá och Caracas, för generalkonsulerna i Calcutta och Batavia, för ett legationsråd med placering i Bogotá samt för tre förste legationssekreterare utan fast placering ävensom för kanslister vid beskickningen i Lima samt vid generalkonsulaten i Calcutta och Batavia.

Såsom jag förut under punkt 2 upplyst, omfattade det i besparingssyfte upprättade förslag till indragning av vissa poster i utlandet, som överlämnats till granskningsnämnden, även generalkonsulatet i Batavia och beskickningen i Lima.

Generalkonsulatet i Batavia. Behovet av kommersiell representation i Nederländska Indien framhölls först av 1918 års omorganisationskommitté och en motion i ämnet väcktes vid riksdagen nämnda år. Sedan ytterligare utredning av frågan på riksdagens hemställan blivit framlagd, varvid bland annat betonades de rika möjligheter, vilka förefunnes för export från Sverige till Nederländska Indien, beslöt 1919 års riksdag jämlikt Kungl. Maj:ts förslag att på extra stat anvisa medel för upprättande av ett generalkonsulat i Batavia.

Med anledning av det uppdrag, som lämnades 1923 års besparingskommitté att undersöka möjligheterna för inskränkningar i utrikesrepresentationen, upptogs jämväl till prövning frågan om eventuell indragning av generalkonsulatet

i Batavia. Kommitterade anförde därvid såsom sin uppfattning, att de intressen, generalkonsulatet hade att tillvarataga, icke kunde anses så betydande, att de jämförelsevis höga kostnaderna för dess bibehållande vore motiverade. Ehuru kommerskollegium avstyrkte indragning av generalkonsulatet under framhållande av Nederländska Indiens snabba utveckling såsom exportmarknad och de goda utsikterna för ökad avsättning därstädes av svenska industriprodukter, fann sig dock den dåvarande utrikesministern föranlåten att av besparingshänsyn i Kungl. Maj:ts proposition nr 160 till 1924 års riksdag (sid. 57—61) förorda indragning av generalkonsulatet. Riksdagen avböjde emellertid Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt under framhållande av den avsevärda ökningen i vårt handelsutbyte med dessa holländska kolonier.

Denna fråga togs åter upp av 1927 års sakkunnige, vilka emellertid voro ense om att avstyrka en förändring, och de förslag till inskränkningar i utrikesförvaltningen, som därefter framlades i Kungl. Maj:ts proposition nr 50 till 1928 års riksdag, berörde icke heller generalkonsulatet i Batavia.

Av de nu i ärendet hörda näringsorganisationerna hava Sveriges Allmänna Exportförening, Jernkontoret och Stockholms Handelskammare icke funnit sig böra för närvarande motsätta sig en indragning men hava därvid förutsett, att generalkonsulatet återupprättas, när omständigheterna framdeles därtill gäve anledning. Tveksamhet i fråga om lämpligheten av postens indragning har uttalats även av Skånes Handelskammare och Handelskammaren i Karlstad. Kommerskollegium har förklarat sig dela denna tvekan men har dock ej velat avstyrka, att generalkonsulatet tillsvidare indrages.

Generalkonsuln i Batavia har i avgivet utlåtande under erinran om Nederländska Indiens naturrikedomar och det uppsving, som där kunde väntas efter den nuvarande ekonomiska krisens upphörande, framhållit betydelsen av denna marknad för avsättningen av svenska produkter. För befestandet och det vidare utvidgandet av de resultat, som redan där hade uppnåtts, vore stödet av en utsänd officiell representant enligt generalkonsulns mening nödvändigt.

Sändebudet i Haag, som likaledes yttrat sig i ärendet, har anslutit sig till generalkonsulns uppfattning och funnit beklagligt, om statsfinansiella hänsyn nu skulle nödvändiggöra indragning av denna konsulspost, som med all sannolikhet under kommande år torde bliva av allt större betydelse för vår export.

När jag ansett mig böra till förnyad prövning av riksdagen upptaga spörsmålet om det fortsatta bibehållandet av generalkonsulatet i Batavia, har jag därmed visserligen icke velat bestrida nyttan av att Sverige i det stora och rika holländska kolonialväldet i Indien äger en lönad konsulär representation till stöd för vår export och sjöfart. Då emellertid en inskränkning av utrikesförvaltningens organ av finansiella skäl är nödvändig, synes generalkonsulatet i Batavia vara en av de poster, vilka i första hand böra komma i betraktande; jag får därför förorda, att generalkonsuls- och kanslistbefattningarna i Batavia tillsvidare indragas från och med ingången av nästkommande budgetår.

*Departements-
chefen.*

Ministerposten i Lima. På grundval av den undersökning, som verkställets av särskilda år 1928 tillsatta sakkunnige för utredning av frågor rörande representationen i Syd- och Mellanamerika beslöt 1930 års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag upprättandet från och med år 1931 av beskickningen i Lima (statsverkspropositionen till 1930 års riksdag, tredje huvudtiteln, sid. 17—31). Verksamhetsområdet för den sålunda tillkomna beskickningen omfattar Peru, Bolivia, Ecuador, Colombia och Venezuela. Sändebudet har ackrediterats i samtliga dessa länder med Lima som fast tjänstgöringsort, medan det vid beskickningen anställda legationsrådet placerats i Bogotá. I Lima tjänstgör även en kanslist.

Att anledning ansetts föreligga att redan nu ifrågasätta en indragning av denna ministerpost knappt 1½ år efter beskickningens upprättande, kan givetvis förefalla anmärkningsvärt. Jag är också angelägen betona, att motivet härför uteslutande är att hänföra till nödtvånget att genom utlandsorganisationens begränsning åstadkomma besparingar och alltså icke har sin grund i några omständigheter, vilka i och för sig kunde vara ägnade att förminska beskickningens betydelse.

De representanter för handel, industri och sjöfart, som haft att uttala sig angående förslaget, hava emellertid genomgående ställt sig avvisande därtill. Sålunda hava Sveriges Allmänna Exportförening, Stockholms Handelskammare och Jernkontoret i sitt gemensamma utlåtande anfört följande:

»En god utrikesrepresentation är givetvis för näringslivet av utomordentlig betydelse, synnerligast i tider som de närvarande, då de flesta länder genom restriktiva lagstiftningsåtgärder kringskurit möjligheterna för ett internationellt varuutbyte. Erfarenheten har till fullo ådagalagt, att näringsidkarne i ständigt ökad utsträckning nödgats anlita utrikesorganens hjälp för lösande av de svårigheter och invecklade situationer, som alstrats av rådande förhållanden.

De skyddsmurar, som länderna rest mot varandra, ha också gjort det allt mera nödvändigt för vårt land att utnyttja alla användbara krafter för att bereda avsättning för våra exportartiklar. Därvid är det av synnerlig vikt att kunna inrikta sig på de avlägsnare marknader, som under senare år visat sig alltmera tillgängliga för svensk företagsamhet och för vilkas bearbetande svenska sjöfartslinjer med stora kostnader upprättats. Särskilt i dylika länder — — — är en diplomatisk och i handelsförhållanden väl insatt representation ett ofrånkomligt organ för främjande av kommersiella syften.

Från denna principiella utgångspunkt anse vi oss böra bestämt avstyrka en indragning av ministerposten i Lima med dess stora verksamhetsfält. — — — Då en indragning icke skulle kunna undgå att i de fem stater, där ministern är ackrediterad, skapa en ogynnsam uppfattning om vårt lands ekonomi, är det påtagligt, att en dylik kommer att hämmande återverka även på våra redan etablerade förbindelser.»

Handelskammaren i Göteborg, Skånes Handelskammare och Sveriges Redareförening uttala sig på i stort sett enahanda sätt.

Sveriges Industriförbund har i allmänna ordalag förklarat sig, med hänsyn till nödvändigheten att under nuvarande synnerligen allvarliga ekonomiska förhållanden nedbringa statsutgifterna, icke böra göra någon erinran emot de föreslagna indragningarna i vår utrikesrepresentation. Beträffande vissa av

ifrågavarande förslag hade dock tveksamhet uttalats inom förbundet. Rent principiellt sett förefölle det förbundet naturligt, att ett land som Sverige på så sätt begränsade sin utrikesrepresentation, att avlönade befattningar upprätthölls endast i de länder, som politiskt och kommersiellt vore de för landet viktigaste. Vilka poster, som härvidlag framförallt borde bibehållas, ansåge sig förbundet icke i tillfälle utan vidare bedöma. Ur kommersiell synpunkt torde emellertid de längre bort belägna platserna numera blivit relativt betydelsefullare.

Kommerskollegium anför i sitt utlåtande i huvudsak följande:

»Kollegium är i rådande statsfinansiella läge för visso medvetet om nödvändigheten, att statens utgifter nedbringas, detta ej minst för att därmed bereda näringslivet erforderlig lättnad i en eljest allt för stark skattebelastning. Å andra sidan kan man ifrågasätta, huruvida det kan för Sveriges del anses ekonomiskt tillfredsställande att under en tid, då från alla industriellt inriktade nationers sida ansträngningar göras för att utvidga avsättningsmarknaderna, i någon väsentligare omfattning bryta ner den diplomatiska och konsulära organisation, som bland annat avser stödjande av den svenska exporten på den transoceanska marknaden. En sådan åtgärd synes i varje fall knappast kunna föra till målet att finna ökade avsättningsmöjligheter för den svenska industriens produkter.»

Efter att beträffande Sveriges export till Peru hava hänvisat till statistiken fortsätter kollegium:

»En risk förefinnes emellertid, att de politiskt och ekonomiskt oroliga förhållandena i nu ifrågavarande länder skola verka hämmande på våra handelsförbindelser med dessa. Tecken härtill saknas för visso icke. Men just därför synes tidpunkten näppeligen lämplig för indragning av poster, som upprättats direkt i syfte att på denna marknad bevaka våra handelspolitiska intressen, låt vara att dessa posters betydelse på grund av den korta tid de existerat knappast ännu kan helt överblickas. På grund härav och med hänsyn till ett flertal uttalanden, som återfinnas i de till kollegium avgivna utlåtandena från representativa näringsorganisationer och som ge uttryck för tillit till den nuvarande organisationens förmåga att bereda det svenska näringslivet stöd särskilt under närvarande brydsamma tider, finner sig kollegium icke kunna tillstyrka indragning av ministerposten i Lima.»

Sändebudet i Lima, envoyén E. Modig har i ärendet avgivit ett den 29 augusti 1932 dagtecknat utlåtande, som icke endast speciellt har avseende å beskickningen i Lima utan därutöver innehåller synpunkter av mera principiell innebörd. Sändebudet yttrar i skrivelsen bland annat följande:

»Den tidrymd av föga mer än ett och ett halvt år, som beskickningen varit i verksamhet, vilken tid sammanfaller med den senaste världskrisens djupaste depressionsperiod, är påtagligen icke tillräcklig för att möjliggöra ett bedömande, vilken betydelse beskickningen må komma att erhålla för de svenska intressen, densamma är avsedd att tjäna, alltså i främsta rummet vår exporthandels. Intet i den hittills vunna erfarenheten är emellertid ägnat att minska värdet av de argument, som på sin tid av de tillkallade sakkunnige åberopades till stöd för beskickningens upprättande. — — — Även om man i en period av finansiellt nödläge nödgas helt bortse från så kallade prestigehänsyn, vilka ju eljest borde föranleda obenägenhet att vidtaga en åtgärd, som utåt lätt kan

tolkas som utslag antingen av bristande planmässighet i förvaltningens organiserande eller ock av en ekonomiskt nära nog förtvivlad situation, så kvarstår dock det faktum, att åtgärden även rent ekonomiskt förefaller föga tilltalande. Ett slopande av beskickningen nu innebär ju, att de engångskostnader, som föranletts av dess upprättande, varit mer eller mindre bortkastade och att det arbete, som tjänstemännen nedlagt på att lära sig känna verksamhetsområdet och att där knyta förbindelser av olika slag, varit till ringa eller ingen nytta. Jag tillåter mig erinra om att beskickningens distrikt är större än hela Europa med frånräknande av Ryssland och är sammansatt av fem olika nationalstater.»

Från synpunkten av den svenska nationalhushållningens allmänna ställning och de nuvarande utvecklingstendenserna på den internationella handelsområde erinrar sändebudet vidare »om det obestridda sakförhållande, att Sverige även i framtiden kommer att för sin existens i väsentlig mån bliva hänvisat till export av sina industriprodukter. Vid sådant förhållande måste de åtgärder, som avse att stödja och underlätta denna export, långt ifrån att anses som lyxutgifter böra betraktas såsom betingade av en oavvislig nödvändighet. Det vill alltså synas, som skulle situationen i första hand böra föranleda en utveckling och förstärkning av vår utrikesrepresentation, i varje fall där densamma äger uppgifter med hänsyn till exporten, något som numera torde vara fallet på de allra flesta håll.»

*Departements-
chefen.*

I betraktande av de vägande argument, som anförts mot en indragning av ministerposten i Lima, finner jag mig icke kunna förorda den ifrågasatta indragningen.

Såsom framgår av vad jag förut anför under denna och närmast föregående punkt, har jag efter att hava tagit del av inkomna yttranden från kommerskollegium och näringsorganisationerna icke ansett mig kunna förorda ett genomförande i dess helhet av det preliminära till granskningsnämnden överlämnade besparingsförslaget, i vad detta avsåg indragning av vissa poster i utlandet. Sålunda har jag kommit till den uppfattningen, att såväl beskickningen i Lima som den avlönade vicekonsulsbefattningen i Chile fortfarande böra upprätthållas. Då därmed tvenne betydelsefulla punkter i det tilltänkta indragningsprogrammet bortfallit, har jag funnit oundgängligt att i stället överväga andra möjligheter för uppnående av ett ungefär likvärdigt besparingsresultat. Efter att hava verkställt ytterligare undersökningar och sedan jag i ärendet inhämtat kommerskollegii utlåtande, har jag stannat vid det förslag, för vilket jag i det följande kommer att närmare redogöra och vilket omfattar vakanssättning tillsvidare för nästkommande budgetår av ministerposterna i Bukarest och Prag samt indragning av en av de tre å extra stat uppförda förste legationssekreterarebefattningarna utan fast placering, nämligen den, som för närvarande är knuten till beskickningen i Buenos Aires.

Beskickningen i Bukarest. Med anledning av den utredning, som på sin tid förebragtes av 1918 års omorganisationskommitté rörande behovet av en beskickning i Bukarest till stöd för våra handelsförbindelser med Rumänien, beviljade 1920 års riksdag å extra stat härför nödiga medel i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (statsverkspropositionen, tredje huvudtiteln, sid. 19—

22). Sändebudet i Bukarest ackrediterades även i Athen och Belgrad. Påföljande år knöts vidare till beskickningen en extra förste legationssekreterarebefattning med placering i Athen.

Frågan om ett ändamålsenligt ordnande av representationen i Balkanländerna har sedermera vid skilda tillfällen tagits under omprövning. Sålunda fann 1923 års besparingskommitté anledning att förorda en begränsning av denna representation genom sammanslagning av beskickningarna i Konstantinopel och Bukarest samt indragning av den ena av dessa sändebudsbefattningar. Detta förslag ansåg sig dåvarande ministern för utrikes ärendena dock icke kunna biträda (proposition nr 160 till 1924 års riksdag, sid. 56 o. f.), varemot indragning av förste legationssekreterarebefattningen i Athen förordades. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

Även 1927 års sakkunnige för utrikesförvaltningens omorganisation pröva- de ingående frågan om vår representation i Balkanländerna, varvid de dock inbördes stannade i olika meningar om vilken lösning, som vore att förorda. Under det tvenne av de sakkunnige ansågo självständig representation i Rumänien obehövlig och möjlig att på tillfredsställande sätt ersätta genom ackreditering även i Bukarest av ettdera av sändebuden i Warschau eller Prag, voro de båda övriga sakkunnige ense om att avstyrka en sådan anordning såsom ur politiska och andra synpunkter olämplig; då icke heller andra tänkbara kombinationer syntes dem kunna medföra en fullt tillfredsställande ordning, funno de sig icke kunna förorda någon förändring av den dåvarande representationen på Balkan.

De över de sakkunniges utlåtande hörda näringsorganisationerna avstyrkte enhälligt indragning av ministerposten i Bukarest och även kommerskollegium biträdde denna uppfattning under hänvisning till betydelsen för vårt lands prestige och vår exports intresse av att representationen i Balkanländerna icke försvagades.

Departementschefen ansåg emellertid icke, att tillräckligt vägande politiska eller kommersiella skäl framförts för bibehållandet av en självständig beskickning i Rumänien med därav betingade omkostnader och i Kungl. Maj:ts proposition nr 50 till 1928 års riksdag (sid. 72—79) framlades sålunda förslag att indraga sändebudsbefattningen. Utan särskild motivering beslöt emellertid riksdagen, att den å extra stat uppförda beskickningen i Bukarest skulle bibehållas samt att sändebudet fortfarande borde vara ackrediterat även i Athen. Däremot överfördes Jugoslavien till ministerns i Wien verksamhetsområde.

Såsom redan framhållits, har den nu återupptagna tanken att inskränka representationen i Balkanländerna genom vakanssättning av sändebudsbefattningen i Bukarest tillsvidare under nästkommande budgetår helt föränletts av besparingshänsyn. Förslaget innebär alltså ingalunda ett undervärderande av våra kommersiella förbindelser med Rumänien eller av betydelsen för dessa förbindelsers bevarande och vidare utvecklande av att där äga en officiell representant i sändebuds ställning. Ej heller har förbisetts, att Rumänien

*Departements-
chefen.*

alltjämt här upprätthåller en beskickning under ledning av en minister, ett förhållande, som givetvis måste föranleda ytterligare tveksamhet beträffande lämpligheten av reduktioner i fråga om vår nuvarande representation i Rumänien. I valet mellan olika möjligheter till begränsning av utrikesrepresentationen och därmed förenade omkostnader har emellertid det av mig nu framlagda förslaget trots allt i nuvarande läge syntts vara att föredraga framför andra ur besparingssynpunkt likvärdiga alternativ.

Denna mening delas av kommerskollegium, som haft att över förslaget avgiva skyndsamt yttrande och som därvid även i viss omfattning haft tillfälle att utröna uppfattningen hos representanter för svenska exportintressen.

I fall av riksdagens godkännande av förslaget om ministerpostens i Bukarest vakanssättning synes tillvaratagandet av våra intressen i Rumänien lämpligen böra anförtros åt sändebudet i Warschau. Helt tillfredsställande är visserligen icke en dylik anordning, enär dels resekostnaderna måste bli rätt avsevärda, dels den arbetsbörda, vilken redan nu åvilar sändebudet i Warschau, i och för sig måste anses utgöra en tillräcklig uppgift. Sedan beskickningspersonalen å sistnämnda plats från och med detta budgetår förstärkts med en förste legationssekreterare, torde sändebudet därstädes likväl med mindre olägenhet än tidigare skulle varit fallet kunna lämna sin ordinarie tjänstgöringsort för att, i den mån så kan visa sig erforderligt, under någon tid varje år besöka Bukarest.

Jag har även övervägt utvägen av sändebudets i Istanbul-Ankara ackreditering jämväl i Bukarest. Då denne emellertid redan, förutom sin främsta uppgift såsom diplomatisk representant i Turkiet med därvarande tvenne tjänstgöringsorter, även har att företräda våra intressen i Bulgarien och dessutom vid genomförandet av här ifrågakvarande förslag tillika torde böra ackrediteras i Athen, synes en ytterligare utökning av hans verksamhetsområde icke vara välbetänkt.

Beskickningen i Prag. Såsom jag i det föregående upplyst, omfattar den plan till besparingar beträffande vissa poster i utlandet, som jag finner mig böra förorda, även ett förslag om vakanssättning tillsvidare under nästkommande budgetår av den å extra stat uppförda ministerposten i Prag.

*Departements-
chefen.*

Ifrågakvarande befattning är för närvarande obesatt. Den senaste innehavaren förordnades till sändebud i disponibilitet från och med augusti månad 1932 och beskickningen förestås nu av ett legationsråd såsom t. f. chargé d'affaires, en anordning, som utan alltför stor olägenhet provisoriskt torde kunna bibehållas under nästa budgetår. Härigenom skulle för statsverket inbesparas skillnaden mellan de till sändebud och legationsråd utgående arvoden.

Vid bifall till nämnda förslag skulle den i staten under förevarande anslagsrubrik uppförda sändebudsbefattningen i lönegraden A 2 för nästkommande budgetår utbytas mot en legationsrådsbefattning i lönegraden B 30. Det i

ortstilläggsstaten för sändebudet i Prag uppförda ortstillägget å 9,000 kronor torde oförändrat böra överföras å legationsrådet.

Extra förste legationssekreterarebefattningen vid beskickningen i Buenos Aires. Å extra stat hava alltsedan år 1922 varit uppförda tre förste legationssekreterare utan fast placering. En av dessa har varit stationerad vid beskickningen i Buenos Aires.

Under näst föregående punkt har jag med hänsyn till Sveriges kommersiella intressen i Sydamerika ansett mig böra avstyrka indragning av den i Chile placerade vicekonsulsposten. Däremot synes mig en viss reducering av representationen i Sydamerika kunna vidtagas genom inskränkning av personalen vid beskickningen i Buenos Aires, i det att förste legationssekreterarebefattningen därstädes torde kunna undvaras. Då 1921 års riksdag beslöt inrättandet av tre ambulerande tjänster i förste legationssekreteraregraden, framhölls (Rd. skr. nr 3 A 1921, sid. 27), att behovet av en sådan i Sydamerika borde beaktas med hänsyn till de stora kostnader, som förorsakades genom utsändandet dit av vikarier vid de ordinarie tjänstemännens frånvaro på grund av semester eller annan anledning. Detta behov torde icke numera med samma styrka göra sig gällande, sedan möjlighet finnes, att vid sändebudets frånvaro beordra den i Chile stationerade vicekonsuln att i egenkap av t. f. chargé d'affaires fungera såsom ersättare. Trots resekostnaderna från Chile till Buenos Aires torde härigenom en avsevärd besparing kunna åstadkommas. Med hänsyn härtill finner jag mig nu böra förorda, att för nästkommande budgetår arvoden och ortstillägg beräknas endast för två förste legationssekreterare utan fast placering samt att den tredje befattningen av detta slag, som nu är knuten till beskickningen i Buenos Aires, indrages. Vid bifall härtill skulle de för ifrågavarande befattningar i staten uppförda ortstillägg å tillhoppa 14,000 kronor kunna minskas med det belopp av 6,000 kronor, som för närvarande utgår till förste legationssekreteraren i Buenos Aires.

*Departements-
chefen.*

Genomförandet av de förslag, jag under denna punkt framställt, skulle innebära, att generalkonsuls- och kanslistbefattningarna i Batavia samt en av de tre förste legationssekreterarebefattningarna utan fast placering avföras ur utrikesrepresentationens extra stat. Vidare skulle genom den föreslagna vakanssättningen av sändebudsposterna i Bukarest och Prag de för dessa befattningar i nu gällande stat beräknade arvoden och ortstillägg icke behöva upptagas för budgetåret 1933/1934. Däremot skulle i staten för samma budgetår införas arvode och ortstillägg för en legationsrådsbefattning i Prag.

De sålunda av mig förordade dispositionerna skulle för nästkommande budgetår medföra en sänkning av förevarande anslag med ett sammanlagt belopp av 89,300 kronor.

Under återopande av vad jag under denna punkt anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bestämma antalet befattningshavare å extra stat i utrikesrepresentationen under budgetåret 1933/1934 på nedanstående sätt:

Befattningshavare å extra stat i utrikesrepresentationen under budgetåret 1933/1934.

	Lönegrad.
1 sändebud.....	A 2
1 generalkonsul.....	A 2
2 legationsråd.....	B 30
2 förste legationssekreterare utan fast placering.....	B 26
2 förste kanslister eller kanslister	} B 16 eller B 12.;

dels godkänna följande stat för ortstillägg åt personal å extra stat i utrikesrepresentationen:

Stat för ortstillägg åt personal å extra stat i utrikesrepresentationen för budgetåret 1933/1934.

Personal med fast placering:

Tjeckoslovakien.

Prag:

Sändebud (vakant).....	kronor —
Legationsråd.....	» 9,000

Rumänien.

Bukarest:

Sändebud (vakant; befattningen upprätt- hålles av sändebudet i Warschau).....	» —
--	-----

Peru, Bolivia, Ecuador, Colombia, Venezuela.

Lima:

Sändebud.....	» 34,000
Kanslist.....	» 4,500 ¹

Bogotá:

Legationsråd.....	» 18,400
-------------------	----------

Brittiska Indien.

Calcutta:

Generalkonsul.....	» 19,400
Kanslist.....	» 4,500

Personal utan fast placering:

2 förste legationssekreterare.....	» 8,000.
------------------------------------	----------

Anm. Ortstilläggen för ifrågavarande sändebud, generalkonsul och legationsråd avse även kostnaderna för kanslilokal.;

¹ Ytterligare 1,000 kronor, om kanslisten äger tillräcklig kännedom i landets språk.

dels ock till arvoden och ortstillägg åt personal å extra stat i utrikesrepresentationen för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* förslagsanslag av..... kronor 172,600.

[4.] **3. Extra ortstillägg åt personal å ordinarie och å extra stat i utrikesrepresentationen.** Det för detta ändamål avsedda extra anslaget är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 360,000 kronor.

Därest de förslag om indragning respektive vakanssättning av vissa diplomatiska och konsulära poster, som förut under punkterna 2 och 3 av mig framlagts, vinna riksdagens godkännande, torde detta anslag för nästkommande budgetår kunna minskas med summan av de till nämnda posters innehavare för närvarande från anslaget utgående belopp eller tillhopa 6,000 kronor.

Granskningsnämnden har ansett, att härutöver en beskränkning av ortstilläggen borde kunna äga rum med sammanlagt 100,000 kronor. På grund av nödvändigheten att åvägabringa största möjliga besparingar har det synts även mig ofrånkomligt att framställa förslag om en ytterligare sänkning av nu ifrågavarande anslag. Dock finner jag icke tillrådligt, att en nedsättning av anslaget vidtages med högre belopp än 50,000 kronor.

Under återopande av vad jag sålunda anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till extra ortstillägg åt personal å ordinarie och å extra stat i utrikesrepresentationen för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 304,000.

[5.] **4. Skrivbiträden vid beskickningar och konsulat.** För detta ändamål har i riksstaten för innevarande liksom för nästlidet budgetår uppförts ett ordinarie reservationsanslag av 405,000 kronor. Anslaget var för budgetåret 1930/1931 upptaget med 390,000 kronor, men höjdes därefter i anledning av tillkomsten av ett antal nya diplomatiska och konsulära poster.

Under förutsättning av riksdagens godkännande av förut under punkterna 2 och 3 framförda förslag angående indragning respektive vakanssättning av vissa poster i utlandet samt genom den i det följande berörda indragningen av socialattachébefattningen i Genève, skulle såsom konsekvens följa möjligheten att för nästkommande budgetår sänka anslaget med 24,000 kronor.

Med hänsyn till nödvändigheten av besparingar har jag icke underlåtit att verkställa undersökning i syfte att utröna, huruvida det icke vore möjligt att utan äventyrande av arbetsuppgifternas behöriga utförande ytterligare nedbringa detta anslag. Då detsamma, såsom framhållits i statsverkspropositionerna till 1930 och 1931 års riksdagar, varit hårt anlitat, har en ytterligare sänkning av denna anslagspost liksom av åtskilliga andra visserligen föranlett tvekan. Jag har dock i likhet med granskningsnämnden kommit till den slutsats, att en nedsättning av anslaget för nästkommande budgetår skall kunna ske med ett belopp av 20,000 kronor.

Under återopande av vad jag sålunda anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

sänka det *ordinarie* reservationsanslaget skrivbiträden vid beskickningar och konsulat,

nu	kronor 405,000,
med	» 44,000
till	» 361,000.

[6.] 5. **Ekiperingspenningar.** Det för detta ändamål anvisade ordinarie förslagsanslaget har alltsedan budgetåret 1926/1927 i riksstaten uppförts med ett belopp av 20,000 kronor. Under budgetåret 1931/1932 utbetalades av anslaget endast 10,000 kronor och för innevarande budgetår synes detsamma över huvud icke behöva tagas i anspråk. Under sådana omständigheter anser jag, att anslaget för nästkommande budgetår må kunna sänkas till 10,000 kronor.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

sänka det *ordinarie* förslagsanslaget ekiperingspenningar

nu	kronor 20,000,
med	» 10,000
till	» 10,000.

[7.] 6. **Kontorskostnadsersättningar åt lönade konsuler.** Ordinarie reservationsanslaget med nu angivna beteckning är i riksstaten för det löpande budgetåret upptaget med 103,000 kronor. Med hänsyn till det av mig i det föregående tillstyrkta förslaget om indragning av konsulatet i Lübeck, ävensom till möjligheten av nedsättning av för närvarande utgående kontorskostnadsbidrag på andra håll, torde anslaget kunna nedsättas med tillhoppa 7,000 kronor.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

sänka det *ordinarie* reservationsanslaget kontorskostnadsersättningar åt lönade konsuler,

nu	kronor 103,000,
med	» 7,000
till	» 96,000.

[8.] 7. **Ersättningar till olönade konsuler.** Förevarande ordinarie förslagsanslag är i riksstaten för budgetåret 1932/1933 uppfört med ett belopp av 130,000 kronor.

Då den statsfinansiella situationen tvingat till så ingripande förslag rörande indragning av diplomatiska och konsulära befattningar, som de jag i det föregående funnit mig böra framställa, har en undersökning även synts påkallad, huruvida en begränsning av kostnaderna för den olönade konsulära representationen vore möjlig. Visserligen bör icke förbises, att denna olönade representation i förhållande till sin omfattning vållar statsverket jämförelsevis obetydliga kostnader. Då utgående ersättningar i flertalet fall användas för avlönande av svensktalande konsulatbiträden, särskilt vid konsulat i hamnstäder, föranledas självfallet härav betydande fördelar i synnerhet för svensk

sjöfart. Emellertid synes i viss utsträckning en omreglering av utgående ersättningsbelopp kunna äga rum, varigenom åtminstone för närvarande en minskning i medelsbehovet skulle kunna åstadkommas. För budgetåret 1933/1934 synes på detta sätt en besparing av 10,000 kronor kunna beräknas. Under dessa omständigheter och då detta förslagsanslag de senaste åren icke behövt överskridas, synes det icke oberättigat att för nästkommande budgetår sänka detsamma till det belopp, som efter genomförandet av nyss angivna omreglering skulle motsvara medelsbehovet.

Under återopande av vad jag sålunda anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

sänka det *ordinarie* förslagsanslaget ersättningar till olönade konsuler,

nu	kronor 130,000,
med	» 10,000
till	» 120,000.

8. Attachéer, oförändrat *ordinarie* reservationsanslag kronor 56,000.

[9.] **9. Förstärkning av reservationsanslaget till attachéer.** För bestridande av arvoden och ortstillägg till attachéer äro i riksstaten för innevarande budgetår uppförda dels det under näst föregående rubrik omförmälda *ordinarie* reservationsanslaget av 56,000 kronor, dels ock ett extra förstärkningsanslag av 44,000 kronor, eller tillhopa 100,000 kronor.

Medelsförbrukningen för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1931/1932 uppgick till ett belopp ungefärligen motsvarande summan av de båda anslagen, som även då utgjorde 100,000 kronor, och en vid nämnda budgetårs ingång förefintlig reservation av omkring 24,000 kronor behövde icke tagas i anspråk. Ehuru utgifterna för innevarande budgetår beräknas stiga till ett något högre belopp än den sammanlagda anslagssumman, torde en icke obetydlig reservation kunna påräknas även vid utgången av detta budgetår.

Under sådana förhållanden synes det icke erforderligt att till förstärkning av det *ordinarie* anslaget för budgetåret 1933/1934 av riksdagen äska högre belopp än 29,000 kronor, innebärande en sänkning av förstärkningsanslaget med 15,000 kronor.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till förstärkning av *ordinarie* reservationsanslaget till attachéer för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 29,000.

[10.] **10. Handelsattachéer.** Det *ordinarie* reservationsanslaget till handelsattachéer, som under en följd av år i riksstaten uppförts med ett belopp av 40,000 kronor, sänktes i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag av förra årets riksdag till 30,000 kronor. I statsverkspropositionen (tredje huvudtiteln, sid.

16) framhölls, att förslaget om anslagsbeloppets sänkning endast avsåg det nu löpande budgetåret. En förefintlig reservation å anslaget har nämligen gjort det möjligt att för innevarande budgetår trots det lägre anslaget erhålla täckning för medelsbehovet, vilket för närvarande uppgår till 41,500 kronor. Av reservationen kommer härigenom vid slutet av detta budgetår endast att återstå ett belopp av omkring 4,500 kronor.

En begränsning av medelsbehovet för här ifrågavarande ändamål kommer emellertid att för nästa budgetår inträda vid bifall till mitt förut under punkt 3 framställda förslag med avseende å beskickningen i Bukarest. Till den förste legationssekreterare över stat, som för närvarande tjänstgör vid nämnda beskickning, skulle nämligen icke längre komma att utgå något arvode från handelsattachéanslaget.

Härutöver finner jag mig böra föreslå en ytterligare inskränkning i nuvarande plan för anslagsmedlens användning nämligen i fråga om det arvode å 2,000 kronor, som sedan budgetåret 1929/1930 utgått till kanslisten vid beskickningen i Warschau såsom gottgörelse för det extra arbete med handläggning av handelsärenden, denne tjänsteman varit i tillfälle att utföra vid sidan av sina åligganden som kanslist. Nämnda anordning synes icke numera i samma grad påkallad, sedan med stöd av medgivande lämnat av 1932 års riksdag en förste legationssekreterare blivit tillsvidare fästad vid beskickningen.

Därest på grund av berörda omständigheter nämnda båda arvoden å tillhoppa 5,000 kronor icke mera behöva utbetalas, skulle den höjning av handelsattachéanslaget, som för budgetåret 1933/1934 i varje fall blir ofrånkomlig, kunna begränsas till ett belopp av 2,000 kronor. Det återstående medelsbehovet uppgår nämligen, såsom av det föregående framgår, till 36,500 kronor, utgörande arvoden och ortstillägg till de för närvarande vid beskickningarna i Madrid och Kairo anställda handelsattachéerna. Härför skulle, med anlitande av den förefintliga reservationen, ett anslag å 32,000 kronor bli tillräckligt.

Under åberopande av vad jag sålunda anför, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

höja det <i>ordinarie</i> reservationsanslaget till handelsattachéer		
nu	kronor	30,000,
med	»	2,000
till	»	32,000.

Avlönande av en socialattaché. Sedan den 1 juli 1924 finnes en socialattaché anställd, med placering i Genève. I riksstaten för innevarande budgetår är till avlönande av denne befattningshavare uppfört ett extra reservationsanslag av 15,000 kronor, med vilket belopp anslaget utgått alltsedan budgetåret 1926/1927.

Sedan förslag framkommit om indragning av ifrågavarande befattning, vilket förslag även biträts av granskningsnämnden, har socialdepartementet i däröver avgivet yttrande den 12 december 1932 anför, att följande:

»Delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet har i infor-
rat yttrande enhälligt avstyrkt förevarande förslag. Enligt departementets
mening är — som också av delegationen vitsordats — den nu till indragande
ifrågasatta posten av stor betydelse i flera olika avseenden. Med hänsyn till
det alltmåra utvecklade internationella socialpolitiska samarbetet, för vilket
Genève blivit centralpunkten, måste det vara av stort värde att där hava till-
gång till en svensk befattningshavare, som kan uppehålla en personlig kon-
takt med de ledande personerna på området samt med sakförstånd följa de
socialpolitiska företeelserna och förmedla kännedom om det informationsmate-
rial, som icke annorstädes torde finnas på samma sätt samlat. Tillgången till
en sådan befattningshavare kan följaktligen underlätta icke blott arbetet för
de svenska delegationerna vid konferenser och andra sammankomster i social-
politiska ämnen i Genève utan även på ett intimt och formlöst sätt uppehålla
och förmedla den i många hänseenden nödiga kännedomen här hemma om vad
som där försiggår. I icke obetydlig utsträckning bör också en socialattaché i
Genève kunna anlitas som ombud vid konferenser och kommissionssamman-
träden, varigenom kostnadsbesparing uppstår. Härtill kommer, att ett in-
dragande av befattningen just vid denna tidpunkt icke kan undgå att göra ett
ofördelaktigt intryck rörande svenska statens intresse för internationella ar-
betsorganisationen och dess verksamhet.

Då man emellertid från socialdepartementets sida, oaktat vad sålunda an-
förts, icke velat bestämt motsätta sig det föreliggande förslaget, har detta
uteslutande föranletts av insikt om nödvändigheten att i nuvarande läge å alla
områden iakttaga den största sparsamhet med statsmedel. Departementet för-
utsätter emellertid, att indragningen endast får betraktas som temporär och
att snarast möjligt till övervägande upptages frågan om återinrättande, möj-
ligen under i viss mån andra former, av ifrågavarande befattning. Departe-
mentet förutsätter jämväl att, i händelse av befattningens indragning, den
svenska beskickningen i Schweiz kommer att i så stor utsträckning som
möjligt ägna intresse åt det internationella socialpolitiska samarbetet och stå
till tjänst med förmedling av förfrågningar hos och upplysningar från inter-
nationella arbetsorganisationen och dess organ ävensom med följande av det
till Genève inströmmande informationsmaterialet på ifrågavarande område.»

Med behjärtande av de framförda synpunkterna rörande betydelsen av att
kunna stadigvarande deltaga i det internationella socialpolitiska samarbetet
och med sakkunskap följa företeelserna på detta område, finner jag dock i lik-
het med socialdepartementet, att socialattachébefattningen i Genève i nuva-
rande budgetära läge tillsvidare torde kunna indragas. Under sådana för-
hållanden skulle något anslag för ifrågavarande ändamål icke behöva för näst-
kommande budgetår begäras.

*Departe-
ments-
chefen.*

[11.] **11. Extra biträden och vaktbetjante vid beskickningar och kon-
sulat.** För detta ändamål är i riksstaten anvisat ett ordinarie reservationsan-
slag, som för innevarande budgetår uppförts med 90,000 kronor.

Under förutsättning av riksdagens godkännande av förut under punkterna
2 och 3 framförda förslag angående indragning respektive vakanssättning av
vissa poster i utlandet, skulle såsom konsekvens därav följa möjligheten att för
nästkommande budgetår sänka anslaget med i runt tal 3,000 kronor.

Vidare ha de undersökningar, som verkställts för utrönande av möjligheter
till besparingar å tredje huvudtiteln anslag, beträffande förevarande anslags-

rubrik givit vid handen, att en ytterligare reducering av anslaget med ett belopp av 3,000 kronor skulle vara möjlig att åstadkomma.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

sänka det *ordinarie* reservationsanslaget till extra biträden och vaktbetjände vid beskickningar och konsulat,

nu	kronor	90,000,
med	»	6,000
till	»	84,000.

C. Internationella byråer m. m.

[12.] 1. Sveriges andel i kostnaderna under år 1933 för Nationernas förbund. Förbundets budget för år 1932 slutade på en utgiftssumma av 33,687,994 guldfrancs och till täckande av Sveriges andel häruti anvisade riksdagen för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 600,000 kronor.

Den av förbunds församlingen vid dess trettonde ordinarie möte fastställda budgeten för år 1933 slutar på 33,429,132 guldfrancs. Sammanförd under huvudrubriker ter sig utgiftssidan av denna budget på följande sätt:

	G u l d f r a n c s	
I. Sekretariatet och särskilda organisationer		
1. Församlingen och rådet	1,096,000	
2. Sekretariatets allmänna verksamhet	8,383,233	
3. Förbundets särskilda organisationer	7,580,226	
4. Inventarier m. m.	263,000	17,322,459
II. Den internationella arbetsorganisationen	8,851,972	
III. Den fasta mellanfolkliga domstolen	2,660,196	
IV. Den internationella flyktingeinstitutionen	297,763	
V. Fastigheter i Genève	2,034,659	
VI. Pensioner	1,829,906	
VII. Kassafonden	432,177	
	Summa guldfrancs	33,429,132

Som synes har budgetens slutsumma sjunkit en obetydlighet sedan närmast föregående räkenskapsår. Då emellertid på en enda punkt, nämligen den som avser nedrustningsarbetet, vederbörande anslag kunnat sänkas från omkring 4 miljoner till något över 1 miljon guldfrancs, är det i själva verket icke någon tendens till allmän nedgång, som gjort sig gällande, utan tvärtom hava åtskilliga av de övriga mera betydande utgiftsposterna upptagits med förhöjda belopp. Den mest betydande ökningen uppvisar anslaget till pensioner, som höjts med över 800,000 guldfrancs.

På initiativ av den brittiska regeringen, som i en promemoria till rådet uttryckt sin oro över den oavbrutna ökningen av förbundets utgifter, har under

år 1932 parallellt med den i vanlig ordning inom förbundets olika instanser bedrivna budgetgranskningen företagits en särskild undersökning av personal- och löneförhållandena inom förbundet i syfte att på detta område efterforska möjligheter till besparingar. Emellertid har — icke minst på grund av den bindande beskaffenheten av större delen utav gällande anställningskontrakt — detta arbete, för vilket en närmare redogörelse återfinnes i utrikesdepartementets blåbok angående Nationernas förbunds verksamhet under år 1932, i huvudsak endast kunnat leda till beslut om åtgärder, vilkas verkan först i framtiden kan komma att göra sig gällande.

Enligt gällande provisoriska bestämmelser för kostnadernas fördelning åligger det Sverige att bestrida 18 enheter å en skala, som efter Turkiets och Iraks

inträde i förbundet omfattar $1,012\frac{1}{2}$ enheter, d. v. s. $\frac{18}{1,012.5}$ av 33,429,132 guldfrancs, eller guldfrancs 594,295:68. Då några restitutioner ur budgetöverskott och byggnadsfond icke liksom under tidigare år beviljats av församlingen, skall nämnda belopp, vilket med guldfrancs 7,569:22 överstiger netto-bidraget för år 1932 (guldfrancs 586,726:46), erläggas till fullo. Med hänsyn till kronkursens fluktuationer kan en fullt exakt beräkning av bidragets belopp i svenskt mynt ej verkställas, men under förutsättning att liksom föregående år ett förslagsanslag för ändamålet beviljas, torde den jämförelsevis obetydliga ändringen i guldvaluta räknat ej behöva föranleda någon höjning av det förra året anvisade beloppet av 600,000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

för gäldande av Sveriges andel i kostnaderna under år 1933 för Nationernas förbund för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 600,000.

[13.] **2. Sveriges representanters deltagande i Nationernas förbunds delegeradeförsamling.** För ifrågavarande ändamål har under en följd av år i riksstaten uppförts ett extra anslag, som sedan budgetåret 1928/1929 utgått med 35,000 kronor. Granskningsnämnden har emellertid föreslagit, att anslags-äskandet för nästkommande budgetår skulle begränsas till 25,000 kronor, och har jag ansett det nödvändigt att tillvarataga den möjlighet till besparing, som här utpekats.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till bestridande av kostnaderna för Sveriges representanters deltagande i Nationernas förbunds delegeradeförsamling för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag
av kronor 25,000.

[14.] **3. Sveriges deltagande i internationella konferenser.** Till bestridande av kostnaderna för Sveriges deltagande i internationella konferenser är i riksstaten upptaget ett extra anslag, som sedan budgetåret 1928/1929 utgått med 30,000 kronor.

De under denna rubrik redovisade utgifterna hava under de senaste budget-åren icke tagit anslaget fullt i anspråk. I likhet med granskningsnämnden anser jag mig kunna förorda, att för nästkommande budgetår detta anslag sänkes med 5,000 kronor.

I detta sammanhang vill jag omförmäla, att eventuella kostnader för deltagande i den ekonomiska världskonferensen samt i nedrustningskonferensen i Genève, med hänsyn till situationens ovisshet, icke för det närvarande kunnat tagas i beräkning vare sig under detta anslag eller annorstädes i huvudtiteln.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till bestridande av kostnaderna för Sveriges deltagande i internationella konferenser för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 25,000.

[15.] **4. Permanenta skiljedomstolens internationella byrå i Haag.** Sedan en följd av år hava medel av riksdagen anvisats till bestridande av Sveriges andel i kostnaderna för den permanenta skiljedomstolens internationella byrå i Haag. I riksstaten för innevarande budgetår har för detta ändamål uppförts ett extra förslagsanslag av 4,000 kronor.

I fråga om kostnaderna för byrån under år 1933, vilkas gäldas i holländskt mynt och vilka skola erläggas under förra delen av år 1934, har sändebudet i Haag meddelat, att desamma enligt vederbörligen fastställd utgiftsstat beräknats till 88,300 floriner eller samma belopp som i innevarande års budget. Sveriges bidrag torde följaktligen komma att uppgå till ungefärligen oförändrat belopp i holländskt mynt. Med hänsyn till den av kronans depreciering efter guldmynftotens övergivande förorsakade ökningen av bidraget, räknat i svenskt mynt, torde anslaget emellertid böra höjas till 5,000 kronor.

Med anledning härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till bestridande av Sveriges andel i kostnaderna för permanenta skiljedomstolens internationella byrå i Haag för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 5,000.

[16.] **5. Sveriges andel i kostnaderna för den internationella Oderkommissionen.** Förevarande anslag, för vars tillkomst en utförlig redogörelse lämnats i statsverkspropositionen till 1931 års riksdag (tredje huvudtiteln, sid. 41—43), har i riksstaten för innevarande budgetår upptagits till 1,200 kronor.

Den internationella Oderkommissionen sammanträdde senast under juli månad 1932 och fastställde därvid budget för kommissionen, avseende räkenskapsåret 1 april 1932—31 mars 1933. I denna budget, som balanserar med 135,000 franska francs, hava medlemsstaternas bidrag till kostnaderna för kommissionen fastställts till 15,000 francs för var och en av de nio delegerade eller samma belopp som för näst föregående räkenskapsår. Det bidrag, vilket således kom-

mer att åvila Sverige, är visserligen avsevärt högre än det för innevarande budgetår av riksdagen beviljade anslaget. Då det emellertid synes ovisst, huruvida kommissionen under den närmaste framtiden kommer att hålla sammanträden i samma utsträckning som tidigare, låter sig för närvarande icke bedömas, till vilket belopp i franska francs Sveriges bidrag för kommissionens nästa räkenskapsår kommer att uppgå. Med hänsyn härtill synes beträffande förevarande anslagsbelopp icke böra vidtagas någon annan ändring än den, som påkallas av den genom kronans depreciering efter guldmyntfotens övergivande orsakade ökningen av bidraget, räknat i svenskt mynt.

Under åberopande av vad jag sålunda anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

för gäldande av Sveriges andel i kostnaderna under tiden
1 april 1933—31 mars 1934 för den internationella Oderkommissionen för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 1,800.

[17.] **6. Riksdagens interparlamentariska grupp.** Såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupp beviljade 1932 års riksdag ett extra anslag av 16,000 kronor.

I en den 21 oktober 1932 dagtecknad, till Konungen ställd skrivelse har gruppens styrelse hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att såsom bidrag till bestridande av de med gruppens verksamhet förenade kostnaderna för budgetåret 1933/1934 bevilja ett anslag av 16,000 kronor. Till stöd för denna hemställan har styrelsen meddelat, att enligt verkställda beräkningar gruppens kostnader för budgetåret 1933/1934 skulle komma att uppgå till följande belopp:

Förvaltningskostnader	kronor	3,600
Vidmakthållande och komplettering av gruppens bibliotek....	»	500
Deltagande i den interparlamentariska unionens arbete	»	5,040
Bidrag till interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat	»	5,953
Deltagande i nordiska interparlamentariska förbundets arbete	»	1,625

Summa kronor 16,718.

Med avdrag för gruppens sannolika inkomst av medlemsavgifter, omkring 650 kronor, återstode alltså en utgiftssumma av omkring 16,000 kronor.

Beträffande de i denna beräkning upptagna posterna har styrelsen anført bland annat följande:

Gruppens förvaltningskostnader hade under de senaste budgetåren uppgått till omkring 6,500 kronor. Genom vissa försöksvis företagna organisatoriska förändringar hade styrelsen emellertid beräknat, att kostnaderna för nästa budgetår skulle kunna avsevärt nedbringas, dock lägst till det angivna beloppet av 3,600 kronor.

Deltagandet i interparlamentariska unionens arbete krävde, att gruppen bleve

representerad såväl vid den tjugunionde interparlamentariska konferensen som vid rådsmötena. Till konferensen, vilken under år 1933 torde komma att sammanträda i Madrid, vore gruppen berättigad att sända tolv ombud. Då det rådande ekonomiska läget krävde en reduktion av detta antal, hade styrelsen utgått från att endast fyra ombud skulle utses eller det lägsta antal, som borde ifrågakomma. Kostnaden för deltagandet i konferensen skulle under denna förutsättning uppgå till 3,840 kronor. Beträffande de sammanträden, som unionens råd samt vissa studiekommissioner torde komma att hålla i Genève under våren 1934, skulle gruppens representation möjligen kunna inskränkas till två ombud. Kostnaderna härför skulle stiga till 1,200 kronor.

Bidraget till interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat, vilket utgjorde 5,400 schweiziska francs, hade före Sveriges övergivande av guldmyntfoten uppgått till ej fullt 4,000 kronor. Enligt nu gällande växelkurs belöpte sig bidraget till 5,953 kronor.

Beträffande slutligen deltagandet i nordiska interparlamentariska förbundets arbete hade icke beräknats några utgifter för representation vid något delegerademöte utan endast vid det årligen återkommande nordiska rådsmötet. Till detta, vilket under år 1933 torde komma att hållas i Helsingfors, borde gruppen företrädas av sina fyra medlemmar i rådet jämte en sekreterare. Kostnaderna härför beräknades till 625 kronor. Därjämte medförde gruppens andel i det arbete, som utfördes gemensamt av de nordiska gruppernas sekretariat, en kostnad av minst 1,000 kronor.

Styrelsen har vidare framhållit, att till följd av den svenska kronans depreciering vissa utgifter, främst bidraget till interparlamentariska byrån, avsevärt hårdare belastade gruppens utgifter.

Granskningsnämnden har förordat en nedsättning med 4,000 kronor av nu utgående anslag.

*Departements-
chefen.*

Då jag anser, att bidrag av statsmedel för ifrågavarande ändamål är behövt i samma utsträckning som innevarande budgetår, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupp för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av..... kronor 16,000.

[18.] 7. **Upplysningsarbete för freden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisade 1932 års riksdag till upplysningsarbete för freden för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 25,000 kronor. För närmast föregående budgetår hade för samma ändamål beviljats ett anslag av 32,000 kronor. Av fjolårets statsverksproposition (tredje huvudtiteln, sid. 26 o. f.) framgår, att de skäl, vilka föranlett Kungl. Maj:t att för innevarande budgetår äska ett sålunda med nära en fjärdedel reducerat anslag, huvudsakligen varit av statsfinansiell natur, samt att vid ärendets föredragning bland annat förelegat ett den 13 oktober 1931 dagtecknat utlåtande av statens organisationsnämnd, vari än längre gående inskränkning i detta avseende förordats.

Årets anslag har disponerats på så sätt, att Informationsbyrån för fredsfrågor och mellanfolkligt samarbete tilldelats 12,000 kronor, att 3,000 kronor ställts till ministerns för utrikes ärendena förfogande för att utanordnas såsom stipendier åt studerande vid universiteten samt högskolorna i Stockholm och Göteborg för studier av Nationernas förbunds verksamhet, samt att av återstående 10,000 kronor utdelats följande bidrag, nämligen till Svenska kommittén av världsförbundet för mellanfolkligt samförstånd genom kyrkosamfunden 2,100 kronor, Svenska föreningen för Nationernas förbund 2,100 kronor, Nordiska folkhögskolan i Genève 1,500 kronor, Svenska sektionen av internationella kvinnoförbundet för fred och frihet 1,000 kronor, Vita Bandets centralstyrelse 700 kronor, Nationaltemplarorden 700 kronor, Styrelsen för Godtemplarorden 700 kronor, Svenska skolornas fredsförening 500 kronor samt Internationella fredsbyrån i Genève 700 kronor.

Från vissa av nämnda organisationer och sammanslutningar hava numera ingått till Konungen ställda framställningar avseende bidrag av det anslag för nu förevarande ändamål, som må kunna av riksdagen anvisas för budgetåret 1933/1934. Sålunda har Informationsbyrån för fredsfrågor och mellanfolkligt samarbete hemställt om 20,000 kronor, Svenska föreningen för Nationernas förbund om 4,550 kronor, Föreningen Nordisk Folkhögskola i Genève om 3,000 kronor, Svenska sektionen av internationella kvinnoförbundet för fred och frihet om 3,000 kronor samt Svenska skolornas fredsförening om 1,000 kronor.

Även med allt beaktande av betydelsen utav ifrågavarande upplysningsverksamhet torde det stå klart, att det statliga understödet till densamma i nuvarande budgetära läge oundvikligen måste väsentligt nedskäras. Granskningsnämnden har på tal härom framhållit, att därest besparingsåtgärder skulle vidtagas, som medförde indragning av statliga institutioner, konsekvensen syntes fordra, att anslag till enskilda föreningar och därmed jämförliga ändamål såsom regel också upphörde. Med hänsyn härtill har nämnden ej velat förorda äskande av högre anslag än 2,500 kronor, avsett att utgå till Svenska föreningen för Nationernas förbund.

För egen del anser jag mig emellertid med hänsyn till önskvärldheten av att jämväl i avseende å vissa andra av de hithörande ändamål, vilka hittills kunnat påräkna understöd från statens sida, kontinuiteten ej helt avbrytes, icke böra tillstyrka fullt så långt gående besparingar på detta område utan finner minskningen av anslaget lämpligen böra stanna vid 10,000 kronor. Anslagsäskandet skulle följaktligen avse ett belopp av 15,000 kronor, varvid jag förutsätter att — liksom beträffande innevarande budgetårs anslag — fördelningen härav överlämnas åt Kungl. Maj:t.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till upplysningsarbete för freden för budgetåret 1933/1934
anvisa ett *extra* anslag av kronor 15,000.

*Departement-
chefen.*

D. Diverse.

1. **Rese- och traktamentspenningar**, oförändrat *ordinarie* förslagsanslag kronor 100,000.

2. **Flyttningersättning**, oförändrat *ordinarie* förslagsanslag kronor 100,000.

3. **Underhåll och reparationer av statens fastigheter i utlandet, möbler m. m.**, oförändrat *ordinarie* reservationsanslag kronor 90,000.

[19.] 4. **Skrivmaterialier, expenser m. m.** Förevarande *ordinarie* reservationsanslag, som sedan budgetåret 1927/1928 i riksstaten uppförts med ett belopp av 275,000 kronor, höjdes av nästlidet års riksdag till 285,000 kronor. Denna höjning av anslagsbeloppet motiverades av det ökade medelsbehov, som gjort sig gällande efter tillkomsten under de närmast föregående åren av ett antal nya diplomatiska och konsulära poster i utlandet.

En sänkning av förevarande anslag med i runt tal 10,000 kronor skulle emellertid nu kunna äga rum under förutsättning av riksdagens bifall till de förslag, jag framfört under punkterna 2 och 3 angående indragning respektive vakanssättning av vissa poster i utlandet, ävensom genom indragning av socialattachébefattningen i Genève, vilken fråga jag likaledes i det föregående berört.

Dessutom torde det vara möjligt, enligt vad verkställd utredning givit vid handen, att genom begränsning av vissa kategorier av expensutgifterna samt genom andra besparingsåtgärder ytterligare nedbringa anslaget med ett belopp av 20,000 kronor.

Jag får vidare framhålla, att ändrade grunder för beräkandet av förevarande anslag i viss utsträckning böra tillämpas i överensstämmelse med vad chefen för finansdepartementet vid anmälan förut denna dag av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført rörande anslagen till expens- och tryckningskostnader. I enlighet härmed skola å ena sidan utgifter för renskrivning hädanefter genomgående redovisas såsom avlöningskostnader. För tredje huvudtiteln vidkommande bör sålunda, såsom jag förut under punkt 1 angivit, det belopp, beräknat till 6,000 kronor, som utgives för renskrivning vid departementets expedition för utländska passärenden, överföras från förevarande anslag till det *ordinarie* anslaget till departementet.

Å andra sidan böra hädanefter av expensanslaget bestridas kostnaderna för blankettryck, vilka, i den mån de hittills redovisats under anslaget till tryckningskostnader, böra utbrytas därifrån. Då utrikesdepartementets kostnader för blankettryck under senare år uppgått till omkring 7,000 kronor per budgetår, bör alltså expensanslaget höjas med detta belopp, samtidigt som anslaget till tryckningskostnader undergår enahanda sänkning.

Under åberopande av det förut anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

sänka det <i>ordinarie</i> reservationsanslaget skrivmaterialier, expenser m. m.,	
nu	kronor 285,000,
med	» 29,000
till	» 256,000.

5. Telegram- och telefonkostnader, oförändrat *ordinarie*
förslagsanslag kronor 120,000.

6. Uppvärmning, belysning m. m., oförändrat *ordinarie*
förslagsanslag kronor 50,000.

[20.] **7. Tryckningskostnader.** Det ordinarie förslagsanslag, som för ifrågavarande ändamål uppförts i riksstaten, har sedan budgetåret 1929/1930 utgått med ett belopp av 30,000 kronor.

Under hänvisning till vad förut under punkt 19 omförmäls, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

sänka det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget tryckningskostnader,	
nu	kronor 30,000,
med	» 7,000
till	» 23,000.

8. Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar, oförändrat *ordinarie* förslagsanslag kronor 100,000.

[21.] **9. Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige.** Sedan medel av 1920 års riksdag första gången anvisades för detta ändamål, har årligen i riksstaten uppförts ett extra anslag till upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige. Anslaget utgick för 1925/1926 och därefter följande budgetår med 125,000 kronor men sänktes enligt Kungl. Maj:ts förslag av förra årets riksdag till 115,000 kronor.

Jag anser i likhet med granskningsnämnden det vara möjligt att ytterligare nedbringa detta anslag med ett belopp av 5,000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige för budgetåret 1933/1934 anvisa ett <i>extra</i> anslag	
av	kronor 110,000.

[22.] **Hemliga utgifter.** Detta ordinarie anslag har alltsedan år 1921 i riksstaten uppförts med 75,000 kronor.

Granskningsnämnden har funnit sig kunna föreslå en nedsättning av anslaget med 25,000 kronor till 50,000 kronor. En förutsättning för en dylik

sänkning av anslagsbeloppet borde emellertid enligt granskningsnämndens mening vara, att anslaget förändrades från fast anslag till reservationsanslag.

För min del har jag kommit till den uppfattning, att anslaget i fråga bör kunna helt avföras ur riksstaten, därest i stället en viss ökning sker av anslaget till extra utgifter. Då jag håller före, att en avsevärd begränsning av utgifterna bör ske, förordar jag, att ett belopp av 30,000 kronor tillföres det ordinarie reservationsanslaget extra utgifter.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

ur riksstaten utesluta det *ordinarie* anslaget till hemliga utgifter.

[23.] **10. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga m. m.** För ifrågavarande ändamål är i riksstaten uppfört ett ordinarie reservationsanslag, som sedan budgetåret 1927/1928 utgått med ett belopp av 10,000 kronor. Då vid utgången av budgetåret 1931/1932 en reservation å anslaget förefanns, uppgående till omkring 9,000 kronor, anser jag mig för nästkommande budgetår kunna föreslå en minskning av anslaget med 5,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

sänka det *ordinarie* reservationsanslaget kommittéer och utredningar genom sakkunniga m. m.,

nu	kronor 10,000,
med	» 5,000
till	» 5,000.

[24.] **11. Extra utgifter.** Ifrågavarande ordinarie reservationsanslag, som under en följd av år i riksstaten uppförts till oförändrat belopp av 30,000 kronor, sänktes enligt Kungl. Maj:ts förslag av förra årets riksdag till 25,000 kronor.

Under hänvisning till vad jag förut under punkt 22 anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

höja det *ordinarie* reservationsanslaget extra utgifter

nu	kronor 25,000,
med	» 30,000
till	» 55,000.

[25.] **12. Beskickningslokaler i Moskva och Ankara m. m.** I riksstaten för innevarande budgetår hava uppförts dels ett extra förslagsanslag å 45,000 kronor för förhyrning av fastighet för beskickningen i Moskva m. m., dels ock ett extra anslag å 13,300 kronor till bestridande av kostnader för beskickningslokaler i Ankara m. m.

Med hänsyn till dessa båda anslags likartade ändamål synes det lämpligt, att de sammanslås till ett gemensamt anslag, vilket torde böra erhålla karaktär av förslagsanslag. Då det nuvarande anslaget för beskickningslokaler i Ankara m. m. är till beloppet bestämt, synes även beträffande de medel, vilka inom

ramen för det nya gemensamma anslaget avses för detta ändamål, en maximering böra äga rum.

Rörande anslagsbehovet för bestridande av kostnaderna för beskickningslokaler i Ankara m. m. lämnades redogörelser i statsverkspropositionerna såväl till 1931 års riksdag (tredje huvudtiteln, sid. 50—56) som till förra årets riksdag (tredje huvudtiteln, sid. 36). Det belopp, som för detta ändamål fastställes att utgå under nästkommande budgetår, torde kunna beräknas icke oväsentligt lägre än det ursprungligen kalkylerade medelsbehovet. Anslagets disponerande torde med beaktande härav böra ankomma på Kungl. Maj:t.

Under återopande av vad sålunda anförts, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till bestridande av kostnader för beskickningslokaler i Moskva och Ankara m. m. för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 47,000.

[26.] **13. Provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.** Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført angående beredande av provisoriskt dyrortstillägg åt viss personal inom statsförvaltningen, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till täckande av kostnader för provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, tillhörande utrikesdepartementet, för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 13,000.

[27.] **14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.** Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förut denna dag anført beträffande behovet av anslag å riksstaten för budgetåret 1933/1934 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, tillhörande utrikesdepartementet samt beskickningar och konsulat, för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 160,000.

[28.] **15. Reglering av vissa kursförluster.** I statsverkspropositionen till förra årets riksdag (tredje huvudtiteln, sid. 37—39) lämnades en redogörelse för de åtgärder, som under år 1931 av Kungl. Maj:t vidtagits för reglering av vissa kursförluster, vilka uppstått vid utbetalningar från anslag under tredje huvudtiteln, sedan riksbanken den 27 september 1931 befriats från skyldigheten att inlösa sina sedlar med guld.

Jämlikt Kungl. Maj:ts i nämnda redogörelse omförmälda beslut ersattes

ifrågavarande kursförluster med anlitande av det vid sidan av huvudtitlarna uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter i allmänhet. De av Kungl. Maj:t för sådan ersättnings utbetalande fastställda reglerna, som till en början endast avsågo länder, vilkas valutor bibehållits i guldparitet, utsträcktes sedermera genom Kungl. Maj:ts beslut den 10 juni 1932 att gälla även i fråga om vissa andra länder, vilka visserligen i likhet med Sverige frångått guldmyntfoten, men där valutorna stigit över parikursen i förhållande till svenska kronan.

Sedan riksdagen enligt skrivelse den 14 juni 1932 (nr 309) bestämt, att det å riksstaten för 1932/1933 uppförda anslaget till oförutsedda utgifter i allmänhet skulle stå till Kungl. Maj:ts förfogande bland annat för bestridande under sagda budgetår av utgifter för reglering av vissa kursförluster, beslöt Kungl. Maj:t den 8 juli 1932, att ersättning för kursförluster, uppstående vid utbetalningar från anslag under tredje huvudtiteln, tillsvidare finge enligt samma grunder som under näst föregående budgetår bestridas av nämnda anslag.

Såvitt nu kan bedömas, torde kursförluster av ifrågavarande art även under nästkommande budgetår i avsevärd omfattning kunna förväntas uppstå. Kostnaderna för reglering därav synas emellertid icke vara av natur att i fortsättningen böra belasta anslaget till oförutsedda utgifter. Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet finner jag mig därför böra föreslå, att för tredje huvudtitelns vidkommande ett extra förslagsanslag äskas av riksdagen för bestridande, i huvudsaklig överensstämmelse med hittills tillämpade regler, av nu berörda kostnader.

I detta sammanhang torde emellertid beaktas, att anslaget till oförutsedda utgifter tidigare icke ansetts böra anlitas för täckande av kursförluster, vilka uppstått vid utbetalningar från vissa av tredje huvudtitelns anslag. Detta har varit förhållandet i fråga om de under rubriken Internationella byråer m. m. uppförda anslagen till Sveriges andel i kostnaderna under år 1932 för Nationernas förbund, Permanenta skiljedomstolens internationella byrå i Haag samt Sveriges andel i kostnaderna för den internationella Oderkommissionen. Även för nästkommande budgetår torde dessa kursförluster liksom i det förflutna helt böra påföras vederbörande anslag, vilka samtliga äro av förslagsanslags natur.

Beräkningen av förevarande medelsbehov måste givetvis bliva synnerligen approximativ. Därest de växelkurser, som för närvarande gälla, läggas till grund för denna beräkning, skulle medelsbehovet för ett år uppgå till ett belopp av omkring 1,000,000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till reglering av vissa kursförluster för budgetåret 1933/1934
anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 1,000,000.

Sammanfattning.

För budgetåret 1933/1934 skulle, vid bifall till förut framställda förslag, under tredje huvudtiteln uppföras

ordinarie anslag till belopp av	kronor 3,962,000	
extra » » » »	2,523,400	kronor 6,485,400,

och skulle således huvudtitelns slutsumma komma att ökas med » 533,000.

En närmare jämförelse mellan dessa poster och huvudtitelns anslag för budgetåret 1932/1933 torde vara belysande för omfattningen av de besparingar, som med förut framställda förslag åsyftas. Vid en dylik jämförelse synas dock böra undantagas följande tvenne anslagsposter, vilka uppförts endast för ettdera budgetåret:

	1932/1933 kronor	1933/1934 kronor	Anmärkningar:
Sveriges deltagande i den internationella nedrustningskonferensen i Genève	50,000	—	För 1933/1934 har anslag för detta ändamål icke upp- tagits.
Reglering av vissa kursförluster	—	1,000,000	Under 1932/1933 anlitades härför anslaget till oför- utsedda utgifter.

Sedan nyss angivna båda belopp avdragits från slutsummorna för respektive budgetår, återstår för budgetåret 1932/1933 5,902,400 kronor samt för budgetåret 1933/1934 5,485,400 kronor, motsvarande en minskning av 417,000 kronor. Fördelas dessa belopp å olika huvudgrupper av anslag, giver en jämförelse dem emellan följande resultat:

	1932/1933	1933/1934	Ökning (+) eller minskning (—)
Departementet	560,000	566,000	+ 6,000
Sveriges representation i utlandet	3,291,900	3,002,600	— 289,300
Internationella byråer m. m.	711,200	687,800	— 23,400
Diverse	1,339,300	1,229,000	— 110,300
	5,902,400	5,485,400	— 417,000

Till vad ministern för utrikes ärendena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, finner Hans Maj:t Konungen gott lämna bifall och förordnar tillika, att utdrag av detta protokoll skall överlämnas till finansdepartementet till ledning vid författandet av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1933/1934.

Ur protokollet:
Adolf Croneborg.

Register

till

Tredje huvudtiteln för budgetåret 1933/1934.

A. Departementet.

Sid.		Kronor
1	Departementschefen, ministern för utrikes ärendena	40,000
1	Departementet	526,000
	Säger för departementet	566,000

B. Sveriges representation i utlandet.

3	Beskickningar och konsulat	1,738,000
14	Arvoden och ortstillägg åt personal å extra stat i utrikesrepresentationen	172,600
23	Extra ortstillägg åt personal å ordinarie och å extra stat i utrikesrepresentationen	304,000
23	Skrivbiträden vid beskickningar och konsulat	361,000
24	Ekiperingspenningar	10,000
24	Kontorskostnadsersättningar åt lönade konsuler	96,000
24	Ersättningar till olönade konsuler	120,000
25	Attachéer	56,000
25	Förstärkning av reservationsanslaget till attachéer	29,000
25	Handelsattachéer	32,000
26	Avlönande av en socialattaché	—
27	Extra biträden och vaktbetjante vid beskickningar och konsulat	84,000
	Säger för Sveriges representation i utlandet	3,002,600

C. Internationella byråer m. m.

28	Sveriges andel i kostnaderna under år 1933 för Nationernas förbund	600,000
29	Sveriges representanters deltagande i Nationernas förbunds delegeradeförsamling	25,000
29	Sveriges deltagande i internationella konferenser	25,000
30	Permanent skiljedomstolens internationella byrå i Haag	5,000
30	Sveriges andel i kostnaderna för den internationella Odkommissionen	1,800
31	Riksdagens interparlamentariska grupp	16,000
32	Upplysningsarbete för freden	15,000
	Säger för internationella byråer m. m.	687,800

D. Diverse.

Sid.		Kronor
34	Rese- och traktamentspenningar	100,000
34	Flyttningssättning	100,000
34	Underhåll och reparationer av statens fastigheter i utlandet, möbler m. m.	90,000
34	Skrivmaterialier, expenser m. m.	256,000
35	Telegram- och telefonkostnader	120,000
35	Uppvärmning, belysning m. m.	50,000
35	Tryckningskostnader	23,000
35	Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar	100,000
35	Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige	110,000
35	Hemliga utgifter	—
36	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga m. m.	5,000
36	Extra utgifter	55,000
36	Beskickningslokaler i Moskva och Ankara m. m.	47,000
37	Provisoriskt dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst	13,000
37	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	160,000
37	Reglering av vissa kursförluster	1,000,000
	Säger för diverse	2,229,000
	Summa	6,485,400

Register

till

Fjärde huvudtiteln för budgetåret 1933/1934.

I. Departementet.

Sid.		Kronor
6	Departementschefen	24,000
6	Departementet	265,100
7	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i departementet	27,000
	Säger för departementet	316,100

2. Lantförsvaret.

A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.

8	Arméförvaltningen	517,906
9	Arméförvaltningens verksamhet	24,000
10	Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl. ...	25,500,000
21	Avlöning till personal å övergångsstat vid armén	4,390,000
23	Inkvarteringsordnande i Stockholm	21,450
23	Rekryteringskostnader	65,000
25	Avskedspremier m. m.	115,000
27	Arméns reservstater	600,000
30	Reservstat för furirer vid Gotlands trupper	21,000
30	Arméns personal över stat	540,000
32	Rese- och traktamentspenningar	150,000
33	Rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagnings- nämndernas ordförande	1) 20,000
34	Flyttningssättning	170,000
34	Resestipendier	—
	Säger för avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.	32,134,356

B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.

35	De värnpliktigas avlöning	1,615,000
38	Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	50,000
39	Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.	725,000
	Säger för de värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning	2,390,000

C. Undervisning, understöd, expenser m. m.

40	Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisnings- anstalter och utbildningskurser ...	316,000
43	Studiestipendier	—
	Transport	316,000

1) Beräknat belopp.

Fjärde huvudtiteln.

Sid.		Kronor
	Transport	316,000
44	Understöd åt föreningar och till skrifers utgivande.....	8,900
44	Frivilliga skytteväsendets befrämjande.....	—
47	Skrivmaterialier och expenser	600,000
49	Tryckningskostnader.....	100,000
49	Vissa arbeten å mobiliseringsverket.....	30,000
49	Generalstabens översiktskarta över Sverige.....	6,200
50	Konservering av vissa samlingar i krigsarkivet.....	10,000
50	Verket »Sveriges krig åren 1611—1632».....	10,000
	Säger för undervisning, understöd, expenser m. m.	1,081,100

D. Förplägnad, intendenturmateriel, remontering, övningar m. m.

52	Mathållning.....	4,800,000
54	Munderingsutrustning.....	3,100,000
55	Kasernutredning, intendenturfordon m. m.	920,000
56	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt.....	2,815,000
57	Remontering.....	369,000
59	Furagering.....	1,991,000
61	Anskaffning, underhåll och drift av motorfordon.....	230,000
62	Engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel...	—
63	Truppförbandens övningar.....	894,000
67	Fält- och fälttjänstövningar.....	—
	Säger för förplägnad, intendenturmateriel, remontering, övningar m. m.	15,119,000

E. Sjukvård m. m.

68	Sjuk- och veterinärvård m. m.	462,000
69	Arméns bakteriologiska laboratorium.....	2,000
69	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig.....	20,000
70	Engångskostnader för anskaffning av sjuk- och veterinär- vårdsmateriel.....	—
70	Vissa ändringsarbeten vid garnisonssjukhuset i Stockholm	15,141
	Säger för sjukvård m. m.	499,141

F. Vapen och ammunition.

71	Vapen och ammunition m. m.	3,600,000
74	Engångskostnader för anskaffning av artillerimateriel.....	900,000
75	Underhåll av och försök med stridsvagnar.....	50,000
76	Underhåll och drift av motorfordon vid artilleriet.....	170,000
77	Anskaffning av granatkastarmateriel.....	175,000
	Säger för vapen och ammunition	4,895,000

G. Byggnader och ingenjörmateriel.

77	Byggnader, övningsfält och skjutbanor.....	1,730,000
80	Nytt ammunitionsförråd vid Vendes artilleriregemente.....	140,000
82	Ordande av viss förläggning för samvetsömna värnpliktiga	¹⁾ 35,000
83	Ny uppvärmningsanläggning inom Göta ingenjörkårs kasern- byggnad.....	52,000
	Transport	1,957,000

¹⁾ Beräknat belopp.

Fjärde huvudtiteln.

III

Sid.		Kronor
	Transport	1,957,000
83	Vattenledning vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet	70,000
84	Ingenjörmateriel	150,000
85	Underhåll och drift av arméns radiomateriel	35,000
86	Engångskostnader för anskaffning av ingenjörmateriel	75,000
87	Arméns brevduveväsende	5,000
	<u>Säger för byggnader och ingenjörmateriel</u>	<u>2,292,000</u>

H. Diverse.

88	Ersättning för rustning och rotering	245,000
88	Extra utgifter	150,000
89	Semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare	160,000
90	Ersättning till staden Lund	12,000
91	Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid lantförsvaret	2,900,000
	<u>Säger för diverse</u>	<u>3,467,000</u>
	<u>Säger för lantförsvaret</u>	<u>61,877,597</u>

3. Sjöförsvaret.**A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.**

93	Marinförvaltningen	228,800
93	Avlöning till personal vid kårer och stater m. fl.	11,500,000
101	Avlöning till personal å övergångsstat vid marinen	1,600,000
103	Rekryteringskostnader	80,000
103	Marinens reservstat	54,500
105	Marinens reservpersonal	75,000
106	Rese- och traktamentspenningar	80,000
107	Flyttningersättning	50,000
107	Resestipendier	—
	<u>Säger för avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.</u>	<u>13,668,300</u>

B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.

107	De värnpliktigas avlöning	212,000
108	Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	8,500
109	Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.	95,000
	<u>Säger för de värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning</u>	<u>315,500</u>

C. Undervisning, understöd, expenser m. m.

109	Undervisningsmateriel samt undervisningsanstalter m. m.	25,000
110	Studiestipendier	—
110	Understöd åt föreningar	12,400
111	Skrivmaterialier och expenser m. m.	337,000
112	Tryckningskostnader	38,000
112	Biblioteksverksamhet för underbefäl och manskap vid marinen	5,500
	<u>Säger för undervisning, understöd, expenser m. m.</u>	<u>417,900</u>

Sid.		Kronor
D. Förplägnad, beklädnad m. m.		
113	Förplägnad	1,529,000
114	Beklädnad	103,000
114	Kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m. ...	125,000
115	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.	750,000
	Säger för förplägnad, beklädnad m. m.	2,507,000
E. Övningar.		
116	Flottans krigsberedskap och övningar	875,000
120	Ökade förmåner under sjökommendering åt personal, tjänstgörande å undervattensbåt	45,000
120	Kustartilleriets krigsberedskap och övningar	400,000
121	Krigsövningar vid kustfästningarna	2,000
	Säger för övningar	1,322,000
F. Sjukvård.		
121	Sjukvård för marinen	163,000
G. Flytande materiel och byggnader.		
122	Underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m.	5,300,000
124	Flottans ersättningsbyggnad	3,624,000
130	Befästningar, kustartilleriets kaserner m. m.	270,000
131	Kustartilleriets materiel m. m.	520,000
132	Anskaffning, underhåll och drift av sjöförsvarets motorfordon	35,000
133	Säkerhetsanordningar å undervattensbåtar	25,500
133	Förbättringar i inredningen för underofficerare och manskap å flottans fartyg	18,500
134	Förlängning av Oscar II:s docka i Karlskrona m. m.	63,000
135	Motorgenerator m. m. för Stockholms örlogsvärv	47,000
136	Vissa planeringsarbeten vid Gustaf V:s docka å Beckholmen	—
	Säger för flytande materiel och byggnader	9,903,000
H. Artilleri-, min-, torped-, radio- och annan teknisk materiel.		
137	Skjut- och materielförsök samt inskjutning av kanoner ...	30,000
138	Luftvärnsmateriel m. m. för flottans fartyg	75,000
138	Nya kärnrör m. m. i marinens artilleripjäser	10,000
139	Eldledningsmateriel för nya sjöfrontsbatterier	20,000
139	Minmateriel för marinen	75,000
139	Prövning och undersökning av brisanta sprängämnen m. m. ...	25,000
140	Motmedel mot undervattensbåtar	75,000
140	Försök med teknisk materiel	60,000
141	Minkabel för kustfästningarna	17,500
141	Torpeder	200,000
142	Radiostationer för kustfästningarna	14,500
143	Kortvägsradiomateriel	40,000
143	Rörsändare för marinens kustradiostationer	21,500
144	Åtgärder för industriens krigsorganisation	25,000
	Säger för artilleri-, min-, torped-, radio- och annan teknisk materiel	688,500

Fjärde huvudtiteln.

v

Sid.

Kronor

I. Sjökarteverket.

145	Avlöning till sjökarteverkets personal	182,050
145	Omkostnader för sjömättningsväsendet	240,400
147	Omkostnader för kontroll- och undersökningsväsendet	15,000
147	Tidskriften »Underrättelser för sjöfarande»	38,000
147	Bidrag till internationella hydrografiska byrån	14,000
Säger för sjökarteverket		489,450

J. Diverse.

148	Utgivande av läroböcker, beskrivningar, reglementen och instruktioner m. m.	12,000
149	Extra utgifter	60,000
149	Semester åt vid sjöförsvaret anställda arbetare	150,000
150	Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid sjöförsvaret	1,200,000
Säger för diverse		1,422,000
Säger för sjöförsvaret		30,896,650

4. Flygvapnet.**A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.**

151	Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.	1,306,000
160	Resestipendier	—
Säger för avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.		1,306,000

B. De värnpliktigas avlöning m. m.

161	De värnpliktigas avlöning och färder m. m.	116,700
-----	---	---------

C. Expenser m. m.

162	Skrivmaterialier och expenser m. m.	40,300
163	Tryckningskostnader	11,053
Säger för expenser m. m.		51,353

D. Förplägnad, intendenturmateriel och övningar.

164	Mathållning	246,500
165	Beklädnads- och munderingsutrustning samt kasern- och förplägnadsutredning	214,600
166	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.	170,000
167	Flygövningar	1,100,000
168	Anskaffning, underhåll och drift av motorfordon och motorbåtar	169,000
Säger för förplägnad, intendenturmateriel och övningar		1,900,100

E. Sjukvård.

170	Sjukvård	23,600
-----	----------------	--------

Fjärde huvudtiteln.

Sid.

Kronor

F. Vapen och ammunition.

172	Vapen och ammunition	123,000
173	Flygbomber	35,000
173	Försök med fällningsanordningar m. m. för torpedflygplan	22,500
173	Flygplantorpeder	60,000
Säger för vapen och ammunition		240,500

G. Byggnader, flygmateriel m. m.

174	Byggnader, flygfält m. m.	210,000
174	Värmecentral vid flygskolkårens förläggning å Ljungbyhed	59,000
175	Flygmateriel	2,252,000
175	Materielprovning	30,000
175	Engångskostnader för anskaffning av flygmateriel m. m. ...	1,614,900
176	Flygindustriens krigsorganisation	5,000
Säger för byggnader, flygmateriel m. m.		4,170,900

H. Diverse.

177	Extra utgifter	25,000
177	Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid flygvapnet	100,000
Säger för diverse		125,000
Säger för flygvapnet		7,934,153

5. Gemensamma anslag.

178	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	140,000
178	Försvarsväsendets lönenämnd	11,000
178	Befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet ..	44,500
179	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen	¹⁾ 8,000
180	Provisoriskt dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. m.	260,000
181	Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap	78,000
182	Militärmeteorologisk informationstjänst	17,000
183	Kommunalutskylder för försvarsväsendets till tjänstebostäder upplåtna fastigheter	83,000
184	Reglering av vissa kursförluster	30,000
Säger för gemensamma anslag		671,500
Summa		101,696,000

¹⁾ Beräknat belopp.

Fjärde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 3 januari 1933.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG,
EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet VENNERSTRÖM anhåller härafter att få underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om reglerandet av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1933/1934 och att i sammanhang härmed få anmäla följande till Kungl. Maj:t inkomna skrivelser, nämligen:

arméförvaltningens skrivelse den 31 augusti 1932 angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1933/1934;

chefens för generalstaben skrivelse den 1 augusti 1932 angående vissa anslagsbehov för budgetåret 1933/1934;

chefens för generalstaben, i samråd med arméförvaltningen, den 21 november 1932 avlåtna skrivelse med utredning i fråga om begränsning av utgifterna för lantförsvaret under budgetåret 1933/1934;

chefens för generalstaben skrivelse den 25 april 1931 med förslag till ändrade bestämmelser i fråga om uttagning m. m. av vapenhantverkarbeställningsmän, ävensom arméförvaltningens civila departements däröver avgivna utlåtande;

arméförvaltningens skrivelse den 8 augusti 1932 i anledning av ifrågasatt reducering av grundlönerna för det fast anställda manskapet samt försvarsväsendets underbefälsförbunds skrivelse den 25 juli 1932 i samma fråga;

försvarsväsendets underbefälsförbunds skrivelse den 9 december 1931 angående utbetalande av avskedspremie åt musikunderbefäl, ävensom vederbörande myndigheters däröver avgivna utlåtanden;

riksdagens militieombudsmans skrivelse den 25 oktober 1929 i fråga om

innehållande i viss utsträckning av värnpliktigs penningbidrag, ävensom vederbörande myndigheters i ärendet avgivna utlåtanden;

skytteförbundens överstyrelses skrivelse den 12 augusti 1932 angående anslag för budgetåret 1933/1934 till det frivilliga skytteväsendets befrämjande;

skytteförbundens överstyrelses skrivelse den 12 augusti 1932 angående dyrtidstillägg under år 1933 åt befattningshavare i överstyrelsens expedition;

styrelsens för frivilliga automobilkåren skrivelse den 26 juli 1932 angående anslag till övningar med frivilliga automobilkåren, ävensom arméförvaltningens intendentsdepartements däröver avgivna utlåtande;

överstyrelsens för Svenska röda korset skrivelse den 4 juni 1932 om anslag till det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig, ävensom arméförvaltningens och marinförvaltningens däröver avgivna utlåtande;

arméförvaltningens fortifikationsdepartements skrivelse den 23 augusti 1932 med överlämnande av bilaga till arméförvaltningens framställning angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1933/1934;

försvarsväsendets underbefälsförbunds skrivelse den 12 september 1932 om ändring i bestämmelserna angående dyrtidstillägg åt fast anställt manskap vid försvarsväsendet, ävensom försvarsväsendets lönenämnds och statskontorets i ärendet avgivna utlåtanden;

marinförvaltningens skrivelser den 27 augusti 1932 angående sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1933 1934;

marinförvaltningens och chefens för marinstaben yttrande den 25 november 1932 över förslag till begränsning av sjöförsvarets utgifter för budgetåret 1933 1934;

chefens för marinstaben skrivelse den 17 september 1932 angående ökad tilldelning av värnpliktiga ur ersättningsreserven, ävensom marinförvaltningens däröver avgivna utlåtande;

marinförvaltningens skrivelse den 2 november 1932 angående medelsbehovet för marinens underofficersskolor och skeppsgosseskolorna;

marinförvaltningens skrivelse den 11 oktober 1932 angående bestridandet av kostnaderna för semesteravlöningar åt vid sjöförsvaret anställda arbetare;

marinförvaltningens skrivelse den 24 november 1932 angående dispositionen av överskott & flottans bränsletitlar;

marinförvaltningens skrivelse den 26 november 1932 angående flottans ersättningsbyggnad, ävensom 1930 års försvarskommissions däröver avgivna utlåtande;

styrelsens för sjökarteverket skrivelse den 22 augusti 1932 med beräkning av sjökarteverkets medelsbehov för budgetåret 1933/1934;

flygstyrelsens skrivelser den 30 augusti 1932 angående flygvapnets medelsbehov för budgetåret 1933/1934;

flygstyrelsens skrivelse den 8 november 1932 med utredning i fråga om begränsning av utgifterna för flygvapnet under budgetåret 1933/1934;

flygstyrelsens skrivelse den 1 juli 1932 angående första läkarundersökning av flygelever;

chefens för flygvapnet skrivelse den 16 september 1932 angående organiserande av en flygstab;

rikskommissionens för ekonomisk försvarsberedskap skrivelser den 26 september och den 29 november 1932 angående rikskommissionens medelsbehov för budgetåret 1933/1934; samt

styrelsens för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt skrivelse den 12 september 1932 angående anslag till den militärmeteorologiska informations-tjänsten för budgetåret 1933/1934.

Departementschefen yttrar härefter:

Det nuvarande statsfinansiella läget nödvändiggör oundgängligen för nästkommande budgetår utgiftsbegränsningar å fjärde huvudtiteln av större omfattning än tidigare varit fallet under den nu gällande försvarsordningen.

Vid sådant förhållande har jag under budgetarbetets gång givetvis funnit synnerligen angeläget att påkalla vederbörande myndigheters medverkan för erhållande av en ur militär synpunkt på lämpligaste sätt avvägd fördelning av den medelsanvisning, som i nuvarande läge kan avses för försvarsväsendet. Sedan vederbörande myndigheters förslag till beräkning av anslagsbehovet under nästkommande budgetår varit föremål för granskning inom departementet och i anslutning därtill vissa undersökningar av möjligheterna att ytterligare begränsa utgifterna verkstälts, har därför, på min hemställan, Kungl. Maj:t anbefallt chefen för generalstaben att i samråd med arméförvaltningen inkomma med utredning, huru en reglering av lantförsvarets utgifter inom en kostnadsram av 62,000,000 kronor lämpligen skulle kunna ske. Vidare hava av mig särskilt anmodade sakkunniga uppgjort förslag till reduktion av sjöförsvarets utgifter i sådan omfattning, att desamma täcktes av en medelsanvisning å 31,000,000 kronor. Över de sakkunnigas förslag har marinförvaltningen i samråd med chefen för marininstaben, efter chefens för kustartilleriet hörande, avgivit yttrande. Slutligen har flygstyrelsen inkommit med förslag till reglering av flygvapnets utgifter inom en totalkostnad av 8,000,000 kronor. De sålunda verkställda utredningarna ligga i alla huvudsakliga delar till grund för det förslag till anslagsberäkning, som jag i det efterföljande kommer att framlägga.

Det av chefen för generalstaben i samråd med arméförvaltningen uppgjorda förslaget innebär i första hand en reduktion av anslagen till materiel och byggnader. Härutinnan hänvisas till vad som anföres under respektive anslagstitlar. Verksamheten vid skolor och utbildningskurser förutsättes skola inskränkas i viss omfattning. Även härutinnan får jag hänvisa till vad jag kommer att i fortsättningen anföra. Beträffande den fast anställda personalens tjänstgöring i övrigt föreslås, att i stort sett ingen inkallelse äger rum av personal på övergångsstat, på reservstat och över stat.

Slutligen avses värnpliktsövningarna skola i viss omfattning komma att inskränkas. Till upplysning om de närmare detaljerna härutinnan får jag återopå, vad jag tidigare i dag anfört vid framläggande av förslag till lag om frikallelse, helt eller delvis, för vissa värnpliktiga från värnpliktens full-

görande under fredstid. Såsom av mitt därvid hållna anförande framgår, har med avseende å inkallelse av värnpliktiga infanteriet främst tillgodosetts samt därefter artilleriet. Vid återstående truppslag kommer värnpliktstjänstgöringen att inställas helt eller till större delen. Inskränkningen av värnpliktsövningarna skulle taga sin början redan under våren 1933.

Det av särskilda sakkunniga beträffande sjöförsvaret uppgjorda förslaget, vilket som nämnts utgår från en medelsanvisning av 31,000,000 kronor, bygger på ett anslagsbehov av omkring 34,000,000 kronor. För täckande av skillnaden mellan nämnda båda belopp, cirka 3,000,000 kronor, föreslås att å vissa anslag befintliga reservationer skola tagas i anspråk. Även nämnda sakkunnigas förslag innebär i första hand en nedskärning av anslagen till materielanskaffning och byggnader. Vidare föreslås reducering av övningsanslagen samt de anslag, som beröras av de värnpliktigas inkallelser. För närmare belysande av de föreslagna besparingsåtgärderna får jag bland annat hänvisa till av de sakkunniga uppgjord rustningsplan, vilken kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott. Beskärningen av rustningarna skulle taga sin början under våren 1933, vid vilken tid jämväl inskränkningen i värnpliktsinkallelserna avses skola träda i kraft. Beträffande de värnpliktigas tjänstgöring föreslås, vidkommande flottan, att i stort sett inga värnpliktiga ur ersättningsreserven samt endast ett mindre antal värnpliktiga, tilldelade sjötjänst och stationstjänst, skola inkallas. För en del av de allmän tjänst tilldelade värnpliktiga skulle tjänstgöringstiden i viss omfattning avkortas. Vid kustartilleriet skola av de till linjetjänst uttagna värnpliktiga allenast inkallas studenter och likställda samt eldare. Ersättningsreserven förutsättes skola vara inkallad i det närmaste i samma omfattning som för närvarande är fallet.

Marinens övergångsstats-, reservstats- och reservpersonal föreslås skola till större delen befrias från föreskriven tjänstgöringsskyldighet.

Vad slutligen flygvapnet angår, förutsättes ingen inskränkning i de värnpliktigas tjänstgöring skola äga rum. De föreslagna anslagsreduceringarna komma huvudsakligen att drabba anslagen till flygövningar samt anskaffning av flygmateriel.

I de direktiv, som lämnades för besparingsförslagens utarbetande, förutsattes, att arbetstillfällena såvitt möjligt icke skulle minskas för den vid försvarsväsendet mera fast anställda arbetarpersonalen. Helt har denna förutsättning icke kunnat genomföras. I ett fåtal fall torde driftinskränkningar icke kunna undvikas. Härutinnan hänvisas till vad av mig kommer att anföras under respektive anslagstitlar.

Såsom jag redan nämnt, avses inskränkningarna i värnpliktsinkallelserna skola taga sin början redan under våren 1933 eller alltså under innevarande budgetår. Härigenom komma besparingar till ett belopp av i runt tal 530,000 kronor att uppstå å vissa för nämnda budgetår beviljade förslagsanslag. Vid motsvarande tidpunkt under våren 1934 förutsättes, därest det statsfinansiella läget så tillåter, att övningarna åter skola taga sin början i nu föreskriven omfattning. Vid beräkningen av nämnda förslagsanslag för budgetåret 1933/1934

har emellertid någon hänsyn icke tagits till de ökade utgifter — likaledes cirka 530,000 kronor — som genom återgången till nuvarande förhållanden komma att drabba dessa anslag, utan har jag, efter samråd med chefen för finansdepartementet, ansett mig böra räkna med, att sagda merutgift skulle ersättas av kassafonden.

Det förslag till anslagsberäkning, som jag nu går att framlägga, slutar å ett belopp av 101,696,000 kronor. Härav avses för försvarsdepartementet 316,100 kronor, för lantförsvaret 61,877,597 kronor, för sjöförsvaret 30,896,650 kronor, för flygvapnet 7,934,153 kronor samt för ändamål upptagna under gemensamma anslag 671,500 kronor. I riksstaten för löpande budgetår uppgå motsvarande belopp till respektive 326,100 kronor, 72,542,693 kronor, 39,104,450 kronor, 9,024,757 kronor och 631,000 kronor eller tillhopa 121,629,000 kronor. Den av mig beräknade anslagssumman för budgetåret 1933/1934 understiger alltså slutsumman under fjärde huvudtiteln i riksstaten för innevarande budgetår med 19,933,000 kronor.

Jag övergår härefter till de särskilda anslagen under huvudtiteln.

I. DEPARTEMENTET.

1. **Departementschefen, oförändrat ordinarie anslag** kronor 24,000: —

2. Departementet.

[1.] Ordinarie förslagsanslaget till försvarsdepartementet är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 267,100 kronor.

För departementet gälla från och med den 1 juli 1932 följande stater:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 189,600: —
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. å kansliavdelningen, <i>förslagsanslag</i>	» 24,340: —
Arvoden till registrator i departementet samt till viss personal å kommandoexpeditionerna	» 43,260: —
<i>Förslagsanslag</i> kronor 257,200: —	

B. Övergångsstat.

Avlöningar, *förslagsanslag* kronor 9,900: —

Beträffande departementets stater ifrågasätter jag för budgetåret 1933/1934 ändring allenast såvitt angår den i den ordinarie avlöningsstaten ingående anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. å kansliavdelningen. Ifrågavarande anslagspost, för närvarande 24,340 kronor, torde, i anslutning till granskningsnämndens uttalande rörande nedbringandet av kostnaden för den icke-ordinarie personalen, böra reduceras med 2,000 kronor eller till 22,340 kronor. Nedsättningen torde böra hänföras till det under anslagsposten upptagna beloppet till grundavlöningar till extra ordinarie tjänstemän, högst 22,647 kronor.

Jag får i enlighet härmed hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande ordinarie stater för försvarsdepartementet, att tillämpas från och med den 1 juli 1933:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 189,600: —
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. å kansliavdelningen, <i>förslagsanslag</i>	» 22,340: —
Arvoden till registrator i departementet samt till viss personal å kommandoexpeditionerna	» 43,260: —
<i>Förslagsanslag</i> kronor 255,200: —	

B. Övergångsstat.

Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	kronor 9,900: —
dels ock <i>minska</i> ordinarie förslagsanslaget till departementet,	
nu	kronor 267,100: —
med	» 2,000: —
till	kronor 265,100: —

3. Dyrtdistillägg åt befattningshavare i departementet.

[2.] Under åberopande av vad statsrådet och chefen för finansdepartementet förut denna dag därom anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för bestridande av kostnaderna för *dyrtdistillägg åt befattningshavare i försvarsdepartementet* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag av 27,000 kronor.

II. LANTFÖRSVARET.

A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.

1. Arméförvaltningen.

[3.] För avlöning av den hos arméförvaltningen anställda civila personalen ävensom den å sjukvårdsstyrelsen anställda civilmilitära personalen har under ordinarie förslagsanslaget till arméförvaltningen för budgetåret 1932/1933 anvisats ett belopp av 532,668 kronor, varjämte till förstärkning av arbetskrafterna i arméförvaltningen under beteckning »Arméförvaltningens verksamhet» för samma budgetår anvisats ett extra anslag av 24,000 kronor. Av sistnämnda anslag bestridas, i enlighet med beslut av 1932 års riksdag (skr. nr 250), kostnaderna för beredande åt innehavaren av den till lönegraden B. 24 hänfödda revisionskommissariebefattningen å civila departementets kameralbyrå av fyllnadsavlöning motsvarande skillnaden mellan å ena sidan avlöning i lönegraden B. 26 enligt 33 § i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, samt å andra sidan ifrågavarande befattningshavares egen avlöning i lönegraden B 24. I övrigt är anslaget avsett för beredande av avlöning åt följande extra personal hos ämbetsverket, nämligen 1 sekreterare, 1 notarie, 1 kansliskrivare, 1 kanslibiträde samt 1 expeditivsvakt ävensom för vikariatsersättning under ledighet för nämnda extra personal.

Arméförvaltningen har — med erinran att å staten för ämbetsverket funnes uppförda, bland andra, 9 befattningar för revisorer med lön i 21:a lönegraden avd. B i avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen — framhållit, att enligt det för 1930 års riksdag framlagda förslaget till omorganisation av försvarets centrala ledning och förvaltning skulle å staten för arméförvaltningen finnas 7 befattningar för revisorer. En av de å nu gällande stat uppförda revisorsbefattningarna hade sedan flera år varit vakant och vikarie å befattningen hade icke varit förordnad sedan i maj månad 1929. Med hänsyn härtill syntes, oberoende av en blivande omorganisation av arméförvaltningen, hinder icke möta mot att den vakanta revisorsbefattningen avfördes från staten och antalet revisorer i staten upptoges till 8 i stället för 9.

Arméförvaltningen har vidare — under hänvisning till granskningsnämndens uttalande därom, att samtliga ämbetsverk borde åläggas att i samband med uppgörande av förslag till riksdagspetita för budgetåret 1933/1934 verkställa undersökning rörande möjligheten att nedbringa anslagen till icke-ordinarie befattningshavare samt att därom inkomma med utredning — anfört, att vid verkställd undersökning det visat sig, att betydande svårigheter vore förbundna med en nedsättning av de för avlöning av icke-ordinarie befattningshavare

i arméförvaltningen beräknade medlen, 75,500 kronor. Under det senaste året hade visserligen ett antal äldre amanuenser och kvinnliga extra ordinarie tjänstemän hos ämbetsverket vunnit befordran till ordinarie tjänst, utan att motsvarande nyanställning av icke-ordinarie befattningshavare ägt rum. Då emellertid flertalet av de befordrade före utnämningen på förordnande uppehållit ordinarie befattningar, hade kostnaderna för deras avlöning jämlikt gällande bestämmelser icke bestritts av den i staten upptagna anslagsposten till avlöning till icke-ordinarie befattningshavare m. m. utan från andra i staten upptagna anslagsposter. Ehuru alltså genom befattningshavarnas befordran till ordinarie tjänster någon större besparing icke kunde beräknas uppstå å anslagsposten till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare, ville arméförvaltningen dock icke motsätta sig en viss minskning av nämnda anslagspost. En nedsättning av posten i enlighet med granskningsnämndens förslag med 10 procent eller alltså med 7,550 kronor kunde arméförvaltningen dock icke tillstyrka, utan finge ämbetsverket föreslå en nedsättning med högst 4,000 kronor.

Beträffande beräkningen av det extra anslaget till arméförvaltningens verksamhet har ämbetsverket förklarat sig sakna anledning att ifrågasätta någon ändring.

Såsom i anslutning till granskningsnämndens förslag skett i fråga om de för vissa andra ämbetsverk utgående anslagen till löner åt icke-ordinarie befattningshavare, torde den i staten för arméförvaltningen upptagna anslagsposten för motsvarande ändamål böra nedsättas med 7,550 kronor eller till 67,950 kronor. I enlighet härmed och med beaktande av vad arméförvaltningen anfört rörande den vakanta revisorsbefattningen har jag låtit uppgöra förslag till ny stat för ämbetsverket (se Bil. nr 1). Denna slutar å 517,906 kronor eller $(7,212 + 7,550 =) 14,762$ kronor lägre än den nu gällande.

Då samma behov av arbetskrafternas förstärkning kommer att föreligga under budgetåret 1933/1934 som under innevarande budgetår, torde ej någon ändring böra vidtagas beträffande medelsanvisningen för ändamålet å extra stat. Härtill återkommer jag under nästföljande punkt.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med godkännande av bifogade förslag till stat för arméförvaltningen (se Bil. nr 1), att tillämpas under budgetåret 1933/1934, minska ordinarie förslagsanslaget till arméförvaltningen,

nu	kronor 532,668:—
med	» 14,762:—
till	kronor 517,906:—

2. Arméförvaltningens verksamhet.

[4.] Med hänvisning till vad under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av *arméförvaltningens verksamhet* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra anslag av 24,000 kronor.

3. Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.

(Avlöningsanslaget.)

[5.] I 1932 års statsverksproposition beräknades anslagsposterna under ordinarie förslagsanslaget till avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl. för budgetåret 1932/1933 sålunda:

A.	Avlöningsförmåner, upptagna i vederbörliga stater	kronor 24,538,749: —
B.	Kallortstillägg	» 78,000: —
C.	Arvoden för upprätthållande av veterinärvården vid vissa infanteritruppförband	» 5,000: —
D.	Felräkningspenningar	» 16,000: —
E.	Arvoden åt sergeanter, kommenderade såsom biträden hos regementsintendenter	» 7,500: —
F.	Hyresbidrag åt visst underbefäl	» 138,000: —
G.	Anställningspenningar	» 70,000: —
H.	Dagavlöning och dagavlöningstillägg åt indelt man- skap	» 107,000: —
I.	Kostnader för musikelever	» 14,000: —
J.	Gottgörelse för tjänstehästar	» 66,730: —
K.	Stipendier för underlättande av officersrekryteringen i Boden	» 12,000: —
L.	Ekiperingshjälp	» 49,000: —
M.	Vissa arvoden m. m.	» 705,211: —
N.	Tillfälligt anställande av tjänstemän, oförutsedda utgifter m. m.	» 50,000: —
Summa kronor		25,857,190: —

Den sålunda erhållna summan minskades med dels 770,000 kronor, utgörande beräknad ersättning för tjänstebostäder, dels ock 120,000 kronor, motsvarande beräknad ersättning från respektive landsting till vissa militära sjukhus för vård av civila patienter å sjukhusen, eller med sammanlagt 890,000 kronor till 24,967,190 kronor. Med hänsyn emellertid till nettoutgifterna å avlöningsanslaget för budgetåret 1930/1931 — i runt tal 25,527,000 kronor — fann sig föredragande departementschefen böra föreslå, att, i syfte att förebygga ett överskridande av anslaget, nyss angivna under anslaget beräknade summa av 24,967,190 kronor ökades i ungefärlig anslutning till merbelastningssiffran för budgetåret 1930/1931 eller till, i avjämnat tal, 25,500,000 kronor.

I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att å riksstaten för budgetåret 1932/1933 uppföra ordinarie avlöningsanslaget med 25,500,000 kronor. Kungl. Maj:ts berörda förslag blev av riksdagen godkänt.

För budgetåret 1933/1934 torde anslaget böra beräknas under samma rubriker som för innevarande budgetår.

A. Avlöningsförmåner, upptagna i vederbörliga stater.

Under denna rubrik äro nu upptagna

dels *generalitetet, staber m. m.*, innefattande staterna för generalitetet, arméfördelningsstaberna, militärbefäl och inspektioner, generalstaben, artilleristaben, kommandantskapet i Boden, rullföringsbefälhavare med biträden och bataljonsläkare vid fältläkarkåren m. m.,

dels *undervisningsverken*, innefattande staterna för krigsskolan, krigshögskolan, artilleri- och ingenjörhögskolan, ridskolan, skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, artilleriets skjutskola samt arméns underofficersskola,

dels *truppförbanden m. m.*, innefattande staterna för infanteriet, kavalleriet, artilleriet, fortifikationen och ingenjörtrupperna, trängen samt intendenturkåren,

dels *garnisonssjukhusen m. m.*, innefattande staterna för garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden samt staten för arméns sjuksköterskekår,

dels ock *polispersonalen*, innefattande staten för polispersonalen i Boden och å Karlsborg.

I. Generalitetet, staber m. m.

Med anledning av en av chefen för generalstaben i skrivelse den 14 december 1932 gjord framställning i ämnet pågår för närvarande utredning angående omorganisation av arméns högsta militära ledning m. m. Möjligt är, att senare under riksdagen proposition kommer att framläggas i sådant syfte. Ett genomförande av förslaget förutsätter vissa ändringar beträffande staterna för generalitetet, generalstaben och kommandantskapet i Boden. Anslagssummorna å dessa stater torde böra tillsvidare beräknas till samma belopp som för innevarande budgetår eller respektive 183,000 kronor, 601,520 kronor och 87,847 kronor. De ifrågasatta ändringarna i nämnda stater äro icke av sådan beskaffenhet, att de kunna påverka beräkningen av avlöningsanslagets slutsumma, vilken därför torde kunna redan nu definitivt äskas.

I fråga om de under förevarande rubrik upptagna staterna för arméfördelningsstaberna, militärbefäl och inspektioner, artilleristaben samt bataljonsläkare vid fältläkarkåren m. m. ifrågasättes icke någon ändring.

Beträffande staten för *rullföringsbefälhavare med biträden* får jag anföra följande. Å staten för rullföringsbefälhavare med biträden finnas uppförda, bland andra, dels 9 befattningar för biträden vid Stockholms stads rullföringsområde med arvoden av 2,340 kronor för år, dels ock 87 befattningar för biträden vid rullföringsområden i landsorten med arvoden av 2,130 kronor för år. Av sistnämnda antal rullföringsbiträden är ett avsett för Karlstads östra rullföringsområde.

Med anledning av framställningar från vederbörande inskrivningsmyndig-

heter har Kungl. Maj:t genom särskilda brev den 20 maj respektive den 15 januari 1932 medgivit, att tillsvidare till och med den 30 juni 1933 finge anställas dels ett extra rullföringsbiträde inom Stockholms stads rullföringsområde, dels ock ett extra rullföringsbiträde inom Karlstads östra rullföringsområde. Enligt av Kungl. Maj:t i samband därmed meddelade bestämmelser bestridas kostnaderna för ifrågakommande avlöning till nämnda extra personal av lantförsvarets ordinarie avlöningsanslag.

Arméförvaltningen har anfört, att genom de framställningar, vilka föranlett Kungl. Maj:t att lämna ifrågavarande medgivanden, finge anses ådagalagt, att vid förenämnda två rullföringsområden inträtt sådan ökning i arbetet, att anställande i angiven omfattning av rullföringsbiträden utöver det enligt för samma rullföringsområden i stat beräknade antalet befattningar vore erforderligt för framtiden. Vid sådant förhållande och då ett personalbehov av den permanenta natur som det ifrågavarande syntes böra tillgodoses icke genom av Kungl. Maj:t medgivna tillfälliga anordningar utan genom de behövliga befattningarnas uppförande på stat, ansåge arméförvaltningen sig böra ifrågasätta åtgärd i sådant syfte.

Vid bedömandet av behovet utav biträden vid rullföringsexpeditionerna har man att utgå från antalet vid vederbörande expedition rullförda värppliktiga. Verkställd utredning utvisar i sådant avseende, att arbetsuppgifterna vid Stockholms stads samt Karlstads östra rullföringsområdets expeditioner äro av den omfattning, att det är nödvändigt att förstärka arbetskrafterna vid ifrågavarande expeditioner. Då behovet av dylik personalförstärkning torde bliva av stadigvarande natur, finner jag mig böra tillstyrka, att, i överensstämmelse med arméförvaltningens framställning, för ändamålet erforderlig personal beräknas å förevarande stat. I enlighet härmed torde sådan ändring av staten böra vidtagas, att antalet biträden vid Stockholms stads rullföringsområde ökas från 9 till 10 samt antalet biträden vid rullföringsområden i landsorten från 87 till 88. Statens slutsumma, nu 481,350 kronor, torde sålunda ökas med 4,470 kronor eller till 485,820 kronor.

II. Undervisningsverken.

I fråga om de under förevarande rubrik upptagna staterna för krigshögskolan, artilleri- och ingenjörhögskolan samt ridskolan torde icke någon ändring böra vidtagas. Beträffande staten för ridskolan vill jag särskilt nämna, att enligt förslag, vartill jag framdeles under titel II av undervisningsanslaget återkommer, avses verksamheten vid denna skola att tillfälligtvis omläggas, varigenom det å staten upptagna anslagsbeloppet å 1,818 kronor för dagavlöning åt två lönlösa kavalleriofficerare kommer att inbesparas; med hänsyn emellertid till beloppets obetydlighet och den ifrågasatta omläggningens tillfälliga natur synes staten böra upptagas oförändrad för nästa budgetår. Med avseende å övriga under denna rubrik uppförda stater får jag anföra följande.

Krigsskolan. Den å staten för krigsskolan uppförda befattningen såsom förvaltare, tillika uppsyningsman över Karlbergs kungsgård, vilken befatt-

ning för närvarande enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 juni 1932 är vakant, torde böra uteslutas ur staten. De beräknade arvoden å 900 kronor och 600 kronor till en andre lärare i topografi respektive en andre lärare i militärförvaltning torde böra utgå ur staten. Antalet kadettofficerare vid reservofficerskursen, för närvarande 4, torde minskas till 2. Å staten torde uppföras arvoden å 500 kronor till envar av tre lärare avsedda att undervisa i de uti undervisningsplanen för officerskursen ingående läroämnena motor-tjänst, luftkrigskonst och signaltjänst (radiotjänst). Den å staten upptagna anslagsposten å 4,650 kronor för bestridande, bland annat, av dagersättning åt viss personal för instruktörstjänstgöring vid tillämpningsövningar torde å ena sidan böra ökas med 800 kronor för beredande av dagersättning för instruktörstjänstgöring vid tillämpningsövningar i motortjänst och å andra sidan minskas med 1,450 kronor avsedda för dylik ersättning vid tillämpningsövningar i taktik, vapenlära och topografi. Anslagsposten bör sålunda beräknas till 4,000 kronor.

I anslutning till Kungl. Maj:ts den 21 oktober 1932 fattade beslut torde å staten under rubriken »Betjäningspersonal. 1. Extra ordinarie tjänstemän med lön enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan» upptagas en befattning såsom garageförman och en befattning såsom eldare av 2:a klass; i samband härmed bör det antal befattningshavare, som i staten redovisas under benämningen »Övriga befattningshavare, såsom gårdskarlar» m. m. minskas från 23 till 21. Anslagsposten till löner åt här ifrågavarande betjäningspersonal ökas på grund härav med 1,092 kronor till 80,952 kronor.

Statens slutsumma, nu 226,000 kronor, minskas till 225,242 kronor.

Skjutscholan för infanteriet och kavalleriet. Enligt 1925 års härordningsbeslut skola följande såsom ordinarie betecknade kurser årligen anordnas vid infanteriskjutscholan: två eldhandvapenkurser för majorer och kaptener, två liknande kurser för subalternofficerare, en kulsprutekurs för subalternofficerare samt en kurs i skjutning och eldstrid för underofficerare. Den för närvarande gällande staten för skjutscholan slutar å 142,648 kronor.

Verksamheten vid infanteriskjutscholan förutsattes under nästkommande budgetår allenast omfatta två granatkastarkurser (kulsprutekurser); och kommer jag att under titel III av undervisningsanslaget beräkna erforderliga medel härför. Denna begränsning av utbildningsverksamheten vid skolan föranleder en väsentlig reducering beträffande de under rubriken »B. Icke-ordinarie befattningshavare. 1. Personal med arvoden m. m.» uppförda anslagsbeloppen m. m.

Sedan Kungl. Maj:t den 29 januari 1932 medgivit, att innehavaren av den å staten uppförda eldarebefattningen finge avlönas enligt 6:e lönegraden — i stället för, såsom dessförrinnan, i 2:a lönegraden — av löneplanen för extra ordinarie tjänstemän i kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet, torde anslagsposten för lön till nämnda befattningshavare böra höjas från 1,944 kronor till 2,448 kronor. I samband härmed bör befattningen å staten upptagas såsom eldare av 1:a klass.

Statens slutsumma nedsättes med hänsyn till vad sålunda anförts till 48,252 kronor.

Artilleriets skjutskola. Genom ändring beträffande grunderna för kommandering av personal till artilleriets skjutskola beräknas statens slutsumma, nu 27,768 kronor, kunna nedsättas till 20,000 kronor.

Arméns underofficersskola. De å staten upptagna anslagsposterna till arvoden åt timlärare och för tjänstgöringstraktamenten torde böra upptagas med vissa ändrade belopp, vilket medför en reducering av statens slutsumma från 223,466 kronor till 216,216 kronor.

III. Truppförbanden m. m.

Med avseende å de under denna rubrik upptagna staterna ifrågasätter jag för budgetåret 1933/1934 icke någon ändring annat än beträffande staten för Smålands arméartilleriregemente.

Å staten för nämnda regemente är uppförd en post å förslagvis 12,763 kronor för två arvoden för upprätthållande av veterinärvården vid regementet. Arvodena utgå med belopp motsvarande regementsveterinärs, respektive bataljonsveterinärs lön efter avdrag för pensionsavgifter. Med hänsyn till att antalet hästar vid regementet nedgått och veterinärtjänsten till följd därav fått minskad omfattning, erfordras numera endast ett arvode för ifrågavarande ändamål att utgå med belopp, motsvarande regementsveterinärs lön. Härigenom minskas nyssnämnda anslagspost till 6,757 kronor och statens slutsumma, nu 599,400 kronor, till 593,394 kronor.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 april 1931 har chefen för generalstabben — under hänvisning till att det nuvarande systemet för anställning och utbildning av vapenhantverkarbeställningsmännen medförde olägenheter och svårigheter ur rekryterings-, utbildnings- och befordringssynpunkt av denna specialkategori av det fast anställda manskapet — framlagt förslag i syfte att tjänsterna för vapenhantverkarbeställningsmän vid infanteriets, kavalleriets, ingenjörtruppernas och trängens truppförband skulle bli på så sätt rörliga, att lönerna för nämnda beställningsmän skulle kunna disponeras å beställningshavare med trupptjänstgöring, samtidigt därmed att till denna personalgrupp hörande underbefäl och manskap, som erhållit vederbörlig utbildning, skulle tagas i anspråk för de göromål, för vilka vapenhantverkarbeställningsmännen vore avsedda, och det även om de tillhörde högre lönegrad än de för ifrågavarande beställningsmän avsedda, i staterna uppförda beställningarna. De för realiserandet av berörda förslag erforderliga grundläggande bestämmelserna förutsatte chefen för generalstabben skulle meddelas i form av anmärkningar till vederbörliga truppförbandsstater.

Då det framlagda förslaget synes mig ur flera synpunkter ändamålsenligt, har jag ansett, att detsamma bör underkastas närmare prövning. Lämpligen synes detta tillsvidare böra ske utan vidtagandet av ändring beträffande de särskilda truppförbandens stater. Därest från riksdagens sida ej någon erinran framställes i ämnet, torde jag sedermera få underställa Kungl. Maj:t

förslag till närmare bestämmelser för tillämpning av det sålunda avsedda nya systemet.

I förevarande sammanhang får jag till omnämnande upptaga en de tre försvarsgrenarna berörande fråga, som avser det fast anställda manskapets avlöning.

Vid den lönereglering, som av 1921 års riksdag genomfördes för manskapet vid armén och marinen (prop. nr 350, riksdagens skr. nr 351), bestämdes grundavlöningen till 960 kronor för år, å vilket belopp dyrtidstillägg ej skulle utgå. Denna avlöning var beräknad bland annat med hänsyn till de förmåner, som vid sagda tid tillkommo lantarbetare. Sedermera beslöt 1922 års riksdag (skr. nr 262) att sänka grundavlöningen till 750 kronor med hänsyn till den lönereduktion för lantarbetare, som då mera ägt rum. Av enahanda skäl beslöt därefter 1923 års riksdag (skr. nr 4 A) att nedsätta grundavlöningen till 600 kronor. Enligt gällande avlöningsreglemente den 11 maj 1928 (nr 128) för det fast anställda manskapet vid försvarsväsendet utgår grundavlöningen allt fortfarande med ett belopp av 600 kronor för år.

Frågan om en reducering av grundavlöningens nuvarande belopp har — med anledning av att granskningsnämnden ansett spörsmålet härom böra tagas i övervägande — varit föremål för närmare utredning utav arméförvaltningen, marinförvaltningen och flygstyrelsen; härjämte har försvarsväsendets underbefälsförbund till Kungl. Maj:t ingivit en framställning i ämnet. Efter prövning av vad i ärendet förebragts har jag, i likhet med nämnda myndigheter, kommit till den uppfattningen, att — med hänsyn till de löneförmåner som för närvarande utgå till med det fast anställda manskapet jämförbara arbetargrupper — någon sänkning av grundavlöningen icke bör vidtagas.

IV. Garnisonssjukhusen m. m.

Med avseende å de under denna rubrik upptagna staterna för garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden samt för arméns sjuksköterskekår ifrågasätter jag ej någon ändring för nästkommande budgetår.

I sammanhang härmed vill jag erinra om följande. Uti en vid 1931 års riksdag väckt motion (II: 253) hemställdes på anförda skäl, att riksdagen vid behandlingen av anslagen till garnisonssjukhusen måtte företaga den ändring i anslagen, som vore erforderlig för att arbetstiden för kokerskor, köksbiträden och städerskor skulle kunna begränsas till i genomsnitt 48 timmar per vecka. Över motionen inhämtade statsutskottet, med stöd av § 46 riksdagsordningen, yttrande från arméförvaltningens intendents- och civila departement samt sjukvårdsstyrelse. I utlåtande nr 101 anförde härefter statsutskottet, att utskottet visserligen av den i ärendet förebragta utredningen funne, att i vissa fall arbetstiden för i motionen åsyftad personal vid garnisonssjukhusen — under förutsättning att den uti de införskaffade uppgifterna angivna arbetstiden verkligen kunde anses vara effektiv — måhända vore längre än som kunde anses lämpligt och skäligt, men å andra sidan gäve utredningen vid handen, att ett genomförande av en förkortning av arbets-

tiden komme att medföra konsekvenser i olika riktningar av stor omfattning, såsom revision av gällande avtal med vissa landsting ävensom sänkning av arbetstiden jämväl för sjukhusens övriga personal. Under sådana förhållanden ansåge utskottet sig i anledning av motionen icke kunna göra annat uttalande än att utskottet förutsatte, att vederbörande myndigheter vidtog de åtgärder, som kunde anses erforderliga och möjliga i det av motionären angivna syftet. Utskottet hemställde alltså, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda; och beslöt riksdagen i enlighet härmed. Det i förenämnda motion upptagna spørsmålet gjordes, på grund av en vid 1932 års riksdag väckt likartad motion (II: 336), ånyo till föremål för riksdagens behandling. Med avseende å sistnämnda motion hänvisade statsutskottet — enligt sitt utlåtande nr 4 (punkten 6:o), som av riksdagen godkändes — till sitt uttalande i anledning av den vid 1931 års riksdag väckta motionen.

Sedan min företrädare i ämbetet anmodat arméförvaltningens intendents- och civila departement samt sjukvårdsstyrelse att inkomma med meddelande, i vad mån åtgärder vidtagits i det syfte, som angivits i ifrågavarande vid 1931 och 1932 års riksdagar väckta motioner, hava departementen och styrelsen i skrivelse den 28 juni 1932 meddelat, att antalet köksbiträden under budgetåret 1931/1932 utökats med två vid vardera garnisonssjukhuset i Stockholm och Boden samt att åtgärd vidtagits för att bereda hjälp med diskning åt kökspersonalen vid garnisonssjukhuset i Karlsborg, vilket medfört, att arbetstiden för kokerskor och köksbiträden vid samtliga dessa sjukhus nedbringats till i medeltal 54 timmar för vecka. Vidare har upplysts, att sjukhusbiträdenas (städerskornas) arbetstid vid garnisonssjukhuset i Stockholm uppginge till 50 timmar i veckan under vintern och 50—52 timmar i veckan under sommaren, och ansåges dessa siffror kunna motsvara förhållandena även på de övriga garnisonssjukhusen. Departementen och sjukvårdsstyrelsen hava för egen del uttalat den uppfattningen, att de sålunda angivna arbetstiderna, vilka icke överskrede motsvarande arbetstider vid av landsting eller kommun drivna sjukhus, svårligen läte sig för närvarande ytterligare nedbringas utan att antingen de ekonomiska betingelserna för garnisonssjukhusen eller ock den sjukvårdande verksamheten bleve därpå lidande.

V. Polispersonalen.

I fråga om den i staten för polispersonalen i Boden och å Karlsborg upptagna personalen ifrågasättes icke någon ändring.

B. Kallortstillägg. C. Arvoden för upprätthållande av veterinärvården vid vissa infanteritruppförband. D. Felräkningspenningar. E. Arvoden åt sergeanter, kommenderade såsom biträden hos regementsintendenter. F. Hyresbidrag åt visst underbefäl. G. Anställningspenningar.

Under dessa rubriker torde för budgetåret 1933/1934 böra beräknas samma belopp som för innevarande budgetår, nämligen:

B. Kallortstillägg	kronor 78,000: —
C. Arvoden för upprätthållande av veterinärvården vid vissa infanteritruppförband	» 5,000: —
D. Felräkningspenningar	» 16,000: —
E. Arvoden åt sergearter, kommenderade såsom biträden hos regementsintendenter	» 7,500: —
F. Hyresbidrag åt visst underbefäl	» 138,000: —
G. Anställningspenningar	» 70,000: —

H. Dagavlönning och dagavlöningsstillägg åt indelt manskap.

Enligt gällande bestämmelser skall till i tjänst kvarstående indelt manskap vid armén under all tjänstgöring, till vilken ifrågavarande manskap inkallas, utgå dagavlönning med 90 öre för dag till korpral och med 60 öre för dag till övrigt manskap.

Till beredande av ersättning åt indelt manskap för den ökade tjänstgöring, som till följd av 1901 års härordning ålagts detsamma, har riksdagen, på Kungl. Maj:ts förslag, alltsedan år 1902 årligen anvisat särskilda medel. Ersättningen har utgått i form av tillägg till dagavlönningen med visst belopp för dag för tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar. Enligt de i sådant avseende gällande bestämmelserna utgår dagavlöningsstillägget med 2 kronor 50 öre för dag.

För bestridande av kostnaderna för dagavlönning och dagavlöningsstillägg åt det indelta manskapet har för innevarande budgetår under avlöningsanslaget upptagits ett belopp av 107,000 kronor.

Vad angår budgetåret 1933/1934 har, med ledning av infordrade uppgifter, beräkning verkställt av det för bestridande av kostnaderna för dagavlönning och dagavlöningsstillägg åt indelt manskap erforderliga beloppet, och slutar denna beräkning å en summa av i runt tal 104,000 kronor.

I. Kostnader för musikelever.

Under förevarande rubrik torde för budgetåret 1933/1934 böra beräknas samma belopp som för innevarande budgetår eller 14,000 kronor.

J. Gottgörelse för tjänstehästar.

För bestridande av kostnaderna för gottgörelse för tjänstehästar har för budgetåret 1932/1933 under denna rubrik beräknats 66,730 kronor. För budgetåret 1933/1934 torde, i enlighet med utav arméförvaltningen verkställd beräkning, för ändamålet böra upptagas ett belopp av 54,750 kronor.

K. Stipendier för underlättande av officersrekryteringen i Boden.

L. Ekiperingshjälp.

Under dessa rubriker torde för budgetåret 1933/1934 böra beräknas samma belopp som för innevarande budgetår, nämligen:

K. Stipendier för underlättande av officersrekryteringen i

Boden kronor 12,000: —

L. Ekiperingshjälp » 49,000: —

M. Vissa arvoden m. m.

Under denna rubrik har i den för riksdagen framlagda anslagsberäkningen för budgetåret 1932/1933 upptagits ett belopp av 705,211 kronor.

Genom brev den 27 maj 1932 har Kungl. Maj:t medgivit, att de i en brevet bilagd förteckning upptagna arvoden m. fl. till vissa belopp bestämda ersättningar — med undantag av de i förteckningen tillika angivna belopp för remontdepåernas personal samt till arvoden och expenser m. m. åt landstormsområdesbefälhavare och landstormsförrådsförvaltare, för vilka belopps användande särskilda stater fastställts — finge från och med den 1 juli 1932 och tillsvidare intill den 1 juli 1933 utgå med högst de i förteckningen angivna, för helt år beräknade belopp. Härjämte har Kungl. Maj:t förordnat, att i ovan nämnda förteckning angiven extra-ordinarie personal och kvinnlig ekonomipersonal, varå kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet ägde tillämpning, finge till det i förteckningen för olika befattningar angivna antal finnas anställd under budgetåret 1932/1933.

Förenämnda förteckning slutar å ett belopp av 708,149 kronor. Avvikelsen från slutsumman i den för riksdagen framlagda beräkningen har föranletts dels därav, att ett under rubriken A å förteckningen tidigare till 2,100 kronor uppfört belopp för anlåtande av besiktningsman vid intendenturförrådet i Boden nedsatts till 1.500 kronor, dels av vissa ändringar, som vidtagits i fråga om de i förteckningen upptagna befattningarna under rubriken »B. Löner enligt vederbörliga av Kungl. Maj:t fastställda löneplaner eller arvoden till vissa civila icke-ordinarie befattningshavare m. fl. ersättningar».

Beträffande de arvoden, som föreläggas riksdagen för prövning, och som å förteckningen upptagas under rubriken »A. Arvoden till ordinarie befattningshavare med avlöning från anslag under fjärde huvudtiteln, lantförsvaret, m. fl.», ifrågasättes nu icke någon ändring. Med hänsyn härtill torde i anslagsberäkningen för nästkommande budgetår under rubriken »vissa arvoden m. m.» böra upptagas slutsumman i den nu gällande förteckningen över vissa i stat icke uppförda löner och arvoden m. fl. ersättningar, eller 708,149 kronor.

N. Tillfälligt anställande av tjänstemän, oförutsedda utgifter m. m.

Denna anslagspost, som för budgetåret 1932/1933 beräknats till 50,000 kronor, torde i anslagsberäkningen för budgetåret 1933/1934 böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag får slutligen till behandling upptaga frågan om beredande av *ersättning åt surnumerära officerare vid armén.*

I enlighet med Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionerna till 1930, 1931 och 1932 års riksdagar avlätna, av riksdagen biträdda förslag har för budgetåren 1930/1931, 1931/1932 och 1932/1933 medgivits, att vid truppförband av infanteriet, kavalleriet eller artilleriet ledigbliven lön, vilken icke enligt gällande bestämmelser toges i anspråk för beredande av lön åt vid truppförbandet anställd surnumerär fänrik (underlöjtnant), finge, enligt Kungl. Maj:ts prövning, disponeras för beredande åt vid annat truppförband inom truppslaget anställd surnumerär fänrik (underlöjtnant) av lön enligt de grunder, som enligt i vederbörliga stater intagna bestämmelser om vissa lönedispositioner gällde beträffande i samma bestämmelser avsedd surnumerär fänrik (underlöjtnant), med rätt att därutöver åtnjuta de övriga förmåner, som tillkomme motsvarande ordinarie beställningshavare. I överensstämmelse med vad arméförvaltningen hemställt, torde av riksdagen böra utverkas medgivande, att även under budgetåret 1933/1934 lönedisposition må äga rum enligt här ifrågavarande grunder.

I 1932 års statsverksproposition avlät därjämte Kungl. Maj:t förslag till riksdagen att, i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser, under budgetåret 1932/1933 finge till surnumerär fänrik (underlöjtnant) vid armén, som icke på grund av förordnande eller eljest ägde uppbära lön för å stat uppförd beställning, utgå särskild kontant ersättning för dag med belopp, motsvarande sammanlagda värdet av värnpliktig, likaledes för dag, tillkommande förmåner av penningbidrag, portion och ersättning för begagnande av egna persedlar. Sedan riksdagen bifallit ifrågavarande förslag, har Kungl. Maj:t genom brev den 8 juli 1932 meddelat närmare föreskrifter rörande ifrågavarande särskilda gottgörelse. I enlighet med vad arméförvaltningen föreslagit, synes hos riksdagen böra göras framställning om medgivande att jämväl under budgetåret 1933/1934 bereda surnumerär officer, varom här är fråga, särskild kontant ersättning enligt samma grunder, som för innevarande budgetår bestämts.

Sammanfattning.

I enlighet med vad jag förut anfört har jag låtit uppgöra beräkning av utgifterna under anslaget till avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl. för budgetåret 1933/1934 (se Bil. nr 8). Från den beräknade anslagssumman har avdrag gjorts dels med 880,000 kronor för ersättning för tjänstebostäder, dels ock med 120,000 kronor, motsvarande beräknade inkomster för vård av civila patienter å militära sjukhus. Den verkställda beräkningen utvisar ett anslagsbehov under ordinarie avlöningsanslaget av 24,733,440 kronor.

Inledningsvis har jag antytt, att avlöningsanslaget i den av riksdagen fastställda riksstaten för innevarande budgetår uppförts med 25,500,000 kronor eller 500,000 kronor högre än för budgetåret dessförinnan. Denna höjning av anslagssumman vidtogs med hänsyn till det överskridande av anslaget, som ägde rum för budgetåret 1930/1931. Enligt senaste budgetredovisning

hava nettoutgifterna under avlöningsanslaget för budgetåret 1931/1932 uppgått till i runt tal 25,732,000 kronor, vilket innebär, att anslaget, som i riksstaten för ifrågavarande budgetår upptagits till 25,000,000 kronor, överskridits med 732,000 kronor. I fråga om orsakerna till anslagets överskridande har arméförvaltningen åberopat den av ämbetsverket gjorda utredning, varom närmare redogörelse finnes lämnad i 1932 års statsverksproposition (sid. 29—30). Jag inskränker mig till att hänvisa till vad i ärendet förekom uti ifrågavarande sammanhang. Enligt vad ämbetsverket nu uttalat, torde de förhållanden, som angåvos ligga till grund för den under budgetåret 1930/1931 uppkomna merbelastningen å anslaget, fortfarande göra sig gällande.

Ehuru anslagsbehovet under avlöningsanslaget för budgetåret 1933/1934 företer en nedsättning i förhållande till motsvarande siffra för innevarande budgetår med i runt tal 234,000 kronor, synes — i betraktande av att belastningen å anslaget för det senast tilländalupna budgetåret utgjorde i runt tal 25,732,000 kronor — anslagets nuvarande slutsumma ej böra undergå någon reducering. Anslaget torde alltså i riksstaten för budgetåret 1933/1934 upptagas med oförändrat belopp, 25,500,000 kronor.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels förklara, att de av riksdagen för budgetåret 1932/1933 godkända staterna för arméfördelningsstab, militärbefäl och inspektioner, artilleristaben, bataljonsläkare vid fältläkarkåren m. m., krigshögskolan, artilleri- och ingenjörhögskolan, ridskolan, truppförband av infanteriet, kavalleriet och artilleriet utom Smålands arméartilleriregemente, överstelöjtnanter och majorer vid kavalleriregementena, artilleriets fabriker och tyganstalter, officerare och underofficerare med vederlikar m. fl. vid fortifikationen, ingenjörkårerna och fälttelegrafkåren, officerare och underofficerare med vederlikar m. fl. vid trängen, trängkårerna, intendenturkåren, garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, arméns sjuksköterskekår samt polispersonalen i Boden och å Karlsborg skola i oförändrat skick gälla under budgetåret 1933/1934,

dels godkänna de vid detta protokoll fogade förslag till stater för rullföringsbefälhavare med biträden, krigsskolan, skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, artilleriets skjutskola, arméns underofficersskola samt Smålands arméartilleriregemente (se Bil. nr 2—7), att gälla under budgetåret 1933/1934,

dels godkänna de i den genom Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 27 maj 1932 fastställda arvodesförteckningen under rubriken »A. Arvoden till ordinarie befattningshavare med avlöning från anslag under fjärde huvudtiteln, lantförsvaret m. fl.» upptagna arvoden, att utgå under budgetåret 1933/1934,

dels i riksstaten för budgetåret 1933/1934 upptaga ordinarie

förslagsanslaget till avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl. med oförändrat belopp, 25,500,000 kronor,

dels ock medgiva, *ej mindre* att vid truppförband av infanteriet, kavalleriet eller artilleriet ledigbliven lön, vilken icke enligt eljest gällande bestämmelser toges i anspråk för beredande av lön åt vid truppförbandet anställd surnumerär fänrik (underlöjtnant) må, enligt Kungl. Maj:ts prövning, under budgetåret 1933/1934 disponeras för beredande åt vid annat truppförband inom truppslaget anställd surnumerär fänrik (underlöjtnant) av lön enligt de grunder, som jämlikt i vederbörliga stater intagna bestämmelser om vissa lönedispositioner gälla beträffande i samma bestämmelser avsedd surnumerär fänrik (underlöjtnant), med rätt att därutöver åtnjuta de övriga förmåner, som tillkomma motsvarande ordinarie beställningshavare, *än även* att, i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser, under budgetåret 1933/1934 må till surnumerär fänrik (underlöjtnant) vid armén utgå särskild kontant ersättning för dag med belopp, motsvarande sammanlagda värdet av värnpliktig, likaledes för dag, tillkommande förmåner av penningbidrag, portion och ersättning för begagnande av egna persedlar.

4. Avlöning till personal å övergångsstat vid armén.

[6.] Ordinarie förslagsanslaget till avlöning till personal å övergångsstat vid armén är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 5,300,000 kronor.

Genom kungörelse den 23 oktober 1925 (nr 429) har Kungl. Maj:t, i enlighet med riksdagens beslut, utfärdat bestämmelser angående avlönings- och tjänstgöringsförhållanden m. m. för den till övergångsstat överförda personalen. Beställningshavare vid armén, som frivilligt överförts till övergångsstat, är enligt ifrågavarande bestämmelser skyldig att i fred intill fyllda 50 år under varje period av två år tjänstgöra det dagantal, som motsvarar en repetitionsövning vid vederbörligt truppslag. Beställningshavare, som tvångsvis överförts till övergångsstat, är underkastad full tjänstgöringsskyldighet, vilken skall i fred under varje år av tjänstetiden omfatta minst det dagantal, som motsvarar en repetitionsövning vid vederbörligt truppslag.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen, under förutsättning att nu gällande bestämmelser om personalens å övergångsstat tjänstgöringsskyldighet skola oförändrat tillämpas för budgetåret 1933/1934, beräknat medelsbehovet å förevarande anslag till 4,640,000 kronor. I denna summa ingår ett belopp av omkring 95,000 kronor för bestridande av kostnader för den ökade avlöning, som tillkommer till övergångsstat tvångsvis överförd beställningshavare, vilken beordras till tjänstgöring i för pensio-

nerad personal avsedd arvodesbefattning å ort tillhörande högre dyrortsgrupp än ortsgrupp B.

Med anledning av att granskningsnämnden föreslagit, att inkallelse till tjänstgöring icke skall äga rum under nästa budgetår för personal å övergångsstat, å reservstat och över stat, har arméförvaltningen, efter chefens för generalstaben samt annan vederbörandes hörande, i förenämnda skrivelse den 31 augusti 1932 anfört följande.

Ett genomförande i full utsträckning av granskningsnämndens ifrågasvarande förslag skulle komma att medföra betänkliga konsekvenser i avseende å arméns krigsberedskap och krigsduglighet ävensom i övrigt medföra väsentliga olägenheter ur utbildningssynpunkt m. m. Vid sådant förhållande ansåge arméförvaltningen sig icke kunna tillstyrka förslaget i vidare mån än att, på sätt chefen för generalstaben ifrågasatt, viss inskränkning syntes kunna göras i tjänstgöringen för de till övergångsstat tvångsvis överförda beställningshavarna med undantag av läkare och veterinärer. I enlighet med vad chefen för generalstaben därom anfört, syntes halva antalet tjänstgöringsskyldiga beställningshavare av nyssnämnda kategori kunna befrias från fullgörande av dem författningsenligt åliggande, under budgetåret 1933/1934 infallande tjänstgöringsskyldighet. Beträffande åter övriga personalkategorier finge arméförvaltningen, med hänsyn till vad myndigheterna därom anfört, avstyrka granskningsnämndens förslag. Visserligen syntes hinder icke möta att inställa tjänstgöringen även för de beställningshavare, som fått avsked från beställning på stat med rätt att under viss tid kvarstå lönlösa. Med hänsyn till dessa beställningshavares ringa antal och den obetydliga ersättning, som tillkomme dem under tjänstgöring, komme emellertid ett inställande av tjänstgöringen för denna personal icke att medföra någon nämnvärd besparing. En inskränkning av den tvångsvis överförda personalens tjänstgöringsskyldighet i den utsträckning, som ovan angivits, syntes kunna medföra en besparing av, approximativt räknat, 100,000 kronor.

Under förutsättning att de av mig föreslagna inskränkningarna under budgetåret 1933/1934 av de värnpliktigas tjänstgöring m. m. vidtagas, kommer frågan om behovet av befälspersonal, som ej tillhör den aktiva kadern, i ett annat läge än det, som förelåg vid den tidpunkt, då myndigheterna hade att taga ställning till granskningsnämndens förberörda förslag. Under angivna förutsättning torde åtgärden att, i enlighet med nämndens förslag, under nästa budgetår ej för tjänstgöring taga i anspråk personal å övergångsstat, å reservstat och över stat, huvudsakligen böra bedömas ur synpunkten av de konsekvenser, som en dylik åtgärd medför med avseende å samma personals egen tjänstbarhet och utbildning.

Vad angår personalen å övergångsstat vid armén, har jag ur denna synpunkt och för ernående av de nödvändiga besparingarna under fjärde huvudtiteln funnit mig böra föreslå, att under budgetåret 1933/1934 någon tjänstgöring ej skall ifrågakomma för å övergångsstat vare sig frivilligt eller tvångsvis överförd beställningshavare, dock med undantag för läkare och veterinärer samt för sådan beställningshavare, vilken tages i anspråk för uppehållande av för pensionerad personal avsedd arvodesbefattning eller i övrigt erfordras för ständig tjänstgöring. Då, på sätt ovan angivits, den tjänstgöring, som är stadgad för till övergångsstat frivilligt överförd beställningshavare, skall full-

göras under loppet av en period om två kalenderår, torde dylik beställningshavare, som under kalenderåret 1933 skulle haft att fullgöra under tvåårsperioden 1932—1933 infallande tjänstgöringsskyldighet och ej fullgjort denna före den 1 juli 1933, böra befrias därifrån; för frivilligt överförd beställningshavare, som har att fullgöra tjänstgöringsskyldighet under tvåårsperioden 1933—1934 och ej före den 1 juli 1933 fullgjort densamma, bör tjänstgöringens fullgörande äga rum först efter utgången av budgetåret 1933/1934. Till övergångsstat tvångsvis överförd beställningshavare — vilken, såsom ovan nämnts, skall årligen tjänstgöra viss minimitid — torde böra befrias från den tjänstgöring, som skulle hava fullgjorts under tiden 1 juli—31 december 1933. De av mig här angivna huvudgrunderna för reglerandet av övergångsstatspersonalens tjänstgöringsförhållanden överensstämma med chefens för generalstaben uppfattning i denna sak. Givetvis kunna i vissa fall särskilda föreskrifter till reglerandet av tjänstgöringsförhållandena bli erforderliga. Jag förutsätter, att det må ankomma på Kungl. Maj:t att därutinnan meddela beslut.

I anslutning till mitt förslag om inställande av tjänstgöringen för viss av här ifrågavarande personal har — med utgångspunkt därjämte från det å övergångsstaten kvarstående antalet beställningshavare den 1 januari 1934 — beräkning verkställt av medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1933/1934 (se Bil. nr 9). Denna beräkning utvisar ett medelsbehov av 4,390,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att *minska* ordinarie förslagsanslaget till avlöning till personal å övergångsstat vid armén,

nu	kronor 5,300,000:—
med	» 910,000:—
till	kronor 4,390,000:—

5. **Inkvarteringsens ordnande i Stockholm, *oförändrat***
ordinarie reservationsanslag kronor 21,450:—

6. Rekryteringskostnader.

[7.] Ordinarie reservationsanslaget till rekryteringskostnader har i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptagits med 75,000 kronor. Detta belopp jämte 35,000 kronor av förefintliga besparingar å anslaget eller tillhoppa 110,000 kronor hava enligt av Kungl. Maj:t den 6 maj 1932 fastställd stat fördelats på följande sätt:

Titel I. Rekryteringsmedel	kronor 97,000:—
Titel II. Kostnader för fria resor åt nyanställt eller avskedad manskap vid vissa truppförband	» 13,000:—
Summa kronor 110,000:—	

Beträffande medelsbehovet till rekryteringskostnader för budgetåret 1933/1934 har arméförvaltningen i sin skrivelse den 31 augusti 1932 anfört följande.

Enligt verkställda beräkningar hade kostnaderna under anslaget för budgetåret 1931/1932 uppgått till 106,738 kronor 84 öre, därav 12,944 kronor 93 öre utgjorde kostnader för vissa resor. Vid ingången av budgetåret 1932/1933 hade enligt tillgängliga bokföringsuppgifter förefunnits en reservation å anslaget av 74,120 kronor 41 öre, därav vid truppförbanden såsom reservation bokförts ett belopp av 44,411 kronor 56 öre.

Med ledning av utgiftsbelastningen under förevarande anslag för närmast föregående budgetår syntes man kunna räkna med, att för budgetåret 1933/1934 ett belopp av omkring 105,000 kronor skulle visa sig tillräckligt.

På grund av förefintliga reservationer syntes emellertid hela detta belopp icke behöva upptagas i riksstaten. Enligt vad förut nämnts, hade reservationen å anslaget vid ingången av budgetåret 1932/1933 utgjort i runt tal 74,100 kronor. Om härifrån droges det belopp av 35,000 kronor, som tagits i anspråk vid uppgörandet av nu gällande stat, skulle alltså en reservation av omkring 39,100 kronor vara att påräkna den 1 juli 1933. Härtill komme eventuell reservation för innevarande budgetår. Då anslaget med hänsyn till sin natur av reservationsanslag icke finge överskridas, syntes dock, för mötande av eventuellt uppkommande oförutsedda behov av ökade medel för rekryteringskostnader, försiktigheten bjuda, att icke hela reservationen toges i anspråk, utan finge arméförvaltningen föreslå, att för budgetåret 1933/1934 anlätades förslagsvis 20,000 kronor. Härutöver erforderliga medel (105,000 — 20,000 =) 85,000 kronor skulle alltså behöva anvisas å riksstaten.

De inom försvarsdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 oktober 1929 tillkallade sakkunniga rörande civilanställning för avskedat militärmanskap (den s. k. civilanställningskommittén) hava på anmodan av mig i skrivelse den 12 december 1932 framlagt förslag om förändrad organisation för rekryteringen av det vid försvarsväsendet fast anställda manskapet (även skeppsgossar). Enligt huvudprincipen i detta förslag avses det nuvarande systemet med anlåtande av särskilda värvare för rekryteringen skola såsom regel icke vidare förekomma, utan skola hithörande uppgifter i stället handhavas av en för hela krigsmakten gemensam central kommission jämte vid truppförbanden organiserade lokala kommissioner. Förslaget är för närvarande utställt till yttrande av vederbörande myndigheter. Ett genomförande av förslaget, måhända i viss mån modifierat, torde kunna förväntas medföra minskade utgifter för manskapets rekrytering. Vid sådant förhållande och med hänsyn till storleken av å rekryteringsanslaget förefintliga reservationer, torde anslagsbehovet för budgetåret 1933/1934 kunna uppskattas till förslagsvis 65,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie reservationsanslaget till rekryteringskostnader,

nu kronor 75,000: —

med » 10,000: —

till kronor 65,000: —

7. Avskedspremier m. m.

[8.] Ordinarie förslagsanslaget till avskedspremier m. m. har i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptagits med ett belopp av 115,000 kronor. Enligt av Kungl. Maj:t den 6 maj 1932 fastställd stat har anslaget fördelats sålunda:

Titel I. Avskedspremier, förslagsvis	kronor 110,000: —
Titel II. Civilanställning, förslagsvis	» 5,000: —
	Summa kronor 115,000: —

I samband med behandlingen i 1932 års statsverksproposition av frågan om medelsbehovet till avskedspremier m. m. för innevarande budgetår (fjärde huvudtiteln, punkten 9) lämnade dåvarande chefen för försvarsdepartementet en redogörelse för vissa åtgärder, som vidtagits i syfte att bereda civilanställning åt uttjänt manskap vid försvarsväsendet. Härvid erinrades, att Kungl. Maj:t, vad angår armén, enligt beslut den 24 september 1931 funnit gott bemyndiga truppförbandschef (motsvarande chef) att utse lämplig befattningshavare vid truppförbandet att fullgöra vissa åligganden i och för civilanställning av ifrågavarande manskap, samt att Kungl. Maj:t från lantförsvarets anslag till extra utgifter anvisat ett belopp av högst 12,000 kronor att av arméförvaltningens civila departement fördelas på arméns särskilda truppförband — med undantag för de i Stockholm förlagda, med avseende å vilka särskilda åtgärder i enahanda syfte tidigare vidtagits — för bestridande av under budgetåret 1931/1932 uppkommande utgifter av expensers natur, som stode i samband med åtgärder för civilanställning av avskedad manskap, anbefallda av vederbörande truppförbandschef (motsvarande chef). Genom beslut den 22 juni 1932 har Kungl. Maj:t för fortsatt verksamhet under budgetåret 1932/1933 med avseende å civilanställning av manskap vid truppförband utom Stockholm enligt de i förenämnda beslut den 24 september 1931 angivna grunder anvisat ett belopp å likaledes 12,000 kronor från lantförsvarets anslag till extra utgifter. I fråga om fortsatta åtgärder för civilanställning av manskap vid truppförband i Stockholm m. fl. har Kungl. Maj:t likaledes den 22 juni 1932 meddelat beslut, enligt vilket verksamheten i sådant syfte skall handhavas av en särskild civilanställningskommission; och har Kungl. Maj:t i samband därmed medgivit, att till bestridande av lokallhyra och de med verksamheten förenade expensutgifter för kommissionen finge, såvitt lantförsvaret angår, utgå 2,000 kronor från anslaget till avskedspremier m. m. och 1,000 kronor från anslaget till extra utgifter.

Beträffande beräkningen av medelsbehovet å förevarande anslag för budgetåret 1933/1934 har arméförvaltningen i sin skrivelse den 31 augusti 1932 — med erinran, bland annat, att, medan anslaget för budgetåret 1931/1932 utgjort 115,000 kronor, utgifterna för samma budgetår uppgått till i runt tal 142,380 kronor — anfört, att, ehuru med hänsyn till det överskridande av anslaget, som alltså ägt rum, skäl skulle kunna föreligga för en omräk-

ning av detsamma, därmed emellertid borde, då utgifterna visade en icke obetydlig minskning i förhållande till budgetåret 1930/1931, kunna tillsvidare anstå. Ambetsverket har därför, under framhållande att de jämlikt förutnämnda beslut den 22 juni 1932 från lantförsvarets anslag till extra utgifter utgående medlen för civilanställningsverksamhet syntes böra bestridas av anslaget till avskedspremier m. m., föreslagit, att sistnämnda anslag måtte för nästa budgetår ökas med 13,000 kronor eller till 128,000 kronor.

Vad angår sättet för bestridandet av kostnaderna för den verksamhet, som enligt vad ovan nämnts alltsedan budgetåret 1931/1932 fortgår i syfte att bereda det uttjänta manskapet möjlighet att i samband med avgång ur försvarsväsendets tjänst erhålla för sin fortkomst lämplig civil anställning, vore det utan tvivel riktigast, att dessa i sin helhet — såsom arméförvaltningen för sin del förutsatt — bestridas av medel från den under ordinarie förslagsanslaget till avskedspremier m. m. uppförda posten till civilanställning. Då emellertid organisationen ännu någon tid torde böra tillämpas försöksvis, anser jag mig ej, såvitt angår budgetåret 1933/1934, böra ifrågasätta, att kostnaderna för ändamålet skola utgå av omförmälda anslagspost, utan håller före, att även för nämnda budgetår dessa böra bestridas på sätt för närvarande äger rum.

Enligt med riksdagen fastställda grunder för beredandet av avskedspremie utgår ej dylik förmån till musikunderbefäl vid avgången ur tjänst. Det skäl, som föranlett att vid avskedspremiernas införande nämnda undantag stadgats, har varit, att musikmanskap under sin anställning erhåller fullständig utbildning i ett yrke, inom vilket avgående dylikt underbefäl vanligen kan vinna en god bärning. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 december 1931 har försvarsväsendets underbefälsförbund gjort framställning i syfte att musikunderbefälet måtte enligt samma grunder, som äro fastställda för övrigt underbefäl, få uppbära avskedspremie. Över denna framställning hava yttanden avgivits av arméförvaltningens civila departement och marinförvaltningen ävensom av försvarsväsendets lönenämnd efter chefens för generalstaben hörande. Samtliga myndigheter hava tillstyrkt framställningen under hänvisning till, att musikunderbefälets möjligheter att efter avskedstagandet finna utkomst på den civila arbetsmarknaden numera vore väsentligt mindre än vid tidpunkten för avskedspremiernas införande. Då grundad anledning icke synes föreligga att räkna med någon ändring i detta förhållande för framtiden, har jag, i enlighet med vad myndigheterna förordat, funnit mig böra föreslå, att musikunderbefäl må vid avgång från beställning på aktiv stat vid försvarsväsendet uppbära avskedspremie på de villkor, som gälla för övrigt underbefäl. För lantförsvarets vidkommande beräknas detta medföra en ökad kostnad av i runt tal 5,000 kronor.

Vidkommande medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår torde, med beaktande jämväl av utgiftsökningen för beredande av avskedspremie åt musikunderbefäl, detsamma ej behöva beräknas till högre belopp än som för innevarande budgetår utgår, eller 115,000 kronor.

I detta samband får jag framhålla följande. Genom förenämnda brev den 22 juni 1932 i fråga om inrättandet av en särskild civilanställningskommission för handhavandet av frågor om civilanställning av manskap vid truppförband i Stockholm m. fl. medgav Kungl. Maj:t, att fanjunkaren i Jämtlands fältjägarregemente, sergeanten på övergångsstat vid regementet V. E. Schedin finge, enligt eget åtagande, tjänstgöra såsom föreståndare för kommissionens expedition mot åtnjutande härför av viss angiven ersättning. Denna tjänstgöring synes — i viss analogi med vad som gäller för beställningshavare å övergångsstat, vilken upprätthåller befattning, som är avsedd för pensionerad personal — böra, enligt Kungl. Maj:ts närmare prövning, få räknas Schedin till godo för uppflyttning till högre löneklass, respektive befordran till högre lönegrad.

I enlighet med vad jag nyss anfört torde i riksstaten för budgetåret 1933/1934 böra upptagas:

Avskedspremier m. m., *oförändrat ordinarie förslagsanslag* kronor 115,000: —

8. Arméns reservstater.

[9.] På förslag av Kungl. Maj:t i proposition, nr 127, till 1925 års riksdag beslöt riksdagen vidtagandet av provisorisk löne- och pensionsreglering för reservstatspersonalen, att träda i tillämpning från och med den 1 juli 1925. Genom kungörelse den 18 juni 1925 (nr 289) angående ändrad lydelse i vissa delar av förordningen den 5 november 1915 angående arméns reservstater m. m. har Kungl. Maj:t i enlighet med riksdagens beslut utfärdat ändrade bestämmelser rörande reservstatspersonalens avlönings- och pensionsförhållanden, att gälla till och med den 30 juni 1926. Dessa bestämmelser hava sedermera givits förlängd giltighet, senast enligt kungörelsen den 30 juni 1932 (nr 308) för tiden till och med den 30 juni 1933.

Ordinarie förslagsanslaget till arméns reservstater har, på grundval av den sålunda beslutade provisoriska löne- och pensionsregleringen, i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptagits med 672,000 kronor och beräknats sålunda:

löner	kronor 169,860: —
avlöningslägg	» 33,300: —
tjänstgöringstraktamenten samt rese- och traktamentskostnader	» 25,000: —
pensioner	» 444,240: —
Summa kronor 672,400: —	

eller, i avrundat tal, 672,000 kronor.

Arméförvaltningen har i sin skrivelse den 31 augusti 1932 beträffande medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1933/1934 anfört, bland annat, följande.

Under förutsättning att den utav 1925 års riksdag beslutade löne- och pensionsregleringen komme att givas förlängd giltighet även för budgetåret 1933/1934 samt den enligt 1925 års härordning beslutade reservstatsorganisationen icke komme att under budgetåret genomföras och att icke heller något återbesättande av vakanta reservstatsbeställningar under samma tid komme att äga rum, syntes anslagsposten till löner åt personal å reservstat för budgetåret 1933/1934 kunna beräknas till förslagsvis 130,000 kronor.

Den i anslaget ingående posten till avlöningstillägg syntes med hänsyn till antalet till sådan förmån berättigade beställningshavare böra upptagas till 28,440 kronor. För tjänstgöringstraktamenten samt för rese- och traktamentskostnader syntes böra avses ett belopp av 18,000 kronor.

Beträffande den del av anslaget, som beräknades för pensioner åt avgången personal, ville ämbetsverket framhålla, att beställningshavare å reservstat redan erhållit eller före den 1 juli 1933 beräknades erhålla avsked med pension till ett sammanlagt belopp av 466,690 kronor. Jämlikt § 18 av reservstatsförordningen skulle av i tjänst kvarstående beställningshavare å reservstat såsom bidrag till pensionskostnaderna erläggas 3 procent av de vederbörande efter avgången tillkommande pensionsbelopp, vilket bidrag, med hänsyn till antalet nu besatta beställningar på reservstat, syntes kunna beräknas till 3,699 kronor. I enlighet härmed skulle för pensioner åt f. d. reservstatspersonal för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934 erfordras (466,690 — 3,699 =) 462,991 kronor. Anslaget i sin helhet borde alltså för budgetåret 1933/1934 upptagas sålunda:

löner	kronor 130,000: —
avlöningstillägg	» 28,440: —
tjänstgöringstraktamenten samt rese- och traktaments-	
kostnader	» 18,000: —
pensioner	» 462,991: —
Summa kronor 639,431: —	

vilket belopp syntes kunna avrundas till 639,000 kronor.

Vid behandlingen av anslaget till avlöning till personal å övergångsstat vid armén hade arméförvaltningen berört granskningsnämndens förslag om inställande under budgetåret 1933/1934 av den reservstatspersonalen åliggande tjänstgöringen m. m. På sätt arméförvaltningen i samband därmed framhållit, kunde ämbetsverket icke tillstyrka nämndens ifrågavarande förslag.

Arméförvaltningen hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1933/1934 minska ordinarie förslagsanslaget till arméns reservstater, nu 672,000 kronor, med 33,000 kronor till 639,000 kronor.

Vad jag under punkten 6 anført med avseende å mitt förslag att tjänstgöringen för viss övergångsstatspersonal skall inställas under budgetåret 1933/1934 äger jämväl sin tillämplighet i fråga om personalen å arméns reservstater; och föreslår jag alltså, att någon tjänstgöring ej skall ifrågakomma för reservstatspersonalen under nästa budgetår. Enligt med riksdagen fastställda grunder för reservstatspersonalens tjänstgöring är dylik beställningshavare skyldig att fullgöra viss tids tjänst under loppet av varje under tjänstetiden infallande period av två, i vissa fall tre år. Beställningshavare, som under kalenderåret 1933 skall fullgöra på tvåårsperioden 1932—1933 eller treårsperioden 1931—1932—1933 fallande tjänstgöringsskyldighet

och ej fullgjort denna före den 1 juli 1933, bör befrias därifrån; beställningshavare åter, som under kalenderåren 1933—1934 skall fullgöra på tvåårsperioden 1933—1934 eller treårsperioden 1932—1933—1934 belöpande tjänstgöringsskyldighet och ej fullgjort denna före den 1 juli 1933, bör ej förrän efter utgången av budgetåret 1933/1934 inkallas till tjänstgöring. Dessa huvudgrunder för reglerandet av reservstatspersonalens tjänstgöringsförhållanden överensstämmer med chefens för generalstaben uppfattning i saken. I vissa fall torde möjligen särskilda föreskrifter till reglerandet av tjänstgöringsförhållandena bliva erforderliga; emellertid förutsätter jag, att det må ankomma på Kungl. Maj:t att därutinnan meddela beslut.

Med hänsyn till den förefintliga tillgången på personal å övergångsstat har den år 1925 beslutade reservstatsorganisationen, vad beträffar utökning av antalet officersbeställningar, ännu icke börjat genomföras; ej heller har, på ett undantag när, något återbesättande av vakanta officers-, underofficers- eller läkarbeställningar å reservstaten ägt rum. För budgetåret 1933/1934 har jag ej ansett mig böra ifrågasätta, att åtgärd vidtages i syfte att genomföra den år 1925 beslutade reservstatsorganisationen eller att återbesätta vakanta beställningar å de nu gällande staterna för officerare och underofficerare å reservstat vid armén samt för fätläkarkårens reservstat. Sistnämnda stater torde böra i oförändrat skick gälla under nästkommande budgetår.

Då något förslag till definitiv löne- och pensionsreglering för reservstatspersonalen icke är avsett att föreläggas 1933 års riksdag, torde de nu gällande provisoriska avlönings- och pensioneringsbestämmelserna böra erhålla fortsatt giltighet under budgetåret 1933/1934.

I anslutning till mitt förslag om inställande av tjänstgöringen för här ifrågavarande personal har — med utgångspunkt därjämte från det å arméns reservstater kvarstående antalet beställningshavare den 1 januari 1934 — beräkning verkställt av medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1933/1934. Denna beräkning utvisar ett medelsbehov av 600,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels förklara, att de av riksdagen för budgetåret 1932/1933 godkända staterna för officerare och underofficerare å reservstat vid armén samt för fätläkarkårens reservstat skola i oförändrat skick gälla för budgetåret 1933/1934,

dels medgiva, att personal, som med rätt till pension under budgetåret 1933/1934 avgår från arméns reservstater, må under sin återstående livstid uppbära pension av statsmedel med de i förenämnda kungörelse den 18 juni 1925 (nr 289) angivna belopp,

dels ock minska ordinarie förslagsanslaget till arméns reservstater,

nu		kronor 672,000: —
med	 »	72,000: —
till		kronor 600,000: —

9. Reservstat för furirer vid Gotlands trupper.

[10.] Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition, nr 51, till 1928 års riksdag därom gjorda framställning medgav riksdagen, att en reservstat för furirer vid Gotlands trupper finge organiseras i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen angivna grunder. Genom förordning den 18 juli 1928 (nr 323) har Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med riksdagens beslut i ämnet, utfärdat bestämmelser angående ifrågavarande reservstat. För bestridande av kostnaderna för reservstaten har riksdagen för budgetåret 1932/1933 anvisat ett extra förslagsanslag av 25,000 kronor.

Arméförvaltningen har i sin skrivelse den 31 augusti 1932 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att jämväl för budgetåret 1933/1934 för ändamålet anvisa ett extra förslagsanslag å nyssnämnda belopp.

Medelsbehovet för bestridande av kostnaderna för ifrågavarande reservstatsorganisation under nästa budgetår torde, med ledning av nettoutgifterna härför under det senast tilländalupna budgetåret, kunna uppskattas till 21,000 kronor; och får jag på grund härav hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *reservstat för furirer vid Gotlands trupper* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag av 21,000 kronor.

10. Arméns personal över stat.

[11.] Ordinarie förslagsanslaget till arméns personal över stat var i riksstaten för budgetåret 1931/1932 upptaget med 790,000 kronor samt höjdes för budgetåret 1932/1933 till 900,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen i fråga om detta anslag anfört, bland annat, följande.

Enligt föreliggande bokföringsuppgifter hade nettoutgifterna under anslaget för budgetåret 1931/1932 uppgått till 940,571 kronor 96 öre, vadan alltså anslaget överskridits med 150,571 kronor 96 öre. Utgifterna hade fördelat sig sålunda:

I. Utbetalningar genom arméförvaltningen underlydande myndigheter för bestridande av kostnader för beställningshavare i reserven tillkommande löner, dagarvoden, ersättningar för resor vid inställelse till och avgång från tjänstgöring, ekiperingshjälp m. fl. ändamål..... kronor 561,635:—

II. Utbetalningar hos arméförvaltningen:

a) ekiperingshjälp åt vissa nyutnämnda beställningshavare i reserven samt pensioner åt därtill berättigade förtidsavgångna och reservutnämnda beställningshavare... » 36,506: 96

b) för bestridande av kostnaderna för utbetalning till beställningshavare i reserven eller avliden beställningshavares efterlevande anhöriga eller annan rättsinnehavare av kapitaliserat värde av vederbörande eljest tillkommande pension... » 342,430:—

Summa kronor 940,571: 96

Beloppet av utbetalda kapitaliserade värden fördelade sig med 183,100 kronor på officerare, 140,570 kronor på underofficerare och 18,760 kronor på efterlevande anhöriga.

För budgetåret 1933/1934 borde, under förutsättning att någon inskränkning i personalens tjänstgöringsskyldighet icke komme att anbefallas, för de på lokalmyndigheterna ankommande utgifterna med ledning av utgiftsbelastningen under anslaget för det sistförflutna budgetåret beräknas 560,000 kronor. Med hänsyn till beloppet av hos arméförvaltningen gjorda utbetalningar torde för bestridande av ytterligare tillkommande pensioner åt därtill berättigad reservpersonal erfordras omkring 40,000 kronor. Utgifterna för kapitaliserade pensioner visade en fortgående stegring. För budgetåren 1929/1930 och 1930/1931 hade sålunda beloppen för nämnda ändamål uppgått i avrundade tal till 213,900 kronor respektive 256,400 kronor. Med hänsyn här till och då antalet beställningshavare, vilka under budgetåret 1933/1934 uppnådde den för utfående av kapitaliserad pension fastställda åldern av 42 år, vore jämförelsevis högt, syntes kostnaderna för ifrågavarande ändamål böra uppskattas till 375,000 kronor. I enlighet härmed skulle anslaget alltså komma att uppgå till $(560,000 + 40,000 + 375,000 =) 975,000$ kronor.

I det föregående hade arméförvaltningen erinrat, att granskningsnämnden tillstyrkt, att inkallelse till tjänstgöring av personal över stat icke måtte ske under budgetåret 1933/1934. På skäl, som förut anförts, kunde arméförvaltningen icke tillstyrka nämndens ifrågavarande förslag, i vad det avsåge huvuddelen av personalen, nämligen den i reserven. Beträffande åter de i vederbörliga regementen o. s. v. såsom lönlösa kvarstående beställningshavarna skulle visserligen ett inställande av tjänstgöringen kunna ske utan större olägenhet. Med hänsyn till denna personalgrupps fåtalighet och den ringa ersättning, som vid tjänstgöring tillkomme vederbörande, skulle emellertid en dylik åtgärd sannolikt icke komma att medföra större kostnadsbesparing än omkring 1,000 kronor. Då alltså ett inställande av tjänstgöringen för denna grupp icke skulle komma att påverka anslagsbelastningen, saknade arméförvaltningen anledning ifrågasätta några åtgärder i angivet syfte.

Arméns personal över stat utgöres dels av officerare, underofficerare och civilmilitära personer, vilka erhållit avsked från beställning på stat med tillstånd att under viss tid såsom lönlösa kvarstå i vederbörliga regementen eller kårer, och dels av personalen i arméns reserver. De, som tillhöra den förstnämnda kategorien, äro skyldiga att årligen fullgöra repetitionsövning vid vederbörligt truppförband. Vad reservpersonalens tjänstgöringsskyldighet angår, är densamma för det övervägande flertalet av den för närvarande i fredstid tjänstgöringsskyldiga personalen reglerad genom förordningen den 23 september 1927 (nr 364) angående befäl och civilmilitär personal i arméns reserver. Enligt bestämmelserna i denna förordning äro förtidsavgångna och i reserven utnämnda officerare och underofficerare skyldiga att intill utgången av det kalenderår, då de uppnå 42 års ålder, vart tredje år fullgöra dels en befälsövning om 10 dagar, dels ock en repetitionsövning av för vederbörligt truppslag stadgad längd. Civilmilitär person av officers tjänsteklass skall vart tredje år fullgöra en tjänstgöring om 40 dagar. Vidare är med avskedspremie avgånget underbefäl skyldigt att senast tre år efter avskedstagandet från beställning på aktiv stat fullgöra en repetitionsövning.

I det föregående har jag, på närmare anförda skäl, funnit mig böra föreslå, att någon tjänstgöring för personalen å övergångsstat vid armén (med undantag dock bland annat för läkare och veterinärer) samt för personalen å arméns reservstater ej skall ifrågakomma under budgetåret 1933/1934. På ena handa skäl anser jag mig böra föreslå, att ej heller arméns personal över stat skall inkallas till tjänstgöring under nästkommande budgetår, med undantag dock i viss omfattning för läkare och veterinärer. Beställningshavare, som i enlighet med i ämnet gällande bestämmelser är skyldig att fullgöra tjänstgöring under år 1933 och ej före den 1 juli samma år fullgjort densamma, bör befrias från denna tjänstgöring. Härvid bör gälla att tjänstgöringsskyldigheten skall, i vad avser personalens rätt till pension och kompetens för befordran, anses vara i vanlig ordning fullgjord. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som kunna bli erforderliga för reglerande av ifrågavarande personals tjänstgöringsförhållanden.

I anslutning till mitt förslag om inställande av tjänstgöringen för viss av här ifrågavarande personal har beräkning verkställt av medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1933/1934. Denna beräkning utvisar ett medelsbehov av 540,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie förslagsanslaget till arméns personal över stat,

nu		kronor 900,000: —
med		» 360,000: —
till		kronor 540,000: —

11. Rese- och traktamentspenningar.

[12.] Ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar, som i riksstaten för budgetåret 1931/1932 var uppfört med 210,000 kronor, har i riksstaten för innevarande budgetår upptagits med ett till 200,000 kronor nedsatt belopp.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen beträffande medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1933/1934 anført följande.

Vid behandlingen av detta anslag hade granskningsnämnden framhållit nödvändigheten av ytterligare begränsning av utgifterna för ifrågavarande ändamål. Bland annat hade antalet inspektionsresor synts i ej ringa utsträckning kunna inskränkas. Under förutsättning att erforderlig försiktighet i förevarande avseende iakttoges, hade granskningsnämnden ansett, att anslaget för budgetåret 1933/1934 kunde nedsättas med 25,000 kronor.

I anledning av vad granskningsnämnden sålunda anført, finge arméförvaltningen anmäla, att nettoutgifterna under anslaget utgjort för budgetåret 1930/1931 i runt tal 194,200 kronor och för budgetåret 1931/1932 omkring 209,300 kronor. Med hänsyn till den sålunda inträdda ökningen av utgifterna under anslaget, ansåge arméförvaltningen synnerligen tveksamt, om

någon ytterligare reducering, utöver den som vidtagits från och med det nu löpande budgetåret, lämpligen borde ske. Det syntes nämligen kunna ifrågasättas, om effektiva åtgärder för utgifternas begränsning kunde vidtagas, utan att myndigheternas befogenheter därigenom bleve i allt för hög grad kringskurna.

Under förutsättning att bestämmelser meddelades om inskränkning av antalet inspektionsresor och åtgärder i övrigt för kostnadernas begränsning komme till stånd, ansåge arméförvaltningen sig likväl kunna biträda granskningsnämndens förslag.

Med hänsyn till den avsedda inskränkningen i fråga om de värnpliktigas tjänstgöring ävensom beträffande utbildningskurser m. m. torde medelsanvisningen å förevarande anslag för nästkommande budgetår kunna nedsättas till 150,000 kronor. För avvägbringande av nödig sparsamhet beträffande utgifterna å detta anslag torde böra tagas under övervägande, huruvida det ej bör för vederbörande inspektionsmyndighet fastställas en kostnadsram, inom vilken denna skall hava att begränsa utgifterna för sin inspektionsverksamhet och dylikt. Härutinnan har jag för avsikt att föranstalta om närmare utredning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar,

nu	kronor 200,000:—
med	» 50,000:—
till	kronor 150,000:—

12. Rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagningsnämndernas ordförande.

[13.] Ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagningsnämndernas ordförande har i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptagits med 20,000 kronor.

De grundläggande bestämmelserna för hästuttagningsnämndernas verksamhet återfinnas i lagen den 2 juli 1915 (nr 261) angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen). Det är min avsikt att föreslå avlåtande till innevarande års riksdag av proposition angående ändringar i nämnda lag, syftande till att ernå förenklingar i fråga om hästuttagningsförfarandet m. m. Då jag emellertid icke nu är beredd att underställa detta ärende Kungl. Maj:ts prövning, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den särskilda proposition, som kan komma att avlätas i ämnet, tillsvidare beräkna ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagningsnämndernas ordförande till 20,000 kronor.

13. Flyttningersättning.

[14.] Ordinarie förslagsanslaget till flyttningersättning har i riksstaten från och med budgetåret 1930/1931 uppförts med 200,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen, med framhållande att nettoutgifterna å detta anslag för budgetåret 1931/1932 uppgått till 244,785 kronor 88 öre, förklarat sig icke kunna tillstyrka, att anslaget för budgetåret 1933/1934 nedsattes under det för innevarande budgetår därå upptagna beloppet, 200,000 kronor.

Kostnaderna å förevarande anslag äro som bekant beroende av i vilken omfattning sådana personalflyttningar äga rum, som medföra rätt för den flyttande beställningshavaren att uppbära ersättning för med flyttningen förenade utgifter. Belastningen å anslaget kan sålunda skifta högst väsentligt under olika år. Detta förhållande belyses tydligt vid en jämförelse mellan anslagets belastningssiffror för de tre senast tilländalupna budgetåren, vilka varit: för budgetåret 1929/1930 202,807 kronor 51 öre, för budgetåret 1930/1931 285,758 kronor 90 öre och för budgetåret 1931/1932 244,785 kronor 88 öre.

Det synes, i betraktande av de förhållandevis stora kostnaderna för flyttningersättningar under de senare åren, bliva nödvändigt att söka begränsa utgifterna på detta område. I viss mån lär det kunna åvägbringas genom att såsom regel söka anpassa befordringarna till de ordinarie flyttningsterminerna. Därest, såsom jag förutsätter, största uppmärksamhet kommer att ägnas frågor om befordringar och tjänstplaceringar ur synpunkten att jämväl ernå en begränsning av statsverkets utgifter för här ifrågavarande ändamål, torde anslaget till flyttningersättning för nästkommande budgetår kunna nedsättas till 170,000 kronor.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie förslagsanslaget till flyttningersättning,	
nu	kronor 200,000: —
med	» 30,000: —
till	kronor 170,000: —

14. Resestipendier.

[15.] Ordinarie reservationsanslaget till resestipendier var i riksstaten för budgetåret 1931/1932 upptaget med 16,000 kronor. Med hänsyn till de statsfinansiella förhållandena har anslaget för innevarande budgetår i riksstaten upptagits utan angivet belopp.

Arméförvaltningen har i sin skrivelse den 31 augusti 1932 anført, att, därest särskilda medel för resestipendier icke komme att för budgetåret

1933/1934 upptagas under övriga huvudtitlar, det icke heller borde under förevarande anslag för motsvarande ändamål beräknas några medel för samma budgetår.

Det skäl, som föregående år föranlett anstånd med anvisandet av medel under förevarande anslag, äger alltså giltighet. Jag finner mig därför böra hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för budgetåret 1933/1934 upptaga ordinarie reservationsanslaget till resestipendier utan angivet belopp.

B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.

1. De värnpliktigas avlöning.

[16.] Enligt 1925 års riksdags beslut skall det värnpliktig jämlikt § 35 mom. 2 värnpliktslagen tillkommande penningbidraget utgå med 50 öre om dagen, dock att värnpliktig, som uttages för tjänstgöring i den ordning, värnpliktslagen föreskriver, under längre tid än 140 dagar, skall för överskjutande tid åtnjuta ett penningbidrag av 1 krona om dagen.

Till reservofficersaspirant utgår särskilt avlöningstillägg för tid, varmed aspiranttjänstgöringen överstiger den för studenter och likställda stadgade utbildningstiden. Beloppet av detta tillägg motsvarar skillnaden mellan menig volontärs kontanta avlöningsförmåner och det reservofficersaspiranten i hans egenskap av värnpliktig tillkommande penningbidraget.

I riksstaten för innevarande budgetår är ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning upptaget med 2,761,000 kronor. Anslaget har beräknats sålunda:

till penningbidrag	kronor 2,733,050: —
» avlöningstillägg åt reservofficersaspiranter.....	» 27,950: —
	Summa kronor 2,761,000: —

Frågan om *penningbidragets storlek* har varit föremål för närmare övervägande. Detta bidrag — vilket, såsom nyss nämnts, utgår antingen med ett lägre à 50 öre eller ett högre à 1 krona för dag — har granskningsnämnden ansett böra reduceras med i genomsnitt 35 %, och har nämnden kommit till denna uppfattning vid jämförandet av storleken av motsvarande ersättning i vissa andra europeiska stater. Arméförvaltningen och flygstyrelsen hava föreslagit, att det lägre bidraget nedsattes till 30 öre och det högre till 60 öre; marinförvaltningen åter har ifrågasatt en reduktion av det förra till 40 öre och av det senare till 65 öre.

För egen del finner jag avgörande betänkligheter möta mot att det under de första 140 dagarna av värnpliktstjänstgöringen med 50 öre om dagen utgående penningbidraget reduceras, då därigenom det med ersättningen avsedda ändamålet — att sätta den värnpliktige i stånd att därmed bestrida under

övningstiden förekommande vissa mindre personliga utgifter — skulle förfelas. Erinras må dessutom, att i de fall, där jämlikt förordningen om familjeunderstöd (S. F. S. 1931: 257) dylikt understöd utgår åt värnpliktigs hustru och barn, den värnpliktige skall själv bidra till understödet med en femtedel av penningbidraget. Däremot synas mig icke samma betänkligheter möta mot borttagande av den förhöjning av bidraget, som nu utgår efter den 140:de tjänstgöringsdagen. I enlighet härmed och i betraktande av rådande ekonomiska läge anser jag mig, såvitt angår budgetåret 1933/1934, böra föreslå, att penningbidraget bestämmas att utgå med 50 öre om dagen till samtliga i tjänst varande värnpliktiga.

Jag vill här beröra en närliggande fråga. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 oktober 1929 har riksdagens militieombudsman hemställt, att det måtte tagas i övervägande, om ej gällande bestämmelser angående avlöning för värnpliktiga borde kompletteras med en föreskrift, varigenom värnpliktigs penningbidrag i viss utsträckning bleve skyddat mot innehållande för betalning av skuld, vari värnpliktig kunde häfta till kronan. Arméförvaltningens civila departement, marinförvaltningen, flygstyrelsen samt statskontoret, vilka var för sig yttrat sig i ärendet, hava samtliga anslutit sig till militieombudsmannens uppfattning, att en viss del av penningbidraget borde vara undantaget från innehållande, som nu sagts, men hava skiljaktiga meningar framförts i fråga om storleken av det från innehållande fria beloppet. Sålunda har civila departementet ansett, att av penningbidraget — oberoende huruvida detsamma utginge med 50 öre eller 1 krona — ett belopp av 20 öre för dag borde vara undantaget från innehållande. Marinförvaltningen och flygstyrelsen hava däremot ansett, att från innehållande borde undantagas $\frac{2}{5}$ av penningbidraget d. v. s., då det utgjorde 50 öre, skulle 20 öre och, då det utgjorde 1 krona, skulle 40 öre undantagas. Statskontoret har föreslagit, att av penningbidraget borde i första hand utgå 30 öre till den värnpliktige själv och i andra hand hans bidrag till familjeunderstöd, där sådant förekomme; av vad därefter återstode borde kronan hava rätt att kvittningsvis göra sig betäckt för fordran i anledning av den värnpliktiges förhållande i tjänsten.

Vid bedömandet av förevarande spörsmål måste beaktas, att det från innehållande fria beloppet av penningbidraget bör förslå för den värnpliktiges nödvändigaste utgifter. I det fall familjeunderstöd utgår till värnpliktigs hustru och barn skall emellertid, såsom förut erinrats, en femtedel av penningbidraget innehållas såsom bidrag till understödet. Det synes således bliva nödvändigt att fastslå det från innehållande fria beloppet olika allt efter som familjeunderstöd utgår eller ej. Beträffande storleken av det belopp, som bör vara fritt från innehållande, är jag av samma mening som statskontoret. Med hänsyn till den föreliggande frågans principiella innebörd synes, innan närmare bestämmelser i ämnet av Kungl. Maj:t meddelas, riksdagen böra beredas tillfälle att yttra sig om densamma.

I samband härmed får jag beträffande *ersättningsreservens tjänstgöringsförhållanden* anföra följande.

Till ersättningsreserven uttagen värnpliktig är enligt bestämmelserna i 1925 års värnpliktslag skyldig att under fredstid tjänstgöra sammanlagt 140 dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras antingen i en följd med början under första eller andra året eller ock med en första och en andra tjänstgöring under de tre första åren. I den omfattning sådant finnes kunna ske, äger emellertid Konungen medgiva dylik värnpliktig avkortning av den sålunda föreskrivna tjänstgöringstiden.

Enär årskontingenten av värnpliktiga, uttagna till ersättningsreserven, alltifrån 1925 års härordnings genomförande varit så stor, att det för nämnda värnpliktiga anslagna årliga antalet tjänstgöringsdagar skulle hava överskridits, därest tjänstgöringstiden för samtliga utgjort 140 dagar, har tjänstgöringstiden måst begränsas och utgör numera för flertalet av dessa värnpliktiga endast 60 dagar. Tjänstgöringstidens avkortande på sätt sålunda skett har visat sig medföra stora olägenheter. Till ersättningsreserven uttagna värnpliktiga äro främst avsedda för bestridande av handräckningstjänst, och givet är, att med ofta förekommande ombyten av ersättningsreservister — såsom nu är fallet — det blir omöjligt att rationellt utnyttja deras arbetskraft. Detta har också mångenstädes lett till, att handräckningstjänsten ej blivit behörigen tillgodosedd. Det bör även beaktas, hurusom statsverket genom allt för täta ombyten av ersättningsreservister förorsakas utgifter, som eljest ej skulle behöva ifrågakomma. Med hänsyn till tjänstgöringens ändamål och handräckningstjänstens krav vore det givetvis mest ändamålsenligt, om tjänstgöringstiden för ersättningsreserven kunde hållas uppe vid den i värnpliktslagen stadgade maximitiden av 140 dagar. Då emellertid detta, såsom redan antytts, icke låter sig göra på grund av årskontingenternas storlek i förhållande till antalet tjänstgöringsdagar, synes någon annan utväg för ernående av en tillfredsställande ordning i fråga om ersättningsreservisternas tjänstgöringsförhållanden ej stå till buds, än att i erforderlig omfattning helt befria vissa värnpliktiga ur ersättningsreserven från tjänstgöring i fredstid.

När det gäller att avgöra, vilka av de till ersättningsreserven uttagna värnpliktiga, som i första hand böra befrias från värnpliktstjänstgöring i fredstid, synes lämplig ledning härför erbjuda sig i den klassificering av de vapenföra värnpliktiga allt efter kroppsbeskaffenhet, som sker i samband med inskrivningen. De vapenföra värnpliktiga indelas därvid i tre s. k. besiktningsgrupper: 1) värnpliktiga med mycket god kroppskonstitution, 2) värnpliktiga med god kroppskonstitution samt 3) värnpliktiga, vilka visserligen äro vapenföra, men vilkas kroppsbeskaffenhet är sådan, att deras förmåga att deltaga i vapentjänst inskränkes. Vid den fördelning av de värnpliktiga på linjetjänst och ersättningsreserv, som härefter med ledning av klassificeringen äger rum, gäller såsom huvudregel, att värnpliktiga, som tillhöra besiktningsgrupp 1), jämte, i fråga om vissa värnpliktsområden, en del av besiktningsgrupp 2), uttagas till linjetjänst, medan däremot de övriga uttagas till ersättningsreserven. Enligt verkställd undersökning torde, för åvägabringande

av de utav mig åsyftade förbättrade förhållandena beträffande handräcknings-tjänsten, böra fastställas, att de ersättningsreservister, vilka hänförs till be-siktningssgrupp 3), i regel befrias från fullgörande av värnpliktstjänstgöring i fredstid.

Jag har tidigare denna dag föreslagit avlåtande till riksdagen av proposi-tion om vidtagande av inskränkning av de värnpliktigas tjänstgöring. Enligt den i anslutning till berörda förslag verkställda beräkningen av antalet värn-pliktstjänstgöringsdagar vid armén för budgetåret 1933/1934 (se Bil. nr 10) bör, med ett penningbidrag av 50 öre för beräknad tjänstgöringsdag, för ifråga-varande ändamål upptagas ett belopp av $(3,106,900 \times 0.50 =)$ 1,553,450 kronor.

För avlöningstillägg åt reservofficersaspiranter torde böra beräknas ett belopp av 62,000 kronor.

Medelsbehovet under anslaget till de värnpliktigas avlöning för budget-året 1933/1934 utgör således $(1,553,450 + 62,000 =)$ i avrundat tal 1,615,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas av-löning,

nu	kronor 2,761,000: —
med.....	» 1,146.000: —
till	kronor 1,615,000: —

2. Understöd åt vissa värnpliktigas familjer.

[17.] Ordinarie förslagsanslaget till understöd åt vissa värnpliktigas familjer har i riksstaten från och med budgetåret 1926/1927 uppförts med 75,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen, med erinran, hurusom Kungl. Maj:t den 12 juni 1931 utfärdat en ny förordning (nr 257) om familjeunderstöd samt genom kungörelse den 19 juni 1931 (nr 259) med-delat föreskrifter angående tillämpning av förordningen, anfört bland annat:

Nämnda förordning, som hade trätt i kraft den 1 juli 1931, hade icke ägt tillämpning beträffande vid sagda tidpunkt i tjänst varande värnpliktiga under den tjänstgöring, till vars fullgörande de då varit inkallade. Förord-ningen hade sålunda ägt tillämplighet endast beträffande en del av de värn-pliktiga, som varit i tjänst under budgetåret 1931/1932. Enligt ämbetsver-kets huvudbok för ifrågavarande budgetår hade kostnaderna under anslaget uppgått till i runt tal 146,000 kronor, vilket innebure en utgiftsreducering i jämförelse med förhållandet för budgetåret 1930/1931 med omkring 32 procent. Efter den tidpunkt, då förordningen komme att äga tillämplighet beträffande samtliga värnpliktiga, torde kostnaderna komma att ytterligare sjunka. Vid nu angivna förhållanden syntes anslaget böra i riksstaten för budgetåret 1933/1934 beräknas till samma belopp som för innevarande budgetår eller till 75,000 kronor.

Då det för understöd åt vissa värnpliktigas familjer i riksstaten upptagna anslagsbeloppet under flera år överskridits, hava vissa åtgärder vidtagits för att ernå bättre överensstämmelse mellan de beräknade och verkliga utgifterna. Sålunda har föreskrivits, att de värnpliktiga vid inskrivningen skola tillfrågas, huruvida de hava försörjningsplikt mot hustru och barn eller eljest befinna sig i sådana omständigheter, att de jämlikt bestämmelserna i värnpliktslagen böra frikallas från värnpliktens fullgörande i fredstid. Vidare hava bestämmelser utfärdats, att vid tillkännagivande i tidningar av tid och plats för inskrivningsförrättning tillika skall meddelas, att värnpliktiga, som anse sig hava dylik försörjningsplikt, skola vid förrättningen medföra intyg, som styrka deras uppgifter i berörda hänseende.

Med anledning av den avsedda inskränkningen beträffande de värnpliktigas tjänstgöring och i betraktande jämväl av vad arméförvaltningen anfört, torde en nedsättning av anslagets nuvarande belopp kunna vidtagas för nästkommande budgetår. Nämda inskränkning berör nämligen i stor omfattning äldre årsklasser värnpliktiga och utgifterna för familjeunderstöd hänföra sig, såsom naturligt är, till den väsentligaste delen till dessa värnpliktsgrupper. Anslaget synes, enligt verkställd beräkning, kunna nedsättas till 50,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie förslagsanslaget till understöd åt vissa värnpliktigas familjer,	
nu	kronor 75,000: —
med	» 25,000: —
till	kronor 50,000: —

3. Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.

[18.] Ordinarie förslagsanslaget till inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m. har i riksstaten från och med budgetåret 1930/1931 uppförts med 1,000,000 kronor.

Granskningsnämnden har ansett, att genom tillhandahållande av lokaler i största möjliga utsträckning åt inskrivningsnämnderna inom kaserner eller andra kronan tillhöriga byggnader skulle kunna ernås en reducering av utgifterna å detta anslag med i runt tal 20,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen ej ifrågasatt någon ändring för budgetåret 1933/1934 beträffande anslagets nuvarande belopp.

Den avsedda inskränkningen i fråga om de värnpliktigas tjänstgöring kommer att medföra väsentligt minskade kostnader för de värnpliktigas färder till och från vapenövningarna. Genom ändrade bestämmelser, som förutsättas komma att meddelas rörande sättet för de värnpliktigas inkallelse till fredstjänstgöring m. m., torde utgifterna å förevarande anslag jämväl komma att nedsättas. Det torde vidare, i syfte att nedbringa inskrivningskostnaderna, böra tillses, att inskrivningsnämnderna tillhandahållas lokaler

i största möjliga utsträckning inom kasernetablissemang eller andra kronan tillhöriga byggnader. På grund härav och med hänvisning därjämte till de bestämmelser av restriktiv art rörande uttagning till vapentjänst, som i ändamål att begränsa utgifterna under förevarande anslag blivit under år 1931 meddelade (se härom 1932 års statsverksproposition, punkten 19), torde anslagsbehovet för budgetåret 1933/1934, i enlighet med verkställd överslagsberäkning, kunna begränsas till 725,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie förslagsanslaget till inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.,

nu	kronor	1,000,000: —
med	»	275,000: —
till	kronor	725,000: —

C. Undervisning, understöd, expenser m. m.

1. Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser.

(Undervisningsanslaget.)

[19.] Ordinarie reservationsanslaget till undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 457,000 kronor. Medelsbehovet i övrigt under anslaget har avsetts att täckas utav reservationer å anslaget. Jämlikt den av Kungl. Maj:t den 6 maj 1932 fastställda staten för undervisningsanslaget uppgå de för medelsbehovets täckande i anspråk tagna reservationerna till 279,145 kronor. Den sålunda för innevarande budgetår tillgängliga summan under anslaget, 736,145 kronor, har enligt nämnda stat fördelats på följande sätt:

Titel I. Undervisningsmateriel	kronor	63,513: —
Titel II. De fasta undervisningsverken m. m.....	»	465,795: —
Titel III. Särskilda skolor och utbildningskurser samt oförutsedda behov	»	206,837: —
Summa kronor		736,145: —

Titel I. Undervisningsmateriel. Det under denna anslagstitel nu upptagna beloppet, 63,513 kronor, har beräknats efter 0.9 öre för man och tjänstgöringsdag.

Samma beräkningsgrund torde böra tillämpas för budgetåret 1933/1934. Såsom förut nämnts, bör antalet tjänstgöringsdagar för de värnpliktiga under sagda budgetår uppskattas till 3,106,900. Vid denna anslagstitels beräkning bör hänsyn emellertid icke tagas till de tjänstgöringsdagar, 75,000, som avses för de s. k. samvetsömma värnpliktiga. För det fast anställda man-

skapet torde böra beräknas 2,424,000 tjänstgöringsdagar. Sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar skulle alltså utgöra $(3,106,900 - 75,000 + 2,424,000 =) 5,455,900$. Medelsbehovet å förevarande anslagstitel bör således för budgetåret 1933/1934 upptagas till $(5,455,900 \times 0.009 =) 49,103$ kronor.

Titel II. De fasta undervisningsverken m. m. Under denna anslagstitel har för budgetåret 1932/1933 upptagits ett belopp av 465,795 kronor, som fördelats sålunda:

Krigshögskolan	kronor	36,600: —
Artilleri- och ingenjörhögskolan	»	53,000: —
Ridskolan	»	28,000: —
Skjutskolan för infanteriet och kavalleriet	»	65,000: —
Artilleriets skjutskola	»	33,775: —
Krigsskolan	»	109,600: —
Militärförvaltnings- och förvaltarkurserna	»	14,600: —
Arméns underofficersskola	»	68,500: —
Arméns läkares och veterinärers m. fl:s utbildning	»	50,950: —
Muséer m. m.	»	5.770: —
		eller tillhopa kronor 465,795: —

Beträffande beräkningen av medelsbehovet under anslagstiteln för nästkommande budgetår får jag anföra följande.

Anslagsposten till krigshögskolan, vilken för budgetåret 1931/1932 upptogs till 41,600 kronor, har för innevarande budgetår tillfälligtvis nedsatts till 36,600 kronor. För budgetåret 1933/1934 torde anslagsposten, i enlighet med arméförvaltningens förslag, böra upptagas till 38,500 kronor.

Anslagsposten till artilleri- och ingenjörhögskolan, nu 53,000 kronor, torde för nästkommande budgetår, i överensstämmelse med vad arméförvaltningen föreslagit, nedsättas till 50,000 kronor.

Medelsbehovet för ridskolan är för närvarande beräknat till 28,000 kronor. I enlighet med ett utav inspektören för kavalleriet framställt förslag, vilket biträtts av arméförvaltningen och chefen för generalstaben, torde verksamheten vid ridskolan under nästkommande budgetår allenast böra avse utbildning av furirer ur de beridna truppslagen. Officersutbildningen vid skolan förutsättes alltså skola tillfälligtvis inställas. Genom denna omläggning av verksamheten beräknas skolans medelsbehov under denna anslagstitel kunna reduceras till 12,750 kronor.

Såsom närmare omförmäls under ordinarie avlöningsanslaget har förutsatts, att verksamheten vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet skall under nästa budgetår inskränkas till att omfatta allenast två granatkastarkurser (kulsprutekurser). Enligt verkställd undersökning kan skolans medelsbehov under denna anslagstitel i anledning härav reduceras från nuvarande 65,000 kronor till 13,500 kronor.

Anslagsposten till artilleriets skjutskola, nu 33,775 kronor, torde för budgetåret 1933/1934 kunna nedsättas till 31,000 kronor.

I det föregående har jag i samband med behandlingen av staten för krigsskolan för budgetåret 1933/1934 föreslagit, att å staten måtte upptagas ett belopp av 2,300 kronor till arvoden åt lärare i luftkrigskonst, signaltjänst och motortjänst m. m. I anslutning härtill torde krigsskolans förevarande anslagspost böra reduceras med enahanda belopp eller från 109,600 kronor till 107,300 kronor.

Under anslagsposten till militärförvaltnings- och förvaltarkurserna upptaget belopp, 14,600 kronor, har för innevarande budgetår beräknats på grundval av ett årsanslag av 13,000 kronor för militärförvaltningskurserna och av 1,600 kronor för förvaltarkurserna. För budgetåret 1933/1934 förutsätter jag, att medelsanvisningen, i vad avser militärförvaltningskurserna, begränsas till vad som erfordras för fullföljande av den under år 1932 påbörjade kursen. I anledning härav torde, enligt verkställd utredning, medelsbehovet under förevarande anslagspost kunna reduceras till (7,500 + 1,600 =) 9,100 kronor.

Enligt verkställd undersökning torde anslagsposten till arméns underofficersskola, nu 68,500 kronor, kunna nedsättas till 55,000 kronor.

I anslagsposten till arméns läkares och veterinärers m. fl:s utbildning äro för närvarande inräknade medel för följande kurser: militärläkarkursen, fackskolan för värnpliktiga medicine kandidater, kurs för bataljonsveterinärer, kurs för äldre militärveterinärer, fackskolan för värnpliktiga veterinärer samt fackskolan för värnpliktiga tandläkare och apotekare. För budgetåret 1933/1934 torde medel å anslagsposten böra beräknas allenast för fackskolan för värnpliktiga medicine kandidater och för fackskolan för värnpliktiga veterinärer. Den erforderliga medelsanvisningen härför torde, enligt verkställd utredning, böra uppskattas till 15,200 kronor.

Beträffande anslagsposten till muséer m. m. ifrågasättes icke någon ändring.

I enlighet härmed bör medelsbehovet under titel II, de fasta undervisningsverken m. m., för budgetåret 1933/1934 beräknas sålunda:

Krigshögskolan	kronor 38,500: —
Artilleri- och ingenjörhögskolan	» 50,000: —
Ridskolan	» 12,750: —
Skjutskolan för infanteriet och kavalleriet	» 13,500: —
Artilleriets skjutskola	» 31,000: —
Krigsskolan	» 107,300: —
Militärförvaltnings- och förvaltarkurserna	» 9,100: —
Arméns underofficersskola	» 55,000: —
Arméns läkares och veterinärers m. fl:s utbildning	» 15,200: —
Muséer m. m.	» 5,770: —
Summa kronor 338,120: —	

Titel III. Särskilda skolor och utbildningskurser samt oförutsedda behov. Såsom förut nämnts, har under förevarande anslagstitel för innevarande budgetår upptagits ett belopp av 206,837 kronor.

För budgetåret 1933/1934 torde medelsbehovet för särskilda skolor och utbildningskurser samt oförutsedda behov, i enlighet med av chefen för

generalstaben i skrivelsen den 21 november 1932 framlagt förslag, böra beräknas till 100,000 kronor. I nämnda summa ingår ett belopp av 32,000 kronor, avseende de två granatkastarkurser (kulsprutekurser) vilka, såsom i det föregående av mig anförts, under nästa budgetår böra anordnas vid infanteriskjutskolan.

Sammanfattning. I överensstämmelse med vad av mig sålunda förordats, skulle medelsbehovet under ordinarie undervisningsanslaget för budgetåret 1933/1934 beräknas sålunda:

Titel I	kronor	49,103:—
Titel II	»	338,120:—
Titel III	»	100,000:—
Summa kronor		487,223:—

eller, i avrundat tal, 487,000 kronor. Med hänsyn till reservationer å anslaget torde emellertid icke hela detta belopp behöva upptagas å riksstaten för nästa budgetår. Enligt verkställd undersökning torde man för täckande av medelsbehovet kunna räkna med att å anslaget vid nu löpande budgetårs utgång förefinnas reservationer till ett belopp av 171,000 kronor. Å riksstaten skulle alltså behöva anvisas (487,000 — 171,000 =) 316,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att *minska* ordinarie reservationsanslaget till undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser,

nu	kronor	457,000:—
med	»	141,000:—
till	kronor	316,000:—

2. Studiestipendier.

[20.] Ordinarie reservationsanslaget till studiestipendier har, med hänsyn till å anslaget förefintliga reservationer, i riksstaten från och med budgetåret 1930/1931 upptagits utan angivet belopp.

Beträffande detta anslag har arméförvaltningen anført, att, då reservationen å anslaget vid utgången av budgetåret 1931/1932 uppgått till 28,000 kronor, varav större delen vore odisponerad, det ej heller för budgetåret 1933/1934 syntes erforderligt att äska medel å anslaget.

Jag instämmer med arméförvaltningen och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för budgetåret 1933/1934 upptaga ordinarie reservationsanslaget till studiestipendier utan angivet belopp.

3. Understöd åt föreningar och till skrifers utgivande.

[21.] Ordinarie reservationsanslaget till understöd åt föreningar och till skrifers utgivande är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 19,000 kronor. Genom brev den 22 juni 1932 har Kungl. Maj:t fastställt fördelning av anslaget. Enligt denna utgår till krigsvetenskapsakademien understöd med 3,200 kronor för akademiens verksamhet och för utgivande av akademiens tidskrift m. m. samt till Sveriges landstormsföreningars centralförbund med 5,700 kronor till organisations- m. fl. kostnader.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen — i överensstämmelse med vad granskningsnämnden föreslagit — hemställt, att anslaget måtte för budgetåret 1933/1934 nedsättas till 14,000 kronor.

Med hänsyn till det nuvarande statsfinansiella läget synes det nödvändigt att högst väsentligt inskränka den understödsverksamhet, som för närvarande upprätthålles genom medel å förevarande anslag. Jag anser mig, med biträdande av chefens för generalstaben i ämnet uttalade mening, böra förorda, att för nästkommande budgetår medel beräknas å detta anslag allenast för beredande av understöd med nu utgående belopp till krigsvetenskapsakademien och till Sveriges landstormsföreningars centralförbund. Anslaget torde således böra upptagas till $(3,200 + 5,700) = 8,900$ kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie reservationsanslaget till understöd åt föreningar och till skrifers utgivande,

nu	kronor 19,000: —
med	» 10,100: —
till	kronor 8,900: —

Frivilliga skytteväsendets befrämjande.

[22.] Under en följd av år har riksdagen anvisat anslag till det frivilliga skytteväsendets befrämjande. I riksstaten för budgetåret 1931/1932 upptogs för berörda ändamål ett extra reservationsanslag av 470,000 kronor. För innevarande budgetår blev anslaget sänkt till 280,875 kronor avseende i huvudsak medelsbehovet för det frivilliga skytteväsendets organisationskostnader.

1932 års riksdag medgav vidare,

dels att av kronans äldre ammunitionspartier finge till de frivilliga skytteföreningarna under budgetåret 1932/1933 försäljas högst 5,000,000 skarpa patroner m/94 till ett pris av 5 öre för patron, inklusive hylsa,

dels ock att till den vid skytteförbundens överstyrelses expedition anställda personalen, med undantag av kassaförvaltaren, finge från förefintliga reservationer under extra anslaget till det frivilliga skytteväsendets befräm-

jande under år 1932 utbetalas dyrtidstillägg enligt de grunder, som för samma år vore eller kunde vara bestämda i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Sedan skytteförbundens överstyrelse inkommit med förslag rörande dispositionen av förenämnda för innevarande budgetår anvisade anslag å 280,875 kronor samt arméförvaltningens artilleri- och civila departement däröver avgivit yttrande, har Kungl. Maj:t genom brev den 5 augusti 1932 fastställt plan för anslaget användande sålunda:

till skytteförbundens överstyrelse	kronor	34,900: —
» skytteförbunden	»	50,500: —
» skytteföreningarna	»	182,750: —
» övriga utgifter	»	12,725: —
Summa kronor		280,875: —

Skytteförbundens överstyrelse har i skrivelse den 12 augusti 1932 hemställt, att för budgetåret 1933/1934 måtte anvisas ett anslag av 470,000 kronor sålunda fördelat:

till skytteförbundens överstyrelse	kronor	34,900: —
» skytteförbunden	»	124,000: —
» skytteföreningarna	»	277,250: —
» övriga utgifter	»	33,850: —
Summa kronor		470,000: —

I häröfver avgivet utlåtande har *arméförvaltningen* anført, bland annat, följande.

Granskningsnämnden hade beträffande anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande föreslagit, att anslaget borde för budgetåret 1933/1934, utöfver den minskning från 470,000 kronor till 280,875 kronor, som beslutats för budgetåret 1932/1933, minskas med ytterligare 197,975 kronor, varefter detsamma skulle komma att utgå med allenast 82,900 kronor och avse endast skytteväsendets kostnader för reseersättningar, arvoden och hyra m. m., besiktning av gevär samt anordnande av allmänna tävlingsskjutningar.

Med anledning härav finge arméförvaltningen anföra, att ämbetsverket, med hänsyn till önskvärdheten av den frivilliga skytterörelsens bestånd, redan ansåge det betänkligt, om anslaget till skytteväsendet skulle jämväl för nästkommande budgetår komma att utgå med lägre belopp än 470,000 kronor. En så kraftig beskärning av anslaget, som den av granskningsnämnden föreslagna, funne sig arméförvaltningen i allt fall under inga omständigheter kunna tillstyrka, då en dylik åtgärd med säkerhet komme att äventyra hela skytterörelsen med den betydelse den hade för rikets försvar och för vidmakthållande av fosterlandskärleken. Arméförvaltningen ansåge sig sålunda böra tillstyrka, att anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande för nästkommande budgetår upptoges till ett belopp av 470,000 kronor, att fördelas i enlighet med överstyrelsens i framställningen gjorda förslag.

Skulle emellertid ur statsfinansiell synpunkt hinder möta för anvisande av så högt belopp som 470,000 kronor, syntes anslaget likväl under inga förhållanden böra minskas under det för innevarande budgetår beviljade, eller 280,875 kronor. Därest sistnämnda belopp skulle komma att anvisas,

borde detsamma fördelas enligt enahanda grunder, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 augusti 1932 fastställts för innevarande budgetårs anslag.

Under senare år hade Kungl. Maj:t och riksdagen i samband med beviljande av statsbidrag till det frivilliga skytteväsendet jämväl medgivit, att av kronans äldre ammunitionspartier finge till de frivilliga skytteföreningarna försäljas visst antal skarpa patroner till ett pris av 5 öre per patron, inklusive hylsa. För närvarande utlämnades för detta ändamål huvudsakligast patroner tillverkade under åren 1915—1921.

Huruvida tillgången å dylika patroner kunde komma att medgiva försäljning till skytterörelsen även under budgetåret 1933/1934 berodde i viss mån på, huru stor mängd av det för innevarande budgetår medgivna antalet — 5,000,000 patroner — som komme att från artilleridepartementet inköpas. Då sannolika skäl talade för att hela detta antal icke komme att uttagas — under budgetåret 1931/1932 hade av medgivna 5,000,000 patroner inköpts cirka 1,000,000 stycken — torde emellertid tillgången å patroner, tillverkade mellan åren 1915—1921, även under budgetåret 1933/1934 medgiva en försäljning, såvida icke en revidering av desamma dessförinnan skulle visa sig erforderlig. Emellertid funnes dessutom alltid vissa patronpartier av olika årstillverkningar, vilkas utlämning för förbrukning i första hand av olika orsaker vore nödvändig för att undvika revideringskostnader.

På grund härav och då önskemålet om en hastigare omsättning av mobiliseringslagret av 6.5 mm. ammunition fortfarande kvarstode, ansåge sig arméförvaltningen böra föreslå, att av kronans förråd finge även under budgetåret 1933/1934 till ett pris av 5 öre per patron till de frivilliga skytteföreningarna utlämnas 6.5 mm. skarpa patroner m/94, tillverkade under åren 1915—1921 och försedda med stålmantrade kulor eller dylika patroner av partier, vilkas förbrukning i första hand blivit av artilleridepartementet anbefalld vid tidpunkten för utlämningen, dock högst till ett antal av 2,300,000.

Under erinran om att behövligheten av anslag å riksstaten för ifrågasvarande ändamål sedan länge varit starkt omtvistad och då alla besparingsmöjligheter i nuvarande läge måste utnyttjas, anser jag mig ej böra föreslå, att i riksstaten för nästkommande budgetår upptages anslag till det frivilliga skytteväsendets befrämjande.

Såsom arméförvaltningen erinrat, hava med riksdagens medgivande under de senare budgetåren till de frivilliga skytteföreningarna försålts patroner av äldre tillverkning till ett pris av 5 öre för patron, inklusive hylsa. Den för försäljning avsedda ammunitionsmängden har bestämts till högst 5,000,000 patroner. Då, enligt vad arméförvaltningen meddelat, de skäl, som hittills motiverat, att patroner tillhörande vissa äldre ammunitionspartier på detta sätt avyttrades, fortfarande äro för handen, synes även under budgetåret 1933/1934 dylik försäljning böra få ske, dock högst till ett antal av 2,300,000 patroner. Jag förordar alltså, att av riksdagen utverkas medgivande, att till de frivilliga skytteföreningarna må under budgetåret 1933/1934 av kronans äldre ammunitionspartier försäljas intill 2,300,000 skarpa patroner m/94 till ett pris av 5 öre för patron, inklusive hylsa.

I detta sammanhang får jag anföra följande.

Enligt beslut av riksdagen har den vid skytteförbundens överstyrelses expedition anställda personal, som är för sitt uppehålle uteslutande hänvisad

till sin avlöning från överstyrelsen — d. v. s. hela personalen med undantag av kassaförvaltaren — under åren 1920—1932 uppburit dyrtidstillägg enligt de i fråga om dyrtidstillägg för befattningshavare i statens tjänst gällande grunder. Kostnaderna härför hava bestritts av reservationer å till det frivilliga skytteväsendets befrämjande anvisade medel.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 augusti 1932 har nu skytteförbundens överstyrelse gjort framställning om beredande av dyrtidstillägg under år 1933 åt samtliga befattningshavare hos överstyrelsen, d. v. s. sekreteraren, kassaförvaltaren och tre kvinnliga biträden. Arméförvaltningen har tillstyrkt ifrågasvarande framställning allenast i vad den avser dyrtidstillägg åt sekreteraren och de tre kvinnliga biträdena.

Då det torde vara med billighet överensstämmande, att sekreteraren och de kvinnliga biträdena även under år 1933 komma i åtnjutande av förmånen av dyrtidstillägg såsom hittills, finner jag mig böra tillstyrka, att av riksdagen inhämtas medgivande att för sådant ändamål disponera å extra anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande förefintliga reservationer, vilka därtill torde lämna tillgång.

Under åberopande av vad jag anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att av kronans äldre ammunitionspartier må till de frivilliga skytteföreningarna under budgetåret 1933/1934 försäljas högst 2,300,000 skarpa patroner m/94 till ett pris av 5 öre för patron, inklusive hylsa,

dels ock att till den vid skytteförbundens överstyrelses expedition anställda personalen, med undantag av kassaförvaltaren, må från förefintliga reservationer under extra anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande under år 1933 utbetalas dyrtidstillägg enligt de grunder, som för samma år äro eller kunna varda bestämda i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

4. Skrivmaterialier och expenser.

[23.] Medelsbehovet under ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier och expenser för budgetåret 1932/1933 har beräknats till sammanlagt 576,400 kronor. För täckande av detta behov har å anslaget i riksstaten upptagits ett belopp av 550,000 kronor, under det att det återstående erforderliga beloppet, 26,400 kronor, ansetts kunna tagas i anspråk av förefintlig odisponerad reservation å anslaget.

Jämlikt av Kungl. Maj:t den 6 maj 1932 fastställd stat har den anvisade anslagssumman, 550,000 kronor, jämte 26,400 kronor av besparingar å anslaget fördelats på följande sätt mellan de fyra olika titlarna under anslaget:

Titel I. Expenser vid verk, staber m. fl.	kronor 247,140: —
Titel II. Expenser m. m. vid rullföringsexpeditionerna... »	85,200: —
Titel III. Expenser vid truppförbanden m. fl. »	217,850: —
Titel IV. Oförutsedda expensbehov »	26,210: —
Summa kronor 576,400: —	

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen, beträffande beräkningen av medelsbehovet å de olika titlarna för budgetåret 1933/1934, till en början endast ifrågasatt den jämkningen i förhållande till den nuvarande beräkningen, att ämbetsverkets andel av titel I skulle reduceras med 1,000 kronor, vilket belopp skulle överföras till titel III såsom förhöjning av Göta livgardes andel av sistnämnda titel. Försättningsvis har arméförvaltningen, i anslutning till granskningsnämndens förslag i fråga om begränsning av statsverkets expenskostnader, förordat, att, därest erforderliga medel kunde ställas till ämbetsverkets disposition från anslaget till extra utgifter för avvärjande av eventuellt uppkommande ohållbara situationer, under anslagstitel I allenast upptoges ett belopp, motsvarande 90 procent av det enligt ovan beräknade medelsbehovet, eller alltså $\left(\frac{246,140 \times 90}{100} =\right)$ 221,526 kronor. Enligt arméförvaltningens mening kunde däremot ej en liknande reduktion vidtagas i fråga om det å de övriga anslagstitlarna beräknade medelsbehovet. I enlighet härmed beräknade ämbetsverket medelsbehovet å anslaget till skrivmaterialier och expenser till $(221,526 + 85,200 + 218,850 + 26,210 =)$ 551,786 kronor.

Chefen för finansdepartementet har tidigare denna dag vid behandlingen av för flera huvudtitlar gemensamma frågor lämnat en närmare redogörelse för de omläggningar i fråga om bestridandet av statsverkets utgifter för expenser, tryck m. m., som äro avsedda att genomföras från och med nästkommande budgetår. Därvid har förutsatts bland annat, att utgifter för blankettryck hädanefter skola bestridas av vederbörligt anslag till skrivmaterialier och expenser i stället för, såsom för närvarande i huvudsak sker, av anslag till tryckningskostnader, ävensom att utgifter för renskrivning genomgående skola redovisas såsom avlöningskostnader.

För de utgiftsändamål, vilka hittills plägat tillgodoses från förevarande anslag, torde för nästa budgetår kunna avses en något mindre summa än den arméförvaltningen föreslagit. Det lär nämligen få förväntas, att den begränsning, som förutsatts beträffande vissa kurser och övningar m. m., skall medföra minskad medelsförbrukning i fråga om vissa utgiftsgrupper. Enligt verkställd överslagsberäkning torde ett belopp av 520,000 kronor få anses bli tillfyllest. Nämnda summa bör ökas med 100,000 kronor eller det belopp, som för bestridande av utgifter för blankettryck, däri inbegripet kartor för armén m. m., synes böra överföras till detta anslag från anslaget till tryckningskostnader.

I enlighet härmed skulle medelsbehovet å anslaget till skrivmaterialier och expenser för nästkommande budgetår komma att utgöra 620,000 kronor.

För täckande av detta behov torde utav reservationer, som beräknas förefinnas å anslaget vid utgången av innevarande budgetår, kunna disponeras 20,000 kronor. Medelsanvisningen å riksstaten begränsas härigenom till 600,000 kronor.

På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att *öka* ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier och
expenser,

nu	kronor 550,000: —
med	» 50,000: —
till	kronor 600,000: —

5. Tryckningskostnader.

[24.] Ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader har från och med budgetåret 1928/1929 i riksstaten uppförts med 235,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen hemställt, att anslaget måtte i riksstaten för budgetåret 1933/1934 upptagas med oförändrat belopp, 235,000 kronor.

Enligt det förslag angående bestridandet av statens tryckningskostnader, som chefen för finansdepartementet tidigare denna dag vid behandlingen av för flera huvudtitlar gemensamma frågor närmare omförmålt, förutsattes att, för tiden från och med nästkommande budgetår, endast utgifter för egentligt publikationstryck skola betalas från vederbörligt anslag till tryckningskostnader. Vid sådant förhållande torde — enligt verkställd överslagsberäkning bland annat grundad på att tryckning, som sålunda avses, skall så långt möjligt är till omfattningen begränsas — medelsbehovet å lantförsvarets anslag till tryckningskostnader för nästkommande budgetår kunna uppskattas till 100,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att <i>minska</i> ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader,	
nu	kronor 235,000: —
med	» 135,000: —
till	kronor 100,000: —

6. Vissa arbeten å mobiliseringsverket, *oförändrat*
ordinarie reservationsanslag kronor 30,000: —

7. Generalstabens översiktskarta över Sverige.

[25.] Under en följd av år hava särskilda medel anvisats för underhåll av generalstabens översiktskarta över Sverige i skalan 1:400,000. För vart och ett av budgetåren 1927/1928—1930/1931 har sålunda anvisats ett extra reservationsanslag av 7,400 kronor. Dessa medelsanvisningar hava grundat sig på en utav chefen för generalstaben i skrivelse den 29 juli 1926 framlagd be-

räkning av kostnaderna för underhållet av kartverket (se 1927 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, sid. 99). För vart och ett av budgetåren 1931/1932 och 1932/1933 har för ändamålet, i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, anvisats ett extra reservationsanslag av 7,200 kronor.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 augusti 1932 har chefen för generalstaben hemställt om anvisande av ett anslag å 6,200 kronor för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934. Arméförvaltningen har biträtt denna hemställan.

Med tillstyrkande av ifrågavarande framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för underhåll av *generalstabens översiktskarta över Sverige* i skalan 1 : 400,000 för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 6,200 kronor.

8. Konservering av vissa samlingar i krigsarkivet.

[26.] I skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 juli 1927 framlade chefen för generalstaben förslag till åtgärder för konservering av vissa kart- och aktsamlingar i krigsarkivet. Kostnaderna härför beräknades till sammanlagt 102,000 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionerna till 1928—1932 års riksdagar gjorda framställningar har riksdagen för ifrågavarande ändamål anvisat ett extra reservationsanslag, för vart och ett av budgetåren 1928/1929 och 1929/1930 å 12,000 kronor, för vart och ett av budgetåren 1930/1931 och 1931/1932 å 10,000 kronor samt för budgetåret 1932/1933, med hänsyn till förefintliga reservationer å tidigare anslagsmedel, å 7,000 kronor.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 augusti 1932 har chefen för generalstaben hemställt om avlåtande av förslag till riksdagen, att för fortsatt konservering av vissa kart- och aktsamlingar i krigsarkivet måtte för budgetåret 1933/1934 anvisas ett belopp av 10,000 kronor. Arméförvaltningen har tillstyrkt denna hemställan.

Med biträdande av den föreliggande framställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *konservering av vissa samlingar i krigsarkivet* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor.

9. Verket »Sveriges krig åren 1611—1632».

[27.] I skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 september 1921 meddelade chefen för generalstaben, att vid generalstabens krigshistoriska avdelning vissa förberedande arbeten utförts rörande konung Gustaf II Adolfs krig, vilka avsåges att bli föremål för generalstabens krigshistoriska verksamhet.

Sedan en huvudplan för det nya verket i början av år 1922 utarbetats,

upprättades en kostnadsplan, slutande på ett belopp av 160,000 kronor för verket i dess helhet. Enligt huvudplanen beräknades verket föreligga i fullbordat skick under loppet av år 1934.

Under punkten 27 i 1928 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln), vartill jag i fråga om ärendets närmare detaljer hänvisar, anmälde dåvarande chefen för försvarsdepartementet en av myndigheterna gjord framställning om anvisande av anslag å riksstaten för fortsatta arbeten å ifrågavarande krigshistoriska verk. Riksdagen anmälde i skrivelse den 17 mars 1928 (nr 4 A) sitt beslut i ärendet. I fråga om ett i statsverkspropositionen omförmält förslag rörande sättet för säkerställandet av sambandet mellan forskningarna på det krigshistoriska och det allmänt-historiska området vid utarbetandet av verket anförde riksdagen tillika, att riksdagen i likhet med vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt föredragande departementschefen funne det lämpligt, att civila vetenskapsmän anlätades vid författandet av vissa delar av ifrågavarande arbete och att detta skedde efter särskilda uppgörelser med härför lämpliga personer mot ersättning, bestämd med hänsyn till det utförda arbetet. Riksdagen uttalade vidare, att riksdagen vid bedömandet av det framlagda anslagskravet utgått från, att den för arbetet i dess helhet uppgjorda planen och kostnadsberäkningen — erforderlig ersättning åt civila vetenskapsmän däri ej inbegripen — skulle komma att visa sig hållbar.

Av det enligt kostnadsplanen beräknade beloppet, 160,000 kronor, för verkets utgivande — vilken plan som nämnt allenast avser utgifterna för de ordinarie forsknings- och kartarbetena — har hittills utgått 141,000 kronor. För beredande av ersättning åt civila vetenskapsmän har anvisats tillhoppa 34,000 kronor.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 augusti 1932 har chefen för generalstaben gjort framställning om anvisning av 10,000 kronor för budgetåret 1933/1934 för fortsatta arbeten å ifrågavarande krigshistoriska verk. Generalstabschefen har härvid — under hänvisning till att Kungl. Maj:t den 22 april 1932 anbefallt honom att inkomma med yttrande beträffande frågan, huruvida en begränsning av den planerade omfattningen av verket vore möjlig och lämpligen borde vidtagas — förklarat sig icke kunna tillstyrka, att genom verkets avkortning några besparingar åstadkommes; däremot kunde det belopp å $(160,000 - 141,000 =)$ 19,000 kronor, som i enlighet med den ursprungliga kostnadsplanen för verket återstode att anvisa för ordinarie forsknings- och kartarbeten, fördelas att utgå under en längre tidsperiod än tidigare avsetts, nämligen med 6,000 kronor under budgetåret 1933/1934 och med 6,500 kronor under vart och ett av budgetåren 1934/1935 och 1935/1936. För beredande av ersättning åt civila vetenskapsmän under nästkommande budgetår beräknades ett belopp av 4,000 kronor vara erforderligt.

Arméförvaltningen har — med erinran att granskningsnämnden föreslagit, att anvisningen för här ifrågavarande ändamål för nästkommande budgetår

mätte bestämmas till 10,000 kronor — tillstyrkt chefens för generalstaben framställning.

Det synes vara av omständigheterna betingat, att medel beredas för nästkommande budgetår för att fullfölja arbetet med detta verk, och anser jag mig härvid böra förorda, att, i enlighet med chefens för generalstaben förslag, för ändamålet anvisas 10,000 kronor. Med avseende å frågan, huruvida en begränsning av verkets omfattning är möjlig och lämpligen bör vidtagas, har jag, vid övervägande av vad generalstabschefen härutinnan anfört, funnit mig böra ansluta mig till hans uppfattning.

Under senare år har personal på övergångsstat i viss omfattning tagits i anspråk för att biträda vid arbetet å förenämnda verk. Det lär i fortsättningen, liksom hittills skett, på Kungl. Maj:ts prövning få bero, huruvida det kan befinnas erforderligt att bereda särskilda medel till bestridande av kostnaderna för dylik personalförstärkning. Eventuella kostnader i sådant avseende torde kunna gäldas av till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för fortsatta arbeten å *verket »Sveriges krig åren 1611—1632»* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor.

D. Förplägnad, intendenturmateriel, remontering, övningar m. m.

1. Mathållning.

[28.] I 1932 års statsverksproposition beräknades medelsbehovet under ordinarie förslagsanslaget till mathållning för budgetåret 1932/1933 — bortsett från de utgifter å anslaget, som voro förenade med tillämpning av systemet med utbyte av militär handräckningspersonal mot civil personal jämte införande av s. k. individuell utspisning — på grundval av ett belopp för man och dag av 82 öre, varav 70 öre beräknades motsvara kostnaden för proviant å förlägningsorten (normalportionspriset) samt återstående 12 öre avsågs för bestridande av övriga mathållningskostnader, nämligen merkostnader för proviant utom förlägningsorten, under transporter och vissa övningar samt för sjukföda, utgifter för de centrala magasinens drift m. m. ävensom av arméförvaltningens intendentsdepartement direkt bestridda utgifter. Nyssnämnda utspisningssystem avsågs under budgetåret 1932/1933 att bli slutligt infört vid armén, och kostnaderna för de mathållningsanslaget belastande utgifterna för arvoden, bostadsersättning och naturaförmåner åt den i matinrättningarna anställda kvinnliga personalen — efter avdrag av den besparing, som genom förbättrad hushållning skulle vinnas inom anslagets ram — uppskattades till 551,800 kronor, med vilket belopp den efter ovan angivna beräkningsgrund erhållna summan skulle ökas. I överensstämmelse härmed

upptogs mathållningsanslaget i 1932 års statsverksproposition med 6,339,000 kronor.

Den framlagda anslagsberäkningen blev sedermera av riksdagen godkänd. I enlighet härmed uppfördes ordinarie mathållningsanslaget i riksstaten för innevarande budgetår med 6,339,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet för de egentliga mathållningskostnaderna vid armén under budgetåret 1933/1934 efter ett belopp per manskapstjänstgöringsdag av 81 öre, varav 69 öre avsetts motsvara kostnaden för proviant å förläggningssorten, det s. k. normalportionspriset, och 12 öre övriga mathållningskostnader. I samband härmed har ämbetsverket hemställt, att kostnaderna för avlöning och underhåll av den civila (kvinnliga) personalen vid arméns matinrättningar måtte även under budgetåret 1933/1934 få bestridas av anslaget till arméns mathållning.

Jag har sedermera infordrat uppgift från arméförvaltningens intendentsdepartement rörande priserna vid de under hösten 1932 verkställda upphandlingarna. Att döma av därvid framkomna upphandlingsresultat torde man för budgetåret 1933/1934 icke behöva räkna med en högre normalportionskostnad än 66 öre. Övriga mathållningskostnader synas däremot bära oförändrat uppskattas till ett belopp av 12 öre för man och dag. Utgifterna för manskapets mathållning skulle i enlighet härmed för nästa budgetår beräknas efter ett dagskostnadsbelopp av $(66 + 12 =) 78$ öre.

Kostnaderna för avlöning och underhåll av den kvinnliga personal, som för tillämpning av systemet med individuell utspisning m. m. avses att vara anställd vid arméns matinrättningar, torde, i likhet med vad fallet är beträffande motsvarande utgifter under innevarande budgetår, även under nästkommande budgetår bära bestridas av medel å ordinarie mathållningsanslaget. Med ledning av från intendentsdepartementet införskaffad utredning bör för budgetåret 1933/1934 för ändamålet beräknas ett belopp av 493,668 kronor.

Då antalet tjänstgöringsdagar för fast anställt manskap och värnpliktiga under budgetåret 1933/1934 (se Bil. nr 10) bör beräknas till 5,530,900, torde för manskapets mathållning bära upptagas ett belopp av $(5,530,900 \times 0.78 =) 4,314,102$ kronor. Härtill bör läggas förenämnda belopp av 493,668 kronor. Anslaget bör således upptagas med $(4,314,102 + 493,668 =)$ i avrundat tal 4,800,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie förslagsanslaget till mathållning,

nu		kronor	6,339,000: —
med		»	1,539,000: —
till		kronor	4,800,000: —

2. Munderingsutrustning.

[29.] Medelsbehovet under ordinarie reservationsanslaget till munderingsutrustning har för budgetåret 1932/1933, liksom tidigare under en följd av år, beräknats efter ett belopp av 55 öre om dagen för varje man och 15 öre om dagen för varje häst. Med tillämpning av dessa beräkningsgrunder har anslaget i riksstaten för innevarande budgetår upptagits med 4,069,000 kronor.

Granskningsnämnden har föreslagit en tillfällig minskning av detta anslag med omkring 10 % eller med i runt tal 400,000 kronor. Den angivna reduktionen har nämnden ansett böra till en del kunna ernås genom att beräkningsgrunden för hästutredningspersedlarnas underhåll nedsattes till 10 öre för häst och dag.

Arméförvaltningen har i sin skrivelse den 31 augusti 1932 anfört:

Ämbetsverket hade icke något att erinra mot den av granskningsnämnden föreslagna sänkningen till 10 öre av det för utrustningen av arméns hästar avsedda grundbeloppet, då tillgången å hästutredningspersedlar efter övergången till den nuvarande härordningen vore relativt god och nyanskaffning av dylika persedlar alltså icke behövde förekomma i större utsträckning under budgetåret 1933/1934. Beträffande den reducering av munderingsanslaget i övrigt, som granskningsnämndens förslag innebure, ansåge arméförvaltningen, att densamma vore synnerligen betänkelig. Genom en dylik åtgärd komme nämligen den nu befintliga stocken av soldatutrustningspersedlar att nedgå i ännu hastigare grad än hittills varit fallet, eller också komme kravet på manskapets förseende med en snygg och prydlig uniform under fredsövningarna att i avsevärd mån eftersättas. Det vore därför endast med stor tvekan ämbetsverket ansåge sig böra hemställa, att anslaget till munderingsutrustning i riksstaten för budgetåret 1933/1934 uppfördes med allenast 3,700,000 kronor.

Efter ett dagskostnadsbelopp av 55 öre för varje man och 10 öre för varje häst skulle, med tillämpning av det utav mig beräknade antalet manskapstjänstgöringsdagar och hästunderhållsdagar (se Bil. nr 10 och 11), munderingsanslaget för budgetåret 1933/1934 komma att uppgå till $(5,530,900 \times 0.55 + 1,161,745 \times 0.10 =)$ i avrundat tal 3,158,000 kronor.

Medelsanvisningen under förevarande anslag för budgetåret 1933/1934 torde böra bestämmas till 3,100,000 kronor. I detta samband vill jag nämna, att den avsedda inskränkningen i fråga om värnplikstjänstgöringen under nästa budgetår beräknas medföra någon minskning av arbetstillfällena för den vid intendenturverkstäderna sysselsatta arbetspersonalen. Minskningen torde dock icke komma att överstiga tio procent. Jag förutsätter, att vederbörande förvaltningsmyndighet tillser, att denna minskning kommer att, i den mån så är möjligt, i samma grad drabba alla dem som därav beröras.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie reservationsanslaget till munderings-	
utrustning,	
nu	kronor 4,069,000: —
med	» 969,000: —
till	kronor 3,100,000: —

3. Kasernutredning, intendenturfordon m. m.

(Intendenturanslaget.)

[30.] I riksstaten för budgetåret 1932/1933 är ordinarie reservationsanslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m. upptaget med 1,216,000 kronor.

Anslaget har beräknats sålunda:

Titel I. Kasernutredning	kronor	492,850: —
Titel II. Förplägnadsutredning	»	372,972: 39
Titel III. Intendenturfordon	»	200,000: —
Titel IV. Skidmateriel	»	60,000: —
Titel V. Pionjärmateriel	»	40,000: —
Titel VI. Signalmateriel	»	50,000: —
Summa kronor		1,215,822: 39

eller, i avrundat tal, 1,216,000 kronor. Anslagsposten under titel I till kasernutredning har beräknats dels efter ett belopp av 5 öre för man och tjänstgöringsdag för anskaffning och underhåll av sängservis och annan för manskapet avsedd kasernutredning, dels med ett årsbelopp av 140,000 kronor för anskaffning och underhåll av expeditionsinventarier, möbler i dagrum och andra gemensamma lokaler m. m. Den under titel II uppförda anslagsposten till förplägnadsutredning har upptagits med 5 öre för man och tjänstgöringsdag samt 1 öre för häst och dag.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen — i anslutning till granskningsnämndens förslag att förevarande anslag måtte sänkas med 50,000 kronor i förhållande till anslagssumman för nu löpande budgetår — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1933/1934 uppföra detta anslag med 1,166,000 kronor.

Medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1933/1934 torde böra beräknas i enlighet med följande:

Titel I. Kasernutredning:

Sängservis och annan för manskapet avsedd kasernutredning (5,530,900 tjänstgöringsdagar à 5 öre =) kronor 276,545: —			
Expeditionsinventarier, möbler i dagrum och andra gemensamma lokaler..... » 126,000: — kronor 402,545: —			
Titel II. Förplägnadsutredning [5,530,900 tjänstgörings- dagar à 5 öre + 1,810,925 hästunderhållsdagar (se Bil. nr 11) à 1 öre =]	»	294,654: —	
Titel III. Intendenturfordon	»	150,000: —	
Titel IV. Skidmateriel	»	15,000: —	
Titel V. Pionjärmateriel	»	20,000: —	
Titel VI. Signalmateriel	»	40,000: —	
Summa kronor		922,199: —	

eller, i avrundat tal, 920,000 kronor. Därest det framdeles vid fastställandet av stat för anslaget skulle av särskild orsak visa sig önskvärt att verkställa någon jämkning inbördes mellan de å de olika titlarna beräknade beloppen, torde Kungl. Maj:t få besluta härutinnan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att *minska* ordinarie reservationsanslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m.,

nu	kronor 1,216,000: —
med	» 296,000: —
till	kronor 920,000: —

4. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt.

(Bränsleanslaget.)

[31.] Ordinarie förslagsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt har i riksstaten från och med budgetåret 1929/1930 uppförts med 3,150,000 kronor.

I sin skrivelse rörande lantförsvarets utgifter för budgetåret 1933/1934 har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet under detta anslag sålunda:

Truppförbanden:

Bränsle	kronor 1,221,810: —
Lyse	» 592,350: —
Vatten	» 360,000: —
Renhållning och diverse	» 265,000: —
Tvätt (7,077,000 tjänstgöringsdagar à 6 öre)	» 424,620: —
	kronor 2,863,780: —
Ämbetsverk, staber och anstalter	» 356,100: —
	Summa kronor 3,219,880: —

eller, i avrundat tal, 3,220,000 kronor.

Den avsedda inskränkningen i fråga om de värnpliktigas tjänstgöring under budgetåret 1933/1934 beräknas medföra minskade utgifter å förevarande anslag till ett belopp av i runt tal 320,000 kronor. I anslutning härtill har bränsleanslaget uti det av chefen för generalstaben i samråd med arméförvaltningen uppgjorda förslaget till begränsning av lantförsvarets utgifter för nästa budgetår upptagits till (3,220,000 — 320,000 =) 2,900,000 kronor.

Då emellertid nettoutgifterna å bränsleanslaget för vart och ett av budgetåren 1930/1931 och 1931/1932 med omkring 15,000 kronor understigit det för respektive budgetår under anslaget uppförda beloppet, 3,150,000 kronor, finner jag mig, med utgångspunkt från belastningssiffran 3,135,000 kronor, böra föreslå, att anslaget för budgetåret 1933/1934 nedsattes till (3,135,000 — 320,000 =) 2,815,000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie förslagsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt,

nu	kronor 3,150,000: —
med	» 335,000: —
till	kronor 2,815,000: —

5. Remontering.

[32.] Medelsbehovet under ordinarie reservationsanslaget till remontering har för innevarande budgetår beräknats sålunda:

Utgifter.

Inköp av 422 remonter à 1,100 kr. ...	kronor 464,200: —
Transport-, rese- och diverse kostnader	» 50,640: —
Omkostnader vid depåerna	» 7,500: —
Å depå störtade remonter	» 12,200: —
	kronor 534,540: —

Inkomster.

Ersättning för utrangerade stamhästar	kronor 40,000: —
Ersättning för till tjänstehästar uttagna stamhästar	» 16,000: —
	» 56,000: —
	Återstod kronor 478,540: —

eller, i avrundat tal, 479,000 kronor. Med hänsyn till å anslaget förefintliga besparingar har emellertid anslagsbeloppet å riksstaten nedsatts till 418,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen för nästkommande budgetår beräknat utgifter och inkomster å förevarande anslag efter enahanda grunder som för innevarande budgetår utom såtillvida, att inkomstposten »ersättning för till tjänstehästar uttagna stamhästar» ansetts böra — med hänsyn till under de senaste åren väsentligt minskade furageringskostnader å remontdepåerna — upptagas efter ett från 1,600 kronor till 1,500 kronor per inköpt häst nedsatt pris. Inkomstposten har i enlighet härmed beräknats till 15,000 kronor i stället för nu till 16,000 kronor.

Enligt med riksdagen fattat beslut skall antalet stamhästar vid armén utgöra 4,623. Utöver detta stamhästantal finnas alltjämt s. k. övertaliga stamhästar, nämligen dels vid artilleritruppförband, som enligt 1925 års härordningsbeslut skola motoriseras, och dels för personalens å övergångsstat beridenhet. Enligt vad arméförvaltningen meddelat, beräknas den 1 juli 1933 finnas 65 övertaliga hästar vid de till motorisering avsedda artilleritruppförbanden, vilket antal förutsättes skola nedgå under budgetåret 1933/1934 till omkring hälften. Antalet övertaliga hästar för övergångsstatspersonalens beridenhet beräknas den 1 juli 1933 utgöra omkring 142.

Uti den av chefen för generalstaben i samråd med arméförvaltningen framlagda utredningen angående begränsning av lantförsvarets utgifter för nästa budgetår har ifrågasatts en reducering *dels* av det ordinarie stamhästbeståndet genom att i vissa fall, där vederbörande beställningshavare är beriden å såväl egen tjänstehäst som stamhäst, någon stamhäst ej vidare tillhandahållas vederbörande, ävensom genom att minska det fälttelegrafkåren tilldelade antalet stamhästar, *dels ock* av det övertaliga stamhästbeståndet genom att samtliga de för personalens å övergångsstat beridenhet förefintliga stamhästarna försäljas. Visserligen föreligger icke något utarbetat förslag till nya beridenhetsgrunder, som nu kan underställas Kungl. Maj:ts prövning; jag har likväl ansett mig böra beakta frågan vid anslagsberäkningen för nästkommande budgetår. Mot den föreslagna reduceringen av stamhästbeståndet vid fälttelegrafkåren samt avvecklingen av de för övergångsstatspersonalen avsedda stamhästarna har jag ej något att erinra.

För innevarande budgetår har räknats med inköp av 422 remonter efter ett medelinköpspris av 1,100 kronor. De ifrågasatta ändrade beridenhetsgrunderna för viss personal ävensom den avsedda minskningen av stamhästantalet vid fälttelegrafkåren hava förutsatts medföra en nedsättning av antalet ersättningsremonter med 8. I anslagsberäkningen för nästa budgetår bör således upptagas medel för inköp av 414 remonter. Beträffande medelinköpspriset, vilket från och med budgetåret 1926/1927 utgjort 1,100 kronor, förutsätter jag en sänkning till 1,000 kronor eller det belopp, som tillämpades de närmaste åren före budgetåret 1926/1927. För inköp av 414 remonter skulle alltså erfordras ett belopp av 414,000 kronor.

För bestridande av kostnaderna för transport av remonterna från uppköpsplatserna till vederbörliga depåer och från depåerna till truppförbanden ävensom till utgifter för resor m. m. i samband med remontuppköpen har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 120 kronor för varje remont. Därest antalet remonter beräknas till 414, bör till transport-, rese- och diverse kostnader upptagas ($120 \times 414 =$) 49,680 kronor.

För bestridande av omkostnader vid depåerna — underhåll av materiel, remontryttarnas inställelse vid dressyranstalten vid Herrevadskloster ävensom expenser samt oförutsedda utgifter vid remontdepåerna och dressyranstalten — torde i anslagsberäkningen för nästa budgetår böra upptagas samma belopp som för närvarande eller 7,500 kronor.

Utgiftsposten avseende ersättning för de remonter, som störta under vistelsen å depåerna, torde även för budgetåret 1933/1934 böra beräknas efter ett antal av 10 störtade remonter. Ersättningen har för varje störtad remont uppskattats till ett belopp, motsvarande dels inköpspriset, dels ock de å remonten belöpande transport-, rese- och diverse kostnader. Med tillämpning av de för beräkningen av dessa utgiftsposter föreslagna grunderna bör sålunda för budgetåret 1933/1934 för här ifrågavarande ändamål upptagas ($1,120 \times 10 =$) 11,200 kronor.

Inkomstposten avseende utrangerade stamhästar har för innevarande bud-

getår upptagits till 40,000 kronor. Genom tillämpningen av de ifrågasatta ändrade beridenhetsgrunderna för viss personal samt minskningen av stamhästbeståndet vid fälttelegrafkåren förutsattes, att omkring 85 stamhästar komma att försäljas. De för övergångsstatspersonalens beridenhet avsedda hästarna, vilka jämväl avses skola försäljas, uppgå som nämnt till omkring 142. Med anledning härav beräknas inkomstposten för utrangerade stamhästar för nästkommande budgetår till 58,000 kronor.

Jämlikt gällande bestämmelser är officer berättigad att i allmänhet högst vart femte år uttaga stamhäst till egen tjänstehäst. Denna inköpsrätt har under de senare budgetåren beräknats årligen tagas i anspråk beträffande 10 hästar. Som förut sagts har denna inkomstpost för innevarande budgetår, efter ett belopp av 1,600 kronor för inköpt häst, upptagits med 16,000 kronor. Med hänsyn till den av mig förordade sänkningen av medelinköpspriset torde inkomstposten bära för budgetåret 1933/1934 upptagas till 15,000 kronor.

I enlighet med vad jag nu anfört skulle medelsbehovet under anslaget till remontering för budgetåret 1933/1934 beräknas sålunda:

Utgifter.

Inköp av 414 remonter à 1,000 kr. ...	kronor 414,000: —	
Transport-, rese- och diverse kostnader	» 49,680: —	
Omkostnader vid depåerna	» 7,500: —	
Å depå störtade remonter	» 11,200: —	kronor 482,380: —

Inkomster.

Ersättning för utrangerade stamhästar	kronor 58,000: —	
Ersättning för till tjänstehästar uttagna stamhästar	» 15,000: —	» 73,000: —
		Återstod kronor 409,380: —

eller, i avrundat tal, 409,000 kronor. Då för täckandet av detta medelsbehov torde kunna disponeras reservationer å anslaget till ett belopp av 40,000 kronor, nedsattes härigenom anvisningen å riksstaten till 369,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie reservationsanslaget till remontering,	
nu	kronor 418,000: —
med	» 49,000: —
till	kronor 369,000: —

6. Furagering.

[33.] Medelsbehovet under ordinarie förslagsanslaget till furagering för innevarande budgetår uppskattades i 1932 års statsverksproposition, vad angår de vid truppförbanden befintliga hästarna, efter ett belopp för häst och dag av

1 krona 2 öre, varav 95 öre beräknades motsvara kostnaden för furage å förlägningsorten (normalrationspriset) samt återstående 7 öre avsågos för bestridande av övriga furageringskostnader. För bestridande av utfodringskostnaderna för de vid remontdepåerna befintliga remonterna upptogs i anslagsberäkningen ett belopp av 185,000 kronor. I överensstämmelse härmed uppfördes furageringsanslaget i 1932 års statsverksproposition med 2,237,000 kronor.

Riksdagen godkände dessa grunder för furageringsanslagets beräkning samt uppförde i enlighet härmed anslaget i riksstaten för budgetåret 1932/1933 med nyssnämnda belopp, 2,237,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet för nästkommande budgetår under anslaget till furagering, i vad avser kostnaden för furage å förlägningsorten, (normalrationspriset), efter ett belopp av 1 krona för häst och dag samt, i fråga om övriga furageringskostnader — med hänvisning till att några större fälttjänstövningar ej torde komma att anordnas under nästa budgetår — efter ett till 5 öre för häst och dag nedsatt belopp. Utfodringskostnaderna för de vid remontdepåerna befintliga remonterna har ämbetsverket uppskattat till samma belopp som för närvarande eller 185,000 kronor.

Att döma av från arméförvaltningens intendentsdepartement införskaffad uppgift i fråga om upphandlingspriserna vid de under hösten 1932 verkställda furageupphandlingarna, torde man icke behöva räkna med ett högre normalrationspris än 95 öre under budgetåret 1933/1934. Medelsbehovet för bestridande av övriga furageringskostnader torde, i enlighet med arméförvaltningens förslag, böra beräknas efter ett dagskostnadsbelopp av 5 öre. Den totala kostnaden för furagering av truppförbandens hästar bör sålunda uppskattas till $(0.95 + 0.05 =) 1$ krona för häst och underhållsdag.

Vad utfodringskostnaderna för de vid remontdepåerna befintliga remonterna beträffar, synes det av arméförvaltningen till 185,000 kronor härför beräknade beloppet kunna reduceras till 180,000 kronor.

Då antalet hästunderhållsdagar för budgetåret 1933/1934 beräknas till 1,810,925 (se Bil. nr 11), torde kostnaderna för furagering av truppförbandens hästar böra uppskattas till $(1,810,925 \times 1,00 =) 1,810,925$ kronor. Efter tillägg av nyssnämnda summa av 180,000 kronor framkommer ett medelsbehov under anslaget till furagering för nästkommande budgetår av $(1,810,925 + 180,000 =)$ i avrundat tal 1,991,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie förslagsanslaget till furagering,	
nu	kronor 2,237,000: —
med	» 246,000: —
till	kronor 1,991,000: —

7. Anskaffning, underhåll och drift av motorfordon.

[34.] Medelsbehovet under ordinarie reservationsanslaget till anskaffning, underhåll och drift av motorfordon har för budgetåret 1932/1933 beräknats sålunda:

för nyanskaffning av lastbilar för ekonomikörslor samt av personbilar och motorcyklar, avsedda för staber och truppförband m. fl.	kronor	50,500: —
» nyanskaffning av motorfordon, avsedda för trängens bilkompanier	»	35,000: —
» underhåll och drift av lastbilar, avsedda för ekonomikörslor	»	81,000: —
» underhåll och drift av personbilar, tilldelade staber och truppförband m. fl.	»	48,000: —
» underhåll och drift av i trängens bilkompanier ingående motorfordon m. m.	»	300,000: —
Summa kronor		514,500: —

Med hänsyn till å anslaget förefintliga besparingar har emellertid anslagsbeloppet å riksstaten nedsatts till 449,500 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet under förevarande anslag för nästkommande budgetår i enlighet med följande:

Nyanskaffning av motormateriel:

4 lastbilar, avsedda för ekonomikörslor (efter avdrag av inflytande försäljningsmedel för 4 kasserade lastbilar)...	kronor	21,800: —
1 personbil och 2 personlastbilar (efter avdrag av inflytande försäljningsmedel för 1 kasserad personbil)	»	13,000: —
10 lätta motorcyklar och 10 motorcyklar med sidvagn eller event. lätta personbilar (efter avdrag av inflytande försäljningsmedel för 10 kasserade motorcyklar)	»	32,500: —
3 lastbilar, 2 motorcyklar med och 2 motorcyklar utan sidvagn, avsedda för trängens bilkompanier (efter avdrag av inflytande försäljningsmedel för viss kasserad motormateriel)	»	25,000: —

Underhåll och drift av motormateriel:

Underhåll och drift av lastbilar, avsedda för ekonomikörslor	»	81,000: —
Underhåll och drift av personbilar, tilldelade staber och truppförband m. fl.	»	48,000: —
Underhåll och drift av i trängens bilkompanier ingående motorfordon	»	300,000: —

Tillhopa kronor 521,300: —

eller, i avjämnat tal, 521,000 kronor. Arméförvaltningen har emellertid — med hänvisning till att granskningsnämnden ansett, att, därest av nämnden

ifrågasatta begränsningar m. m. i fråga om övningar, skolor och kurser komme till stånd, medelsbehovet å anslaget skulle kunna i viss omfattning nedsättas — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1933/1934 upptaga anslaget med 415,000 kronor.

Vad angår den omfattning, vari förnyelse av motormateriel bör äga rum under nästkommande budgetår, torde av besparingsskäl allenast två lastbilar för ekonomikörslor böra nyanskaffas. Härför erforderliga medel beräknas till 11,000 kronor.

Vidkommande motormaterielens underhåll och drift, har anslagsbehovet för detta ändamål underkastats närmare utredning med hänsyn till de förutsatta inskränkningarna i fråga om materielens tagande i bruk under nästa budgetår. Enligt vad berörda utredning givit vid handen, torde för bestridande av ifrågavarande utgifter behöva anvisas sammanlagt 182,000 kronor. Härutöver bör för gäldande av kostnader för bilskatt beräknas ett belopp av 36,000 kronor.

Medelsanvisningen under anslaget till anskaffning, underhåll och drift av motorfordon skulle alltså för budgetåret 1933/1934 uppgå till (11,000 + 182,000 + 36,000 =) i avrundat tal 230,000 kronor. Den närmare fördelningen av det för motormaterielens underhåll och drift beräknade beloppet på de härför avsedda olika posterna under anslaget torde få bestämmas i samband med fastställandet av stat för anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie reservationsanslaget till anskaffning, underhåll och drift av motorfordon,

nu	kronor 449,500: —
med	» 219,500: —
till	kronor 230,000: —

Engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel.

[35.] I kostnadsberäkningarna för 1925 års härordning hava upptagits vissa engångskostnader för materielanskaffning. Ifrågavarande kostnader avses att fördelas på en period av tio år. Bland den till anskaffning avsedda materielen ingår intendenturmateriel (pionjärmateriel för infanteriet, signalmateriel m. m.) till en beräknad kostnad av 340,000 kronor. För vart och ett av budgetåren 1927/1928—1932/1933 har anvisats en tiondedel av nyssnämnda summa. Tillhopa har sålunda hittills av här omförmälda engångskostnadsbelopp anvisats ($6 \times 34,000 =$) 204,000 kronor.

Arméförvaltningen har i sin skrivelse den 31 augusti 1932 hemställt, att även för nästkommande budgetår måtte anvisas en tiondedel av ifrågavarande engångskostnadsbelopp eller således 34,000 kronor.

Med hänsyn till den rådande statsfinansiella situationen anser jag mig ej böra framställa förslag om medelsanvisning för det här avsedda ändamålet å riksstaten för budgetåret 1933/1934.

8. Truppförbandens övningar.

[36.] Medelsbehovet under ordinarie reservationsanslaget till truppförbandens övningar beräknades i 1932 års statsverksproposition till 1,462,000 kronor. Med hänsyn till å anslaget förefintliga reservationer begränsades emellertid anslagsäskandet för budgetåret 1932/1933 till 1,379,500 kronor, vilket belopp av riksdagen anvisades.

Jämlikt av Kungl. Maj:t den 20 maj 1932 fastställd stat för detta anslag har den av riksdagen anvisade summan, 1,379,500 kronor, jämte 82,500 kronor av besparingar å anslaget disponerats för med anslaget avsedda olika ändamål sålunda:

Till hästlega	kronor	286,500: —
» befälsövningar	»	96,500: —
» vinterövningar	»	52,500: —
» truppförbandens övriga övningar	»	970,500: —
» frivilliga övningar med landstormen och övningar med frivilliga automobilkåren	»	56,000: —
Summa kronor		1,462,000: —

För budgetåret 1933/1934 torde medelsbehovet å förevarande anslag bära beräknas under samma titlar som för innevarande budgetår.

Titel I. Hästlega. Under denna anslagstitel har, såsom nyss nämnts, för innevarande budgetår upptagits ett belopp av 286,500 kronor.

Behovet av hästlejningsdagar för innevarande budgetår beräknades i 1932 års statsverksproposition till sammanlagt 187,500, varav 170,900 lejningsdagar beräknades kunna fullgöras medelst ackordhästar. Antalet verkliga hästlejningsdagar upptogs alltså till (187,500 — 170,900 =) 16,600. Anslagsbehovet under förevarande titel har för nämnda budgetår beräknats sålunda:

Utgifter.

Hästlejning i 16,600 dagar à 5 kr.....	kronor	83,000: —
Inköp av 375 ackordhästar à 600 kr....	»	225,000: —
Utackordering av 3,550 ackordhästar à 15 kr.	»	53,250: —
Transport av hästar från kavalleriet.....	»	4,000: —
Gottgörelse för hästlega enligt särskild föreskrift	»	10,000: —
		kronor 375,250: —

Inkomster.

Försäljning av ackordhästar	kronor	17,750: —
Ackordavgifter för 3,550 hästar à 20 kr.	»	71,000: —
		» 88,750: —

Återstod, av riksdagen anvisade kronor 286,500: —

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet under förevarande titel i enlighet med följande.

Det under budgetåret 1933/1934 erforderliga totala antalet hästlejningsdagar har uppskattats till 186,700. Därav hava 173,100 lejningsdagar beräknats kunna fullgöras medelst ackordhästar. Antalet verkliga hästlejningsdagar har alltså upptagits till $(186,700 - 173,100 =)$ 13,600. Efter en beräkningsgrund av 5 kronor för häst och dag har för hästlejning sålunda upptagits ett belopp av $(5 \times 13,600 =)$ 68,000 kronor.

Antalet ackordhästar, som skola inköpas, har beräknats till 10 % av det vid början av budgetåret 1933/1934 förefintliga antalet ackordhästar utom de hästar, som tillhöra de till motorisering avsedda artilleritruppförbanden. Ifrågavarande ackordhästbestånd har uppskattats till omkring 3,720 hästar. Kostnaderna för inköp av ett antal av $(10 \% \text{ å } 3,720 =)$ 372 hästar efter ett medelpris av 600 kronor hava beräknats till $(372 \times 600 =)$ 223,200 kronor.

För utackordering av ackordhästar efter en beräknad medelkostnad av 15 kronor för häst och år har upptagits ett belopp av $(15 \times 3,720 =)$ 55,800 kronor.

För transport av hästar från kavalleriet har upptagits samma belopp som för närvarande eller 4,000 kronor.

Till bestridande av kostnader för gottgörelse för hästlega enligt särskild föreskrift, för vilket ändamål för närvarande beräknats 10,000 kronor, har upptagits ett belopp av 5,000 kronor.

I fråga om inkomsterna har för försäljning av utrangerade eller störtade hästar, i enlighet med nuvarande beräkningsgrunder (hälften av det antal ackordhästar, som antagits komma att under budgetåret utrangeras eller störta, har beräknats bliva försålt efter ett medelpris av 100 kronor för häst), upptagits $\left(\frac{372}{2} \times 100 =\right)$ 18,600 kronor. Från fodervärdar inflytande ersättningsmedel för ackordhästar, mottagna till utfodring, har, efter ett belopp av 20 kronor för häst och år eller samma beräkningsgrund som för närvarande, beräknats till $(3,720 \times 20 =)$ 74,400 kronor.

Då i enlighet härmed *utgifterna* uppginge till $(68,000 + 223,200 + 55,800 + 4,000 + 5,000 =)$ 356,000 kronor och *inkomsterna* till $(18,600 + 74,400 =)$ 93,000 kronor, beräknade arméförvaltningen den erforderliga medelsanvisningen sålunda till $(356,000 - 93,000 =)$ 263,000 kronor.

Med hänsyn till den begränsning i övningarna, som avses att komma till stånd under nästkommande budgetår, torde några särskilda medel ej böra beräknas för bestridande av kostnader för inlejdning av hästar. För inköp av ackordhästar samt för gottgörelse för hästlega torde böra upptagas de av arméförvaltningen angivna beloppen, 223,200 kronor respektive 5,000 kronor. Utgiftsposten för utackordering av stamhästar torde böra beräknas efter ett antal av 4,096 hästar à 15 kronor eller alltså till 61,440 kronor. För bestridande av kostnader för transport av hästar från kavalleriet torde några medel ej behöva beräknas.

Under inkomstposten för försäljning av utrangerade eller störtade ackordhästar torde (enligt beräkningsgrunden $\frac{410}{2} \times 100$) böra upptagas 20,500 kronor. Inkomstposten avseende inflytande ackordavgifter torde för ett antal av 4,096 ackordhästar à 20 kronor upptagas till 81,920 kronor.

I enlighet härmed beräknas *utgifterna* under titel I, hästlega, för budgetåret 1933/1934 till $(223,200 + 61,440 + 5,000 =)$ 289,640 kronor samt *inkomsterna* under samma titel till $(20,500 + 81,920 =)$ 102,420 kronor. Den erforderliga medelsanvisningen uppgår alltså till 187,220 kronor.

Titel II. Befälsövningar. De under denna titel anvisade medlen avses för övningar för arméns befäl av infanteriet, kavalleriet, trängen och intendenturtrupperna. Anslagstiteln har för vart och ett av budgetåren 1930/1931—1932/1933 upptagits med 96,500 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen — i överensstämmelse med chefens för generalstaben förslag — för befälsövningar under nästkommande budgetår beräknat samma belopp som för närvarande härför utgår eller 96,500 kronor.

Med hänsyn till att övningarna med trupp komma att under budgetåret 1933/1934 väsentligt begränsas, har jag ansett mig böra biträda ett av myndigheterna sedermera framställt förslag om ökning av anslagsposten till befälsövningar till 100,400 kronor.

Titel III. Vinterövningar. Under förevarande anslagstitel har för vinterövningar för vart och ett av budgetåren 1929/1930—1931/1932 avsetts ett belopp av 260,000 kronor. För innevarande budgetår har av besparingsskäl under anslagstiteln allenast upptagits 52,500 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen — i enlighet med vad chefen för generalstaben ifrågasatt — föreslagit en tillfällig ytterligare minskning till 42,500 kronor av medelsanvisningen till vinterövningar.

För nästkommande budgetår torde för här förevarande ändamål böra avses av myndigheterna sålunda föreslaget belopp, 42,500 kronor.

Titel IV. Truppförbandens övriga övningar. Under denna anslagstitel har, såsom förut nämnts, för innevarande budgetår upptagits ett belopp av 970,500 kronor. Enligt den av Kungl. Maj:t den 20 maj 1932 fastställda staten för övningsanslaget har ifrågavarande belopp avsetts att disponeras sålunda:

för infanteriet	kronor 351,200 :—
» kavalleriet	» 37,200 :—
» artilleriet	» 132,000 :—
» ingenjörtrupperna	» 162,400 :—
» trängen	» 34,500 :—
» intendenturtrupperna	» 24,500 :—
» andra övningskostnader	» 228,700 :—
Summa kronor 970,500 :—	

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen i fråga om medelsbehovet för truppförbandens övriga övningar för budgetåret 1933/1934 anfört i huvudsak:

De av truppslagsinspektörerna m. fl. begärda beloppen för de särskilda truppslagens övningar under budgetåret 1933/1934 slutade å sammanlagt 860,951 kronor. Till detta belopp borde läggas vad som erfordrades för

andra övningskostnader, för vilket ändamål arméförvaltningen för innevarande budgetår beräknat ett belopp av 289,000 kronor erforderligt.

Ehuru enligt ämbetsverkets mening de av truppslagsinspektörerna m. fl. framställda anslagsbehoven vore väl motiverade samt behov föreläge av det för andra övningskostnader angivna beloppet, kunde ämbetsverket icke under nuvarande förhållanden tillstyrka en ökning utöver den summa, varmed anslagstiteln utginge för innevarande budgetår. Från detta belopp, 970,500 kronor, borde dragas dels 35,000 kronor, vilket belopp avsåges att överföras till ett särskilt anslag för underhåll och drift av arméns radiomateriel, dels ock 22,000 kronor, utgörande beräknade kostnader för de kurser och övningar (signalunderbefälsskola, underbefälsskola i kulsprute- och granatkastartjänst vid infanteriet, övningar med följetrupp vid pansarbilförband vid kavalleriet), vilka chefen för generalstaben ansett kunna tillfälligt under ett år inställas.

Arméförvaltningen beräknade i enlighet härmed medelsbehovet under förevarande anslagstitel till $(970,500 - 35,000 - 22,000 =)$ 913,500 kronor.

I enlighet med arméförvaltningens förslag torde kostnaderna för radiomaterielens underhåll och drift för framtiden böra bestridas av ett för ändamålet avsett särskilt anslag å riksstaten. Härtill återkommer jag sedermera i annat sammanhang.

Vidkommande beräkningen av det för truppförbandens övriga övningar under budgetåret 1933/1934 erforderliga medelsbehovet har jag funnit mig, på grundval av chefens för generalstaben i skrivelse den 21 november 1932 framlagda beräkning, böra föreslå, att för de ändamål, det här gäller, avses en summa av 607,880 kronor.

Titel V. Frivilliga övningar med landstormen och övningar med frivilliga automobilkåren. Under förevarande anslagstitel har för innevarande budgetår upptagits:

för frivilliga övningar med landstormen kronor 50,000: —
 » övningar med frivilliga automobilkåren » 6,000: —.

För nästkommande budgetår torde, i överensstämmelse med vad arméförvaltningen och chefen för generalstaben föreslagit, under denna anslagstitel böra beräknas samma belopp, som för ovanberörda ändamål för innevarande budgetår avsetts, eller alltså 56,000 kronor.

Sammanfattning. I enlighet med vad jag nu anført skulle medelsbehovet under ordinarie reservationsanslaget till truppförbandens övningar för budgetåret 1933/1934 beräknas sålunda:

Titel	I. Hästlega	kronor	187,220: —
»	II. Befälsövningar	»	100,400: —
»	III. Vinterövningar	»	42,500: —
»	IV. Truppförbandens övriga övningar	»	607,880: —
»	V. Frivilliga övningar med landstormen och övningar med frivilliga automobilkåren	»	56,000: —
Summa kronor			994,000: —

För täckande av detta medelsbehov torde reservationer å anslaget till sammanlagt 100,000 kronor beräknas kunna tagas i anspråk. Medelsanvisningen å riksstaten begränsas härigenom till 894,000 kronor.

I detta sammanhang vill jag nämna, att, i anledning av förslag utav granskningsnämnden, utredning pågår beträffande frågan om att i viss mån utbyta den åt officerare och underofficerare vid övningar i trupp utom förlägningsorten utgående traktamentsersättningen mot naturaportion.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att *minska* ordinarie reservationsanslaget till truppförbandens övningar,

nu	kronor 1,379,500: —
med	» 485,500: —
till	kronor 894,000: —

9. Fält- och fälttjänstövningar.

[37.] Ordinarie reservationsanslaget till fält- och fälttjänstövningar har från och med budgetåret 1926/1927 varit i riksstaten uppfört med 700,000 kronor eller samma belopp, vartill anslaget upptogs i kostnadsberäkningarna för den år 1925 beslutade försvarsorganisationen.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen, efter av chefen för generalstaben i ämnet gjord framställning, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1933/1934 upptaga ifrågavarande anslag med 150,000 kronor.

Under nuvarande statsfinansiella förhållanden kan någon medelsanvisning å förevarande anslag för nästkommande budgetår icke ifrågasättas. Några större fälttjänstövningar kunna alltså icke komma till stånd under nämnda budgetår, och frågan beträffande omfattningen av sådana mindre övningar, som för utbildningen må anses önskvärda, får bliva beroende på storleken av för ändamålet tillgängliga reservationer å anslaget. I detta avseende vill jag nämna, att av den enligt budgetredovisningen vid utgången av budgetåret 1931/1932 å anslaget förefintliga reservationen, i runt tal 383,000 kronor, ett belopp av omkring 152,000 kronor utgör behållna medel av till vederbörande myndigheters förfogande ställda belopp av anslaget; återstående omkring 231,000 kronor av ifrågavarande reservation hade avsetts att, jämte anslaget för löpande budgetår å 700,000 kronor, användas till bestridande av de med 1932 års större fälttjänstövningar förenade utgifterna. Å det för nämnda större fälttjänstövningar avsedda beloppet, 931,000 kronor, förväntas uppstå en behållning, vars storlek ej nu kan uppgivas. Denna behållning torde alltså vara att räkna med för avhållandet av de mindre övningar, vilka av utbildningsskäl böra anordnas under det kommande budgetåret.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för budgetåret 1933/1934 upptaga ordinarie reservationsanslaget till fält- och fälttjänstövningar utan angivet belopp.

E. Sjukvård m. m.

1. Sjuk- och veterinärvård m. m.

(Sjukvårdsanslaget.)

[38.] Medelsbehovet under ordinarie reservationsanslaget till sjuk- och veterinärvård m. m. har för innevarande budgetår beräknats sålunda:

Titel	I.	Sjukvård i allmänhet	kronor	246,995: —
»	II.	Sanatorievård åt personal vid armén	»	60,000: —
»	III.	Tandvård	»	30,000: —
»	IV.	Ögonsjukvård och annan specialsjukvård	»	35,000: —
»	V.	Läkarvård m. m. enligt § 23 i officersavlöningsreglementet	»	40,000: —
»	VI.	Underhåll och sjukvårdsmateriel m. m. vid garnisonssjukhusen	»	50,000: —
»	VII.	Veterinärvård	»	106,379: 47
				Summa kronor 568,374: 47

eller, i avrundat tal, 568,000 kronor. Med hänsyn till storleken av å anslaget förefintliga besparingar har emellertid medelsanvisningen å riksstaten begränsats till 551,000 kronor.

Anslagsposten under titel I har för innevarande budgetår beräknats efter 3.5 öre för man och dag, varvid antalet manskapstjänstgöringsdagar upptagits till 7,057,000. Med hänsyn till det lägre antal manskapstjänstgöringsdagar — 5,530,900 dagar — varmed jag för budgetåret 1933/1934 räknar, synes det nu tillämplade dagskostnadsbeloppet böra ökas till 4 öre. I enlighet härmed beräknas medelsbehovet under titel I till $(5,530,900 \times 0.04 =)$ 221,236 kronor.

Anslagsposterna under titlarna II—VI torde för budgetåret 1933/1934 böra beräknas till respektive 44,000 kronor, 22,000 kronor, 22,000 kronor, 20,000 kronor och 50,000 kronor.

Anslagsposten under titel VII har för innevarande budgetår beräknats efter 4.8 öre för häst och dag, varvid antalet hästunderhållsdagar upptagits till 2,216,239. För nästkommande budgetår beräknas motsvarande dagantal till 2,013,925 (se Bil. nr 11). Med tillämpning av nuvarande dagskostnadsbelopp av 4.8 öre utgör medelsbehovet under denna titel 96,668 kronor 40 öre.

För närvarande tillhandahåller statens bakteriologiska laboratorium animalt ympämne för arméns, marinens och flygvapnets behov kostnadsfritt. I enlighet med vad chefen för socialdepartementet under anslaget till statens bakteriologiska laboratorium anført, synes laboratoriet även för denna vaccin böra äga uppbära ersättning. I följd härav torde för arméns vidkommande å förevarande anslag böra från och med nästa budgetår upptagas erforderliga medel för ifrågavarande ändamål. Kostnaderna i sådant avseende beräknas till 12,000 kronor.

I enlighet med vad nu anförts skulle medelsbehovet under ordinarie reservationsanslaget till sjuk- och veterinärvård m. m. för budgetåret 1933/1934 utgöra (221,236 + 44,000 + 22,000 + 22,000 + 20,000 + 50,000 + 96,668: 40 + 12,000 =) i avrundat tal 488,000 kronor. För täckande av detta medelsbehov torde i första hand reservationer å anslaget till ett belopp av 26,000 kronor kunna tagas i anspråk. Medelsanvisningen å riksstaten för nästkommande budgetår begränsas härigenom till 462,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie reservationsanslaget till sjuk- och veterinärvård m. m.,	
nu	kronor 551,000: —
med.....	» 89,000: —
till	kronor 462,000: —

2. Arméns bakteriologiska laboratorium.

[39.] Alltsedan år 1920 har å riksstaten varit upptaget ett extra förslagsanslag till bestridande av kostnaderna för arméns bakteriologiska laboratorium. Anslaget uppgår för innevarande budgetår till 2,000 kronor.

Arméförvaltningen har hemställt, att jämväl för nästkommande budgetår måtte anvisas ett anslag av 2,000 kronor för nu ifrågavarande ändamål.

På grund härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för *arméns bakteriologiska laboratorium* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag av 2,000 kronor.

3. Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig.

[40.] Alltsedan år 1906 har riksdagen årligen anvisat ett extra anslag till befrämjande av det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig. Anslaget har för innevarande budgetår upptagits med 20,000 kronor.

I skrivelse den 4 juni 1932 har överstyrelsen för Svenska röda korset anhallit, att statsbidraget till befrämjande av det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig måtte jämväl för nästkommande budgetår få utgå med ett belopp av 20,000 kronor.

Arméförvaltningen och marinförvaltningen hava tillstyrkt bifall till den föreliggande framställningen.

Under åberopande av vad sålunda förekommit hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till befrämjande av det *frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

Engångskostnader för anskaffning av sjuk- och veterinärvårdsmateriel.

[41.] I kostnadsberäkningarna för 1925 års härordning hava, såsom förut nämnts, upptagits vissa engångskostnader för materielanskaffning, vilka avsetts att fördelas på en period av tio år. För anskaffning av sjuk- och veterinärvårdsmateriel har beräknats ett belopp av 600,000 kronor. För vart och ett av budgetåren 1927/1928—1932/1933 har anvisats en tiondedel av nämnda belopp eller således 60,000 kronor. Det hittills för ändamålet anvisade totala beloppet utgör alltså ($6 \times 60,000 =$) 360,000 kronor.

Arméförvaltningen har hemställt, att för frågavarande ändamål måtte jämväl för budgetåret 1933/1934 anvisas 60,000 kronor.

Liksom jag, på angivna skäl, ej ansett mig böra för budgetåret 1933/1934 hemställa om medelsanvisning för engångsanskaffning av intendenturmateriel, finner jag mig ej böra vidtaga åtgärd för utverkande av anslag för nästa budgetår för det ändamål, varom här är fråga.

4. Vissa ändringsarbeten vid garnisonssjukhuset i Stockholm.

[42.] Under punkten 46 i det vid 1932 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, fogade utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden anmälde dåvarande chefen för försvarsdepartementet en av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse gjord framställning om beredande av medel för anordnande av sköljrum m. m. inom garnisonssjukhuset i Stockholm. Enligt den verkställda kostnadsberäkningen erfordrades för ändamålet ett belopp av 30,141 kronor.

Med avseende å den sålunda gjorda framställningen anförde föredragande departementschefen, att, med hänsyn till statsmakternas beslut att verksamheten vid garnisonssjukhuset i Stockholm skulle upphöra och garnisonssjukvården i samband därmed överflyttas till det avsedda nya karolinska sjukhuset, några ändringsarbeten inom det nuvarande garnisonssjukhuset givetvis icke borde komma till utförande i andra fall, än då desamma vore oundgängligen av behovet påkallade för att sjukhuset skulle på ett tillfredsställande sätt kunna fylla sin uppgift; enligt departementschefens mening måste emellertid ett sådant fall här uppenbarligen anses föreligga. Då emellertid, enligt inhämtad uppgift, det för ändamålet behövliga beloppet utan allt för stor olägenhet kunde fördelas på två budgetår, fann sig föredragande departementschefen böra förorda, att för budgetåret 1932/1933 ett belopp av 15,000 kronor härför avsåges. Med bifall till Kungl. Maj:ts i enlighet härmed till riksdagen avlåtna framställning anvisade riksdagen för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 15,000 kronor för vissa ändringsarbeten vid garnisonssjukhuset i Stockholm.

Arméförvaltningen har i sin skrivelse den 31 augusti 1932 hemställt, att för nästkommande budgetår måtte anvisas det för ifrågavarande ändringsarbetens slutförande erforderliga beloppet, 15,141 kronor.

I samma skrivelse har ämbetsverket därjämte gjort framställning om beredande av medel för utförande av ändringsarbeten inom sjukhuset i syfte att åvägabringa förbättrade lokala förhållanden vid sjukhusets röntgenavdelning. Enligt av byggnadsstyrelsen uppgjord kostnadsberäkning erfordrades för dessa arbeten ett belopp av 48,600 kronor.

Jag tillstyrker anvisande å riksstaten för budgetåret 1933/1934 av det belopp å 15,141 kronor, som erfordras för fullbordande av de ändringsarbeten inom sjukhuset, för vilkas påbörjande 1932 års riksdag redan ställt medel till förfogande.

Vidkommande arméförvaltningens framställning i fråga om röntgenavdelningen vid sjukhuset finner jag mig — utan att vilja bestrida behovet i och för sig av förbättrade lokalförhållanden för nämnda avdelning — likväl ej nu böra tillstyrka densamma.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *vissa ändringsarbeten vid garnisonssjukhuset i Stockholm* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 15,141 kronor.

F. Vapen och ammunition.

1. Vapen och ammunition m. m.

(Vapenanslaget.)

[43.] Ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m. har i riksstaten för innevarande budgetår upptagits med 4,514,700 kronor. Anslagsbehovet har beräknats sålunda:

Titel I.	Artillerimateriel	kronor	552,800: —
Titel II.	Artilleriammunition	»	1,160,000: —
Titel III.	Materiel för målskjutningsövningar med artilleripjäser	»	62,500: —
Titel IV.	Handvapen och kulsprutemateriel m. m.	»	499,800: —
Titel V.	Handvapen- och kulspruteammunition m. m.	»	1,951,600: —
Titel VI.	Materiel för målskjutningsövningar med handvapen och kulsprutor m. m.	»	138,000: —
Titel VII.	Till artilleridepartementets förfogande för den industriella krigsberedskapen, för experiment och försök samt till oförutsedda utgifter	»	150,000: —
Summa kronor			4,514,700: —

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen i fråga om medelsbehovet å förevarande anslag för budgetåret 1933/1934 anført i huvudsak följande:

Granskningsnämnden hade för nästkommande budgetår ifrågasatt en minskning av förevarande anslag med 20 % eller således med, i avjämnat tal, 900,000 kronor. Denna minskning av vapenanslaget hade nämnden ansett möjlig, under förutsättning att vissa övningar, skolor och utbildningskurser inställdes eller till omfattningen begränsades.

Arméförvaltningen finge med anledning härav framhålla, att medelsbehovet å denna anslagstitel endast delvis vore beroende av omfattningen av truppförbandens övningar samt vissa skolor och utbildningskurser. Från vapenanslaget bestredes sålunda vissa utgifter, som vid nuvarande härorganisation vore helt oberoende av dessa övningar m. m., såsom förråds- och andra allmänna omkostnader vid artilleriets fabriker och tyganstalter, underhållskostnader för artilleriets skjutfält med å dessa varande signal- och säkerhetsanordningar m. m., vissa kostnader för den industriella krigsberedskapen, besiktnings- och transportkostnader för under tidigare budgetår beställd, ännu ej levererad materiel, m. m. Kostnaderna för underhåll och vård av under artilleridepartementets förvaltning stående vapen- och fordonsmateriel m. m. bleve givetvis något lägre, därest nämnda materiel i minskad omfattning utlämnades till övningar. Någon mera väsentlig besparing av denna anledning bleve emellertid möjlig endast för det fall, att begränsningen av övningarna gäves en betydande omfattning och utsträcktes över en relativt lång tid, något som icke torde vara avsikten.

Vidkommande den del av vapenanslaget, som vore avsedd för anskaffning av under övningar förbrukad ammunition, borde följande förhållanden uppmärksammas. En begränsning av truppförbandens övningar torde visserligen få en minskad ammunitionsförbrukning och därmed ett minskat ersättningsbehov av ammunition till följd. Därest samtliga ammunitionseffekter inköptes från den privata industrien, skulle det minskade ersättningsbehovet utan vidare medföra ett minskat medelsbehov å vapenanslaget. Emellertid anskaffades endast en jämförelsevis ringa del av ammunitionseffekterna från privatindustrien, nämligen granatkroppar för artilleri- och granatkastarprojektiler samt vissa handgranatdetaljer, under det att den övervägande delen av ammunitionstillverkningen vore förlagd till artilleriets fabriker och tygverkstäder. Vid dessa statliga anstalter tillverkades sålunda alla tändrör, patronhylsor och strids(krut)laddningar för artilleriammunitionen samt all handvapens- och kulspruteammunition.

Driften vid artilleriets fabriker, vilken i stor utsträckning upprätthölles genom medel från ordinarie vapenanslaget, vore avpassad med hänsyn till enligt 1925 års härordning normal omfattning av nyssnämnda tillverkningar, vartill vid tyganstalterna komme apterings- och reparationsarbeten samt förrådsvård m. m., ävenledes bekostade av detta anslag. En beskärning av vapenanslaget med ett så stort belopp, som av den särskilda granskningsnämnden föreslagits, skulle därför bl. a. få till följd, att ett flertal vid artilleriets fabriker och tyganstalter anställda arbetare måste avskedas eller i varje fall, att en betydande inskränkning av driften vid dessa statsverkstäder måste vidtagas.

Med hänsyn till det nuvarande svåra statsfinansiella läget hade artilleridepartementet emellertid låtit efter en annan linje verkställa utredning, om möjligen en *tillfällig* minskning av vapenanslaget kunde ske, utan att alltför stora olägenheter i förenämnda avseende därigenom skulle uppstå. Utgångspunkterna för denna utredning hade varit: att vissa reservationer å anslagets undertitlar, vilka beräknades föreligga vid utgången av innevarande budgetår och vilka icke vore oundgängligen nödvändiga för anslagets ändamålsenliga förvaltning, toges i anspråk under budgetåret 1933/1934; att vissa inskränkningar under budgetåret 1933/1934 vidtoges beträffande förbrukningen av

sprängladdad ammunition genom utbyte av dylik mot övningsammunition, för vilka kostnaderna ställde sig lägre — en åtgärd, som enligt meddelande från inspektören för artilleriet i viss utsträckning vore möjlig, under förutsättning att densamma bleve av tillfällig natur; *samt att* vissa för tillverkningarna vid artilleriets fabriker och tyganstalter erforderliga materialier i begränsad omfattning toges ur förefintliga lager för att först under något eller några efterföljande budgetår ersättas.

Genom nu nämnda åtgärder och under förutsättning att kostnader för semesteravlöning åt vid artilleriets fabriker och tyganstalter anställda arbetare icke skulle bestridas från ordinarie vapenanslaget, beräknade arméförvaltningen, att det för budgetåret 1933/1934 skulle bliva möjligt att *tillfälligt* minska nämnda anslag med högst 500,000 kronor.

Ehuru således en tillfällig minskning av ordinarie vapenanslaget med nämnda belopp vore möjlig, kunde ämbetsverket dock icke tillstyrka en dylik åtgärd dels med hänsyn till den starka förslitningen av bl a. fältkanonmaterielen och därav föranledda höga underhållskostnader, dels emedan en successiv ökning av kostnaderna för underhåll av viss artillerimateriel vore ofrånkomlig till följd av den tillkomst av krigsmateriel, som ägde rum i enlighet med 1925 års försvarsbeslut, dels slutligen på grund av föreliggande stora brister i mobiliseringsutrustningen av viss krigsmateriel tillhörande artilleridepartementets förvaltningsområde.

Under hänvisning till det anförda hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1933/1934 uppföra ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m. med 4,514,700 kronor.

Driften vid artilleriets fabriker och tyganstalter — med undantag för gevärsfaktoret i Eskilstuna och gasmaskfabriken vid Åkers krutbruk — upprätthålles för närvarande huvudsakligen av medel från ordinarie vapenanslaget.

Såsom framgår av arméförvaltningens ovanberörda framställning och därjämte blivit uti en från fälttygmästaren införskaffad promemoria ytterligare belyst, föreligger möjlighet att utan driftsinskränkning tillfälligtvis reducera vapenanslaget med 500,000 kronor, d. v. s. till i jämt tal 4,000,000 kronor. Med hänsyn till den statsfinansiella situationen kan jag dock icke förorda, att för budgetåret 1933/1934 å detta anslag avses en större medelsanvisning än 3,600,000 kronor. Denna reduktion av anslaget torde komma att föra med sig, att driften icke kan pågå i nuvarande omfattning under nästa budgetår vid samtliga de fabriker och anstalter, vilkas verksamhet bekostas av vapenanslaget. Driftsinskränkningarna komma i främsta rummet att beröra de båda ammunitionsfabrikerna (Marieberg och Karlsborg) samt Åkers krutbruk. Enligt vad jag inhämtat uppgår antalet vid nämnda fabriker sysselsatta arbetare till omkring 385. Därest, såsom jag förutsätter, några avskedanden ej komma att äga rum, skulle anslagsreduceringen innebära, att ifrågavarande 385 arbetare finge vidkännas en inkomstminskning, som beräknas till ungefär 25 procent av den normala inkomsten.

Beträffande den närmare fördelningen av det för budgetåret 1933/1934 utgående anslagsbeloppet å de olika undertitlarna av vapenanslaget torde, efter förslag av artilleridepartementet, beslut framdeles få meddelas av Kungl. Maj:t i samband med fastställandet av vederbörlig stat.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m.,

nu	kronor 4,514,700: —
med	» 914,700: —
till	kronor 3,600,000: —

2. Engångskostnader för anskaffning av artillerimateriel.

[44.] I kostnadsberäkningarna för 1925 års härordning hava, såsom förut nämnts, upptagits vissa engångskostnader för materielanskaffning. Ifrågavarande kostnader hava avsetts att fördelas på en period av tio år. För anskaffning av materiel, stående under artilleridepartementets förvaltning, hava beräknats följande belopp, nämligen:

för luftvärnsmateriel	kronor 1,900,000: —
» kulsprutor och kulsprutegevär	» 7,050,000: —
(därav enligt försvarspropositionen 2,400,000 kronor för kulsprutor och 4,400,000 kronor för kulsprutegevär samt enligt försvarsutskottets beräkningar ytterligare 250,000 kronor för båda materielslagen)	
» gasskydd	» 620,000: —
» motorisering av visst artilleri	» 3,000,000: —
» mät- och observationsmateriel för artilleriet	» 248,000: —
» diverse artillerimateriel	» 400,000: —
» infanteriartilleri	» 150,000: —
» mobiliseringsammunition	» 2,500,000: —
» industriens krigsorganisation	» 2,000,000: —
» meteorologiska instrument för arméns väderlekstjänst	» 120,000: —
» strålkastare för luftvärnsartilleriet	» 500,000: —
» ballongmateriel	» 300,000: —
» stridsvagnar	» 400,000: —
Summa kronor 19,188,000: —	

Å riksstaten för budgetåret 1926/1927 auvisade 1926 års riksdag till bestridande av engångskostnader för anskaffning av artillerimateriel ett extra reservationsanslag av 985,000 kronor, varjämte riksdagen medgav, att för samma ändamål finge tagas i anspråk 933,460 kronor 97 öre av det utav 1914 års senare riksdag beviljade anslaget till övning vid armén av årsklassen 1914 yngre. Tillhopa ställdes alltså för ifrågavarande materielanskaffning till förfogande ett belopp av 1,918,460 kronor 97 öre, d. v. s. ungefär en tiondedel av den totala kostnadssumman, 19,188,000 kronor.

Av 1927 års riksdag ställdes ytterligare en tiondedel av nyssnämnda summa till förfogande, i det att riksdagen, på framställning av Kungl. Maj:t, medgav, att till bestridande av engångskostnader för anskaffning av artilleri-

materiel finge tagas i anspråk 1,918,800 kronor av förefintliga besparingar å de under rubriken engångskostnader för lantförsvaret, att utgå av värnskatte-fonden, utav riksdagen anvisade anslag till artillerimateriel.

För bestridande av här ifrågavarande engångskostnader hava vidare 1928, 1929, 1930 och 1931 års riksdagar å riksstaten för vart och ett av budget-åren 1928/1929, 1929/1930, 1930/1931 och 1931/1932 såsom extra reservationsanslag anvisat en tiondedel av det för ändamålet avsedda engångskostnadsbeloppet eller 1,918,800 kronor.

För budgetåret 1932/1933 ansågs medelsanvisningen för här ifrågavarande ändamål kunna med hänsyn till tidigare uppkomna reservationer reduceras med 1,000,000 kronor och upptogs alltså anslaget till allenast 918,800 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1933/1934 har arméförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till bestridande av engångskostnader för anskaffning av artillerimateriel för nämnda budgetår anvisa ett belopp av 1,918,800 kronor.

Kostnaderna för driften vid gevärsfaktoret i Eskilstuna samt gasmaskfabriken vid Åkers krutbruk bestridas för närvarande huvudsakligen av medel från förevarande anslag. För upprätthållande av verksamheten vid dessa fabriker under budgetåret 1933/1934 erfordras, enligt vad en från fälttygmästaren infordrad promemoria utvisar, en summa av i runt tal 1,500,000 kronor. För täckande av ifrågavarande medelsbehov torde emellertid i första hand böra avses ett belopp av 600,000 kronor, utgörande för planerade materielanskaffningar reserverade medel å hittillsvarande anvisningar å engångskostnadsanslaget. Vid sådant förhållande skulle å riksstaten för nästkommande budgetår allenast behöva anvisas 900,000 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av artilleridepartementet, bestämma anslagets fördelning å olika slag av här ifrågavarande materiel, dock givetvis med iakttagande av att det för varje materielslag beräknade totalbeloppet icke överskrides.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av *engångskostnader för anskaffning av artillerimateriel* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 900,000 kronor.

3. Underhåll av och försök med stridsvagnar.

[45.] För underhåll av och försök med stridsvagnar har för vart och ett av budgetåren 1927/1928—1932/1933 anvisats ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor eller samma belopp, som för ändamålet upptagits i kostnadsberäkningarna för 1925 års härordning.

Arméförvaltningen har — med förmålan att medel för ifrågavarande ändamål alltjämt vore erforderliga samt erfarenheten givit vid handen, att det

Fjärde huvudtiteln.

hittills för ändamålet årligen utgående beloppet icke kunde minskas utan att stridsvagnsmaterielens bestånd och resultaten av pågående försök äventyrades — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1933 års riksdag att för underhåll av och försök med stridsvagnar för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

Med tillstyrkande av arméförvaltningens förevarande framställning får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *underhåll av och försök med stridsvagnar* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

4. Underhåll och drift av motorfordon vid artilleriet.

[46.] I riksstaten har för innevarande budgetår uppförts ett ordinarie reservationsanslag å 269,000 kronor till underhåll och drift av motorfordon vid artilleriet. Anslaget har beräknats sålunda:

För bestridande av underhållskostnader.....	kronor 126,600: —
För bestridande av kostnader för driv- och smörjmedel ..	» 124,350: —
För utgifter för bilskatt	» 18,100: —
	Summa kronor 269,050: —

eller, i avrundat tal, 269,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 angående lantförsvarets utgifter för budgetåret 1933/1934 har arméförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för nämnda budgetår uppföra ifrågavarande anslag med 290,000 kronor. Ämbetsverket har därvid beräknat medelsbehovet på följande sätt:

För bestridande av underhållskostnader	kronor 123,650: —
För bestridande av kostnader för driv- och smörjmedel.....	» 119,100: —
För utgifter för bilskatt	» 19,050: —
	kronor 261,800: —
För bestridande av kostnader för förhyrning av motorfordon	» 30,000: —
	Summa kronor 291,800: —,

vilket belopp avrundats till 290,000 kronor.

Enligt beräkning, som sedermera verkstälts med beaktande av de avsedda inskränkningarna i fråga om utbildningen m. m. under nästa budgetår, skulle medelsbehovet å förevarande anslag för nämnda budgetår utgöra i runt tal 170,000 kronor. I denna summa hava ej inräknats några medel för bestridande av kostnader för förhyrning av motorfordon.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie reservationsanslaget till underhåll och drift av motorfordon vid artilleriet,	
nu	kronor 269,000: —
med	» 99,000: —
till	kronor 170,000: —

5. Anskaffning av granatkastarmateriel.

[47.] På därom av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1932 års riksdag (fjärde huvudtiteln, punkten 52) gjord framställning har nämnda års riksdag för budgetåret 1932/1933 anvisat ett extra reservationsanslag av 260,000 kronor för anskaffning av granatkastarmateriel. Därvid avsågs — såsom framgår av föredragande departementschefens anförande till statsrådsprotokollet — granatkastarmateriel skola anskaffas i en, i förhållande till vad arméförvaltningen hemställt, viss begränsad omfattning.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen anført bland annat:

För genomförandet av anskaffningen av granatkastarmateriel i den avsedda begränsade omfattningen skulle, enligt de tidigare kostnadsberäkningarna, erfordras ytterligare ett belopp av 520,000 kronor. Emellertid hade det numera visat sig, att på grund av bland annat de för närvarande rådande exceptionella förhållandena inom industrien förevarande materielanskaffning kunde ske till avsevärt lägre kostnader. Ett belopp av 350,000 kronor utöver det för innevarande budgetår anvisade syntes bliva tillfyllest för anskaffningens fullföljande inom den begränsade ramen. Anvisandet av detta belopp torde lämpligen kunna fördelas på två budgetår. Arméförvaltningen hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för nästkommande budgetår för fortsatt anskaffning av granatkastarmateriel anvisa ett extra reservationsanslag av 175,000 kronor.

Då ytterligare medel för här avsedd materielanskaffning böra ställas till förfogande, tillstyrker jag, att framställning i sådant syfte göres hos riksdagen. Mot det för ändamålet för budgetåret 1933/1934 begärda beloppet har jag ej något att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *anskaffning av granatkastarmateriel* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 175,000 kronor.

G. Byggnader och ingenjörmateriel.

1. Byggnader, övningsfält och skjutbanor.

(Byggnadsanslaget.)

[48.] Enligt de grunder, som framlades för 1915 års riksdag, hava de årliga kostnaderna för underhållet av lantförsvarets byggnader beräknats till $\frac{1}{2}$ procent av anläggningskostnaderna under 1—4 året, $\frac{3}{4}$ procent under 5—8 året och 1 procent från och med 9 året.

Vid avgivandet av förslag rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1932/1933 uppskattade arméförvaltningen, i enlighet med ovannämnda beräkningsgrunder, medelsbehovet under ordinarie byggnadsanslaget — frånsett anslagstiteln för uthyrnings- samt jordbruks- och skogsfastigheter — till,

i jämnt tal, 2,804,200 kronor. Denna summa ökades med 205,000 kronor, motsvarande de beräknade merkostnaderna å anslaget till följd av bristande tillgång på militär handräckningspersonal för kasernvården, eller alltså till 3,009,200 kronor. Efter avdrag från sistnämnda summa av dels den till 56,300 kronor beräknade behållningen å arrendemedelstiteln, dels ett å sagda titel uppkommet överskott för budgetåret 1929/1930 till belopp av 39,100 kronor, upptogs anslagsbehovet av arméförvaltningen till 2,913,800 kronor.

I 1932 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkten 53) reducerades av besparingsskäl det sålunda angivna anslagsbehovet i enlighet med följande: nyssnämnda belopp av 205,000 kronor för bestridande av vissa merkostnader till följd av bristande tillgång på militär handräckningspersonal utgick; med utförandet av åtskilliga inre reparationsarbeten inom lantförsvarets byggnader till en uppskattad kostnad av 200,000 kronor ansågs bära anstå till efter budgetåret 1932/1933; den till 56,300 kronor beräknade behållningen å arrendemedelstiteln ökades med 51,800 kronor genom att vissa av arméförvaltningen till utförande under budgetåret 1932/1933 planerade arbeten uppskötos till en senare tidpunkt. Den till 2,913,800 kronor angivna anslagssumman nedsattes alltså med $(205,000 + 200,000 + 51,800 =)$ 456,800 kronor till 2,457,000 kronor. I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att upptaga ordinarie byggnadsanslaget för budgetåret 1932/1933 med 2,457,000 kronor. Kungl. Maj:ts förslag bifölls av riksdagen.

I den av Kungl. Maj:t den 13 maj 1932 fastställda staten för anslaget har behållningen å anslagstiteln för uthyrnings- samt jordbruks- och skogsfastigheter beräknats till $(56,300 + 51,800 =)$ 108,100 kronor. Sammanlagda medelstillgången har alltså i staten upptagits med $(2,457,000 + 108,100 + 39,100 =)$ 2,604,200 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen hemställt, att ordinarie byggnadsanslaget måtte i riksstaten för budgetåret 1933/1934 uppföras med 2,717,100 kronor. Ämbetsverket har beräknat medelsbehovet under anslaget i enlighet med följande:

Det med tillämpning av de angivna grunderna för uppskattandet av underhållskostnaderna för lantförsvarets byggnader för budgetåret 1932/1933 till 2,804,200 kronor beräknade medelsbehovet under anslaget har, för bestridande av ökade underhållskostnader enligt ifrågavarande grunder, ökat med 5,590 kronor till i runt tal 2,809,800 kronor.

Inkomster och utgifter å anslagstiteln för uthyrnings- samt jordbruks- och skogsfastigheter hava uppskattats sålunda:

M y n d i g h e t e r m. m.	Beräknade inkomster kronor	Beräknade utgifter kronor
Södra arméfördelningen	116,020	101,649
Vastra "	146,477	95,241
Östra "	258,514	220,137
Norra "	57,905	49,700
Övre Norrland	880	860
Boden	50,812	50,700
Gotland	17,293	15,740
Vissa myndigheter	22,757	14,575
Fortifikationsdepartementets hyres- och arrendemedel (oförut- sedda utgifter m. m.)	—	50,000
Summa kronor	670,658	598,602

Beräknade inkomster kronor 670,658: —
 » utgifter » 598,602: —

Beräknad behållning kronor 72,056: —

eller i runt tal 72,000 kronor.

Den verkliga behållningen av hyror och arrenden m. m. för budgetåret 1930/1931 hade med 20,784 kronor 65 öre överstigit den för samma budgetår beräknade behållningen, vadan detta belopp, i runt tal 20,700 kronor, kunde tagas i anspråk för budgetåret 1933/1934.

Efter avdrag från den ovan angivna summan å 2,809,800 kronor av dels den beräknade behållningen å arrendemedelstiteln, dels det nyss angivna överskottet å samma titel, skulle anslagsbehovet under ordinarie byggnadsanslaget sålunda utgöra (2,809,800 — 72,000 — 20,700 =) 2,717,100 kronor.

Av besparingsskäl nödgas jag föreslå, att anvisningen under byggnadsanslaget å riksstaten för nästa budgetår begränsas till 1,730,000 kronor.

Vad angår anslagstiteln för uthyrnings- samt jordbruks- och skogsfastigheter, torde, med ledning av de utav arméförvaltningen uppskattade inkomsterna och utgifterna, för nästkommande budgetår böra beräknas en behållning av 72,000 kronor. För tillgodoseende av medelsbehovet under byggnadsanslaget torde därjämte det av arméförvaltningen till i runt tal 20,700 kronor angivna överskottet för budgetåret 1930/1931 å arrendemedelstiteln böra ställas till förfogande. Jag förutsätter, att, därest det vid den detaljprövning, som Kungl. Maj:t i samband med fastställandet av stat för byggnadsanslaget för budgetåret 1933/1934 kommer att underkasta beräkningen av inkomster och utgifter å arrendemedelstiteln, skulle visa sig möjligt att i någon mån öka den nu å titeln till 72,000 kronor beräknade behållningen, sådana medel även må tagas i anspråk för tillgodoseende av ändamål, var-till byggnadsanslaget är avsett.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Fjärde huvudtiteln.

att *minska* ordinarie reservationsanslaget till byggnader, övningsfält och skjutbanor,

nu	kronor 2,457,000: —
med	» 727,000: —
till	kronor 1,730,000: —

2. Nytt ammunitionsförråd vid Vendes artilleriregemente.

[49.] I proposition den 14 februari 1930 (nr 89) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att godkänna en vid propositionen fogad, den 6 och den 19 november 1929 mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt staden Kristianstad, å andra sidan, ingången preliminär överenskommelse angående beredandet av ersättning åt staden i anledning av att Vendes artilleriregemente och Norra skånska infanteriregementet jämlikt 1925 års härordningsbeslut erhållit förändrad organisation. Enligt överenskommelsen skulle, bland annat, å staden utan vederlag överlätas stadsägan nr 596 eller den s. k. Laboratorietomten, dock med rätt för staden att tillträda tomten först den 1 juli 1935. Den avsedda överlåtelsen nödvändiggjorde — såsom framgår av föredragande departementschefens anförande till statsrådsprotokollet — att, när byggnaderna för Vendes artilleriregementes ammunitionsförråd vore belägna å ifrågavarande tomt, nya byggnader för ammunitionsförrådet uppfördes å annan plats före nyssnämnda tidpunkt. Departementschefen yttrade vidare, att, då staden enligt förslagsöverenskommelsen icke skulle äga att tillträda Laboratorietomten förrän den 1 juli 1935, det syntes kunna anstå till ett kommande år med avlåtande till riksdagen av framställning om anvisande av medel för här ifrågavarande nybyggnadsbehov. Propositionen bifölls av riksdagen (skr. nr 148), och genom brev den 16 april 1930 godkände Kungl. Maj:t den mellan kasernkommittén och staden ingångna preliminära överenskommelsen.

Under punkten 62 i 1932 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln), vartill jag i fråga om ärendets närmare detaljer hänvisar, anmälde dåvarande chefen för försvarsdepartementet *dels* ett av arméförvaltningen framlagt förslag om anvisande av medel för uppförande av nya byggnader för Vendes artilleriregementes ammunitionsförråd, *dels ock* en av ämbetsverkets artilleri- och fortifikationsdepartement gjord framställning om beredande av medel för bestridande av kostnaderna för förvärvande av mark för det avsedda nya ammunitionsförrådet. Byggnadskostnaderna voro av ämbetsverket beräknade till 375,000 kronor, oberäknat utgifter för erforderlig maskinell utrustning. Emellertid ansågs det kunna anstå ett år med påbörjandet av byggnadsarbetena, vadan någon framställning ej avläts till riksdagen om anvisande av medel för detta ändamål å riksstaten för budgetåret 1932/1933. Vidkommande åter frågan om markförvärv föreslog Kungl. Maj:t, i enlighet med föredragande departementschefens hemställan, riksdagen att härför för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra förslagsanslag av 40,000 kronor. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag.

Beträffande byggnadskostnaderna för ammunitionsförrådet — vilka av arméförvaltningen, enligt vad nyss nämnts, hade beräknats till 375,000 kronor — yttrade dåvarande departementschefen i förberörda sammanhang, att det härför angivna beloppet borde genom vissa reduceringar i det avsedda nybyggnadsprogrammet kunna i avsevärd mån nedbringas samt att, innan frågan om medelsanvisning för ändamålet upptoges till avgörande, en ingående undersökning därutinnan borde hava verkställts.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1933/1934 har arméförvaltningen gjort framställning om anvisande av medel för här ifrågavarande nybyggnadsbehov. Ämbetsverket har härvid anmält, att genom någon omläggning av och vissa reduceringar i det tidigare avsedda byggnadsprogrammet kostnaderna kunnat nedbringas till 275,000 kronor enligt följande beräkning:

Apteringsverkstad	kronor	35,000: —
Tvätthus.....	»	42,000: —
Projektilmagasin, två stycken	»	46,000: —
Kruthus	»	6,500: —
Förrådsbyggnad.....	»	14,500: —
Uthusbyggnad	»	4,500: —
Omändring av befintlig manbyggnad till tygvaktarebostad	»	7,500: —
Vallar, vägar och planering inom området	»	40,000: —
Värmeledning för apteringsverkstad och tvätthus.....	»	11,000: —
Yttre vatten- och avloppsledningar (med pumphus) samt dränering	»	17,000: —
Ledningar för elektrisk kraft och belysning.....	»	11,000: —
Åskledareanläggning	»	3,200: —
Telefonledningar	»	800: —
Stängsel med grindar	»	9,000: —
Ritningar, kontroll, oförutsedda utgifter	»	27,000: —
Summa kronor		275,000: —

Arméförvaltningen har vidare anført, att kostnader för väg till området icke upptagits i beräkningen, enär framställning gjorts om medel för utförande av detta arbete såsom beredskapsarbete. Skulle bifall till denna framställning icke lämnas, borde den angivna summan ökas med ett belopp av cirka 50,000 kronor, utgörande den beräknade kostnaden för sagda arbete. Utöver de angivna ammunitionsförrådsbyggnaderna förefunnes för Vendes artilleriregemente behov av en förrådsbyggnad för handvapenammunition och för förvaring av handvapen, gasmasker m. m., vilken materiel borde förvaras i en särskild byggnad inom regementets östra kasernetablissemangs område. Kostnaderna för denna byggnad beräknades till 75,000 kronor. Sammanlagda kostnaderna för de föreslagna nybyggnaderna uppginge sålunda till 350,000 kronor. För budgetåret 1933/1934 beräknades härav ett belopp av 175,000 kronor vara erforderligt.

Med hänvisning till vad förut omförmäls rörande tidpunkten för Kristianstads stads övertagande av den tomt, varå det nuvarande ammunitionsförrådet är beläget, torde medel böra ställas till förfogande under budgetåret 1933/1934, på det att arbetena med uppförandet av det nya ammunitionsförrådet då skola kunna taga sin början. Kostnaderna för de föreslagna arbetena hava nu beräknats till 275,000 kronor. Mot beräkningen har jag i huvudsak icke något att erinra. Den för ändamålet erforderliga medelsanvisningen torde, såsom arméförvaltningen förutsatt, böra fördelas på de närmaste två budgetåren och lär besluta sig allenast böra fattas beträffande det anslag, som bör upptagas å riksstaten för nästkommande budgetår. Detta anslag kan, enligt vad jag under hand inhämtat, begränsas till 140,000 kronor, varvid jämväl de nödvändigaste utgifterna för vägförbindelse till den nya förrådsplatsen tagits i beräkning.

Vidkommande frågan om uppförandet av en förrådsbyggnad för handvapenammunition m. m., synes mig behovet av en dylik nybyggnad ej för närvarande vara av förhållandena oundgängligen påkallat, vadan förslagets realiserande torde böra ställas på framtiden.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *nytt ammunitionsförråd vid Vendes artilleriregemente* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 140,000 kronor.

3. Ordnande av viss förläggning för samvetsömma värnpliktiga.

[50.] Enligt bestämmelserna i lagen den 12 juni 1925 (nr 338) om värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring, må värnpliktig, som på grund av religiös övertygelse eller av annan jämförlig orsak hyser allvarliga samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring i den ordning, värnpliktslagen föreskriver, därest samvetsbetänkligheterna avse varje tjänstgöring vid krigsmakten, i stället för sådan tjänstgöring utföra civilt arbete för statens räkning. För denna grupp samvetsömma värnpliktiga, de s. k. civilarbetarna, har sysselsättning huvudsakligen beretts vid vissa av domänstyrelsen anordnade arbeten ävensom vid statens vattenfallsverk.

För närvarande är under utredning frågan om verkställande av utdikning av Basarmyren i Fredrika socken av Västerbottens län med anlitande av civilarbetare. Kostnaderna för ordnande på ort och ställe av förläggning m. m. beräknas approximativt till 35,000 kronor. Det är min avsikt att framdeles, sedan utredningen slutförts, föreslå avlåtande av proposition till riksdagen i syfte att ifrågavarande belopp måtte anvisas å riksstaten för budgetåret 1933/1934.

Jag får nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den särskilda proposition i ämnet, som kan komma att till riksdagen avlätas, tillsvidare för bestridande

av kostnader för *ordnande av viss förläggning för samvetsömma värnpliktiga* för budgetåret 1933/1934 beräkna ett extra reservationsanslag av 35,000 kronor.

4. Ny uppvärmningsanläggning inom Göta ingenjörkårs kasernbyggnad.

[51.] I sin skrivelse rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1932/1933 hemställde arméförvaltningen, att för ny uppvärmningsanläggning inom Göta ingenjörkårs kasernbyggnad måtte beviljas ett anslag av 92,000 kronor.

Vid anmälan av detta ärende inför Kungl. Maj:t anförde föredragande departementschefen, att han med hänsyn till vad arméförvaltningen anfört funnit sig böra förorda, att åtgärder vidtoges, i syfte att tidsenlig och drifts-ekonomisk uppvärmningsanläggning installerades inom Göta ingenjörkårs kasernbyggnad. Då emellertid de härför erforderliga anslagsmedlen, beräknade till 92,000 kronor, enligt inhämtad uppgift kunde fördelas å tvenne budgetår, syntes allenast 40,000 kronor behöva anvisas för budgetåret 1932/1933. Med bifall till Kungl. Maj:ts i enlighet härmed till riksdagen avlätna framställning har riksdagen för innevarande budgetår anvisat ett extra reservationsanslag av 40,000 kronor för installerande av ny uppvärmningsanläggning inom nämnda kasernbyggnad.

Arméförvaltningen har nu hemställt, att för nästkommande budgetår måtte anvisas det för ifrågavarande ändamål ytterligare erforderliga beloppet, 52,000 kronor.

Jag tillstyrker arméförvaltningens förevarande framställning och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för installerande av *ny uppvärmningsanläggning inom Göta ingenjörkårs kasernbyggnad* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 52,000 kronor.

5. Vattenledning vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet.

[52.] I sin skrivelse rörande lantförsvarets medelsbehov för nästkommande budgetår har arméförvaltningen hemställt om anvisande av medel för anordnande av vattenledning vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet samt därvid anfört följande.

Infanteriskjutskolan försåges för närvarande med vatten från en brunn, belägen på norra sidan om allén i dalen ungefär mitt emellan den s. k. förläggningen och slottet. Från denna brunn uppfordrades vattnet medelst ett elektromotordrivet pumpverk via en hydroforanläggning till två mindre högreservoarer, den ena om 8 kbm, belägen i slottet, samt den andra om 7 kbm, belägen i närheten av förläggningen.

Vattentillgången vore otillräcklig. Sommartid hade det sålunda förekommit, att vatten måst köras till stallarna. För eldsläckning kunde den befintliga vattenledningen på grund av sin otillräckliga kapacitet icke användas.

Enligt av doktor H. Huss den 4 januari 1931 verkställd fysikalisk och bakteriologisk undersökning av ett vattenprov, taget i brunnen den 31 de-

cember 1930, hade vattnet vid detta tillfälle varit både i fysikaliskt och bakteriologiskt avseende olämpligt som dricksvatten. Sedermera hade doktor Huss vid verkställd analys av ett ur samma brunn den 21 juli 1932 taget vattenprov funnit sistnämnda prov avsevärt sämre i bakteriologiskt avseende än det förutnämnda, varjämte detsamma innehållit ej obetydliga mängder hygieniskt betänkliga föroreningar av fekal natur.

Arméförvaltningen hade låtit verkställa kostnadsutredning för anläggning av ny vattenledning. Kostnaderna härför hade beräknats uppgå till 133,000 kronor.

Med anledning av det anförda hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för vattenledning vid infanteriskjutskolan för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 133,000 kronor.

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anført synes det nödvändigt att bereda erforderliga medel för utförande av ny vattenledningsanläggning vid infanteriskjutskolan. Jag tillstyrker därför, att framställning i ämnet avlåtes till riksdagen. Under hand har jag emellertid inhämtat, att kostnaderna, beräknade till 133,000 kronor, kunna fördelas på två budgetår, samt att å nästkommande budgetårs stat icke behöver upptagas större belopp än 70,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för ny vattenledning vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 70,000 kronor.

6. Ingenjörmateriel.

[53.] Medelsbehovet under ordinarie reservationsanslaget till ingenjörmateriel för budgetåret 1932/1933 beräknades i 1932 års statsverksproposition till 193,000 kronor. Med hänsyn till förefintligheten av vissa reservationer upptogs anslaget i riksstatsförslaget med 182,000 kronor. Riksdagen godkände beräkningen och anslaget har alltså i riksstaten för innevarande budgetår uppförts med sistnämnda belopp.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet under anslaget till ingenjörmateriel för budgetåret 1933/1934 till enahanda belopp som för innevarande budgetår, eller 193,000 kronor, dock att, därest för bestridande av de underhållskostnader, som vore förenade med radiomaterielens användning, i enlighet med utav ämbetsverket framställt förslag uppfördes ett särskilt anslag, medelsbehovet under förevarande anslag kunde nedsättas med 10,000 kronor eller till 183,000 kronor.

För nästkommande budgetår förutsättes ej högre medelsanvisning å förevarande anslag än 150,000 kronor. Till frågan om bestridandet av kostnader för radiomaterielens underhåll återkommer jag under nästföljande punkt. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska ordinarie reservationsanslaget till ingenjörmateriel,

nu	kronor 182,000: —
med	» 32,000: —
till	kronor 150,000: —

7. Underhåll och drift av arméns radiomateriel.

[54.] Såsom tidigare under punkterna 36 och 53 berörts, har arméförvaltningen i sin skrivelse den 31 augusti 1932 gjort framställning om uppförande i riksstaten av ett nytt ordinarie anslag för bestridande av kostnaderna för underhåll och drift av arméns radiomateriel. Ämbetsverket har i sådant hänseende anfört, bland annat, följande.

Den stock av radiostationer, som anskaffats och som stode under fortifikationsdepartementets förvaltning, vore avsedd dels för fälttelegraftrupperna, dels för de av infanteriet, kavalleriet och artilleriet uppsatta signalorganen, samt utlämnades i och för övningar till arméns truppförband ävensom till flertalet av arméns skolor och undervisningsanstalter. Radiomaterielens användning under övningar droge vissa icke obetydliga driftkostnader, bland annat för förbrukning av elektronrör, anodbatterier, ackumulatorenergi samt — där explosionsmotorer komme till användning för alstrande av den elektriska energin — driv- och smörjmedel. Dessa driftkostnader, vilka alltså vore beroende av övningarnas intensitet, hade hittills i allmänhet bestritts från de vederbörliga truppförband, skolor m. fl. för ändamålet särskilt anvisade medlen ur anslaget till truppförbandens övningar.

Underhållet av radiomaterielen hade i fråga om de stationer, vilka varit i och för övningar utlånade till andra truppslag än ingenjörtrupperna, i huvudsak bestritts på samma sätt som driftkostnaderna, d. v. s. av de medel, som enligt ovan från övningsanslaget ställts till truppförbandens förfogande, i det att såsom villkor för materielens utlåning städse föreskrivits, att densamma skulle återställas i fullgott skick. I övrigt hade underhållskostnaderna belastat ingenjörmaterielanslaget. På bekostnad av detta senare anslag hade sålunda den materiel underhållits, som varit utlämnad till bruk vid ingenjörtrupperna, varjämte förrådsvärden av icke utlämnad eller utlånad materiel bekostats därifrån.

Liksom fallet vore i fråga om motormaterielen, vore underhållet av radiomaterielen i hög grad beroende av dess användning. Det vore därför mera rationellt, att för den senare sammanföra kostnaderna för underhåll och drift på sätt, som skett beträffande motormaterielen, ävensom att upprätta en särskild anslagstitel för underhåll och drift av arméns radiomateriel. Med den omfattning, som radiomaterielen och övningarna med denna materiel under senare år tagit, kunde en sådan anordning sägas vara nödvändig för astadkommandet av ordning och reda i förvaltningen. Beräkningen av ett dylikt anslag borde grunda sig på antalet radiostationer av olika slag och den tid, som dessa stationer kunde antagas vara utlämnade till bruk.

Beträffande först den för materielens underhåll avsedda delen av anslaget, borde densamma innefatta dels erforderliga medel för det direkta underhållet och för förrådsvärden, dels ett förnyelseanslag, beräknat med hänsyn tagen till den livslängd, som olika slag av radiostationer kunde anses besitta. Övrig nyanskaffning borde däremot sasom hittills ske på därför särskilt avsedda anslag. De detaljberäkningar, som av fortifikationsdepartementet utförts med ledning av hittills vunnit erfarenhet i fråga om radiomaterielens förslitning, gäve vid handen, att de normer, som legat till grund för beräkningen av övrig ingenjörmateriels underhåll, även ägde tillämpning beträffande radiomaterielen. Sålunda torde tillsvidare underhållskostnaderna för radiomaterielen approximativt kunna anses utgöra 5 % av värdet av den materiel, som utlämnades till bruk, och $\frac{1}{2}$ % av värdet av sådan materiel,

som upplades i förråd. Värdet av de vid utgången av budgetåret 1932/1933 anskaffade radiostationerna med tillbehör kunde i runt tal uppskattas till 600,000 kronor. Tillgången på sådana stationer vore för närvarande icke större, än att viss tid av året samtliga måste utlämnas till bruk. För underhållet av denna materiel erfordrades alltså 30,000 kronor.

Driftkostnaderna varierade avsevärt med olika stationsslag. De utgjorde exempelvis omkring 0.15 kronor per drifttimme vid 30-watts-station, 0.18 kronor vid 20-watts-station, 0.19 kronor vid 1-watts-station och 0.64 kronor vid 5-watts-station. Med hänsyn till de tider, som de olika slagen stationer kunde beräknas vara utlämnade till bruk, hade driftkostnaderna under budgetåret 1933/1934 av fortifikationsdepartementet beräknats till sammanlagt 25,000 kronor.

Det för underhåll och drift av arméns radiomateriel under budgetåret 1933/1934 erforderliga anslaget utgjorde alltså $(30,000 + 25,000 =)$ 55,000 kronor.

På grund av det anförda hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att dels i riksstaten uppföra ett ordinarie anslag, benämnt »underhåll och drift av arméns radiomateriel, reservationsanslag», dels ock under detta anslag anvisa ett belopp av 55,000 kronor.

Med arméförvaltningen är jag ense därom, att medel för bestridande av kostnaderna för underhåll och drift av arméns radiomateriel hädanefter böra beräknas å ett särskilt anslag i riksstaten. Det för ändamålet avsedda nya anslaget synes böra uppföras såsom ordinarie samt erhålla reservationsanslags natur.

Beträffande storleken av anslaget för det närmaste budgetåret torde, på grund av den förutsatta begränsningen av truppförbandens övningar, högre medelsanvisning än 35,000 kronor icke vara av förhållandena oundgängligen påkallad.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i riksstaten uppföra ett ordinarie anslag, benämnt »underhåll och drift av arméns radiomateriel, reservationsanslag»,

dels ock under detta anslag anvisa ett belopp av 35,000 kronor.

8. Engångskostnader för anskaffning av ingenjörmateriel.

[55.] I kostnadsberäkningarna för 1925 års härordning hava upptagits vissa engångskostnader för materielanskaffning. Ifrågavarande kostnader avses att fördelas på en period av tio år. Bland den till anskaffning avsedda materielen ingår följande ingenjörmateriel till nedan angivna kostnadsbelopp:

radiomateriel	kronor	700,000: —
tung pontonmateriel	»	250,000: —
diverse fortifikationsmateriel	»	270,000: —
Summa kronor		1,220,000: —.

Till bestridande av engångskostnader för anskaffning av ingenjörmateriel har riksdagen för vart och ett av budgetåren 1926/1927—1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisat en tiondedel av det för ändamålet avsedda totala kostnadsbeloppet, eller 122,000 kronor. Av de sålunda anvisade medlen, tillhopa 854,000 kronor, hava jämlikt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade beslut disponerats för anskaffning av radiomateriel 506,700 kronor, för anskaffning av tung pontonmateriel 206,400 kronor och för anskaffning av diverse fortifikationsmateriel 140,900 kronor.

Arméförvaltningen har i sin skrivelse den 31 augusti 1932 anført, att, ehuru de under engångskostnadsanslaget beräknade medlen för anskaffning av radiomateriel — såsom framginge av ämbetsverkets fortifikationsdepartements särskilda skrivelse i ämnet den 30 augusti 1930 — måste anses vara för sitt ändamål otillräckliga, ämbetsverket likväl ansåge sig, med hänsyn till det statsfinansiella läget, icke för här ifrågavarande ändamål böra begära större medelsanvisning än det belopp, 122,000 kronor, som utgjorde en tiondedel av den utav 1925 års riksdag angivna totalkostnaden.

För budgetåret 1933/1934 torde för engångsanskaffning av ingenjörmateriel allenast böra anvisas 75,000 kronor, vilket belopp ungefärligen täcker medelsbehovet för den materielanskaffning, som är avsedd att äga rum vid försvarsväsendets egna verkstäder. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av *engångskostnader för anskaffning av ingenjörmateriel* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 75,000 kronor.

9. Arméns brevdueväsende.

[56.] Under de senare åren har riksdagen på därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar beviljat särskilda medel till arméns brevdueväsende. För budgetåret 1931/1932 anvisades sålunda ett extra reservationsanslag av 6,000 kronor; för innevarande budgetår har anvisningen, på grund av å anslaget förefintliga reservationer, reducerats till 5,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 har arméförvaltningen hemställt, att för budgetåret 1933/1934 måtte anvisas 6,000 kronor eller det belopp, vartill kostnaderna för vidmakthållandet av brevdueväsendet i befintligt skick uppskattades.

Med hänsyn till förefintlig odisponerad behållning å ifrågavarande anslag torde högre medelsanvisning för ändamålet än 5,000 kronor ej vara behövlig för budgetåret 1933/1934. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *arméns brevdueväsende* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor.

H. Diverse.

1. Ersättning för rustning och rotering.

[57.] Ordinarie förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering har i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptagits med 275,000 kronor.

Med hänsyn till avgången av personal och hästar torde anslaget i riksstaten för budgetåret 1933/1934 kunna nedsättas till 245,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att *minska* ordinarie förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering,

nu	kronor 275,000: —
med	» 30,000: —
till	kronor 245,000: —

2. Extra utgifter.

[58.] Ordinarie reservationsanslaget till extra utgifter har för vart och ett av budgetåren 1929/1930—1931/1932 i riksstaten uppförts med 400,000 kronor, eller samma belopp, vartill medelsbehovet under anslaget uppskattats i kostnadsberäkningarna för 1925 års härordning. För innevarande budgetår är anslaget upptaget med 350,000 kronor.

Arméförvaltningen har i sin skrivelse den 31 augusti 1932 anført, att med hänsyn till de inskränkningar, som vidtagits i anslagsäskandena för såväl innevarande som nästkommande budgetår, det kunde väntas att jämförelsevis stora krav komme att ställas på anslaget till extra utgifter. Då emellertid å anslaget vid ingången av budgetåret 1932/1933 förefunnits en odisponerad behållning av i runt tal 250,000 kronor, syntes anslaget för budgetåret 1933/1934 kunna tillfälligtvis nedsättas. Arméförvaltningen har föreslagit, att anslaget måtte i riksstaten för sistnämnda budgetår uppföras med 200,000 kronor.

Då jag förutsätter, att en avsevärd del av den vid innevarande budgetårs ingång förefintliga reservationen å anslaget kommer att vid budgetårets slut kvarstå odisponerad, har jag — under betonande av nödvändigheten att största återhållsamhet i fråga om anvisningar även från detta anslag iakttages — funnit mig böra förorda en reducering av det utav arméförvaltningen föreslagna anslagsbeloppet till 150,000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att *minska* ordinarie reservationsanslaget till extra utgifter,

nu	kronor 350,000: —
med	» 200,000: —
till	kronor 150,000: —

3. Semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare.

[59.] Ordinarie förslagsanslaget till semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare har i riksstaten från och med budgetåret 1926/1927 upptagits med 160,000 kronor.

Innan jag ingår på frågan om beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1933/1934, vill jag erinra om följande.

I skrivelse nr 4 (punkten 68) uttalade 1930 års riksdag, i anledning av en i ämnet väckt motion, att enligt riksdagens mening anledning syntes föreligga att taga under övervägande, huruvida icke föreskrifterna om semester för försvarsväsendets arbetare kunde bättre än för det dåvarande vore fallet anpassas efter vederbörandes anställningstid och levnadsålder. Genom brev den 13 juni 1930 anbefallde Kungl. Maj:t arméförvaltningen, marinförvaltningen och flygstyrelsen gemensamt att till Kungl. Maj:t inkomma med det yttrande och förslag, vartill riksdagens ifrågavarande uttalande kunde föranleda. I skrivelse nr 380 anhöll vidare 1930 års riksdag, likaledes på grund av en inom riksdagen väckt motion, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda frågan om för samtliga truppförband enhetliga avtal om löne- och arbetsvillkor för den civila personalen vid truppförbandens intendenturverkstäder samt därefter vidtaga de åtgärder, som därav kunde föranledas. Med anledning av riksdagens förevarande anhållan anbefallde Kungl. Maj:t den 27 juni 1930 arméförvaltningens intendentsdepartement att, med beaktande av vad riksdagen anfört i ärendet, verkställa den av riksdagen påkallade utredningen.

Sedan utredningar verkställts och förslag avgivits beträffande de sålunda föreliggande spörsmålen samt framställningar i ämnet inkommit från försvarsverkens civila personals förbund, bemyndigade Kungl. Maj:t genom beslut den 15 april 1932, i anslutning till vad tidigare föreskrivits rörande förhandlingsrätt m. m. för vid försvarsväsendet anställda arbetares organisationer, arméförvaltningens intendentsdepartement respektive marinförvaltningen att med ombud för vederbörlig personalorganisation upptaga förhandlingar om löne- och arbetsvillkor — däri inbegripet förmåner under sjukdom men tillsviðare icke rätten till semester — för den civila, icke arbetsledande personalen vid truppförbandens intendenturverkstäder respektive vid marinen, samt att utan hinder av gällande förvaltningsbestämmelser sluta för hela riket gällande avtal med organisationen. Jämlikt särskilt beslut den 22 april 1932 uppdrog vidare Kungl. Maj:t åt arméförvaltningens artilleridepartement att verkställa utredning rörande arbetsavtal vid artilleriets fabriker och anstalter.

Såsom framgår av Kungl. Maj:ts beslut den 15 april 1932, blev rätten till semester tillsviðare undantagen från avtalsenlig reglering. För att bereda vederbörande möjlighet att redan vid de under hösten 1932 igångsatta avtalsförhandlingarna göra semesterfrågan till föremål för överläggning förklarade dock sedermera Kungl. Maj:t, på min hemställan, att hinder